

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

ANAYASA KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

2'nci Toplantı

21 Aralık 2016 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- Komisyon toplantısında söz isteyen tüm üyelere konuşma hakkı verilmesi ve bu konudaki usuli eksikliğin giderilmesi gerektiği hakkında görüşmeler

III.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1504)

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Balıkesir Milletvekili Namık Havutça'nın, Anayasa değişikliği teklifi görüşmelerinde uzmanlardan görüş alınmasını talep ettiğine ilişkin açıklaması

2.- Aydın Milletvekili Bülent Tezcan'ın Fırat Kalkanı Operasyonu'nda şehit olan askerlere Allah'tan rahmet dilediğine ilişkin açıklaması

3.- Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Parsak'ın Fırat Kalkanı Operasyonu'nda şehit olan askerlere Allah'tan rahmet dilediğine ilişkin açıklaması

4.- *Mardin Milletvekili Erol Dora'nın Fırat Kalkanı Operasyonu'nda şehit olan askerlere Allah'tan rahmet dilediğine ilişkin açıklaması*

5.- *İstanbul Milletvekili Mehmet Muş'un Fırat Kalkanı Operasyonu'nda şehit olan askerlere Allah'tan rahmet dilediğine ilişkin açıklaması*

6.- *Adalet Bakanı Bekir Bozdağ'ın Fırat Kalkanı Operasyonu'nda şehit olan askerlere Allah'tan rahmet dilediğine ilişkin açıklaması*

V.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- *Oturum Başkanı Komisyon Başkan Vekili Reşat Petek'in Fırat Kalkanı Operasyonu'nda 10 askerin şehit olduğu haberine ilişkin açıklaması*

ANAYASA KOMİSYONU

2'nci Toplantı

21 Aralık 2016 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Anayasa Komisyonu saat 14.37'de açılarak üç oturum yaptı.

Komisyon toplantısında söz isteyen tüm üyelere konuşma hakkı verilmesi ve bu konudaki usuli eksikliğin giderilmesi gerektiği konusunda bir görüşme yapıldı.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin (2/1504) tümü üzerindeki görüşmelerine devam edildi.

Balıkesir Milletvekili Namık Havutça, Anayasa değişikliği teklifi görüşmelerinde uzmanlardan görüş alınmasını talep ettiğine,

Oturum Başkanı Komisyon Başkan Vekili Reşat Petek, Fırat Kalkanı Operasyonu'nda 10 askerin şehit olduğu haberine,

Aydın Milletvekili Bülent Tezcan,

Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Parsak,

Mardin Milletvekili Erol Dora,

İstanbul Milletvekili Mehmet Muş,

Adalet Bakanı Bekir Bozdağ,

Fırat Kalkanı Operasyonu'nda şehit olan askerlere Allah'tan rahmet dilediklerine;

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu kalmadığından saat 01.47'de toplantıya son verildi.

21 Aralık 2016, Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.37

BAŞKAN : Mustafa ŞENTOP (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ : Reşat PETEK (Burdur)

SÖZCÜ : Abdurrahman ÖZ (Aydın)

KÂTİP : Muhammet Emin AKBAŞOĞLU (Çankırı)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, değerli Komisyon üyelerimiz, Sayın Bakanım, grup başkan vekillerimiz, değerli milletvekillerimiz; hepinizi hürmetle selamlıyorum.

Komisyonumuzun görüşmelerine kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Bir önceki oturumda Anayasa'ya aykırılık önergeleri görüşmüş ve karara bağlamıştık.

1504 esas numaralı Kanun Teklifi'nin geneli üzerindeki görüşmeye devam edeceğiz. Geneli üzerinde söz talep edenlere söz vereceğim buradaki sıraya göre.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkanım, usulle ilgili bir şey söylemek istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun Bülent Bey.

II.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- Komisyon toplantısında söz isteyen tüm üyelere konuşma hakkı verilmesi ve bu konudaki usuli eksikliğin giderilmesi gerektiği hakkında görüşmeler

BÜLENT TEZCAN (Aydın) - Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyesi arkadaşlar, değerli milletvekili arkadaşlar, Sayın Bakan; dün akşam aşağı yukarı saat iki buçuğa kadar burada gerçekten de düşüncelerimizi paylaştığımız iyi bir toplantı yürüttük fakat dün akşamki toplantının kapanış şekli İç Tüzük'e aykırı, komisyon çalışmalarının yerleşik usulüne aykırı. Bu husus, dün ne kadar tutanağa geçti bilmiyorum ama bütün ayrıntısıyla, geçmeyen kısımlarının da bugün tutanağa geçmesi ve bu yanlışlığın düzeltilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Öncelikle, İç Tüzük uyarınca komisyon üyelerinin dışında bütün milletvekillerinin komisyon çalışmalarına katılma hakkı var, söz alma ve konuşma hakkı var. Milletvekili arkadaşlarımız, Komisyon üyesi olmadıkları hâlde, sorumluluk bilinciyle gece saat iki buçuğa kadar burada görüşlerini paylaşmak için bulundular ve geç vakte kadar bizimle birlikte mesai harcadılar. Türkiye Büyük Millet Meclisinin üyeleri bu konuda sorumluluk bilinciyle hareket ederek, bu teklifin Türkiye'de özellikle bir rejim değişikliği teklifi olduğu kaygısıyla Anayasa'ya aykırılık iddialarını o bölümde dile getirmek istediler. İç Tüzük'ümüzde sadece önerge verenlerin Anayasa'ya aykırılıkla ilgili görüşebileceği, önergede imzası olmayanların görüş bildiremeyeceği diye bir düzenleme yok. Önerge verme hakkı, takdir edersiniz ki sadece Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyon üyelerine tanınmış bir hak ama konuşma ve görüşlerini paylaşma hakkı, Komisyon üyesi ayrımı olmaksızın bütün milletvekillerine tanınmış bir hak.

Burada, özellikle akşam düğmeye basıp söz isteyen, tespit ettiğimiz, Konya Milletvekili Mustafa Hüsnü Bozkurt, İstanbul Milletvekili İlhan Cihaner, İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal, Zonguldak Milletvekili Ünal Demirtaş, kapanış sırasında söz istemiş olmalarına rağmen ve toplantıda o anda hazır bulunmalarına rağmen...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Kapanışta değil, oylamadan önce.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) - Oylamadan önce, toplantı sırasında.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Burada hazır olmamıza rağmen,...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) - Ben anlatıyorum Mahmut Bey.

... toplantı sırasında, oylama yapılmadan önce, daha görüşmeler devam ederken söz istemiş ve hazır olmuş olmalarına rağmen “Komisyon üyelerine öncelikle söz vereceğim, sonra da milletvekillerine vereceğim.” demiş olmanıza rağmen, Komisyon üyelerinin konuşmaları bittikten sonra arkadaşlarımıza söz vermeden oylamaya geçeceğinizi ifade ettiniz ve “Kararımı değiştirdim.” diyerek, tek başınıza kararınızı değiştirip oylamaya geçeceğinizi ifade ettiniz. Orada, biz itiraz ettik, söz isteyen arkadaşlarımız itiraz etti, konuşma hakkı olduğunu söyledi. “Anayasa’ya aykırılık iddiasında sadece önerge verenler konuşur.” diye bir kural yok, böyle bir düzenleme yoktur, bunun için ayrı bir önerge vermeye de gerek yoktur esasen, bunun tamamı görüşülebilir ama biz, Komisyon üyeleri olarak bu konunun bu şekliyle tartışılması için ayrıca bir önerge vermiştik. Başından itibaren sizinle yaptığımız temaslarda, arkadaşlarımızın bu konudaki görüşlerini de aldıktan sonra oylamaya geçmeniz gerekirken, doğrudan doğruya, itirazları dikkate almayıp, arkadaşlarımızın söz hakkını da ortadan kaldırarak oylama yaptınız. Bu, usule aykırıdır, İç Tüzük’e aykırıdır. Bunun öncelikle tutanağa geçmesini istiyorum. Bu yanlışın da düzeltilmesini talep ediyorum.

Bundan sonraki uygulamalarımızda da buraya gelen milletvekili arkadaşlarımıza aynı şekilde fiili durum yaratılıp konuşma hakkı verilmeyecekse, “Önce Komisyon üyeleri konuşur.” deyip, ondan sonra da “Toplantıyı kapatıyorum.” diye diğer milletvekillerine konuşma hakkı verilmeyecekse bu ancak şöyle ifade edilebilir: Bu Komisyonunda ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde bu teklif tartışılmak istenmiyor. Böyle bir Anayasa değişikliği ya da böyle bir yasama faaliyeti düşünülemez. Ben, Komisyonun, söz alan milletvekillerinin tamamına bu noktada söz vermesinin bir İç Tüzük emri olduğunu ve biz de Komisyon üyeleri olarak kendilerini dinlemek istediğimizi belirtmek istiyorum. Bu çerçevedeki bu usuli eksikliğin de düzeltilmesini talep ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Dün Anayasa’ya aykırılık gerekçesiyle iki önerge verildi. Bu önergelerle ilgili...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Başkan, isterseniz biz de bu konuyla ilgili düşüncelerimizi açıklasak toptan cevap verseniz...

BAŞKAN – İsterseniz ben bırakayım siz konuşun aranızda.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yok Başkanım.

BAŞKAN – Ben konuşayım, müsaade et, söz vereceğiz, tamam.

Değerli arkadaşlar, önergelerle ilgili konuşuldu, kimseye de sözle ilgili, süreyle ilgili de bir müdahalede hatta ikazda bile bulunmadım Bülent Bey, başta siz olmak üzere bütün arkadaşlar konuştu fakat “görüştüğümüz hâlde...” dediniz, görüştük ama aramızda bir görüşmeydi, onun hepsini şey yapmayalım ama “Anayasa’ya aykırılık önergeleriyle ilgili görüşmeler tamamlanana kadar devam edelim.” diye bir mutabakat demeyelim ama fikir birliği olmuştu, “Birkaç arkadaşımız var.” demiştiniz. Daha sonra, Komisyon üyesi arkadaşlar konuştu -ben bunu bir itiraz sadedinde söylemiyorum- yine aynı konu üzerinde ve görüşler üzerinde devam etti. Ben, söylerken ifade ettim, önerge verme hakkı sadece Komisyon üyesi arkadaşlarda var. Akşam tekrar, bu sabah yeniden diğer komisyonlarda da bizim Komisyonumuzda da önergelerle ilgili olarak uygulamalara baktım, tartışmalı uygulamalar var, yeknesak değil ama genellikle önerge üzerinde ya gerekçesi okutulmuş, oylamaya alınmış veyahut da önerge sahiplerinden birisi umumiyetle -ekseri itibarıyla söylüyorum- bir kişiyse kendisi; değilse, birden fazlaysa bir kişi konuşmuş arkasından önerge oylamaya alınmış. Meselenin ehemmiyeti itibarıyla buna da riayet etmedik, mümkün olduğu kadar konunun tartışılmasını sağladık.

Netice itibarıyla ben arkadaşlara söz vermeyeceğim demedim. Geneli üzerindeki görüşmelerde arkadaşlar, elbette bütün milletvekili arkadaşlarımız söz alacaklar ve bunu uzun uzun tartışacağımızı da söyledim. Dolayısıyla bugün geneli üzerindeki görüşmelerden söz isteyen arkadaşlara buradaki sıraya göre söz vereceğim, buradan devam edeceğim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, müsaadenizle...

BAŞKAN – Buyurun Özgür Bey.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, tabii, herkesi saygıyla selamlıyoruz. Meclisimize, Komisyonumuza yakışır bir çalışma günü olacağını ümit ediyoruz hep beraber.

Şimdi, burada tartıştığımız mesele dün söz isteyen 4 arkadaşımızın geneli üzerinde görüşlerini bildireceği meselesi değildir. O konu zaten tartışmadan uzak, arkadaşlarımızın geneli üzerinde görüşmeler başladığı zaman kullanabilecekleri İç Tüzüksel bir haktır, bu konuyu müzakere etmiyoruz.

Esas müzakere ettiğimiz konu şu: Şimdi, Sayın Başkanım, Komisyonunuzun esas görevi, İç Tüzük'ün 38'inci maddesinin ilk fıkrasına göre ilk görevi "Komisyonlar, kendilerine havale edilen tasarı veya tekliflerin ilk önce Anayasanın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle yükümlüdürler." diyor. Komisyon kaldı ki bir Anayasa değişikliği olduğunda Anayasa'nın ilk 4 maddesi, teklif edilemezlik ve Anayasa'nın "Başlangıç" kısmıyla, ruhuyla, lafzıyla, metniyle uyumluluk konusunda en hassas olunması gereken noktadayız ve tam de yerindeyiz, Anayasa Komisyonunda. Dün, sizin Anayasa'ya aykırılığı Komisyonun asli ve öncelikli görevi olarak ele alıp, tüm gruplar ve görüş bildirmek isteyen herkesin fikrini alma eylemselliği içinde olmadığınızdan ötürü, Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun Komisyon üyesi arkadaşlar, zorunlu olmamasına rağmen Komisyonun Başkanlık Divanının İç Tüzük'ün 38'inci maddesinin birinci fıkrasıyla ilgili öncelikli görevini yapma konusunda bir irade görmediklerinden Komisyonu bu göreve çağırma mahiyetinde bir önerge verdiler. Bu önerge komisyonlarda verilen, Genel Kurul emsal alınacak olursa 7 önergeyle sınırlı olup, grupların önerge haklarının saklı olması gibi kurallardan tamamen ayrı bir şeyden bahsediyoruz. Komisyonun asli, öncelikli, derhâl yapması gereken görevi yapmadığının fiilen anlaşılması üzerine Cumhuriyet Halk Partisi mensubu Komisyon üyelerinin verdiği bir önergeyle görevi hatırlatma önergesini bir değişiklik önergesi kapsamı içinde ele alıp "İmza sahipleri konuşabilir, imza sahibi olmayan arkadaşlar konuşamaz ve bunu geneli üzerinde konuşunlar." diyemezsiniz. Zaten geneli üzerinde konuşacaklar, o onların hakları ama Anayasa'ya aykırılık noktasında dün İlhan Cihaner, Mahmut Tanal, Ünal Demirtaş ve Hüsnü Bozkurt'un ki her birisinin hukuk alanındaki deneyimleri, -ilk saydığım 3 isim- Anayasa'ya aykırılık noktasında yapmış oldukları hazırlıklar Komisyonun 38/1'e göre yapması gereken asli göreve katkı sağlamak, varsa bir hatadan uzak tutmak noktasında bir taleptir. Bu yüzden bu konuda 4 tane söz talebi varken ve kayda geçmişken bu 4 söz talebi yerine gelmeden Anayasa'ya aykırılık önergesinin oylanması ve Anayasa'ya aykırı olup olmadığı konusunda bir Komisyon kararına varılması kabul edilebilir gibi değil.

Buradaki talebimiz; bu 4 arkadaşımıza, dün talepleri kayda geçirilen arkadaşlarımıza söz vermeniz, verdiğiniz bu sözde, aldıkları bu sözleri Anayasa'ya aykırılık iddiası üzerinde dinlemeniz ve ardından İç Tüzük'ün olanak verdiği şekilde tekririmüzakere ya da oylamanın yenilenmesi şeklinde Komisyonun Anayasa'ya aykırılık görüşünü yeniden almanız yönündedir. Yoksa geneli üzerindeki görüşmelerle ilgili herhangi bir ihtilaf yok aramızda. Bu aşamada bu yerine gelmediği takdirde bu konuda bir usul tartışması açmayı ve yapacağınız -ben öyle tahmin etmiyorum, yapmayacağımızı tahmin ediyorum ama- bir usuli hata oluşursa bu usul tartışmasında gruplara söz vermeniz ve bu konunun enine boyuna irdelenmesi gerekiyor. Bu konuda kararınızı duymak isteriz efendim.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, 38'i dün okumuştuk.

EROL DORA (Mardin) – Sayın Başkan, ben de partimin görüşlerini bu konuda belirtmek istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun Erol Bey.

EROL DORA (Mardin) – Efendim, şimdi, İç Tüzük’ümüzün 31’inci maddesine göre “Komisyon toplantıları Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine, Bakanlar Kurulu üyelerine ve Hükümet temsilcilerine açıktır.

Komisyonlarda, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ve Bakanlar Kurulu üyeleri söz alabilirler. Ancak, komisyon üyeleri dışında kimse değişiklik önermeleri veremez ve oy kullanamaz.” Burada vurgulanan komisyon üyeleri dışında olan kişilerin önerge veremeyecekleri ve oy kullanamayacağına ilişkin bir ibare. Milletvekillerinin komisyona katılabileceğini, tabii ki katılabileceklerine müsaade ettiğine göre muhtemelen konuşmak için katılacaklardır, yoksa burada kimse gecenin geç saatlerine kadar bizleri izlemek amacıyla değil... Özellikle anayasal bir değişiklik yapılmaktadır, Türkiye’nin geleceğini, halkların kaderini ilgilendiren bir konuda. İç Tüzük’ümüzde bütün milletvekillerinin komisyona katılabileceklerine ilişkin açık hüküm varken konuşma haklarının kısıtlanmasını İç Tüzük’e aykırı olarak buluyoruz. Ayrıca da burada bir Anayasa değişikliği vardır ve biz Anayasa’ya aykırılığa ilişkin, aykırı olduğuna ilişkin bir önerge vermiştik. Bunun tartışıldığı bir düzlemde ki Anayasa’ya aykırılık durumu ortaya çıktığı zaman, biliyorsunuz, Komisyonun kendiliğinden tasarıyı geri çekme durumu da söz konusu olabileceken burada katılımcıların çoğu, ki bizim de milletvekillerimiz gecenin geç saatlerine kadar bizlerle birlikte oldular fakat CHP’li arkadaşlarımıza söz verilmediğinden dolayı kendileri de söz almadılar, bu konudaki serzenişlerini de bizlere aktardılar. Dolayısıyla İç Tüzük açıktır. Çok önemli bir konu tartışıyoruz; Türkiye’nin geleceği, bir anayasal değişikliğe gidiyoruz. Aslında burada rejim değişikliği diye nitelendirebileceğimiz bir durum da vardır. Dolayısıyla katılan bütün milletvekillerinin söz talebini kullanması gerektiğine inanıyoruz. Bu konuda Komisyonun hassasiyet göstermesini Parlamento adına, milletvekillerimiz adına bir kez daha talep ediyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, İç Tüzük 38’inci maddeyi okuyorum: “Komisyonlar, kendilerine havale edilen tasarı veya tekliflerin ilk önce Anayasanın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle yükümlüdürler.” Doğrudur, bu tetkik için genel görüşme içerisinde her komisyon toplantısında gelen her teklifle ilgili yaptığımız gibi, sadece bizim Komisyonumuz değil, bütün komisyonlar Anayasa’ya aykırılıkla ilgili özel bir gündem açmaksızın bunu yapıyorlar. Bu iddianın aykırılığı, değildir gibi önce bir karara bağlanıp sonra aşılması, geçilmesi gerekmiyor buradaki düzenlemeye göre. Dolayısıyla Komisyonla ilgili görevini yapmadığı ithamı tamamen kişisel bir yorumdur Özgür Bey. Eğer biz Anayasa’ya aykırılıkla ilgili bir husus görmüş olsaydık sizin gibi, biz de bu konuyu gündeme getirir, konuşurduk. Bunu gündeme getirmemiş olmamız bu konuda Anayasa’ya aykırılık hususuna dair bir işaret, bir delil, bir emare görmememiz sebebiyledir. Siz dile getirdiniz, önerge verildi, amenna, tabii ki işleme konuldu, üzerinde görüşüldü.

Şimdi, burada Komisyonla elbette 31’e göre, Erol Bey’in okuduğu üzere, Bakanlar Kurulu üyelerine, Hükümet temsilcilerine ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine açıktır. Doğru ancak Komisyon üyelerine tanıdığı bütün yetkileri İç Tüzük diğer milletvekillerine tanımıyor, bunu sınırlamış. Nasıl sınırlamış? Diyor ki: “Ancak önerge değişiklikleri, teklifleri Komisyon üyeleri tarafından verilebilir ve sadece Komisyon üyeleri oy kullanabilir.” Burada önerge teklifinin sadece Komisyon üyeleri tarafından veriliyor olmasını, daha önce ben de baktım, benim uygulamamı teyit eden çok yoğun uygulamalar var birçok komisyonla. “Farklı” dersiniz, farklı uygulama da bulunabilir ama burada önerge komisyon üyeleri veriyor ve verdiği önergeyi imzalayan kişiler konuşuyor, ayrıca hüküm bulunmuyor burada. Uygulanabildiği takdirde Genel Kurulla ilgili hükümlere bakabiliriz. 81’de,

biliyorsunuz, önergede imzası bulunanlar konuşuyor. Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin imzasının bulunması mümkün değil. Dolayısıyla, önerge üzerindeki konuşmaları Komisyon üyesi olan arkadaşlar ve -87'de- imzası olan arkadaşlarımız yaptılar. Bununla ilgili akşam kısa da olsa bir usul tartışması yaşandı ve Komisyonumuz önerge konusunda kararını verdi. Anayasa'ya aykırılık önergeleri Komisyonumuzda reddedildi, farklı gerekçeyle verilen iki önerge de. Bu konu bence kapatılmıştır, tüketilmiştir.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkanım, kendiniz ifade ediyorsunuz...

BAŞKAN – Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Sayın Başkanım, kısaca bir kez daha söyleyeyim: Kendiniz ifade ediyorsunuz, değişiklik önergeleri sadece Komisyon üyeleri tarafından verilebilir. Verilen önerge bir değişiklik önergesi değil, Anayasa'ya aykırılık önergesidir. Anayasa'ya aykırılık Komisyonun öncelikli, ivedi, ertelenemez, kaçamayacağı bir iştir. Dün, siz diyorsunuz ki: “Biz öyle görmediğimizden...” Aslında riyaset makamı olarak sizin iktidar partisi grubu adına da böyle bir şey söylemeye yetkiniz yok. Öyle bir bağlılığınız var, öyle bir aidiyetiniz var ama o koltuğa oturduğunuz andan itibaren “biz” diyerek iktidar partisi grubunun... Bunu ancak ve ancak Komisyon Başkanlık Divanı adına söyleyebilirsiniz.

BAŞKAN - Yok, “biz” demedim, şahsımla ilgili söyledim “biz”i.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Ha, “Biz görmedik.” dediniz de.

BAŞKAN - “Biz”, evet, şahsım için söylüyorum onu.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Çok net olarak şunu söyleyeyim: Bu Komisyon Anayasa'ya hiçbir şey yapmayacak olsa normal, usul olarak şunu yapması lazım: “Komisyonumuza havale edilen bir tasarıyı ilk önce Anayasa'ya aykırılık açısından tetkik etmekle yükümlüüz, bu konuda söz isteyen var mı?” demek bile size yüklenmiş iç tüzüksel bir ödev.

BAŞKAN - Yok, öyle bir uygulama bizim Komisyonunda yok, başka komisyonlarda da yok.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Ama “Uygulamada yapılmıyor.” diyorsunuz ve burada yapılmayan, ele alınmayan bu Anayasa'ya aykırılık meselesini “göreve geri çağırma” anlamında önerge işlemiyle yapıyoruz. Bu, bir değişiklik önergesi değil. Biz bu Komisyonunda değişiklik önergemizin olmayacağını zaten söyledik. Bu önerge Anayasa'ya aykırılık önergesi. Burada Komisyon üyeleri önergeyi imzalayabilir ancak bu önerge üzerinde sadece Komisyon üyelerinin konuşacağı diye bir hüküm, bir kayıt yok. Ayrıca, Anayasa'ya aykırılık önergesi verilme şartı yok; sözle de dile getirilebilir, açılacak bahis üzerine, Komisyon üyesi olan olmayan tüm milletvekillerinin katkısını almak Komisyon Başkanı olarak sizin birinci göreviniz. Çünkü bir Anayasa değişikliğinin Anayasa'ya aykırılığını... Dolayısıyla, Anayasa'nın “değiştirilemezlik” ilkesine, “teklif edilemezlik” ilkesine... Ki o konuda bizim görüşlerimizi Sayın Genel Başkan Yardımcım dün etraflıca anlattı. Bu Komisyonun en öncelikli görevi bu. Ve şimdi, söz vermediğiniz örneğin Mahmut Tanal'ın bu metnin niye Anayasa'ya aykırı olacağını ifade etmemesi, bunu kayda geçirememesi, buradaki hazırunun, oy kullanacak kişilerin bilgisine sunmaması verilecek kararı değiştirebilir. Bu yüzden, yaptığımız iş doğrudan, ilk başta yanlış bir noktaya götürür, tartışılmalı bir noktaya götürür. Zaten Anayasa yapma usullerine ve Anayasa'nın, yapılması gereken bir Anayasa'nın taşınması gereken geniş toplumsal mutabakata, yeterince tartışmaya birçok hale getirilmiş bir konuda gelmiş, oturmuş, butona basmış, söz istiyor. Bir süre zarfında, kendisine ayrılan, verilecek konuşma imkânı dahilinde, Sayın İlhan Cihaner'in, Mahmut Tanal'ın, Ünal Demirtaş'ın, Hüsnü Bozkurt'un bu konudaki uyarılarını dikkate almanın bu anayasa yapım sürecine yapacağı katkı ortada, bu Anayasa değişikliği tartışmasına ama almazsanız eğer ne kadar tartışmalı, ne kadar eksik bir noktaya geleceğini de hep beraber görüyoruz.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, kapatmadan bir müsaade ederseniz...

BAŞKAN – Buyurun, buyurun.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) - Şimdi, Anayasa değişiklikleriyle ilgili dünkü tartışmada biz bunun esas itibarıyla da Anayasa'ya aykırı olduğunu ve Anayasa yargısının bunu inceleyebileceğini söyledik, iddia ettik, hâlâ da aynı iddiadayız. Ancak Anayasa değişiklikleri ya da bütün kanun değişiklikleri aynı zamanda şekil yönünden de denetime tabidir. Şekil yönünden denetim sadece Genel Kurul oylamalarını kapsamaz. Komisyon çalışmaları sırasında İç Tüzük'e aykırı uygulamalar, yapılan değişikliğin şekil eksikliğiyle malul olması sonucunu doğurur. Dün akşam İç Tüzük'ün 38'inci maddesi çerçevesinde Anayasa'ya aykırılık hususu öncelikle görüşülürken sadece komisyon üyelerine söz verilmiş olması o anda hazır bulunup yeşil ışıklar yanarak söz istemiş oldukları hâlde Mustafa Hüsnü Bozkurt Konya Milletvekili, İlhan Cihaner İstanbul Milletvekili, Mahmut Tanal İstanbul Milletvekili, Ünal Demirtaş Zonguldak Milletvekili; bu milletvekillerine söz verilmemiş olması ve bu görüşme süresi tamamlanmadan, görüşme işlemi tamamlanmadan fiilen oylamaya geçilip arkasından da toplantıyı kapatmış olmanız İç Tüzük'e açık bir aykırılıktır. Yarın bu konu Genel Kurulda hangi nisapla kabul edilirse edilsin özü itibarıyla, esası itibarıyla Anayasa'ya dün anlattığımız gerekçelerle aykırılığın yanı sıra bu şekliyle de şekil eksikliği yönüyle de malul olacaktır. Bir an önce düzeltilip öncelikle o konuşma talebinde bulunan arkadaşlarımıza konuşma imkânı verilerek, söz hakkı verilerek dinlenip ondan sonra oylamanın tekrar edilmesini talep ediyoruz.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) - Sayın Başkan, bu konuda bir cümle söyleyebilir miyim?

BAŞKAN – Buyurun.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Sayın Başkan, 31'inci maddenin (2)'nci fıkrasının ilk cümlesi çok açık: “Komisyonlarda Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ve Bakanlar Kurulu üyeleri söz alabilir.” diyor. “Söz alabilirler.” diyor “söz verilebilir” veya “verilir” demiyor ve burada birçok milletvekili dün söz almak için butonuna bastı ve saatlerce bekledi. Bir teklifi...

CENGİZ AYDOĞDU (Aksaray) – “Alırlar” da demiyor “Alabilirler” diyor.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – İşte alıyor, söz istiyor. (Gürültüler)

MUHARREM İNCE (Yalova) - Başkanın takdir hakkı yok burada. Sizin takdir hakkınız yok burada, vermek zorundasınız.

BAŞKAN – Arkadaşlar bir dakika... Muharrem Bey konuşsun.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – “Söz alabilirler.” diyor ve söz almışlar, söz istemişler. Butonlarına basmışlar yanıp sönüyor, saatlerce beklemişler saygıyla Komisyon üyelerinin konuşmalarını tamamlamasını. Taktire bırakılmamış.

(“Biz de bekledik” sesi)

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Siz de konuşabilirsiniz efendim, konuşun.

Yani şunu diyor İç Tüzük, İç Tüzük'ün ruhu şunu diyor: Bir milletvekili söz alırsa o komisyonda konuşur, hele hele Anayasa'nın metnine, ruhuna uygunluk gibi bir konuda eğer bir milletvekilinin konuşamayacağını düşünüyorsanız bu gerçekten İç Tüzük'ün de, hukukun da ruhuna aykırı olur Sayın Başkanım.

Teşekkür ediyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan, kısa, bu konuyla ilgili söz verebilir misiniz?

BAŞKAN – Evet bu konuyla ilgili, buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim Değerli Başkan.

Değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, bu konuya özgü baktığımız zaman benim elimde Türk Anayasa Hukuku (Ergun Özbudun'un) 2016 baskısı sayfa 169 ve devamında der ki: “Anayasa değişiklikleri ivedilikle ve hızlı bir şekilde görüşülmez.” Bu toplumsal bir sözleşmedir, toplumun her kesiminin buna katılması lazım. Onun için ne kadar katılımcılığı esas alırsak o kadar, varabileceğimiz sonuçlar, mutabakatlar o kadar yararlı olur diyor. Ve devam ediyor orada aynı şekilde. Yine, 1993 tarihinde Erdal Onar yine Anayasa Hukuku hocası; bunun da yine aynı şekilde Anayasa değişikliklerinin ivedilikle, hızlı bir şekilde görüşülmemesi gerektiği hususuna...

BAŞKAN – O 175’inci maddede var zaten ivedilikle görüşme yasağı.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Varsa o zaman niye dün akşam öyle yaptınız Sayın Başkan, yani kendiniz ikrar ediyorsunuz.

BAŞKAN – Ama ivedilik yasağının ne olduğunu...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Değerli Başkan, o zaman biliyorsun, niye o zaman yapıyorsun?

BAŞKAN – Mahmut Bey, sözlük anlamında değil ivedilik.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Peki, ben devam edeyim.

BAŞKAN – İvediliğin anlamı belli bekletme, serinletme süresi içinde görüşme...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Niye; bunu biliyordun, niye dün akşam bize yaptın bunu?

BAŞKAN – O aynı şey değil yani.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani 4 kişi konuşacaktık 5’er dakikadan 20 dakika, 10’ar dakikadan 40 dakika, değer miydi buna, değer miydi buna?

Şimdi, yine Erdal Onar Anayasa Hukuku hocası, onun da yine 1993 tarihinde, Anayasa’yı değiştirme sorununa ilişkin makalesinde yine aynı şekilde atıflar var. Yani bunu aman “Oldu bittiye getirip bir an önce bunu Komisyonda geçirelim, Genel Kurulda geçirelim.” böyle bir yasaklama sistemi var ve siz tabii ki ben dün yanınızda oturunca bana dediniz ki: Ya, Mahmut Tanal, sen Anayasa hukuku hocası değilsin ben hukuk tarihçisiyim bununla iftihar duyuyorum. Dedim: Ben gerçeği söyledim ama madem bunu biliyordunuz niye bunu yaptınız?

Devam ediyorum bununla birlikte. Bu konuyla ilgili...

BAŞKAN – Bir dakika, o zaman ona bir cevap vereyim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Peki buyurun.

BAŞKAN - Ama Mahmut Bey şimdi ivedilik diyorsun. İvedilik için Erdal Onar Hocamıza, Özbudun’a atıf yapmana gerek yok, ivedilik zaten 170’inci maddede var, yani kanunda varken kitaba, literatüre, atfa gerek yok.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – E, o zaman niye uygulamadınız?

BAŞKAN – Ama değil işte. Senin anladığınla...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – O zaman bir şey daha söyleyeyim...

BAŞKAN – Sizin anladığınızla -özür dilerim- benim anladığım, daha doğrusu kanunun kastettiği o değil. Bu İç Tüzük 73’te hazırlanırken ivedilik yasağı -önceki tabiri müstaceliyettir- bu, her kanun daha önce iki kez görüşülüyor ve iki görüşme arasında bekletme var. Kastedilen bu.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yok o değil, ben...

BAŞKAN – Anayasa görüşmeleri buna tabi değil.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – ...size katılmıyorum.

BAŞKAN – İki görüşme arasındaki bekleme süresi kastedilmesi...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Gereğesine bakınız... Bakın Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Yoksa buradaki “acele” ile hızı kastetmiyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Arkadaşlar bu hakkımı kullanmak istiyorum ne olur, söz verdiniz.

Şimdi bununla birlikte, şimdi, bizim rahmetli Sulhi Dönmezer hoca gelirdi, bilmiyorum siz de Sulhi Dönmezer hocadan okudunuz mu.

BAŞKAN – Yok, cezacıydı.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Derdi ki... Cezacı ama hukuk fakültesinde okuduğuna göre cezayı görmedi mi Değerli Başkan, görmüştür. Yani “cezacıydı” diyorsunuz, her hukuk fakültesinden mezun olan bir arkadaşımızın cezayı görmesi lazım.

Şimdi, rahmetli Dönmezer hoca derdi ki: “Değerli çocuklar, iyi bir kanun kötü bir uygulayıcı elinde kötü olur, kötü bir kanun iyi bir uygulayıcı elinde iyi olur.” Şimdi biraz önce bana Anayasa 175’nci maddesi “Evet, ivedilikle görüşme yasağı var.” diyorsunuz. Anayasa’nın bu hükmü olduğu hâlde işte kötü bir uygulayıcı elinde ne hâle geldiğinin bir örneği oldu.

BAŞKAN – Kötü hukukçu elinde de ne hâle geliyor... İvedilikle görüşme yasağı Genel Kurulda görüşmelerle ilgili Mahmut Bey.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ben sizi sükûnetle dinledim. Dün gecedən beri dinliyorum. Dün dörtte başladı dörtten itibaren geldim iki buçukta kapandı, iki buçukta gittim, bugün iki buçukta açıldı, yine geldim. Yani eğer Türkiye’de bu rejim değiştikten sonra Türkiye’de Parlamentonun bir vazifesinin kalmayacağı bilinci ve göreviyle ben geliyorum.

Ben devam etmek istiyorum, kısa, bitireceğim, zamanınızı almayacağım.

Şimdi, burada tartışma 38’inci maddeden açıldı, geldi 31’inci maddeye, denildi ki: İç Tüzük’ün 31’inci maddesine göre komisyona kimler katılabilir? Orada milletvekilleri arasında hiyerarşik bir astlık üstlük ilişkisi yok. Takdir edersiniz, idare hukukunda ve hukukun genel anlamlarında buradaki diğer milletvekili arkadaşlarımıza yani Komisyon üyesi arkadaşlarımızın Parlamentoda görev yapan milletvekillerinden buradan bir farklılığı var. Nedir? Önerge verebilir, oy kullanabilir. Bunun dışında Komisyon üyelerine yasaklanmayan her şey diğer milletvekillerine de serbesttir. Çünkü hukukta mefhumu muhalifinden çıkan mana açık ve net budur.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) - Söz sırası dâhil.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Söz sırası burada öyle “Efendim önce komisyon üyeleri konuşacak, sonra diğerleri konuşacak.” Böyle bir sınırlama, böyle bir imtiyaz Komisyon üyelerine tanınmamış. Komisyon üyelerine tanınan iki imtiyaz var. Bir, siz önerge verebilirsiniz; iki, oy kullanabilirsiniz. Bunun dışında bizim bu konuda yasaklanmamız, konuşmamızın engellenmesi, bu bir zorbalıktır. Ve zorba bir hukuku tatbik ettiniz. Zorba hukuk illa ki elinize sopa alıp çekiç alıp kafamıza vurmamak demek değildir. Sözümüzü kesmek de bizim konuşmamızın engellenmesi de bir zorbalıktır.

Oylamaya gelince, takdir edersiniz, hukukta temel ilkeler var ikrah ve gabin. Şimdi, buraya baktığımız zaman siyasi partinin milletvekillerinin şimdi iki yıllık daha süresi dolmuş değil çoğu arkadaşımızın yani özlük haklarından var, siyasi ikbal anlamında bir daha ileride seçilebilir miyim, seçilemez miyim var. İkraha baskıdır, baskı altında oylama yapıyorsunuz ve siz diğer milletvekillerine âdeta yani ihması rey anlamında... (Gürültüler)

BAŞKAN – Komisyon üyelerini itham ediyorsunuz, hepsini. Öyle bir hakkınız yok.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ben sizi dinledim.

BAŞKAN – Öyle bir hakkınız yok. Konuyla ilgili konuşacağınızı söylediniz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ben sizi dinledim.

İSMAİL BİLEN (Manisa) - Genel Başkana yaranmak için yapıyorsun. Hakaret ediyorsun.

BAŞKAN – Mahmut Bey, tamamlar mısın sözünü.

İSMAİL BİLEN (Manisa) - Hakaret ediyorsunuz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Hakaret bu değil, hakaret Türk Ceza Kanunu'nun 125'inci maddesinde yazılıdır, bilmiyorsanız onu öğretirim. Beyefendi 125'inci madde hakaret unsurlarını yazar. Size ben hakaretin ne olduğunu anlatırım.

BAŞKAN – Mahmut Bey, tamamlayın konuşmanızı.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Şimdi, burada milletvekillerinin gerek teklifin... Dün yine bu açıklandı, burada Grup Başkan Vekiliniz açıkladı. Yani efendim, o değişikliklerden önce imzaların atıldığı, bu değişikliklerden önce yani tasarının, teklifin hazırlanmasından önce imzaların bile boş alınması ikrah, gabini hukukta bunu getiriyor. Bunlar iradeyi sakatlayan hususlardır. Dün akşam bizim buradaki Anayasa'ya aykırılıkla ilgili Komisyon üyesi olmayan diğer milletvekillerine söz verilmemesi Anayasa'ya aykırı, ruhuna aykırı, ivedilikle görüşme yasağına aykırı ve burada İç Tüzük zaten paspas edilmiş durumda 31'inci madde, Anayasa'nın 175'inci maddesine aykırı ve burada milletvekillerinin iradesi sakatlanarak yani oylamaya katılan milletvekillerinin iradesi sakatlanarak oylamaya sundunuz ve Sayın Grup Başkanvekilimiz Özgür Özel Bey'in dediği gibi hukukta bunun telafisi var mı? Var. Yine Sayın Genel Başkan Yardımcımız Bülent Bey'in dediği gibi bu geri dönülebilir mi? Dönülebilir. Yani netice itibarıyla ne olur? İç Tüzük buna izin veriyor, tekrar bu imkânı yaratmanızı istirham ediyorum. Oylamanın tekrar yapılması hususuna karar oluşturulmasını talep ederim.

Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, var mı söz talebi?

Buyurun.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Değerli Başkan, değerli milletvekilleri; ben de arkadaşlarımızın açıklamaları üzerine bir görüşümüzü paylaşmak için söz aldım.

Şimdi, dün de doğrusunu söylemek gerekirse birtakım açıklamalar üzerine görüşlerimizi ifade etmek noktasında butona basıp gece saat 2'ye kadar beklediğimi hatırlıyorum ve sözlerime başlarken de Komisyon üyesi ve Başkanlık Divanı Kâtip Üyesi sıfatıyla en son konuşmacılardan bir tanesi olduğumu da zabıtlara geçirmiştim.

Şimdi, çeşitli suçlamalar söz konusu oluyor, çeşitli anlamlandırmalar, çeşitli temellendirmeler. Temellendirmeler, öncüller yanlışsa varacağımız hüküm ve sonuç yanlış olur arkadaşlar. Dolayısıyla tahayyüli bir şekilde, tamamen gerçeklikten kopuk bir sonuç elde etmek üzere bina ettiğimiz önermeler neticesinde vardığımız sonuçları dinliyoruz. Biraz evvelki konuşmaları da bu bağlamda değerlendiriyorum.

Sonuç itibarıyla, bu Komisyon bir ihtisas komisyonudur ve gündemine hâkimdir, buranın yönetimi de Başkanlık Divanı ve sonuç itibarıyla da Komisyon Başkanı tarafından deruhte edilir. Dolayısıyla, dün yapılanlar da harfiyen bütün mevzuata ve özellikle İç Tüzük'e tam manasıyla bir riayetle gerçekleşmiştir. Bu bağlamda da Komisyon üyeleri özgür iradeleriyle kendi görüş ve kanaatlerini, kendi değerlendirmelerini, kendi oylarını net bir şekilde ortaya koymuşlardır. Bunun dışındaki birtakım mülahazalar ancak şahsidir, indidir ve ancak söyleyeni bağlar. Bunu hatırlatmak istiyorum.

Değerli arkadaşlar, Anayasa'ya aykırılık iddiasıyla ilgili husus Komisyonun genel görüşmelerinde herkes tarafından ileri sürülebilir. Bu değerlendirilir ve bununla ilgili bir neticeye varılır. Dünkü konuşmamızda, görüşmemizde ise iki ayrı partiye mensup değerli arkadaşlarımız kendi gerekçelerini ortaya koymak suretiyle Anayasa'ya aykırılık iddialarını ileri sürdüler.

Bakınız, önümde dünkü tutanaklar mevcut, 145 sayfadan müteşekkil. Dün bu Komisyon 145 sayfalık bir beyanı, bir iddiayı, bir cevabı velhasıl bir değerlendirmeyi ortaya koymuş, 145 sayfa. Ki baktığımızda bu Anayasa'ya aykırılık iddiasıyla ilgili, çok değerli grup başkan vekillerimizin, değerli Komisyon üyelerimizin, Komisyon üyesi olmayan arkadaşlarımızın hakikaten yeterince, hatta birbirini tekrar eder tarzda beyanlarını tutanaklardan şimdi okumak mümkündür. Bunlar gerektiği şekliyle ifade edilmiştir ancak biraz evvel töhmet altında bırakılan AK PARTİ'li Komisyon üyelerine ilişkin söylediğiniz sözlerle ilgili şunu ifade etmek isterim ki: Ancak günün sonunda, saat iki sularında değerli Yusuf Başer Bey ve beneniz, hani, bir de nükte yapmak suretiyle bağlam kopukluğunu belirtmeye yönelik bir söz alıp görüşlerimizi ancak ifade etme sadedinde bir şeyler söyleyebildik. Bunun dışındaki bütün tutanaklarda diğer önergeyi veren arkadaşlarımızın yaklaşımlarını destekler mahiyette birçok beyan burada. Dolayısıyla, burada Değerli Komisyon Başkanımıza haksızlık edilmemesi gerektiği kanaatindeyim. Çok naif bir şekilde, çok samimi bir şekilde ve gerçekten çok demokratik bir şekilde, hiç kimseye müdahale etmeden... Mesela, Değerli Bülent Tezcan Bey -yanlış hatırlamıyorsam, bakılabilir- tam bir buçuk saat konuştu. Değerli Meral Daniş Hanım bir saat konuştu. Bunun dışında değerli arkadaşlar, bir tahdis sınırlaması olmaksızın bütün görüşlerini, hiçbir kesintiye de uğramaksızın beyan ettiler. Dolayısıyla, bunlar tutanaklarda, inceleyebiliriz beraber bir heyet oluşturup kim ne kadar konuşmuş diye. Dün yaklaşık dörtten iki buçuğa kadar ne yapar? On buçuk saat, bir saat yemek arasını çıktığımızda yaklaşık dokuz buçuk saat burada hep beraber görüşlerimizi net bir şekilde, anlaşılır bir şekilde ortaya koyduk. Söylenmesi gereken şeyler söylendi ve bu konuda Komisyon üyelerimizin iktidar kanadından da muhalefet kanadından da söz talepleri vardı, doğru. Biraz evvel isimleri zikredilen değerli milletvekillerinin yanında, isimleri zikredilmeyen başka milletvekili arkadaşlarımızın da butona basıp söz alma talepleri vardı. Gece saat iki-iki buçuk olmuştu ve Sayın Başkanımız da yeteri derecede bu konuyla ilgili sözler söylendi, bütün önerge sahipleri hiçbir kesintiye uğramaksızın kanaatlerini dile getirdi ve söylenmesi gereken, söylendikten sonra da İç Tüzük'ün gereği olarak oylamaya geçeceğini ifade etti. Oylama özgür bir ortamda yapıldı, herkes kendi özgür iradesini ortaya koydu. Ama, çıkan sonuçtan bazı arkadaşlar memnun değil ki bir tehditle karşı karşıya olduğumuzu ifade ediyorlar. Bu, Meclisin mehabetine yakışmaz; bu, Komisyonun mehabetine yakışmaz; bu, şahıslarımıza yakışmaz. Bunları ifade etmek için söz aldım. Dün gerekli her şey söylendi, âdeti kifayetimizakere yapıldı.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Siz bizim adımıza karar vermeyin lütfen.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Ben kendi kanaatlerimi söylüyorum.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Bizim söylediklerimizi dinlemediniz.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Beyefendi, değerli milletvekilim...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Bizim söyleyeceklerimizi dinlemediniz. Bizim adımıza karar vermeyin.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Biraz sonra dinleyeceğiz, size de söz gelecek. Ben kendi kanaatlerimi ifade ediyorum. Bakın, o konuda sükûnetle dinlerseniz kendi kanaatlerinizi söyleyebilecek medeni ortamı hep oluşturduk zaten. Bu konuda çok rahatız ve kendimizden eminiz merak etmeyin. Biz her sözü dinleriz, sözün gereği neyse de doğruysa doğru, eğriyse eğri diyebilecek temyiz kabiliyetine, iradeye ve yüreğe sahibiz, merak etmeyin. O konuda netiz arkadaşlar, netiz ancak kimse kimseye hakarete yönelik, böyle birtakım üstenci tavırlarla ve bildiğim bildik, çaldığım düdüğ şeklinde birtakım fikirleri tamamen bir kenara atarak, bağlamından kopararak, zemininden kopararak, tekliften uzaklaşarak tahayyüli anlamda birtakım cümleleri, kelimeleri art arda sıralayarak bir sonuca varmak ve bunu tekrar tekrar yinelemek ancak bir psikolojik harp taktiği olabilir. Biz de bu konuda şerbetliyiz arkadaşlar. İrademiz sağlamdır ve bu konuda özgür irademizi her ortamda, her şekilde, net bir şekilde ortaya koyabilecek bir tavır da gösterme durumundayız.

Ben dinlediğiniz için teşekkür ediyorum, çok sağ olun.

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkanım, bu konuda mutlaka bir söz hakkı kullanmak istiyorum.

BAŞKAN – Murat Bey, müsaade edin ben de görüşümü, kararımı açıklayayım. Geneli üzerindeki görüşmelere devam edeceğiz. Söz isteyen arkadaşlar var.

Değerli arkadaşlar, bu konuda Anayasa'ya aykırılık iddiasıyla bir önerge verildi. Bu önergeyi işleme aldık, gerekli inceleme yapıldı ve oylama yapıldı. Anayasa'ya aykırılık iddiasıyla verilen önergeler reddedildi. 38'i bir daha bir bütün olarak okuyorum:

“Madde 38: Komisyonlar...” “Komisyonlar” diyor, “komisyonlar” deyince kim oluyor?

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Bütün hepsi.

BAŞKAN – Üyeleriyle oluyor. Yani, bütün komisyonlar ama “komisyon” denilen üyelerinden müteşekkil.

“Komisyonlar, kendilerine havale edilen tasarı veya tekliflerin ilk önce Anayasanın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle yükümlüdürler.” Böyle bir iddiayı dile getirdiniz, konuşuldu bu, yeteri derecede tetkik edildi. “Bir komisyon, bir tasarı veya teklifin Anayasaya aykırı olduğunu gördüğü takdirde gerekçesini belirterek maddelerin müzakeresine geçmeden reddeder.” Yani, bu ne demektir? Geneli üzerindeki görüşmelerin sonunda maddelere geçişle ilgili yapılacak oylamada -zaten bu mülahaza da dâhil olmak üzere, hepsi içerisinde- Komisyon bunu reddederse Anayasa'ya aykırılık sebebiyle maddelere geçilmeyecek ve iade edilecektir. Komisyon maddelere geçilmesi kararı aldığı zaman bu mesele zaten bütünüyle kapanmış olacaktır.

Bakın, ben dünkü uygulamayla ilgili bir sorun olmadığı, doğru olduğu kanaatindeyim.

Geneli üzerindeki görüşmelere devam ediyoruz.

Sıraya göre ilk söz isteyen Sayın Sezgin Tanrıkulu'ydü.

MURAT EMİR (Ankara) – Başkanım, bir açıklama yapma ihtiyacım var bu konuyla ilgili olarak.

BAŞKAN – Geneli üzerinde görüşmelere devam ediyoruz.

MURAT EMİR (Ankara) – Geneli üzerinde değil, bu konuyla ilgili.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Pardon, sonunu tekrar eder misiniz Başkanım? Son söylediğinizi anlamadım.

MUHARREM ERKEK (Çanakale) – Milletvekillerimiz söz istediler, söz vermediniz, konuşamadılar.

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) – Tutanakları inceleyelim, sayalım bakalım kaç milletvekili kaç kere konuşmuş.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Ya, fark etmez, Komisyon üyeleri dışında milletvekilleri konuşmadı.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Ya, Anayasa değiştiriyoruz, Anayasa. Üstelik, rejim değiştiriyoruz.

BAŞKAN – Arkadaşlar, Anayasa değiştiriyoruz, İç Tüzük’e göre değiştiriyoruz; herhâlde başka bir yere, bir yoruma göre yapmayacağız bu işi.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bir müsaade eder misiniz Başkanım.

BAŞKAN – Buyurun.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkanım, ben biraz önce son söylediğinizi anlamamıştım, onu tekrar edin dedim ama siz de benim dediğimi duymadınız herhâlde. “Maddelere geçerken” diye bir şey dediniz, orayı kaçırdım, o yüzden sormuştum.

BAŞKAN – Söyleyeyim mi, tekrar edeyim mi?

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Dinleyeceğim, tamamlayayım.

BAŞKAN – Peki.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Şimdi, öncelikle burada hiç kimsenin kimseye lütufta bulunması söz konusu değil. Hiçbirimizin bir diğerinden lütf istemesi de söz konusu değil, herkes görevini yapıyor, milletvekili arkadaşlarımız da görevlerini yapıyor. O yüzden, dünkü tutanakların 145 sayfa olması birilerine tanınmış bir lütf değildir. Anayasa Komisyonunun yapması gereken... 1.145 sayfa da olabilir, 2.145 sayfa da olabilir. Orada düşüncelerimizi bütün açıklığıyla ve samimiyetle anlattık. Ben kendi düşüncemi dün anlatamadım demiyorum, ben anlattım ama anlatamayan arkadaşlarımız var ve bunu konuşuyoruz o arkadaşlarımızın da anlatması lazımdır diye. Yani, 145 sayfa konuşulmuş olması belki bazı arkadaşları rahatsız edebilir ama yüz yıllık müktesebatı değiştirmeyi konuşuyoruz, ufak bir şey değil konuştuğumuz şey. Yüz yıllık müktesebatın nereye gideceğiyle ilgili şey konuşuyoruz. E, müsaade edin, 145 bin sayfa tutsun gerekirse.

Bir başka konu: Sayın Başkanım, mutlaka geneli üzerinde görüşmeler devam ederken arkadaşlarımız dünkü oylamaya rağmen Anayasa’ya aykırılık iddialarını yine söyleyeceklerdir, söyleyebilirler, bu başka bir şey ama başta söylediğim, usulü eksikliği, şekil eksikliğini gidermek için en azından söz alan arkadaşları dinledikten sonra bu oylamanın yapılması uygundur, bu bir.

İkincisi: Bir başka önerge daha gönderdik. Bakın, daha geneli üzerinde görüşmelere geçmeden önce bir başka sıkıntı daha var. Anayasa Komisyonu olarak görüştüğümüz bu metinde İç Tüzük’ün 34’üncü maddesine göre birçok farklı komisyonu ilgilendiren konu var, sadece Anayasa’ya aykırılık meselesi değil. Bütçeyle ilgili bölüm var, Plan ve Bütçe Komisyonuna gitmesi lazım bunun. Özellikle yargıyla ilgili düzenlemeler var, Adalet Komisyonuna gitmesi lazım. Ayrıca, burada insan haklarıyla, temel hak ve özgürlükleriyle ilgili problemler var, İnsan Hakları Komisyonuna gitmesi lazım. Bununla ilgili bir önerge verdik. Diğer komisyonlara İç Tüzük 34/2 uyarınca diğer komisyonlara havale edilmesi talebimiz var. Bu aslında buraya gelmeden önce Başkanlığın yapabileceği şeydi ama bu ihmal edildiyse görüşmeler sırasında da yapılması mümkün olan bir usuli işlemdir. İç Tüzük’ün 34’üncü maddesinin ikinci fıkrası “Bir komisyon, kendisine havale edilen tasarı veya teklif yahut herhangi bir mesele için, bir başka komisyonun düşüncesini öğrenmeyi gerekli görürse...” Siz gerekli görmemiş olabilirsiniz, komisyon gerekli görürse, onun için tartışma yapıyoruz.

BAŞKAN – Daha geneli görüşüyoruz, herhâlde geneliyle ilgili Komisyon görüşü alacak değiliz, maddelere geçince bakacağız.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – “...tasarı veya teklifin o komisyonda görüşüldükten sonra iadesini isteyebilir.” diye diğer komisyonlardan görüş talep etmesi gerekiyor. Bu çerçevede de bir önergemiz var. Bu konu çözüldükten sonra da o önergenin işleme alınmasını talep ediyorum geneline geçmeden önce.

BAŞKAN – Bülent Bey, önerge geldi, önergeyi gördüm. Anayasa değişikliklerini münhasıran Anayasa komisyonları görüşüyor. Farklı bir uygulama var mı diye ben söyledim, bakacaklar arkadaşlar. Bu dediğiniz husus, Anayasa değişikliğinin bütünün başka komisyonlarda da tali komisyon olarak veya görüş alması suretiyle görüşülmesiye öyle bir durum değil. Sizin önergenizden de anlaşılan bazı bölümler ve bazı maddeler itibarıyla. Dolayısıyla, maddelere geçtikten sonra ilgili madde hangisiyse onunla ilgili bunu değerlendiririz. Bütünüyle ilgili olarak tekrar Plan ve Bütçe Komisyonuna gönderip orada da görüşülmesi gibi bir şey, görüş alma gibi bir şey söz konusu olmaz.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkanım, maddeler belli zaten, hangi maddeler değişecekse...

BAŞKAN – Ama, maddelere geçecek miyiz? Değil mi?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Geçmeden önce görüşeceğiz bu önergeyi.

BAŞKAN – Yok, geçtikten sonra.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Nasıl konuşacağız, maddeye geçmemişiz?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ya, mesele o değil ki.

BAŞKAN – İlgili madde değil ki, geneli geçilmemiş.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, müsaadenizle. Israrla bir usul tartışması açmamak için bütün sabrımızla...

BAŞKAN – Ben de çok sabrediyorum Özgür Bey.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Tamam o zaman. Sizin de işiniz o Sayın Başkan.

BAŞKAN – Tabii.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Yani, şöyle bir şey söyleyeceğim: Sayın Başkanım, bir kez, Anayasa Komisyonu gibi bir Komisyona Başkanlık yapmak gibi tarihi ve fevkalade önemli bir görevi yerine getirirken daha ikinci günün başında, gösterdiğiniz sabırla ilgili bir vurgu hiç yerinde değil, onu söyleyeyim. Biz sizden çok daha geniş sabır ve çok daha uzun süreler hepimizin hukukunu gözetecek bir yönetim bekliyoruz. Bunu açıkça söyleyelim.

BAŞKAN – Sizin sabrı gündeme getirmeniz üzerine getirdim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Evet, evet.

Biz meseleyi hepimizin sabrını zorlayacak yağmur gibi usul tartışmalarıyla burayı kitleme niyetinde olmadığımızı söylemek için söylüyorum. Ama, şunu da yapmayın Sayın Başkan, birincisi şu: Söylediğiniz sözün içinde kendi içinde bir çıkış yolu var diye gördük, umutla da döndük, anlamaya çalıştık. “Her ne kadar oylamayı yapmış olsak da nasılsa geneli üzerindeki görüşmelerden sonra maddelere geçilmesi konusunda arkadaşlar hepsini birden yeniden değerlendirecekler.” dediğinizde belki hepimiz şunu düşünebiliriz: Maddelere geçilmesi sırasında Anayasa’ya değişiklikle ilgili ifadeler de değerlendirileceğine göre... Ama, burada şöyle bir şey yapmanız lazım o zaman, yapın onu, burada bu mesele daha çok uzamadan, gerilmeden çözülsün: Dünden söz talep eden 4 arkadaşımız var. O arkadaşlarımıza sırasıyla sözlerini verin. Biz arkasından Anayasa’ya aykırılık oylamasının

yenilenmesini talep etmeyelim. O 4 arkadaşımızın bugün ifade edeceği sözler, geneli üzerindeki görüşme sözlerinden ayrı olsun. Onlara, yeniden geneli üzerinde ilerleyen saatlerde veya kalırsa yarın söz alacaksa “Sen geneli üstünde konuştun.” demeyecekseniz bu 4 arkadaşımıza dünden talepleri...

İSMAİL AYDIN (Bursa) – Pazarlık yapıyorsun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ben teklifimi söylüyorum, öneri söylüyorum. Başkanlık böyle önerileri alarak, dinleyerek olur.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Emir kipiyle cümle kullanıyorsun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ya, ne alakası var?

İSMAİL AYDIN (Bursa) – Pazarlık yapıyorsun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Beyefendi, pazarlıktan falan bahsetmiyorum da yapacak olursam alasını yaparım, yolda da kalırsın. Sayın Başkanla yaptığım iş o değil. Sayın Başkana Cumhuriyet Halk Partisinin fikirlerini söylüyoruz. Bir çıkış yolu bulabilir miyiz diye bakıyoruz. Pazarlık yapacak olsam başka bir şekilde yaparım. Onun alasını da bilirsiniz. Aslında, hak edilen başka bir cevap var da bir başkalarına mağduriyet yaratacak, ondan bir şey demiyorum.

Sayın Başkanım, özür dilerim de burada bu 4 arkadaşımızın dünden ve herkes de biliyor ki, siz de kabul ediyorsunuz ki hak ettikleri ama saat sınırlaması yüzünden ve en sonunda işte, Bülent Bey’in başta itiraz ettiği, doğru bulmadığı şekilde kapatılan bir oturum var.

Bu arkadaşlarımıza birer söz verin görüşlerini dile getirsinler; onlar zaten dünden kalan konuşma haklarıyla görüşlerini, Anayasa’ya aykırılık noktasındaki ifadelerini kullansınlar makul süre içinde ve sonra geneli üzerinde görüşmelere geçtiğimizde de geneli üzerindeki söz hakları baki kalsın bu meseleyi daha fazla uzamadan çözelim diye bir öneride bulunuyorum; bunu da bir pazarlık olarak, bir tehdit olarak da ifade etmiyorum, günün ilk saatlerinde karşılıklı çözüm arayışına böyle bir katkı sağlasın diye söylüyorum.

BAŞKAN – Özgür Bey, zaten geneli üzerinde görüşmeler yapıyoruz. Bu görüşmeye devam etmek için bir ön şart değil Anayasa’ya aykırılık önergesi. Onun için, geneli üzerinde görüşme içerisinde onu değerlendirdik ve oylamasını yaptık.

Şimdi, ben bugün itibarıyla söz alanlardan sırasıyla söz vereceğim, o arkadaşlara da vereceğim ama ilk söz sırası önümde yani...

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkan, bu konuda bir söz talebim var.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Sayın Başkan...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, bu öyle olmaz, öyle dediğiniz gibi olmaz. Söz sırasında şu arkadaş, verelim; olmaz. Bu meseleyle ilgili bir şey söylüyoruz. Ayrıca, ciddi usuli hatalar var, onunla ilgili usul tartışmaları var, o konuda gruplara söz vermek, fikirlerini almak...

BAŞKAN – Öyle bir uygulama yok komisyonlarda..

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ya, nasıl öyle bir uygulama yok.

BAŞKAN – Komisyonlarda yok; hayır, komisyonlarda yok öyle bir uygulama.

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkan, bir söz talebim vardı.

BAŞKAN – Buyurun.

MURAT EMİR (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bir defa burada, özellikle AKP’li Komisyon üyesi arkadaşları dinlediğimde ve sizi de dinlediğimde -ama siz çok açıkça ifade etmiyorsunuz inceliğiniz için teşekkür ederim- sanki bir lütfmuş gibi konuşuluyor ve “Yeteri kadar konuştunuz.” veya “Hep siz konuşuyorsunuz.” eleştirisi geliyor. Bir defa biz, milletvekili olmaktan, seçilmiş olmaktan, Anayasa’dan ve İç Tüzük’ten kaynaklanan yetkilerimizi kullanıyoruz; dolayısıyla hiç kimsenin bize “Çok konuştunuz.”, “Yeteri kadar konuştunuz.”, “Konu anlaşıldı.”, “Hep siz konuşuyorsunuz.” deme hakkı yok. Burada kimin ne kadar konuştuğunu konuşmuyoruz dikkatinizi çekerim, kimin ne kadar konuşmadığını konuşuyoruz. Konuşması gerekenler yani milletvekillerinin söz haklarının İç Tüzük bahane edilerek, yanlış yorumlanarak ve görev yapılmayarak nasıl gasbedildiğini konuşuyoruz. Burada arkadaşlarımızın başta Anayasa’ya aykırılık iddiası olmak üzere ayrıntılı konuşma yapma hakları var ve asıl yapılması gereken, o oylamanın da o konuşmalardan sonra yapılmasıydı ama yine de arkadaşlarımız ve tabii bizler de ve tabii eğer ihtiyaç duyuyorlarsa AKP’li, MHP’li, HDP’li arkadaşların da burada Komisyon üyesi olsun olmasın ayrıntıyla, zamana yayılmış bir biçimde konuşmaları gerekiyor ve bunun da bir lütf olarak algılanmaması gerekiyor; kaldı ki burada tekrar bir İç Tüzük tartışmasına girme ihtiyacı duymuyorum ama şunun da tespit edilmesi gerekiyor: Çok kritik bir konu görüşülüyor, Millet Meclisinin neredeyse kapatılması ve millî iradenin bir kişiye bağlanmasına dönük bir Anayasa teklifi görüşülüyor yani bir bakıma, milletvekillerinin yetkisi bir kişiye devrediliyor. Dolayısıyla burada, aslında siyaseten bütün milletvekillerinin İç Tüzük’ün de dışında rahatça konuşabilmesi gerekiyor gerekirse günlerce gerekirse haftalarca ve bunun da “Yeter artık; yeteri kadar konuştunuz.”, “Hep siz konuşuyorsunuz.” gibi eleştirilerle kesilmek yerine “Evet, bu konu ciddidir, önemlidir, herkes sonuna kadar konuşabilmelidir.” noktasında değerlendirilmesi lazım ve sizden de bu konuda görevinizi yapmanızı bekliyoruz.

Teşekkür ederim.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkanım, bir cümleyle bitireceğiz bu bölümü; bitireceğiz arkadaşlarımızla...

MUHARREM İNCE (Yalova) – Sayın Başkan...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bir cümle, lütfen müsaade edin, bir cümle...

BAŞKAN – Buyurun.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Şimdi, Sayın Başkanım, meramımızı yeterince ayrıntılı olarak anlattık, tekrar tekrar aynı şeyleri söyleyip de düşüncelerini açıklamak isteyen arkadaşların bu konudaki haklarını da daha fazla ertelemek istemiyoruz. Yalnız, şu hususun tutanağa net olarak geçmesini istiyorum; ondan sonra, bizim itirazlarımıza rağmen Başkanlık makamı olarak siz toplantıyı nasıl yürütecekseniz, ondan sonra biz hukuk zemininde yapmamız gerekenleri yapacağız.

Şimdi, bir; İç Tüzük 38 uyarınca öncelikle görüşülmesi gereken Anayasa’ya aykırılık iddiamız çünkü görüşmelerde yeterince tamamlanmamıştır, tamamlanmaya geçmeden oylama yapılmıştır, butonlarına basıp söz isteyen ve oylamadan önce o anda salonda hazır bulunan Konya Milletvekili Mustafa Hüsnü Bozkurt, İstanbul Milletvekili İlhan Cihaner, İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal, Zonguldak Milletvekili Ünal Demirtaş söz hakkı istemiş olmasına rağmen ve salonda hazır bulunmalarına rağmen kendilerine söz verilmemiştir ve arkasından Anayasa’ya aykırılıkla ilgili görüşmeler tamamlanmadan, görüş bildirmek isteyen milletvekilleri dinlenmeden hızla usule aykırı bir oylama yapıp ne sorulduğu dahi anlaşılmadan el kaldırıp indirmek suretiyle “Oylama tamamlandı.” denilerek toplantı tarafınızdan kapatılmıştır. Bu, İç Tüzük’ün 38’inci maddesine ve diğer hükümlerine aykırıdır; dolayısıyla bir şekil eksikliği oluşturmaktadır. Biz Başkanlık makamından bu şekil eksikliğinin geneliyle ilgili görüşmelere geçmeden önce şu anda düzeltilmesini talep ediyoruz, o arkadaşlarımıza söz hakkı verilip ondan sonra

oylamanın tekrar edilmesini talep ediyoruz. Bu işlem yapılmadan görüşmelere devam edilirse bir usul eksikliği olacaktır ve ileriki dönemlerde de Genel Kuruldan geçse dahi bu yasanın şekil itibarıyla sakat doğmasına neden olacaktır.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Ben teşekkür ederim.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Sayın Başkan...

MUHARREM İNCE (Yalova) – Sayın Başkan, söz istemiştım, bir şey söyleyeceğim.

BAŞKAN – Tamam da sözü sıraya göre belirliyor, sıra falan yok yani kayıtlara da geçmiyor.

MUHARREM İNCE (Yalova) – Ama ben söz istemiştım.

BAŞKAN – Burada Meral Hanım'a da söz vereyim, sonra ben de tutanaklara görüşümü geçireyim, ondan sonra görüşmelere devam edeceğiz.

MUHARREM İNCE (Yalova) – Sayın Başkan, demin size işaret ettim ve burada bir açıklama yapmak istiyorum.

BAŞKAN – Tamam, ettiniz ama yani burada gözüktüyor işte, düğmeye basarak sırayla söz istiyorlar.

MUHARREM İNCE (Yalova) – Bir açıklama yapmak istiyorum.

BAŞKAN - Yanınızda Sezgin Bey var, başından beri 2 kere söz verdim, geri aldık ama lütfen...

Meral Hanım, buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, dün gece usul tartışmaları tamamlanmadan maalesef kapatıldı. Biz de buradaydık ve söz isteyen arkadaşlar sadece Cumhuriyet Halk Partisi milletvekilleri değil aynı zamanda burada bulunan Komisyon üyemiz Sayın Erol Dora, Bedia Özgökçe Ertan ve Burcu Çelik de söz istemişti fakat açıkçası devam kararı alındığı için Başkanlığımızca biz bir dışarı çıktık beş dakika ve geldiğimizde maalesef oylamanın yapıldığını ve bittiğini öğrenmiş olduk. Bu nedenle Anayasa 38'e göre yapılacak Anayasa'ya aykırılık oylamasının çok hayati önemde olduğunu herhâlde söylemeye tekrar tekrar gerek yok. Yani biz önergemizde, şu anda mevcut ortamda ve saydığımız, yazdığımız bütün gerekçeleri dikkate alarak bu tartışmanın -esasa geçmeden bu Anayasa'ya aykırılık, sistem değişikliği- bu ortamda tümüyle Anayasa Komisyonunun sanki bir talimatı yerine getiriyorcasına alelacele bu çalışmayı geçirmek istemesini doğru bulmuyoruz. Bu nedenle, yani burada süre sınırı konulmadan; doğru, dün geniş konuşmalar yapıldı ama bu geniş konuşmaları yeterlidir diyebilecek bir makam ve mevki yoktur çünkü Parlamentonun kapatıldığı, Bakanlar Kurulunun lağvedildiği, Başbakanlığın ilga edildiği, kuvvetler ayrılığı sisteminin birleştirildiği, yargının tümüyle Cumhurbaşkanlığına bağlandığı ve daha bir dolu mesele Türkiye'nin gelecek yüzyıllarını belirleyecek bir sistem ve rejim değişikliğini öngörüyor. Bu nedenle dün söz alan arkadaşların kim olursa olsun mutlaka usul hakkında bu görüşlerinin alınması gerekiyor. Zaten daha devam edeceğiz, geneli üzerinde de görüşmeler devam edecek, maddelerde bizim de taleplerimiz olacak diğer komisyonlara gitmesi yönünde; bu talebimizi biz de iletmek istedik.

Ayrıca, son olarak, dün Sayın Adalet Bakanı, kendisi benim konuşmam sırasında yoktu, işi vardı.

BAŞKAN – Meral Hanım, oraya girmeyelim çünkü...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Bir cevap sadece.

BAŞKAN – Özür dilerim...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Bugün El Nusra üstlendi Rusya Büyükelçisinin öldürülmesini, katledilmesi meselesini yani polis teşkilatı içinde El Nusra örgütlenmesi var.

BAŞKAN – Meral Hanım, böyle gündem dışı söz yok komisyonlarda.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Bugün yani El Nusra örgütlenmesini destekleyen...

BAŞKAN – Meral Hanım, lütfen...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – İftira ve saygısızlıkla bizi suçlamıştı ama yani bu yanıtı vermek zorundayım.

BAŞKAN – Ama lütfen... Tamam, yani Bakan beyi bulduğunuz yerde konuşmak zorunda değilsiniz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Biz iftira ve saygısızlık yapmadık. El Nusra'nın bugüne kadar sırtını sıvazlayanların cevap vermesi gerekiyor bu suikaste diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Meral Hanım, çok şey olarak “Bir yerlerden talimat almış gibi” dersiniz...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – “Gibi, gibi...” Daha çok yeni bir açıklama, daha yeni; El Nusra...

BAŞKAN – Ben de size söyleyebilirim, bu konuşmayı bir yerlerden talimat alıyormuş gibi yapmış olmayın.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) - Daha çok yeni bir açıklama, daha yeni; El Nusra...

BAŞKAN – Hayır, o ayrı. Bizi dediniz yani bu görüşmelerle ilgili de onun için.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Ben kimseden talimat almıyorum, burada Komisyon üyesi olarak bulunuyorum.

BAŞKAN – Ben de almıyorum, biz de almıyoruz.

Şimdi, değerli arkadaşlar, tutanaklara geçmesi itibarıyla, Bülent Bey kendi görüşlerini geçirdi tutanağa, Meral Hanım da geçirdi, ben de son olarak Komisyon Başkanı olarak görüşümü söylüyorum.

“Anayasa uygunluğun incelenmesi” başlıklı İç Tüzük’ün 38’inci maddesi, komisyonların bunu tetkik etmelerini söylüyor, bu tetkikle ilgili olarak da tabii “önce” deyince, komisyonda bulunan 26 arkadaşımızın her biri öncenin ne olduğunu zaman olarak ayrıca yorumlayabilir, söyleyebilir ama ikinci fıkra önceden ne kastedildiğini son sınır olarak söylüyor; diyor ki: “Maddelerin müzakeresine geçmeden reddeder.” Dolayısıyla, İç Tüzük’ün “önce” dediği şey, maddelerin müzakerelerine geçilmesi aşamasına kadarki zamandır. Bu süre içerisinde burada Anayasa’ya aykırılıkla ilgili olarak bir kanaat oluşursa, hasıl olursa Komisyonda zaten maddelerine geçilmesini reddedecektir, reddettikten sonra bu Meclis Başkanlığına iade edilecektir; maddelere geçilmesi kabul edildiği zaman da, edilmiş olursa o zaman da Anayasaya uygunluk incelemesi tamamlanmış ve aykırı bulunmamış olacaktır; tutanaklara geçmesi açısından bunu söyledim.

İlk söz isteyen Sezgin Bey’di, Sezgin Tanriku’na söz veriyorum.

Buyurun Sezgin Bey.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, Muharrem Bey’in kısa bir söz talebi vardı, uzun bir süredir talep ediyor.

BAŞKAN – Anlıyorum da, Sezgin Bey daha uzun zamandır bekliyor galiba.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Muharrem Bey’in mikrofonu açık, konuşsun bir iki dakika efendim hazır yanmışken.

BAŞKAN – Tamam, buyurun.

MUHARREM İNCE (Yalova) – Evet, teşekkür ederim.

Şimdi, Sayın Başkan, baktım da salona Sayın Bozdağ ile birlikte 3 Kasım 2002’de geldik buraya, Bozdağ’ın bir beş altı ay arası var, on dört yıldır aralıksız bu Mecliste bulunan tek kişi benim bu salonda. İlk kez böyle bir şey görüyorum, böyle bir yönetim görüyorum, ilk kez. Yani ben komisyonda çalıştım sekiz buçuk sene, grup başkan vekilliği yaptım dört buçuk sene, komisyon üyesi olarak bulundum, farklı milletvekili olarak bulundum. Siz Meclis Başkanı değilsiniz. Meclis Başkanının bir milletvekilini dışarıya atma hakkı var ama sizin yok; İç Tüzük 46 çok net. Burada bir arbede olsa siz durumu bir yazıyla Meclis Başkanına bildirirsiniz, milletvekilini dışarı atamazsınız. Dolayısıyla, yönetim şekliniz Meclis Başkanıyla aynı dozda olamaz. Bir kere İç Tüzük’ü kendinize göre yorumlayamazsınız, böyle bir hakkınız yok. Yani Meclis Başkanı değilsiniz, o yetkilere sahip değilsiniz.

Eski milletvekiliyle yeni milletvekili arasındaki tek fark salonu girme konusundadır; salona giremez, oy kullanamaz yoksa rozet de takar, milletvekili olarak pek çok haklara sahiptir. Komisyon üyesi milletvekiliyle bizim aramızdaki tek fark, oy kullanamayız, önerge veremeyiz. Bütün haklara sahibiz, yok böyle bir şey. Yani eski köye yeni âdet mi çıktı? Ben sekiz buçuk sene Millî Eğitim Komisyonunda görev yaptım, kulakları çınlasın, o demokrat tutumuyla Tayyar Altıkulaç’ın o Komisyonu nasıl yönettiğini çok iyi biliyorum.

Şimdi, bunu yapmaya hakkınız yok; 31’e 2 çok net. “Söz verilebilir.” demiyor “Söz alabilirler.” diyor; sizin takdir hakkınız yok burada. Yani bir milletvekili, ister Komisyon üyesi ister hariçten bir milletvekili söz isterse siz bunu vermeye mecbursunuz.

Bakın, değerli arkadaşlarım, şuraya bir gelelim, yani 145 sayfa konuşmuşsunuz. Çok üzüldüm buna; bu sözü söyleyen arkadaşımın, sayın milletvekilinin 1924 Anayasası’nın tutanaklarına bakmasını istiyorum. 1924 Anayasası tutanaklarından bir kısmını söyleyeyim size, bir kısmını. Atatürk’e, o günkü söylem biçimiyle söyleyeyim, Gazi Paşa’ya Meclisi fesih yetkisi verilme önergesi veriliyor. Dersim Mebusu Feridun Fikri Düşünsel kürsüye çıkıyor ve diyor ki: “Biz Gazi Paşa’yı çok severiz. Gazi Paşa’yla milletimiz arasında bir gönül bağı vardır. Gazi Paşa’yla bir problemimiz yoktur, onu yürekten severiz ancak Meclisi fesih yetkisini Gazi Paşa’ya veremeyiz, çocuk çocuğumuzun geleceğini, memleketimizin geleceğini o kişi Gazi Paşa dahi olsa veremeyiz.” Bu, tutanaklarda var; gidin bakın, Meclis orada. Bu tutanak... Gazi Paşa’ya verilmeyen bu yetkiyi siz şimdiki bir başkana vereceksiniz, adından da utandığınız için “Başkan” demeyip “Cumhurbaşkanlığı sistemi” diyeceksiniz, sonra bizim söz hakkımızı kısıtlayacaksınız. Buna hakkınız yok, bunu yapamazsınız, bunu yapmamalıyız. Yani 1924’te savaştan yeni çıkmış, kurulmuş bir cumhuriyet, kurucusu ortada, Cumhurbaşkanı, ona verilmeyen bir yetkiyi bugün kime vereceğiz? Bugün siz Sayın Cumhurbaşkanını çok sevebilirsiniz, onun çok başarılı olacağına da inanırsınız ama sonunda bir fânidir, yarın başka fâniler kullanacak bunu. Bunları tartışmadan oldu bittiye getirerek böyle bir hakkınız yok. Komisyon üyesi olan, olmayan milletvekili; böyle bir ayırım yapamazsınız, buna hakkınız yok ve ben, bu Mecliste ilk kez böyle bir şeyi görüyorum. Önerge veremeyeceğimizi biz de biliyoruz, oy kullanamayacağımızı biz de biliyoruz. Bunu talep eden yok sizden ama ne zaman söz hakkı verilir? Bakın, bir saattir bunu tartışıyoruz. Arkadaşlarımıza söz verseydiniz zaten konuşmuş olacaktı.

Türkiye’yi bir darlığın içine sokmaya çalışıyorsunuz, Mecliste bu tavrınızdan vazgeçin, Meclis Başkanı gibi değil, lütfen, Sayın Başkan... Bir de bir şey daha: Diplomaside mütakabiliyet esastır. Herkese “bey”, “hanım” diye hitap ediyorsunuz oysa arkadaşlarımız size “Sayın Başkan”ı bile bırak “Sayın Başkanım” diyorlar. Yani “Başkanım” dememeleri lazım zaten de, “Sayın Başkan” demeleri

lazım. Meral Hanım size “Sayın Başkan” diyor, siz ona “Meral Hanım” diyorsunuz. Bülent Bey size “Sayın Başkan” diyor, siz ona “Bülent Bey” diyorsunuz yani karşılıklılık esastır, “Sayın Başkan” diyorlarsa siz de “Sayın Tezcan” diye hitap ederseniz daha düzgün olur diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Muharrem Bey...

MUHARREM İNCE (Yalova) – Buyurun Mustafa Bey.

BAŞKAN – Mecliste ne kadar süre...

MUHARREM İNCE (Yalova) – Buyurun Mustafa Bey.

BAŞKAN – Mecliste ne kadar süre görev yaptığımız...

MUHARREM İNCE (Yalova) – Buyurun Mustafa Bey.

BAŞKAN – Tamam, yeter, bir kere kâfidir, ben bir kere söyledim.

MUHARREM İNCE (Yalova) – Tamam.

BAŞKAN – ...ne kadar süreyle görev yaptığınız size ayrıca burada Komisyonla ilgili, benim yönetimimle ilgili tabloyu değerlendirme, yorumlama, bir hükme varma hakkı da vermiyor.

MUHARREM İNCE (Yalova) – Tabii ki vermiyor.

BAŞKAN – Şahsi görüşlerinizi ifade edersiniz elbette. Ben Meclis Başkanı gibi davranmıyorum. Bu Komisyonun yönetimi ve görüşmelerin düzeninin sorumluluğu bana aittir. Bunu İç Tüzük bana veriyor. İç Tüzük bu Komisyonun yönetimini bana veriyor. Ben de bu yetki çerçevesinde hareket ediyorum.

38’e göre yapılacak olan Anayasa’ya uygunluk, aykırılık tetkiki yapılmıştır. 38’in ikinci fıkrası da buna göre zaten maddelere geçilmesine kadarki zamanı önce görüşülür anlamında ifade ediyor, ikinci fıkra. Dolayısıyla maddelerin görüşülmesi anında yapılacak oylamayla, görüşmeye geçilip geçilmemesi anındaki oylamayla nihai olarak bu mesele çözüme kavuşacaktır.

MUHARREM İNCE (Yalova) – Şunu söyleyebilir miyim? Çok affedersiniz. Burada uzun süre bulunmam bana birtakım haklar vermez, o anlamda söylemedim, sadece böyle bir uygulama görmedim anlamında söyledim yoksa başka bir şey değil.

BAŞKAN – Ama lütfen...

Mesela dokunulmazlıkla ilgili Mayıs ayındaki görüşmede var mıydınız burada? Yoktunuz. Oradaki uygulamaları bilen arkadaşlar var burada.

TANJU ÖZCAN (Bolu) – Kötü emsal emsal olmaz Sayın Başkan.

BAŞKAN – Başka komisyonlardaki uygulamaları da çıkarttırdık. Daha önceki uygulamaları da görüyoruz. Tabii, biz, beyana değil...

TANJU ÖZCAN (Bolu) – Kötü emsal emsal olur mu? Yanlış emsal gösteriyorsunuz.

BAŞKAN – Lütfen...

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Benimle ilgili bir cümle sarf edildiği için bir açıklama getirmek istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sayın Başkanım, Sayın İnce’nin benim konuşmamla ilgili bir değerlendirmesi oldu, ona açıklık getirmek için söz aldım.

Şimdi, nasıl hitap edeceğimizle ilgili tabii bir öneride bulundunuz. O vesileyle, “sayın milletvekili” dediniz, ben de müteakibliyet esası gereğince “Sayın Milletvekili” diyeyim, isterseniz “Sayın İnce” diyeyim. Hangi şekilde hitap etmemi siz arzu ederseniz o şekilde hitap edebilirim.

MUHARREM İNCE (Yalova) – Ben sizi tanıyor olsaydım soy isminizi söyledim.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Tamam. Estağfurullah.

145 sayfayı şunun için zikrettim yani “Söz verilmiyor, gerekli şekilde tavzihte, açıklamada bulunulamıyor.” şeklindeki ifadelere istinaden. Bu 145 değil, 111.045 sayfa da olabilir; bunda hiçbir problem yok, o konuda net ve açığız. Yalnız, dünkü çalışma hakikaten iyi bir çalışmaydı, yoğun bir çalışmaydı. Bu 145 sayfalık çalışmaya, beraber bir heyet kurarak, ne kadar muhalefetteki arkadaşlarımızın konuştuğuna bakabiliriz. Dünkü çalışmamızın kahir ekseriyetini muhalefetteki arkadaşlarımızın görüş ve beyanlarını rahat bir şekilde, demokratik bir şekilde kullanabildiği bir ortam olması münasebetiyle müdellel bir...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Komisyon üyeleri dışında kimse konuşmadı.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Komisyon üyeleri dışında da konuşanlar oldu da...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Olmadı, olmadı.

GÜLAY YEDEKÇİ (İstanbul) – Olmadı, olmadı.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Hayır, arada girişler, açıklamalar vesaire.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Olmadı.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Bir dakika, bir saniye...

Şöyle: Komisyon üyeleri dışında, bakınız, hem Özgür Özel Bey hem de diğer grup başkan vekilimiz, her iki grup başkan vekilimiz konuşma yaptılar. Rica ederim...

GÜLAY YEDEKÇİ (İstanbul) – Grup başkan vekili...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Milletvekillerini söyle.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sonuç itibarıyla “Komisyon üyeleri dışında da konuşma yapıldı.” derken, arkadaşlar, grup başkan vekilleri olarak her partinin grup başkan vekili...

MUHARREM İNCE (Yalova) – Grup başkan vekillerinin her zaman hakkı vardır zaten, gelenekleri böyledir.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Mutlaka, mutlaka. Ama şöyle: “Hakları vardır.”, “Yoktur.”a ben girmedim, “Komisyon üyesi dışında konuşma oldu mu, olmadı mı?” sorusunun cevabını aradım.

Bu cevap, Sayın İnce, aradığım gibi mi yani Komisyon üyeleri dışında da konuşma olduğuna şahit miyiz? Bu bağlamda en azından.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Siz diyorsunuz ki “Milletvekillerinin konuşmasına gerek yok.” kısacası.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Bir dakika...

Ha, bakın, işte...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Aynen öyle diyorsunuz.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Bakın, benim sunmadığım, benim ortaya koyduğum önermelerden -muhakeme ve mantık- benim sunduğum önermelerden kendinize göre bir sonuç çıkartarak onun üzerinden tartışma ortamı oluşturalım diyorsanız gerçeklikten, bağlamından kopuk olmak demek.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Bizi susturuyorsunuz!

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – “İşte” diye ifade ettiğim zaten bu benim. Söylemediğimi varsayımsal olarak söyletmiyorsunuz, kendince anlamlandırıyor, sonra onun üzerine büyük bir bina kurmaya çalışıyorsunuz ama temeli çürük, temeli hakikat dışı.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Söz isteyen milletvekilleri konuştu mu, konuşmadı mı; bunu söyleyin.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Değerli arkadaşlar, bakınız, 145 sayfa dile getirmemin sebebi buydu yoksa biz demokratik anlamda bütün her arkadaşımızın rahat bir şekilde görüşlerini ortaya koymasının ortamını oluşturuyoruz. “Sayın Başkanımızın da yönetimi buna yöneliktir.” dedik ve gerçeği tespit sadedinde bunları ifade ettik. Yoksa 145 sayfaya takılmaya gerek yok. Biz, bu 145 sayfa 1.045 sayfaya, 10.045 sayfaya çıkartmaya hazırız. O konuda bir problemimiz yok.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sezgin Bey, buyurun.

Sayın Tanrıkulu...

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekili arkadaşlarım; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Bir saat yirmi dakika dünkü usul tartışmasını burada yaptık. Ben sizin yerinizde olsaydım dün konuşmayan 4 arkadaşımıza söz verirdim. Çoğunluğunuz var, oylamayı bir daha yapardım. Bu tartışma bu şekilde de kayıtlara geçmezdi.

BAŞKAN – Olunca yaparsınız.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Evet.

Dolayısıyla şöyle: Bu tartışmanın dinamiğini ne burada anlamışım gerçekten ne de Genel Kurulda yani bazen öyle bir tartışma oluyor ki söz verilse o tartışma tükenecek ama verilmediği için belki on kat daha devam ediyor. Burada da aynı şekilde oldu.

Şimdi, ben de okudum yani bu İç Tüzük falan meselesine çok fazla dikkat ediyorum ama bir daha baktım. Okuduğumu öyle tahmin ediyorum ki anlayabilecek aklım var, öyle tahmin ediyorum. Yani şimdi burada eğer bir milletvekili söz almışsa usul konusunda bir sınırlama getirilemez ve söz verilir ama verilmedi, öbür tartışma ilelebet devam edecek yani ta nereye kadar devam ederse edecek ama mutlaka kayıtlar da olduğu için. Keşke böyle olmasaydı. Ben de temennimi söylüyorum.

Şimdi, tabii, bu Anayasa değişikliğinin geneli üzerinde konuşacağım. Yani burada bulunan, bu masa etrafında bulunan herkesin sonuçta bu cumhuriyeti sevdiği konusunda, yurttaşlarımızı sevdiği konusunda bir kuşku yok. Herkesin sonuçta bu cumhuriyete karşı bir sevgisi var, yurttaşlarımıza karşı sevgisi var ve daha iyi bir Türkiye tahayyülü var. Fakat benim anlamadığım bir şey yani nasıl bu kadar çok aynı konuda uzlaşmaz bir biçimde farklı düşünüyoruz? Yani Türkiye ve bizler neden bu noktaya geldik? Bizler ısrarla bu Anayasa değişikliğinin burada bugün konuşulmasının, bu ortamda konuşulmasının Türkiye’ye en büyük zarar verecek bir girişim olduğunu söylüyoruz, “Türkiye bundan

çok zarar görecek.” diyoruz, “Bütün yurttaşlarımız bundan çok zarar görecek.” diyoruz. Siz de ısrarla, Sayın Bakan da, sizler de, teklif sahibi arkadaşlarımız da “Hayır, bu, Türkiye’yi çok iyi bir noktaya götürecek.” diyor. Yani nasıl bu kadar çok farklılaştık? Yani bu konuda, Anayasa’nın görüşülmesi konusunda bile, görüşüleceği zaman konusunda bile milletvekilleri olarak nasıl bu kadar ayrı... Bunların bir tartışılması, konuşulması lazım.

Benim kişisel fikrim şu: Bunu uzun zamandır söylüyorum, Genel Kurulda da söyledim yani Adalet ve Kalkınma Partisi, kuruluşundaki değerlerden bana göre çok uzaklaştı on beş yıl sonra. Yani kuruluşundaki değerler neydi? İşte, karşıdaki fikre önem veren, mütevazı, kibirden uzak bir yaklaşımları vardı ama şimdi, on dört yılda, on beş yılda elde ettiği güçle karşıdaki muhalefeti yok sayan, kendisinden başka doğru olabilecek herhangi bir şeyi düşünmeyen, karşıdaki insanların doğru söyleyebileceği ihtimalini hiçbir şekilde görmeyen bir anlayışa sahipler, bir anlayış var. Bunu bir öz eleştiri olarak söylüyorum sizlere. Dolayısıyla bizim burada yaptığımız eleştirileri de zaten “Muhalefettir, konuşur, 135 sayfa da konuşur ama sonuçta bizim dediğimiz olur.” şeklinde yaklaşıyorsunuz. Bu, bana göre doğru bir yaklaşım değil, Türkiye bakımından doğru bir yaklaşım değil, yurttaşlarımız bakımından doğru bir yaklaşım değil ve bizi hızla bir felakete doğru götürüyor. Biz bulunduğumuz yerden gittiğimiz felaketi görüyoruz fakat siz de bulunduğunuz yerden Türkiye’nin gittiği felaketi görmüyorsunuz. Nasıl görmüyorsunuz? Şunu söyleyeyim: Yani Türkiye şu anda kalabalık yerlerde bir bomba tehlikesiyle, bir bombaya, bir canlı bombaya maruz kalma tehlikesiyle, yurttaşlarımız تنها yerlerde tecavüze uğrama tehlikesi arasında sıkışmış durumda. Herkeste bir korku var. Bu korku üzerine nasıl bu ortamda bir anayasa yapacağız? Siz de bilirsiniz ki anayasa hukuku derslerinde ilk başta okutulan derslerden bir tanesi de anayasanın hangi ortamlarda yapılacağıdır yani nasıl yapıldığından daha öte, hangi ortamlarda yapılacağıdır, hangi demokratik ortamlarda yapılacağı tartışması anayasa hukuku derslerinin başında gelir.

E, şimdi, Türkiye’de bu anayasayı tartışma, görüşme ortamı var mı? Bizim derdimiz, yurttaşlarımızın can güvenliği, terörün, çatışmanın sonlanması, hem yurt içinde hem yurt dışında barışın sağlanması. Sizin önceliğiniz ise sonuçta, kurucu Genel Başkanımıza giydirilmek istenen bir post. O ne? Başkanlık. Sizin derdiniz bu ama bizim derdimiz, yurttaşlarımızın yaşama hakkı, özgürlük, adalet, barış gibi değerler, insanlığın ortak değerleri ve bu değerler çerçevesinde bir tartışma, ilk önce bu çatışmayı sonlandırma, terörü sonlandırma, iç barışı sağlama ve bunun üzerinden bir tartışma yapma.

Ben, evet, eminim yani Türkiye’nin yeni bir anayasaya ihtiyacı var ama böyle bir anayasaya ihtiyacı yok, böyle bir zamanda bir anayasaya ihtiyacı yok. Yoksa 12 Eylül darbecilerinin yazdığı Anayasa’nın aynısı yazılsa bile baştan sona sivillerin yazması en doğrusudur, en doğrusudur, 113 tane maddesi değişse bile ama bu ortamda değil, bu şekilde değil. Bu nedenle, bu anayasa tartışmalarının bu ortamda yapılıyor olması bile tek başına bu Anayasa’nın yapılma sürecini zehirler ve bizi doğru bir yere götürmez ama sonuç itibarıyla Komisyona geldi, tartışılacak. Umarım, Genel Kurulda bu tartışma ertelenir ve bir yerde sonlanır yani yasalaşmadan sonlanır.

Niçin bu Anayasa bu ortamda yapılmaz? Yani onu da söyleyeyim, bakın, temmuz-aralık ayları arasında yani biz, herkes sanki böyle normal bir dönemde yaşıyorumuz gibi bir hava Türkiye’de, dün yaşanan, önceki gün yaşanan ölümleri bile unutuyoruz yenisini yaşadıkça. Cumhuriyet tarihinde ilk defa bir büyükelçi öldürülmüş, ilk defa. Rusya’nın dışarıdaki son büyükelçisi 1927’de öldürülmüş yani doksan yıl sonra bir ülkenin elçisi bizim topraklarımızda öldürülmüş ve şu laf vardır: “Elçiye zeval gelmez.” Ama bizim topraklarımızda, bizim gözetimimiz altında olan bir elçi öldürülmüş, elçiye zeval gelmiş. Bu, yani her yurttaşımızın canı, yaşam hakkı çok kıymetlidir ama bize emanet edilen bir büyükelçinin işte Meclise 500 metre ötede bir yerde yaşam hakkı sonlanmış. Hiçbir şey olmamış gibi

burada gerçekten anayasa tartışıyoruz, hiçbir şey olmamış gibi, hem de yapanın kimliği de ortaya çıktı. Yani şimdi bundan hepimizin utanç duyması lazım, hepimizin. Ya FETÖ'cü ya El Nusra'cı, fark etmez ama bu cumhuriyetin polis memuru ve silah kullanma yetkisi olan bir polis memuru ve kabul edelim ki 7 yaşından -işte 1984 doğumlu- 8 yaşından sonra sizin iktidarınız vardı yani 8 yaşından şimdiye kadar Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarları döneminde eğitime gitti, eğitimini aldı ve polisliğe başladı, polis memuru oldu ve Başbakanın da son bir yılda 5 kez mi, beş ay mı...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – 8 kez.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Cumhurbaşkanının.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Evet, Cumhurbaşkanının korumalığını yapmış ve bir polis memuru bir ülkenin büyükelçisini öldürüyor, yani zaten herhangi, sıradan bir insan değil. Bu duruma nasıl geldik, bunu bir tartışmamız lazım, barışımızı sağlamamız lazım ki daha sonra bu Anayasa tartışmasını yapalım. Evet, Anayasa'yı tartışalım ama bu şekilde, bu zamanda değil. Dolayısıyla, bu tartışma sakat başlamıştır ve bizi doğru bir yere götürmez, Türkiye'yi başka felaketlere götürür ve onun kapısını açıyorsunuz şu anda.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Sezgin Bey, çok özür diliyorum.

Sayın Başkan, Hükümeti kim temsil ediyor şu anda? Şu anda Hükümeti kim temsil ediyor?

BAŞKAN - Dün bunu konuşmuştuk.

MURAT EMİR (Ankara) - Dün akşam temsil edemediği için kalktı oradan sayın bürokrat.

BAŞKAN - Bakan Beyin bir yazısı var, Bakan Beyin yazısıyla 2 görevli arkadaşımız var burada.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Hayır biraz önce tamamen...

MUHARREM İNCE (Yalova) - Hayır, bürokrat temsil edemez. Yetki belgesi olmadan bürokrat temsil edemez.

BAŞKAN - Yetki belgesi var değerli arkadaşlar, yetki belgesi var. Dün konuşmuştuk, gösterdik, Sayın Tanal'a gösterdik dün.

İSMAİL BİLEN (Manisa) - Ya, hepiniz görüyorsunuz, şurada oturuyor.

BAŞKAN - 2 isme yetki vermişti Sayın Bakan, burada belgesi var. Görevlilerin 2'si de genel müdür yardımcısı.

Peki, arkadaşlar, Sayın Bakan: “Komisyonunuz gündeminde bulunan Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın değiştirilmesine dair kanun teklifinin görüşmelerinde Bakanlığımızı temsile ve görüş bildirmeye Kanunlar Genel Müdürlüğü Genel Müdür Yardımcıları Mehmet Ökmen ve Talip Bakır yetkilendirilmiştir.” Bu 2 arkadaşımız Bakan Bey -zaman zaman, tabii ki, çıkıyor, geliyor- olmadığı zaman Hükümeti temsilen burada bulunuyorlar.

III.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1504)

BAŞKAN - Buyurun.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) - Yani, kayıtlara geçmesi bakımından, ileride bu kayıtlar okunacak, okunduğu zaman da Türkiye bu Mecliste Anayasa'yı hangi ortamda tartıştı, onun bilinmesi bakımından bazı rakamları kayıtlara geçilmesi için okuyacağım Sayın Başkan.

Bakın, Temmuz-Aralık ayları arasında -yani 2015'in Temmuzundan bu Aralığa kadar- en az 1.400 kişi yaşamını kaybetti, yaşam hakkı ihlallerinden, en az 1.400 kişi Sayın Başkan. Bunlardan 27'si yargısız infaz, "Dur!" ihtar, rastgele ateş açma olayları; en az 3'ü faili meçhul cinayet; en az 5'i çatışma atıkları, askerî mühimmat ve mayın patlaması sonucu; terör eylemleri sonucu 184 kişi; sivil çatışmalarda en az 5 kişi; diğer eylemlerde ve terör eylemlerinde 409 kişi; cezaevi yönetimi ihmalleri sonucu ve diğer olaylarda en az 7 kişi cezaevlerinde; nefret cinayetleri sonucunda en az 4 kişi; iş cinayetlerinde en az 700 kişi; çocuk yaşam hakkı ihlallerinde en az 63 kişi; şüpheli asker ölümleri sonucu en az 5 kişi; Suriye'de El Bab operasyonunda en az 20 asker ölmüş. Bugünkü şehitler dâhil değil, onlara da Allah'tan rahmet diliyorum. Ayrıca, yılın ilk on bir ayında en az 241 kadın öldürülmüş, 72 kadın tecavüze uğramış, 111 kadın taciz edilmiş, 387 kız çocuğuna cinsel istismarda bulunulmuş, 314 kadına şiddet uygulanmış. Türkiye bu ortamda, biz burada Anayasa tartışıyoruz, yani bütün bunları gidermeden bunu tartışıyoruz. Bombalı silahlı saldırılarda, terör eylemlerinde, çatışmalarda sayıyı belirtmek imkânsız olsa bile en az 2 bin kişi yaşamını yitirmiş; bir çatışmada değiliz, bir savaşta değiliz, bir savaş yok ama en az 2 bin kişi yaşamını yitirmiş. Gözaltında, polis araçlarında, sokaklarda polis şiddetine maruz kalanlar en az 500'ün üzerinde.

Sınır Tanımayan Gazetecilerin 2016 Yılı Raporu'na göre en çok tutuklu gazeteci Türkiye'de var, bunun sayısı da 148 kişi. Şimdi, özgür bir basın ortamının olmadığı yerde Anayasa nasıl tartışılacak? Hâlen 28 televizyon kanalı kapalı, 5 haber ajansı kapatıldı, 63 gazete kapatıldı, 20 dergi kapatıldı, 31 radyo istasyonu kapatıldı, 28 yayınevi kapalı. Ayrıca, 775 gazetecinin basın kartı iptal edildi, 46 gazetecinin pasaportu iptal edildi ve yüzlerce gazeteci de işsiz hâle getirildi.

Kanun hükmünde kararnamele bakanlıklardan ve resmî kuruluşlardan 88 bin kişinin ihraç edildiği ifade ediliyor, sayı daha fazla olabilir; 30 bin kişi Millî Eğitimden sadece 3.855 akademisyen üniversitelerden uzaklaştırıldı. Bugün de, aynı kürsüde çalıştığımız İbrahim Kaboğlu'nun -yani, sonuç itibarıyla imza attığı bir bildirden dolayı- Marmara Üniversitesinden oy çokluğuyla ihraç edildiği bildirisi basında yer aldı. Yani, Barış İçin Akademisyenlerden 5 kişiye -Marmara Üniversitesinden- memurluktan çıkarma cezası verildi ve YÖK'e gönderildi. Kendisiyle uzun zaman mesai geçirmiş bir akademisyen olarak bundan sizin de bence üzgün olmanız gerekir diye düşünüyorum, en azından onun hakları bakımından. Böyle bir ortamda, bakın, yani İbrahim Kaboğlu gibi Türkiye'de saygın bir anayasa hukukçusu Anayasa tartıştığımız bir günde, tam da bugünde kendisi -anayasa dersi- attığı bir imzadan dolayı -düşüncesini beğenmeyebiliriz, içeriğine katılmayabiliriz bu bildirin ama- o bildirden dolayı bir akademisyenin ifade özgürlüğünü kullanmadığı bir ortamda burada Anayasa tartışıyoruz. Bu tartışma, Anayasa tartışması bu nedenle yapılamaz; ifade özgürlüğü olmadığı için, düşünce özgürlüğü olmadığı için, toplanma özgürlüğü olmadığı için, örgütlenme özgürlüğü olmadığı için ve en önemlisi, yaşam hakkı olmadığı için, insanlarımızın yaşam hakkı güvence altında olmadığı için bu Anayasa tartışmasının bu ortamda yapılması aynı zamanda Türkiye'ye en büyük kötülüktür, bu kötülüğü yapmamanızı dilerim en azından.

Bakın, daha sayılar var, söyleyebilirim. Kanun hükmünde kararnamele kapatılan dernek sayısı 1.500, bunların 175'i daha sonra geri açılmış. Kapatılan vakıf sayısı da 141. Ülkenin bir bölümünde hâlen sokağa çıkma yasakları var, 16 Ağustos 2015'e başlayan. Diyarbakır, Şırnak, Mardin, Hakkâri, Muş, Elâzığ, Batman ilçelerinde ilan edilen sokağa çıkma yasaklarından en az 1 milyon 642 bin kişi etkilendi Sayın Başkan.

Bakın, "Şırnak" diye bir ilimiz yok artık. İsmi var, 81 ilden bir ilimiz yok, haritada yok yani, sonuçta yıkıldı, yakıldı. Hâlen sokağa çıkma yasağı kısmen devam ediyor. Şırnak diye bir il yok. 60 bin, 70 bin insan göç etti. Bakın, bunlar nerede oy kullanacak? 1.500 insan etkilenmiş, 500 bine yakın insan göç etmiş. Bu insanlar Anayasa oylamasında nerede oy kullanacak, bu sorunları çözdük mü? Bir Anayasa referandumunda ne yapacak bu insanlar, nerede kaydolacaklar? Bir ilimiz yok, biz burada Anayasa oylaması yapacağız.

Dahası, şunu da sorayım buradan, gerçekten, yeri gelmişken de, şunu çok merak ediyorum, eğer burada Hükümet de bir cevap verirse buna sevinirim: Bu FETÖ denen örgüt her yere sızmış da bu Yüksek Seçim Kuruluna sızamadı mı, ne oldu? Çok mu güvenli oldu bugüne kadar işler? Gözaltına alınan tek bir kişi yok, ihraç edilen tek bir kişi yok. Orası çok mu güvendedi, çok mu özel elemanlar alındı? Hâkimler, savcılar, tetkik hâkimleri, elemanlar... Hiç oraya dokunulmadı. Önümüzde 2 referandum var, onun için mi acaba bunu saklıyorsunuz? Bunu da eğer burada bir açıklığa kavuşturursanız sevinirim. Yani, neden? Yani, çok mu temiz, yoksa bugüne kadar yaptıklarının şeyini mi ödüyorlar, yani onun hakları mı ödeniyor onlara, görevden almamakla? Çok mu bildikleri var? Bu konuya da Adalet Bakanlığı olarak açıklık getirirseniz çok sevinirim.

Bu sokağa çıkma yasağı olan yerlerde evlerinde, sığındıkları yerlerde, hastalıktan, çatışmalardan, bombalardan en az 321 sivil yaşamını yitirdi Sayın Başkan.

Bakın, Avrupa İnsan Hakları hukukunu siz de bilirsiniz, ben de bilirim. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi daha geçen hafta 149 kişiyi ilgilendiren başvuruyla ilgili olarak 35 başvuruda öncelikli inceleme kararı aldı ve bu bildirim Türkiye'ye yaptı. Türkiye iki üç ay içerisinde yanıt vermek zorunda. Cizre'de, Şırnak'ta ve olağanüstü hâl bölgesinde gerçekleşen yaşam hakkı ihlalleri ve sokağa çıkma yasaklarıyla ilgili olarak belki bu referandum sürecinde Türkiye çok ağır bir Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi yaptırımıyla karşı karşıya kalacak. Şimdi, o mu öncelik, yoksa bu Anayasa mı öncelik, gerçekten? Yani, bunları tartışmamız lazım bizim. Bu tartışmaları tüketmeden Anayasa'yı tartışmak burada, yine söylüyorum, doğru değil.

Bakın, bu ölen 321 kişiden 73'ü çocuk; bir tanesi Taybet Ana, Silopi'de sekiz gün cenazesi yerde kaldı, çocukları ulaşamadı sekiz gün boyunca; bu 321 sivilde 30'u 60 yaş üstündeki insanlar. Hiç kimse bunların hesabını sormuyor. Sanki bizim yurttaşlarımız değil, sanki ölmemişler, sanki Allah'ın emriyle, ecelleriyle ölmüşler ama bu yurttaşlarımızın hepsi ateşli silahla ölmüşler. Bu yurttaşlarımızın akıbetiyle, yaşam hakkıyla ilgili olarak bu Komisyonunda veya Mecliste de dile getirildi ama bugüne kadar da herhangi bir işlem yapılmadı, bir soruşturma açılmadı, bir Meclis soruşturması bile açılmadı ama bu ortamda biz bizi otoriter bir yönetime götürecek bir anayasayı tartışabiliyoruz.

Evet, biraz önce söyledim, en az 1 milyon insan göç ettirildi bu dönem içerisinde.

Şimdi, başka rakamlar da var ama yine kayıtlara geçmesi bakımından söyleyeceğim: Bakın, Haziran 2015 ile Aralık 2016 yılları arasında birçok terör eylemi gerçekleşti. İşte, en son Kayseri'deki terör eylemini biliyoruz.

Sayalım, yine kayıtlarda olsun: 5 Haziran 2015 tarihinde Diyarbakır'da HDP mitingine saldırı oldu, 5 kişi hayatını kaybetti, 400 kişi yaralandı ki yaralananlardan yaklaşık 20 kişinin ayakları falan kesildi yani bunların, yani şu anda o uzuvlarından yoksunlar. Hiç kimse onların ne yaşadığını bugün bilmiyor. En az 20 kişinin ya kolu yok ya ayağı yok, en az 20 kişinin.

Şanlıurfa'da Suruç'ta katliam gerçekleşti, 34 kişi öldü, 104 kişi yaralandı, bu eylemle ilgili olarak hiçbir gelişme yok. 104 kişi bugün ne yapıyor, bu terör eyleminden nasıl etkilendiler, hiç kimsenin sorduğu yok. Gelen Urfa Emniyet Müdürüne sordum "Neden önlem almadınız?" diye, tek bir cevabı da olmadı da yani bu eylemle ilgili olarak. Ama bu eylem 7 Hazirandan sonra kaos sürecini başlatan eylemdir, 1 Kasım'a kadar, bu eylemle başlamıştır. 2'ncisi ise: Barış sürecini bozmuştur, çözüm sürecini bozmuştur. O da 21 Temmuzda Ceylanpınar'daki polislin alçakça öldürülmesidir. O da aynı emniyet müdürü döneminde olmuştur orada, ikisi de Şanlıurfa'da. Ve bunlarla ilgili olarak bugün için söyleyebilecek hiçbir şeyimiz yok. O emniyet müdürü de Urfa'dan Sakarya'ya emniyet müdürü oldu ve gitti.

10 Ekimde yani başımızda, Ankara'da garda saldırı oldu. 109 kişi yaşamını kaybetti, 500 kişi yaralandı. Bugün, yani bir saat önce benim odama yaralanan benim hemşehrim, Diyarbakır DSİ'de on altı yıllık inşaat mühendisi, Enerji Yapı Yol-Sen Sendikası üyesi, gara gelmiş -onu burada kayıtlara geçmesi açısından söylüyorum- Cihan Andiç... Kimsenin haberi yok. Bakın, bizim dışımızda bu terör eylemlerinde, bu eylemlerde yaralanan, uzuvlarını kaybeden insanların ne olduğu konusunda hiçbir şeyimiz yok, hiç bilgimiz yok. Bakın, on üç aydır Cihan Andiç yanı başımızda yaralanmış, inşaat mühendisi. Sol tarafı tamamen felç, sağ tarafı az bir şey çalışıyor. Niçin benim yanıma geldiler? Bir rehabilitasyon merkezinde bir odada yer bulabilmek amacıyla. Kendisi mühendis, ocak ayından sonra. Bu insanların sorunları mı bizim önceliğimiz, yoksa gerçekten de bu Anayasa mı şimdi öncelik?

İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanında saldırı oldu 23 Aralıkta; temizlik işçisi Zehra Yamaç yaşamını kaybetti. İstanbul Sultanahmet'te terör eylemi oldu 12 Ocak 2016 tarihinde; 13 kişi yaşamını yitirdi, çoğu Alman ve yabancı kökenliydi. Diyarbakır Çınar ilçesinde terör eylemi oldu 13 Ocakta; Diyarbakır Valiliği 6 kişinin öldüğünü, 30 kişinin yaralandığını açıkladı. Ankara Merasim Sokak'ta terör eylemi oldu 17 Şubat'ta; 29 kişi öldü, 61 kişi yaralandı. Ankara Kızılay'da terör eylemi oldu 13 Mart 2016 tarihinde; 37 kişi öldü, 125 kişi yaralandı. İstanbul İstiklal Caddesi'nde intihar saldırısı eylemi gerçekleşti 19 Mart 2016 tarihinde; 4 kişi yaşamını yitirdi, İsrail vatandaşlarıydı, 7'si ağır 36 kişi yaralandı. Bursa merkezde bir terör eylemi gerçekleşti 27 Mart'ta; 13 kişi yaralandı. Diyarbakır otagar civarında bir saldırı gerçekleşti 31 Mart 2016 tarihinde; 7 polis şehit oldu, 13 polis memuru yaralandı. Mardin Kızıltepe'de saldırı oldu 1 Nisan 2016 tarihinde; 1 kişi öldü, çok sayıda kişi yaralandı. Gaziantep Emniyet Müdürlüğünde bir terör eylemi gerçekleşti 1 Mayıs 2016 tarihinde; 3 polis yaşamını yitirdi, 18 polis yaralandı. Diyarbakır Bağlar'da saldırı oldu 10 Mayıs 2016 tarihinde; 3 kişi yaşamını yitirdi, 12'si polis 45 kişi yaralandı. İstanbul Sancaktepe Kara Havacılık Alay Komutanlığına saldırı oldu, terör eylemi gerçekleşti 12 Mayıs'ta; 5 asker öldü, 3 sivil yaralandı. Diyarbakır Sur ilçesi Dürümlü köyünde bir terör eylemi gerçekleşti. 12 Mayıs'ta; 4 kişi öldü, 23 kişi yaralandı. 24 Mayıs'ta Van Çaldıranda saldırı oldu; 6 asker yaşamını yitirdi, 2 asker yaralandı. İstanbul Vezneciler'de terör eylemi gerçekleştirildi; 7'si polis 11 kişi öldü, 36 kişi yaralandı. Mardin Midyat'ta 8 Haziranda yine aynı saldırıdan oldu, terör eylemi gerçekleşti, 3 polis öldü, 3 sivil yaşamını yitirdi, 34 kişi yaralandı. İstanbul Atatürk Havalimanı'nda terör eylemi gerçekleşti 28 Haziranda, 2 saldırgan dâhil 46 kişi öldü, 237 kişi yaralandı. Bingöl'de terör eylemi gerçekleşti 1 Ağustos 2016 tarihinde, 7 polis şehit oldu. Elâzığ Emniyet Müdürlüğünde 18 Ağustosta terör eylemi gerçekleşti, 3 polis yaşamını yitirdi, 217 kişi yaralandı. Gaziantep'te sokak düğününe saldırı gerçekleşti, terör eylemi yapıldı 20 Ağustosta, 54 kişi yaşamını yitirdi, 91 kişi yaralandı. Cizre Emniyet Müdürlüğüne 26 Ağustosta saldırı

oldu, terör eylemi gerçekleşti, 11 polis öldü 78 kişi yaralandı. Yenibosna’da terör eylemi gerçekleşti 6 Ekimde, 10 kişi yaralandı. Şemdinli Jandarma Karakoluna terör eylemi gerçekleştirildi, 10’u asker, 15 kişi öldü, 13’ü asker, 26 kişi yaralandı. Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü binasına saldırı gerçekleşti 4 Kasım 2016’da, 10’u sivil 12 kişi yaşamını yitirdi, yaklaşık 100 kişi de yaralandı. Derik Kaymakamı 10 Kasım 2016’da gerçekleşen terör eylemiyle şehit edildi Muhammet Safitürk ve 2 kişi yaralandı. Adana Valiliğine saldırı gerçekleşti 24 Kasım 2016’da, 2 kişi yaşamını yitirdi, 33 kişi yaralandı. En son, geçtiğimiz hafta 10 Aralık 2016 tarihinde Beşiktaş’ta 36 polis şehit oldu; 44 kişi yaşamını yitirdi, 155 kişi yaralandı ve geçtiğimiz günlerde Kayseri’de yine terör eylemi gerçekleşti, 14 asker öldü, 56 kişi yaralandı. Bunları özellikle Sayın Başkan, okudum, kayıtlara geçsin ki yarın öbür gün hangi ortamdan buraya geldik ve hangi ortamda anayasa tartışıyoruz, bu tartışma yapılsın diye. Ben bu ortam içerisinde bir anayasa tartışmasının yapılmaması gerektiği görüşündeyim. Anayasa Türkiye’nin bir ihtiyacı değil şu anda. Yani kişilerin veya siyasal dönemlerin ihtiyaçları için anayasa yapılmaz. Şimdi, Adalet ve Kalkınma Partisinin on dört yıllık geçmişine baktığımızda da özellikle son beş-altı yılda hep bir sonraki adımı kendi siyasi hedefleri bakımından huzur ve demokrasinin güvencesi olarak göstermişler sürekli olarak yani “Bu adımı atarsak Türkiye’ye huzur ve güven gelecek, adalet gelecek, demokrasi gelecek.” demiş. Bunun en büyük şeyi 12 Eylül 2010’da yapılan referandumdur. O referandumda işte “HSYK yapısı değişecek, Türkiye bağımsız ve tarafsız bir yargıya kavuşacak.” dedi. Demokrasi, özgürlük ve adalet hedefi gösterildi ve Anayasa 158 de değiştirildi referandumda. Ama şimdi bu anayasa değişikliğiyle 2010’daki Anayasa’dakini değiştiriyoruz. Ne diye? Demokrasi için, özgürlük için, adalet için değiştiriyoruz. Veya 7 Haziran’a bakalım, 7 Haziran’dan sonra işte Burhan Kuzu Hocamız şunu söyledi: “Türkiye kaosu tercih etti.” dedi. “Eğer istikrar olmasa Türkiye bu kaosla devam eder.” dedi. 1 Kasım’a giden süre içerisinde hangi eylemlerin, terör eylemlerinin gerçekleştiğini gördük burada. 1 Kasımda demokrasi için istikrar gelmedi, aksine istikrar daha da bozuldu bu tür eylemlerle. Terör eylemleri Türkiye’nin her tarafına yayıldı, çatışma Türkiye’nin her tarafına yayıldı. Türkiye’nin Kürt meselesi daha büyük bir çıkmaza girdi. Türkiye kendi komşularıyla başka ülkelere asker göndererek savaş konumuna geldi. Adalet ve Kalkınma Partisinin kendi istikrarı bozuldu; bir Başbakan gitti başka bir Başbakan geldi, bu Başbakanın ne zaman gideceği belli değil. Dolayısıyla, şu anda gösterdiğiniz yani “Başkanlıkla Türkiye’ye istikrar gelecek.” demeniz de doğru değil. Aslında bunun Türkçesi şu, şunu Türkiye’ye göstermek istiyorsunuz, başkanlığın gerekçesi ve böyle anlatacaksınız, böyle olduğu için değil ama şu şekilde anlatacağız: “Görüyorsunuz değil mi, Türkiye değişti, dünya değişti. Bu Parlamentoyla Türkiye’yi idare etmek mümkün değil, Türkiye’nin ihtiyaçları çoğaldı, nüfusumuz arttı. Parlamento neredeyse ülkenin ayak bağı hâline dönüştü. Milletvekillerini görüyorsunuz, kavga ediyorlar, partiler uzlaşmıyorlar. Bizim hem Orta Doğu’da hem dünyada rekabet etmemiz açısından yeni bir sisteme geçmemiz lazım. Bu da başkanlık rejimidir. Kendimiz için değil de Türkiye için istiyoruz.” Hayır. Bakın, yani parlamenter rejim kötü bir rejim değil, Türkiye işte yaklaşık doksan yıldır, yüz yıla yakındır bu rejimle idare ediliyor parlamenter rejimle neredeyse idare ediliyor. Parlamenter rejimi özellikle kötü hâle getirdiniz ki kendi yönetiminizde başkanlığa Türkiye’yi mecbur etmek için. Bakın, kötüyü göstermek için. “Nasıl kötü olduğunu görüyorsunuz. O nedenle artık bu rejim Türkiye’yi taşıyamıyor, başka bir rejime gitmek zorundayız.” Asıl neden budur ve doğru değildir. Tek tek maddeler üzerinde daha sonra konuşuruz veya konuşmayız ama bu yapılan iş Türkiye’yi başka bir felakete götürecektir. Bir siyasetçinin kibri üzerinden, siyasal hedefleri üzerinden, kişisel ajandası üzerinden, kişisel gündemi üzerinden felakete götürecektir. Ben milletvekili arkadaşlarımızın Parlamento çatısı içerisinde bu felakete ortak olmamalarını dilerim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Tanrıkulu.

Sayın Başer, buyurun.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sözlerime başlamadan önce Fırat Kalkanı operasyonunda bugün şehit olan Yozgat Çayıralan Evciler köyümüzden Oktay Durak kardeşimize Rabb’imden rahmet diliyorum, mekânları cennet olsun. Değerli milletvekilleri; AK PARTİ olarak terör ve teröristlerle mücadelemiz değil Türkiye’de bir kişi, dünyada bir kişi kalmayınca kadar sonuna kadar devam edecek.

İkinci olarak, Türkiye’de bir Kürt meselesi yok, Türkiye’de terör meselesi vardır ve onu sona erdirmek de tüm milletvekillerinin, tüm siyasi partilerin boynunun borcudur. Biz de o sorumluluk anlayışı içerisinde yolumuza devam edeceğiz, onun bilinmesini istiyorum.

Anayasalar birey ile devlet arasında imzalanan akittir. Devletin yetkilerini, bireylerin hak ve özgürlüklerini belirleyen metinlerdir. Anayasalar o anlamda yasama, yürütme ve yargı erkiyle birlikte devletin üzerinde hâkimiyet kurduğu insanların hür iradesinin yansıması olmalıdır. Onun içindir ki biz AK PARTİ olarak yasama organından 367’nin üzerinde bir milletvekili oyuyla anayasa değişikliği çıkmış olsa dahi 79 milyon vatandaşımızın hür iradesinin yansıması olmasını istediğimiz için AK PARTİ olarak anayasa değişikliğini halk oylaması sonucu yürürlüğe girmesini arzu ettik. Anayasa kuralları ve anayasal sistemiyle devletin amacı vatandaşların temel hak ve özgürlüklerinin korunduğu ve yaşanabilir bir ortamı tesis etmektir. İşte Anayasa değişikliğiyle yapılmak istenen şeyin esası da budur.

Tanzimat’tan bu tarafa baktığımız zaman ülkemizde 1876 yılında anayasayla tanışıyoruz. Ardından, 1921 ve 1924 anayasalarımız var ama 1961’e geldiğimizde değerli arkadaşlar anayasa yapmak için önce darbe yapılmış, ardından Başbakan ve arkadaşları idam edilmiş, onun üzerine tırnak içinde söylüyorum “özgürlük anayasası” yapılmış, darbe anayasası. Ardından, muhtıralar olmuş, 1982 Anayasası’na geldiğimiz zaman ise yine aynı şekilde Türkiye bir kaos ortamına sürüklenmiş, ardından darbe gelmiş ve darbenin ürünü neticesi 1982 Anayasası Türkiye’nin gündemine girmiş, otuz yılı aşkın süredir de darbe anayasasıyla yaşamış olmaktan dolayı da bir hukukçu olarak, bir vatandaş olarak da hicap duyduğumu belirtmek istiyorum. İşte bizim amacımız tam da darbe anayasasından Türkiye’yi kurtarmak, aziz milletimizi kurtarmak için böyle bir değişiklik teklifinde bulduk.

Değerli arkadaşlar, ülkemiz parlamenter sistemden bugünlere kadar geldi ancak, baktığımızda 1876 yılından çok partili hayata geçtiğimiz 1950 yıllarına kadar ki 1921 ile 1950 arasındaki dönem içerisinde Türkiye’nin sistemi parlamenter sistem, tek parti iktidarı var, uygulamaları ise nevi şahsına münhasır bir sistem ama bu sistemin adı “parlamenter sistem” olmadığı kesin, ne olduğu belli değil ama tek kişinin yönetmiş olduğu bir sistem. Değerli arkadaşlar, 1950 yılından bugüne kadar geldiğimiz dönem içerisinde parlamenter sistemle yönetilmişiz ve altmış altı yılda 45 tane hükümet değiştirmişiz. Onun yanında, başkanlık sistemiyle yönetilen ülkelerde ve devletlerde ise örneğin, Amerika Birleşik Devletlerinde iki yüz yıllık bir dönem içerisinde sadece 45 tane başkan belirlenmiş, bizim Anayasa değişikliği yapmak istediğimiz şey Türkiye’de istikrarı sağlamak ve güveni sağlamaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1982 Anayasamız bürokratik vesayet odaklı bir anayasadır. Onun içindir ki seçilmiş iradenin, millet iradesinin âdeta yok sayıldığı anayasadır. Anayasa’mızın 6’ncı maddesinde “Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.” demekle beraber ardından sınırlamalar gelmiş. Türk milleti egemenliğini Anayasa’nın koyduğu esaslara göre yetkili organlar eliyle kullanır.” demiş, bunun içerisine YÖK’ünden tutun, RTÜK’ünü dâhil edin, herkes millî egemenlik hakkını kullanıyor ama kullanmayan bir kesim var, o da siyasi irade, o da milletin iradesi.

Önceki Cumhurbaşkanımız, hatırlayın, Abdullah Gül'ün Cumhurbaşkanlığı süresi içerisinde bizzat Anayasa'ya ve Meclis İçtüzüğü'ne aykırı olarak Anayasa Mahkemesince 367 garabeti sebebiyle Meclis Cumhurbaşkanını seçmemiştir. Bu sebeple AK PARTİ olarak Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi hususunda Anayasa değişikliğini aziz milletimize götürdük, halk oylamasında aziz milletimiz de “Evet, söz de milletin, karar da milletindir.” dercesine âdetâ “Ben Cumhurbaşkanını da kendim seçeceğim.” diye kanaat belirtmiştir ve ilk defa da 2014 yılında halkın oyuyla seçilmiş olan Kurucu Genel Başkanımız, Cumhurbaşkanımız ve o dönem içerisinde Başbakanımız olan Recep Tayyip Erdoğan'ı aziz milletimiz halk tarafından seçilmiş olan ilk Cumhurbaşkanı olarak tarihe not düşmüştür.

Değerli arkadaşlar, bu aşamadan sonra aslında Türkiye'de Cumhurbaşkanının halk oyuyla seçildiği andan itibaren Türkiye de fiilen parlamenter sistemden ayrılmıştır çünkü şu an uygulamada halk oyuyla seçilen bir Cumhurbaşkanı var ama yine aynı zamanda halkın oyuyla seçilen ve yasama organı içerisinde çıkan AK PARTİ Hükümeti var. Dolayısıyla, şu an yürütmeye çift başlılık var. Bizim Anayasa değişikliğiyle yapmak istediğimiz şey, yürütmeye çift başlılığı sona erdirmek istemekteyiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; özellikle, 2010 Anayasa değişikliğinden sonra tüm siyasi partiler, bugün Mecliste olan 3 siyasi parti, AK PARTİ'yle beraber 4 siyasi parti ve Meclis dışında olan siyasi partiler, tüm STK'lar, dernekler, vakıfların Meclisten bir isteği var yasama organından: “Biz artık, darbe anayasasıyla yürütölmek, yönetilmek istemiyoruz.” “Ama”ların olmadığı, “ancak”ların olmadığı ve hiç kimsenin ötekileştirilmediği bir anayasa ile yönetilmek isteniyor. Biz onun içindir ki değerli arkadaşlar, akşam da kısmen belirtmiştim, 2011 seçimlerinden sonra sırf AK PARTİ olarak milletimize vermiş olduğumuz sözün gereği de olarak -çünkü bizim siyasi anlayışımızda aldatmak yoktur, aldatılmak yoktur- milletimize neyi vadedmişsek, neyi söylemişsek onu yerine getirmek görevimizdir. Mecliste 320'nin altında milletvekili olmamıza rağmen Anayasa Uzlaşma Komisyonuna AK PARTİ'den 3 arkadaşımızı seçtik. Aynı şekilde, o zaman ne kadar milletvekili olduğunu tam şu an hatırlamıyorum, 100'ün üzerinde milletvekili olan CHP'den de 3 kişi seçtik, HDP'den de 3 kişi seçtik, MHP'den de 3 kişi seçmek suretiyle bizim buradaki amacımız çoğunluğun azınlığa tahakkümü söz konusu değil, azınlığın da çoğunluğa tahakkümünü önlemekçesine âdetâ tamamen aziz milletimizi bölünmekten ziyade birleştiren bir anayasa çıksın diye onunla ilgili bize vermiş olan 20 milyon vatandaşımızın da belki bize o noktada kızmışlardır, onu da bilmiyorum, ama sırf bu milletimize vermiş olduğumuz vadi yerine getirmek amacıyla böyle bir Anayasa Uzlaşma Komisyonuna biz bu hususu getirmiş olduk. Netice itibarıyla 60 tane maddelerde anlaşılmasına rağmen ve bu maddelerin altında diğer muhalefet partilerin de imzası olmasına rağmen o zamanki Başbakanımız olan Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın da “Haydi buyurun, anlaşmış olduğumuz 60 tane maddeyi çıkaralım.” demesine rağmen, ne hikmetse, o anlaşmış olduğumuz maddeler dahi gerçekleşmedi. Ardından geçen dönem içerisinde AK PARTİ, MHP ve CHP'yle beraber yine Anayasa değişikliği hususunda ortak mutabakata varıldı ve 7 madde civarında anlaşılmış olmasına rağmen bu Anayasa değişikliğimiz de hayata geçmedi maalesef. Son olarak Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin de “Haydi buyurun, Türkiye'de mademki iki başlılık var, bunu ortadan kaldırmak için Anayasa değişikliği yapalım.” diye teklifte bulunduğu zaman da Sayın Başbakanımız Binali Yıldırım da bu teklife “evet” yanıtı vermek suretiyle bugün, işte, 21 maddeden müteşekkil Anayasa değişikliğini gündemimize almış olduk. Kaldı ki bu getirmiş olduğumuz düzenlemeler içerisinde biraz önce bahsetmiş olduğum 3 tane siyasi partinin de anlaşmış olduğu maddelerin tamamına yakını da bu maddeler içerisinde, değişiklik içerisinde dercedilmiş bir metindir.

Değerli milletvekilleri, bizim amacımız uygulamadaki sıkıntıları gidermek, Türkiye'nin gündeminden istikrarsızlığın kaldırıldığı, parlamenter sistem ile Cumhurbaşkanlığı sistemi arasında sıkışan sistem değişikliğinin ortadan kaldırıldığı, güvenin, istikrarın sağlanacağı Cumhurbaşkanlığı

sistemiyle önümüzdeki dönem içerisinde eğer milletvekilleri tarafından 330 ve üzerinde çıkarsa veya 367'nin üzerinde çıkmış olsa dahi bu son kararı, egemenliğin asıl kaynağı olan milletin huzuruna götüreceğiz. Milletimiz o noktada neyi istemişse, neyi arzu etmişse o noktada onlardan gelen emir ve talimata göre hareket edeceğiz. Biz millet dışında da dün olduğu gibi bugün de başka bir güç tanımadık, bundan sonra da tanımayacağız.

Değerli milletvekilleri, darbelerle oluşan ve beslenen vesayetçi anlayış zaman zaman kapalı veya üstü açık şekilde, milletin seçtiği iktidara müdahalede bulunmuştur. Kendini iktidarın asıl sahibi görmüştür. En son 15 Temmuz darbe girişimiyle millet iradesiyle oluşan iktidarı hazmedemeyen bu anlayış başka bir kisve altında başkaldırmış, iktidarı, devleti ve vatani işgal etmek için harekete geçmiş ancak Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın önderliğinde asil milletimizle beraber sokağa çıkmak suretiyle tüm diğer milletvekilleri ve siyasi partilerle beraber darbe girişimine dur demiştir. Aziz milletimizin bizden istemiş olduğu şey Türkiye'nin hükümet sistemini millete ve onun iradesine güveni esas alan düzenleme beklemektedir. Yapılmak istenen şey milletin taleplerini yerine getirmektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; akşam yine bir cümle olarak söylemiştim. Anayasal metinler kutsal metinler değildir. Devletin ve milletin ihtiyaçları ve sorunlarını çözme noktasında yine Anayasa'da belirtilen esaslar içerisinde değiştirilmesi mümkün metinlerdir. Bizim de teklifimizle ortaya koymuş olduğumuz şey Anayasa'da yazılı olan, Meclis İktidarı'nda yazılı olan kurallar çerçevesinde ve hukuk içerisinde bu değişiklik teklifini milletimizin onayına sunmaktır. Bizim amacımız bu değişikliklerle beraber devletin Anayasa'sından milletin anayasasına geçmek için Anayasa değişikliği teklifinde bulduk. Türkiye Büyük Millet Meclisinin yasama organını daha da güçlendirmek için Anayasa değişikliği teklifinde bulduk. Millî iradeyi tastamam gerçekleştirmek için bu teklifte bulduk. Demokratik düzeni daha da muhkem hâle getirmek için Anayasa değişikliği teklifinde bulduk. Vesayet odaklarına son vermek için, Türkiye'yi bölmek değil aksine 79 milyon vatandaşımızı birleştirmek için bu Anayasa değişikliği teklifinde bulduk. Türkiye'de istikrarı sağlamak için bu Anayasa değişikliği teklifinde bulduk.

Yine biraz önce bahsedilmişti değerli milletvekilleri, ben şuna inanıyorum bir hukukçu olarak: Hiç kimsenin ama hiç kimsenin suç işleme özgürlüğünün olmadığını düşünüyoruz. Maalesef, biraz önce basından bahsedildi, değişik kişilerden bahsedildi. O noktada herkes Anayasa'da yazılı olan ve yasalarımızda yazılı olan hukuk çerçevesinde, Anayasa ve kanunlar çerçevesinde hareket etmek durumunda. Dolayısıyla, bizim Anayasa değişikliğinde istediğimiz şey de tastamam olarak hiç kimsenin suç işleme özgürlüğünün olmadığı bir metin sunmak için Anayasa değişikliği teklifinde bulduk. Yasama ve yürütmenin ayrı ayrı ve doğrudan millet tarafından seçildiği, ülkemizin şartlarına ve ihtiyaçlarına göre daha uygun olduğu için Anayasa değişikliği teklifinde bulduk. Umuyor ve ümit ediyorum ki önce bu teklifimiz Meclisi Genel Kurulunda ve ardından da halk oylamasıyla beraber inşallah milletimizle beraber yeni dönem içerisinde Cumhurbaşkanlığı sistemiyle beraber yönetilmeyi arzu ediyoruz. Arzumuz ve düşüncemiz budur.

Bu duygu ve düşüncelerle ben tekrar değişikliğin hayırlı olmasını temenni ediyor, hepinize saygılar sunuyorum.

(Oturma Başkanlığına Sözcü Abdurrahman Öz geçti)

BAŞKAN – Sayın Başer, teşekkür ediyorum.

Söz sırası Sayın Birkan'da.

Buyurunuz.

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Sayın Başkan, Sayın Bakanım, çok değerli Komisyon üyeleri, değerli milletvekili arkadaşlarımız, değerli basın mensupları; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum. Uzun bir zaman, yaklaşık bir gün sonra söz hakkı elde etmiş bulunuyorum.

Öncelikle bu Anayasa değişikliğinin ülkemize, milletimize hayırlı olmasını diliyorum. Az önce Yusuf Bey kardeşim bahsettiler, ülkemiz zor bir dönemden geçiyor, dört bir yanımız ateş çemberi, her gün bir terör saldırısına maruz kalıyoruz. Şehitlerimiz var. Ben de hem bugün El Bab’da şehit olan askerlerimize, diğer terör saldırılarında olsun, teröristlerin saldırısıyla kaybetmiş olduğumuz şehitlerimize, rahmet diliyorum. Özellikle 15 Temmuz darbe girişimindeki şehitlerimizi de buradan rahmetle anmak istiyorum. Bu değişikliğini tartışmış olduğumuz Anayasa’nın ve yapılan önceki değişikliklerin 15 Temmuz darbe girişiminin püskürtülmesinde önemli etkisi olduğu kanaatindeyim. Özellikle yapılan değişiklikle, referandumla halkımızın seçmiş olduğu Başkomutanımız Cumhurbaşkanımızın önderliğinde güçlü bir hükümet ve siyasi partilerimizin yoğun desteğiyle beraber bu darbe girişimi püskürtülmüştür. Ben 15 Temmuzdaki şehitlerimizi de buradan rahmetle anıyorum, gazilerimize de acil şifalar diliyorum.

Söz istedik ama alamadık. Özellikle usul açısından ben de bir iki cümle söylemek istiyorum. Usul noktasında, çok tartışıldı ama ilk defa bir Anayasa değişikliği olmuyor, ilk defa bir komisyon toplantısı da olmuyor. O yüzden gerek açılış konuşması ve devamında da Anayasa’ya aykırılık önceden incelendiği için bu konuyla ilgili de verilen önergeler var. Bunlarla alakalı olan tartışmalarda da Anayasa’ya aykırılık önermesini veren milletvekili arkadaşlar gerekli açıklamaları yaptılar, ardından da oylamaya gidildi. Ben gerek o dönemde gerekse sonrasında tabii ki kimsenin söz hakkının kısıtlandığı kanaatinde değilim, asla ve kata da -bu Anayasa değişiklikleri önemli- söz haklarını hiç kimsenin kısıtlamama yönünde tüm çalışmalarımızı devam ettirmemiz lazım. Gerekirse günlerce burada otururuz, günlerce tartışırız, hep beraber en doğrusunu bulmamız lazım çünkü yapacağımız bu değişiklik sadece bugüne değil geleceğe dönük de etkileri olan bir değişiklik olacak. O yüzden usul açısından yapılan uygulamanın doğru olduğu kanaatindeyim.

Değerli arkadaşlar, bir iki husus söylendi. Öncelikle “bir rejim değişikliği öngörüldüğü” söylendi. Bir de yapılan açıklamalarda “bu Anayasa değişikliği kişiselleştirildi.” Tabii ki orda bir rejim değişikliği yok. Yani bu konudaki şey çok net. Bir Anayasa değişikliği var. Anayasa tümünden de değişmiyor, var olan bir Anayasa var. Tabii, Anayasa değişikliğinden öte önemli olan Anayasa’nın ya da rejimlerin demokratik olup olmadığının tartışılması lazım. Temel hak ve hürriyetler konusunda da şu anda bir değişiklik öngörülüyor. Bu anlamda da bunun yerinde olmadığı kanaatindeyim.

Bir de mevcut Cumhurbaşkanımız üzerinden olayın, değişikliğin kişiselleştirilmesi var. Bu da doğru bir yaklaşım değil çünkü nihayetinde biz bu değişikliği Parlamente’ye getireceğiz. Parlametodan sonra da halkımızın oyuna sunacağız ve arkasından da günü gelince seçimlere gideceğiz. Burada kişisel bir şey yok çünkü halkımız ne derse ben şahsen bir milletvekili olarak, bir AK PARTİ’li olarak her zaman halkımızın dediğine saygı duyduk. Eminim ki tüm milletvekili arkadaşlarımız da aynı düşüncededir.

Değerli Komisyon üyeleri, arzumuz, temennimiz -şahsen benim- yeni bir anayasadır. Çünkü 1980 ihtilali olduğunda ben ortaokula gidiyordum ama ondan sonraki dönemi, hem lise hayatını hem üniversite hayatını hem de siyasi hayatımın bütün dönemlerinde... Bütün siyasiler, bütün akademisyenler her kim bir platform bulup konuşmuşsa 1982 Anayasası’nın kötülüklerinden, insanı değil otoriteyi merkeze almasından tutun da hangi siyasi görüşü olursa olsun mutlaka değişmesi gerektiği yönünde beyanda bulunmuşlardır. 1982 Anayasası kabul edildiği günden beri de birçok değişikliğe uğramıştır. Bakanımız az önce söylediler, dünkü konuşmalarında da söylediler, 18 defa 112 maddede değişiklik yapılmıştır. Bu da şunu gösteriyor ki: Ülkemizin tümünden yeni bir anayasaya ihtiyacı var. Tabii ki anayasayı da hep

birlikte yapmamız lazım, bu Parlamento olarak elbirliğiyle yapmamız lazım. Ama maalesef siyaset mümkün olanı yapabilmektir. Yani temenni olanı, ideal olanı istiyoruz ama sonuçta bir gerçek var ki mümkün olanı yapabiliyoruz. Bu anlamda da 2011 seçimlerini özellikle hatırlıyorum. 2011 seçimlerinin genel teması yeni bir anayasaydı. Hatta Bursa'daki mazbata alım töreninde hem AK PARTİ'li Bakan Sayın Bülent Arınç hem o zamanki CHP'de Genel Başkan Yardımcısıydı Bursa Milletvekili Sena Kaleli'nin yapmış oldukları konuşmalarda yeni bir anayasa için Parlamentoda çalışacaklarını söylemişlerdi, bunu hatırlıyorum. Ama bir Uzlaşma Komisyonu kurulmasına rağmen maalesef yeni bir anayasa yapılmadı. Hatta bütün partilerin ortaklaşa üzerinde anlaşmaya vardıkları metinlerle ilgili de bir değişiklik yapılmadı. Dolayısıyla, bir şeyi daha görüyoruz ki siyaset gerçekten mümkün olanı yapabilmek.

Ama bugüne geldiğimizde özellikle Milliyetçi Hareket Partisini ben tebrik etmek istiyorum çünkü yeni bir anayasa yapımı noktasında başta Devlet Bahçeli olmak üzere Milliyetçi Hareket Partisinden özellikle Mehmet Parsak Bey'in adını burada zikretmek istiyorum çünkü görüşmelerinde bulundu. Var olan toplumsal bu talebi, ülkemizin, siyasi hayatımızın talebini taşın altına ellerine koyarak bu değişikliği hazırladılar. Bu değişiklik söylediğim gibi bir rejim değişikliği değil, daha önce yapılan değişikliklerden bir tanesi. Şunu özellikle belirtmek istiyorum ki: Bu değişiklikle beraber artık Türkiye'de istikrarlı bir döneme girecektir, koalisyonlar dönemi de kapanmıştır.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – On dört yıldır istikrar yok muydu?

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – On dört yıllık istikrar sadece AK PARTİ'nin çok güçlü şekilde iktidara gelmesiyle sağlanabilmiş olan bir istikrardır.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Yok muydu?

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Ama bundan sonra sadece AK PARTİ'nin güçlü şekilde iktidara gelmesiyle sağlanabilecek iktidar değil de daha anayasal, oturmuş, her daim olan bir istikrara ihtiyacımız olduğu kanaatindeyim.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Tek kişinin istikrarına mı ihtiyaç var?

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Değerli Komisyon üyeleri, Türkiye'de 1982 Anayasası'na gelene kadarki döneme de bir bakmamız lazım, o da şu: Bizde modern anlamda anayasacılar anayasa tarihini başlatırken 1808 Senedi İttifak'la başlatırlar çünkü ilk defa sınırlamaların, yazılı metinlerin ortaya çıktığı dönemdir. Ardından tanzimat fermanları var ve yine 1876 Kanuni Esasi'miz var, bu, ülkemizde yapılmış olan anayasa ve onda sonra İkinci Meşrutiyetle yapılan değişiklikler var. Yine, 1921 Anayasası var, ki bir Kurtuluş Savaşı Anayasası, bir Meclis Anayasası; ben detaylarına girmeyeceğim. Arkasından, 24 Anayasa'mız var.

Tabii, ülke zor dönemlerden geçti, tek parti, tek şef dönemlerinden geçti. İlk defa 1946'da yapılan seçimlerde, tabii, birçok eksiği olmasına rağmen yapılan seçimlerde, ilk defa çok partili demokratik hayata geçmemizle beraber yapılan seçimlerden sonra da 1950 seçimleriyle beraber yeni bir döneme girdi. Tabii, yeri gelmişken ben çok önemsedğim için burada da zikretmek istiyorum, tutanaklara geçmesini istiyorum: Özellikle, 46 seçimlerinde yapılan hilelerden sonra kurulan Yüksek Seçim Kurulu, Türkiye'nin ondan sonraki demokratik hayatına önemli katkılar sağlamıştır. Ben, burada, bu Yüksek Seçim Kurulunun kurulmasında emeği geçenlere de teşekkür etmek istiyorum. Çok partili seçimle beraber iktidara gelen Demokrat Parti ülkeyi yönetirken ve arka arkaya girdiği seçimleri kazanmış olmasına rağmen maalesef ordu içinden bir cunta alçakça bir darbe girişiminde bulunarak halkın seçmiş olduğu Başbakanı ve bakanları maalesef astı ve ardından 1961 Anayasası'nı bu topluma dayattılar. Tabii, 1961 Anayasası'nın temelde özü "Olur ya bu halk bizim istemediğimiz birilerini

seçerse biz onu bir şekilde hizaya getirelim.”di. Seçimler sonunda seçilen Parlamento ve siyasi irade aslında birçok anayasal kuruluşla hizaya getiriliyordu. Bu da çare olmadı 1961 Anayasası ve sürekli olarak askerî ve idari vesayet Anayasa’da diri tutulmaya çalışıldı. Ama, ülkemizin yönetiminde bunlar da yeterli olmayınca maalesef 1980 darbesine giden yol açıldı. Bu, anayasa tarihimize baktığımızda ve 1982 Anayasası’na baktığımızda da özellikle ülkemizin muhtaç olduğu istikrar açısının çok önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü, hemen hemen her on yılda bir maalesef darbeye maruz kaldık. Yani, bu darbelerin etkileri yıllarca ülkemizden silinmiyor. Düşünün ki her on yılda bir bütün partilerin kapatıldığını, siyasi hayata müdahale edildiğini ve arkasından da yeniden “Buyurun, tekrar siyasi hayata dönün.” Ama bu ayrıca sıfırdan başlamayı gerektirdiği için gerek bizim siyasi hayatımız gerekse demokrasi hayatımız sürekli kesintiye uğramıştır.

1982 Anayasası kabul edildikten sonra yapılan değişikliklerle özellikle 82 Anayasası’nın yapımında kullanılan ve özlenen askerî ve idari vesayet zayıflatılmaya çalışılmıştır. Hatta, AK PARTİ çoğunluk olmasına rağmen 2007 yılında 367 garabetiyle Cumhurbaşkanını seçememiştir. Bunun ardından da hepimizin bildiği gibi, referanduma gittik ve artık Cumhurbaşkanının halk oyuyla seçilmesine karar verdik. Gelinek noktada ülkemizin yeni bir anayasaya ihtiyacı olmuş olmasına rağmen, bu konuda yapılan bütün uzlaşmalara, kurulan uzlaşma komisyonlarına rağmen maalesef yeni bir anayasa yapılamamıştır. Ama, özellikle de Milliyetçi Hareket Partisinin Mecliste vermiş olduğu destekle, yapmış olduğu çalışmalarla şu anki bu değişiklik önümüze gelmiştir. Bu değişiklik önemli bir değişikliktir, artık yürütmeyi oluşturan Cumhurbaşkanımız halk tarafından seçilecektir, halkın dediği olacaktır. Bu, halkın seçmiş olduğunun meşruiyeti konusunda da hiç kimsenin itirazı olmadığı kanaatindeyim.

Yine, dengeli bir yapıyı öngörmektedir. Meclisimizde de ve yürütme ve Meclis arasında idare noktasında dengeli bir yapısı vardır. Bu yapılacak olan değişikliklerle artık ülkemizde bize çok zaman kaybettiren, demokrasimizin kırılğan noktasını oluşturan ve her darbe dönemine baktığımızda da özellikle askerî ve idari vesayetin öne çıktığı dönemler olan koalisyonlar dönemi artık tarihe karışmıştır, bundan sonra koalisyonlar dönemi olmayacaktır; istikrarlı bir dönem olacaktır çünkü pazar günü seçim yapıldığı zaman pazartesi günü artık ülkeyi kimin yöneteceği bellidir. Bu değişikliklerde...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Allah bilir onu.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Koalisyondan bıktık.

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Yani koalisyonların bir hayır getirmediğini hepimiz biliyoruz arkadaşlar.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Tamam, biz de bıktık koalisyondan.

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) –Yani, koalisyonlar... Bakın, gerek darbe müdahaleleri gerek askerî vesayetler gerek yargı vesayetlerinin en çok olduğu dönemler koalisyonlar dönemi.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) –On dört yıldır koalisyondan bıktık.

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Bakın, on dört yıldır...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – FETÖ koalisyonunu mu kastediyorsunuz, AKP-FETÖ koalisyonunu?

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Sayın milletvekilim, öncelikle on dört yıldır Türkiye’de güçlü bir AK PARTİ iktidarı var ve on dört yıldır bu ülkede AK PARTİ’nin bu ülkeyi nereden alıp nereye getirdiğini sadece...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Hepimiz her şeyi görüyoruz.

MUSTAFA AKAYDIN (Antalya) – Binlerce ceset...

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – ...istatistiklere bakmanız yeterlidir.

Binlerce ceset değildir, asla ve kata öyle değildir. Çünkü, bakın, terör AK PARTİ'yle beraber başlamamıştır. AK PARTİ zamanında da teröre karşı en büyük darbeyi vuran parti de AK PARTİ'dir. Bakın, eğer etrafımız bu kadar yangın yeri olmuşken Suriye'de, Irak'ta, Gürcistan'da, Ukrayna...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Onun için bir haftada şehidimiz, polisimiz...

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – ...her tarafta savaş varken bugün biz bu anayasa değişikliğini konuşabiliyorsak, Meclisimiz, Parlamentomuz çalışıyorsa burada AK PARTİ'nin güçlü iktidarı olduğu kanaatindeyim.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Konuşamıyoruz bile, susturuyorsunuz bizi.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – En son 3 tane şehidimiz var beyefendi.

MUSTAFA AKAYDIN (Antalya) – 4 tane oldu, 4.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Takip edemiyoruz.

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Bir diğer nokta da, özellikle Türkiye bugün, az önce konuşmamın başında da söylediğim gibi, 15 Temmuz darbe girişimini püskürtmüşse bunda seçmiş olduğu Cumhurbaşkanımızın önderliği ve güçlü bir Hükümetimizin olmasının da etkisini göz ardı etmeyin.

Diğer bir nokta, askerî mahkemelerin kaldırılması hususu da çok önemlidir. Ben, darbe komisyonu üyesiyim, orada da çok tartıştık. Özellikle, askerî mahkemelerin ve askerî liselerin kapatılması noktası çok tartışıldı. Maalesef, darbe üreten bir sistemimiz var, bir yapımız var. Yani, sadece işte darbecilerin adı değişiyor ama cumhuriyetimizin kurulduğundan beri demokratik hayatımız, demokrasimiz sürekli darbelerle maruz kalıyor, bu anlamda yeni bir düzenleme yapıldı. Öncelikle asker kaynağımızı oluşturan, subay kaynağımızı oluşturan askerî liseler yeni bir düzenlemeye gitti ve bu anlamda da maalesef, 28 Şubat sürecinde kendi yetkilerini de aşip ve birçok alana müdahale edip ülkenin sivilleşmesi yönünde yargıda çift başlılık da yaratan askerî mahkemelerin kaldırılmasının doğru bir karar olduğunu düşünüyorum.

Yine, bu Anayasa'da 18 yaş önemli bir kriter çünkü seçme ve seçilme yaşı olması, mümeyyiz olması açısından da Türkiye'nin özellikle genç nüfusunu dikkate aldığımızda da bunların ülkenin siyasetine ve geleceğine oy kullanma açısından ve seçilmesi açısından da önemli bir değişiklik olarak buluyorum.

Kısaca, özetlediğim gibi, bu yeni Anayasa değişikliği mümkün olan veya yapılabilen bir değişiklik. Bu anlamda da özellikle, koalisyonları ortadan kaldırması, ülkemize istikrarı getirmesi ve demokrasimize yönelecek, siyasi hayatımıza yönelecek darbelerin engellenmesi noktasında da birçok değişikliği içermiş olmasından dolayı hayırlı olacağı kanaatindeyim. Yapılacak olan Komisyon çalışmalarımızın ve anayasa değişikliğiyle ilgili yapılacak olan çalışmaların ve yeni anayasa maddelerinin de hayırlı olmasını diliyorum.

Saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN – Evet, Sayın Birkan, teşekkür ediyorum.

Konuşma sırası Konya Milletvekili Sayın Hüsnü Bozkurt.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli Komisyon üyelerini, milletvekillerini, uzman arkadaşları, Hükümet temsilcilerini saygıyla selamlıyorum.

Sayın Mustafa Şentop'un dün akşamki tutumunun yasal olmakla birlikte doğru bir tutum olmadığını düşünerek söylüyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yasal değil efendim.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Yasal olduğu söylenebilir hani önerge üzerinde, önerge imza sahipleri konuşacak diye. Ama, ben, bir sayın milletvekilinin, Komisyon Başkanı da olsa, başka milletvekili arkadaşlarımın, bu kadar yaşamsal bir konuda, ülkemizin ve çocuklarımızın belki de birkaç yüz yıllık geleceğini ilgilendiren bu kadar önemli bir konuda daha tahammüllü ve daha herkesi dinleyerek karar vermesini umardım, beklerdim; bu duygumu aktarmak istiyorum.

Dün gece iki buçuğa kadar burada “Belki birkaç laf da biz söyleriz de gerek Hükûmetin gerek AKP’li arkadaşlarımızın kulağında yer eder.” diye bekledik ama olmadı.

Bir başka duygu, dün konuşulurken sekiz dokuz saat boyunca hep şunu gördüm: Gerek bizim CHP’li arkadaşlarımız gerekse diğer partideki arkadaşlarımız 2 tane önerge varken yani Anayasa’ya aykırılıkla ilgili 2 önerge varken ve bu Komisyon da Anayasa Komisyonuyken âdeta o önergeler peşinen reddedilmiş gibi yani sanki söylenen sözler suya söylenen gibi, “Yarın nasıl olsa geneli üzerinde konuşacağız.” diye söze başladı hemen hemen bütün vekiller. Bu da doğrusu, tabii, biz buradaki pek çok arkadaşımız gibi deneyimli vekil değiliz, ben daha bir buçuk yıllık vekilim ama Parlamento açısından çok onur kırıcı ve çok yanlış bulduğumu belirtmek istiyorum.

AYTUN ÇIRAY (İzmir) – Müdahale eder misiniz.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Duyamıyoruz, burada arkadaşımızı duyamıyoruz.

BAŞKAN – Lütfen devam edin, lütfen devam edin.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Devam edebilir miyim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Devam edin lütfen, devam edin.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Yani, dikkatle dinledim, 2 önerge var, 2’si de Anayasa’ya aykırılıkla ilgili. Ama, sanki önergeler görüşülmüş, bitmiş, reddedilmiş gibi “Yarın nasıl olsa geneli üzerinde konuşacağız.” Bugün de şimdi “Ya, işte nasıl olsa maddeler üzerinde konuşacağız.” Yani, genellikle Mecliste gördüğümüzü bu Anayasa Komisyonunda görmekle doğrusu hem Hükûmeti temsilen bulunan arkadaşlar hem de iktidar partisini temsilen bulunan arkadaşlar açısından büyük bir talihsizlik olarak değerlendiriyorum. Ben, hukukçu değilim ama demek ki burada bir peşin hükümle gelinmiş. Yani, burada biz ne söylersek söyleyelim, hangi sakıncalara işaret edersek edelim “Nasıl olsa bu önergeler reddedilecek yarın geneli üzerinde konuşursunuz.”, “E, canım bugün sıra gelmedi, yarın maddeler üzerinde konuşursunuz.” Yani, biz sevgili arkadaşlar...

Ben hukukçu değilim, ben bir hekimim, kırk üç yıllık bir hekimim. Bakın, bütün samimiyetimle sizle bir şey paylaşayım: Yani ben cerrahım, her ameliyatın bir protokolü vardır sevgili Başkanım, başladığımızdan bitirip son dikişi atıncaya kadar hangi aşamada ne yapacağımız bellidir. Şimdi, şu 21 maddeyle bizim ülkemize giydirilmek istenen bu elbiseden hiçbir hastayı sağ çıkarma şansınız yoktur, hangi hastayı ameliyat ederseniz masada kalır. Nedenini dilim döndüğü kadar anlatmaya çalışacağım.

Sevgili Başkan, değerli arkadaşlar; 101’inci maddede cumhurbaşkanının nitelikleri sayılıyor, 8’inci maddeyle düzenliyorsunuz. Bakın, şimdi okuyorum: “Cumhurbaşkanı 40 yaşını doldurmuş, yüksek öğrenim yapmış...” Hâlbuki, meri Anayasa’ımızda, geçerli Anayasa’ımızda dört yıllık yükseköğrenim mezunu olma şartı var. Şimdi burada “yükseköğrenim yapmış” diyorsunuz yani iki yıllık meslek yüksekokulu da üç yıllık meslek yüksekokulu da olabilir gibi bir anlam çıkıyor.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – Öyle değil, Anayasa’da öyle değil.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Öyle değilse düzeltirsiniz, efendim, öyle değilse düzeltirsiniz. Ben çok iyi biliyorum rahmetli Ecevit dört yıllık üniversite mezunu olmadığı için cumhurbaşkanı adayı olamamıştı. Neyse, bunları geçiyorum.

Yani, bir yerde, bu maddeyi ben okuduğum zaman Sayın Cumhurbaşkanının diplomasının neden bir türlü bulunup da ortaya çıkarılmadığını çözmuş bulunuyorum, bunun için teşekkür ediyorum.

104'üncü maddeyi düzenleyen 9'uncu maddenizde cumhurbaşkanlığını tanımlıyorsunuz, devletin başıdır, yürütme yetkisi cumhurbaşkanına aittir, bunların hepsi güzel. Şimdi, bakın, burada -bir hekim olarak belki ben anlayamadım, hukukçular anlamıştır umarım, bizim Komisyon üyelerimiz de dâhil tamamı hukukçu arkadaşlarımızın- "...üst düzey kamu yöneticilerini atar ve görevlerine son verir." Arkadaşlar, bir anayasa yapıyorsunuz, devleti tarif edeceksiniz, "Üst düzey kamu yöneticisi..." Kim? Yani, "üst düzey kamu yöneticisi" deyince mesela Seydişehir mal müdürü girer mi? Ya da Çemişkezek Kaymakamı üst düzey kamu yöneticisi midir? Ya da bir ilin millî eğitim müdürü ya da bir ilçenin tapu sicil müdürü, bunların hepsine üst düzey diyebilirsiniz. Peki, bu "üst düzey kamu yöneticilerini atar ve görevlerine son verir" dedikten birkaç madde sonra diyorsunuz ki "Üst düzey kamu görevlilerinin atanmalarına ilişkin usul ve esaslar da cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir." Güzel. Peki, sonra? Millî güvenlik politikalarını belirleyecek bu cumhurbaşkanı. Sonra? Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına karar verecek, içeride ya da dışarıda; bir kişi, sayın cumhurbaşkanı. Sabah kalkacak, "Ordular, ilk hedefiniz Suriye'dir." diyebilir mesela, hiçbir engel yok ya da öbür gün şu belki sizin bir türlü, dokuz yıldır göremediğiniz on sekiz adamız için "Gidin, Deniz Kuvvetleri, şu adaları işgal edin." diyebilir –çok mutlu oluruz tabii- ama bunu bir kişi diyecek. O zaman, bu bir kişi şimdi bunu niye demiyor, ne engel var? Bunu sormak gerekir diye düşünüyorum.

Efendim, 10'uncu maddede 105'inci Anayasa maddesini düzenliyorsunuz yine. Neredeyse bütün devleti yani kamu kurumları -KİT'ler hariç- kamu özel idareleri ile mahallî idarileri, yerel yönetimleri bir kişinin düzenlemesi imkânını getiriyorsunuz. Yani, Sayın Başkan, bu yasayı yasalaştırırsanız Sayın Cumhurbaşkanı yani 2019'da seçilecek cumhurbaşkanı değil, bugünkü Cumhurbaşkanı eğer isterse Yalova merkezli, Kocaeli, Sakarya, Bursa, Çanakkale illerinden bir bölge oluşturup bunların başına da bir merkez valisi atayabilir pekâlâ, hiçbir engel yok çünkü hem görev tanımlarını yapıyor hem kadrolarını belirliyor hem de idareyi belirliyor. Böyle bir yetkiyi verdiğiniz zaman pekâlâ Kars, Ardahan, Batum'da da örneğin bir serbest bölge oluşturabilir, bağımsız bölge ya da Diyarbakır merkezli bir başka bölge de oluşturabilir. Bunun önünde bir engel yok bu getirdiğiniz teklifte. Şimdi, bu olur mu olmaz mı? Canım "yani olur mu olmaz mı" değil, yasalar, anayasalar yoruma tabi olmaksızın cumhurbaşkanından başlayarak sade vatandaş, herkesi bağlayan toplumsal uzlaşma metinleri olduğuna göre, burada siz kanun yapıcılar, özellikle Anayasa Komisyonu üyeleri ve o Anayasa Komisyonunun çoğunluğunu oluşturan 15 Adalet ve Kalkınma Partisinin saygıdeğer üyesinin hiçbir tereddüde mahal bırakmayacak bir madde düzenlemesi yapmasını ben şahsen beklerdim. Oysa, burada böyle bir şey görmediğim için üzgünüm.

Atanmış-seçilmiş diyoruz. Hep deniyor ki "Atanmışların değil, seçilmişlerin önde olması lazım." Cumhurbaşkanına bir cumhurbaşkanı yardımcısı tanımlamışsınız, "Cumhurbaşkanı, bir veya daha fazla..." Bu nasıl bir tanım? "Bir veya daha fazla..." ne demek? Yani, örneğin Sayın Cumhurbaşkanı isterse 2.762 cumhurbaşkanı yardımcısı atayabilir mi? Evet, atayabilir. Bir veya daha fazla sonsuza kadar sayı demek. Yani, bir sayın cumhurbaşkanı kalkıp 81 ilin valisini cumhurbaşkanı yardımcısı yaptım deyip hepsini yasama dokunulmazlığı altına sokabilir, bunun önünde hiçbir engel yok burada. Bir başka şey, bir cumhurbaşkanı –olabilir, emri Hak vaki olur, gece yatar, sabahleyin yatağında vefat etmiş olursa hangi cumhurbaşkanı yardımcısının ona vekâlet edeceği belli değil. Ama öyle

bir şey getiriyorsunuz ki o atanmış cumhurbaşkanı yardımcısı görev yapamaz duruma gelen sayın cumhurbaşkanının bütün yetkilerini kullanacak. Ne kadar süreyle? Yenisi seçilinceye kadar. Peki seçilemezse? Görevi devam edecek. Peki, o süre içinde çok yaşamsal kararlar alınma zarureti doğarsa? O zaman Büyük Millet Meclisi değil toplumun yüzde 90'ını temsil eden, yüzde 40'la, 50'yle, 60'la, 70'le, kaçla seçilmiş olursa olsun o kadarlık bir halk desteğiyle seçilmiş cumhurbaşkanının atadığı bir cumhurbaşkanı yardımcısı belki bu ülkeyi savaşa sokacak. Buna nasıl razı olursunuz? Gerçekten, samimiyetle bütün hukukçulara soruyorum, benim hekim kafam almıyor, hukukçu olarak siz buna nasıl razı oluyorsunuz?

Başka bir madde, cumhurbaşkanı ile genel seçim beraber yapılacak. Şimdi, bakın, hep deniyor ki burada: "Koalisyonları önlüyor bu anayasa." Hayır, biz on dört yıldır AKP-Fetullah koalisyonunu yaşadık. Öyle AKP çok güçlü gelmiş falan değil. Geldiğinde gram kadrosu olmayan AKP, o kadroları pekala Fetullah Gülen cemaatinden tedarik etti. Bunu siz de biliyorsunuz, biz de biliyoruz, sonucunu yaşadık, hep beraber yaşadık. Hatta sizin Sayın Cumhurbaşkanımız çıktı, dedi ki "Ya, biz bunlara güvendik, aynı menzile gidiyoruz dedik, araziler verdik, arsalar verdik, yetki verdik, görev verdik, bunlar bizi kandırmış." Bunu söyleyen sizin Cumhurbaşkanımız. Dolayısıyla, koalisyonu yaşadık. Başka? 15 Temmuzdan sonra başbakan yardımcımız çıktı dedi ki "Biz Fetullahçıları, FETÖ'yü temizliyoruz, diğer cemaatler müsterih olsun." Yani, öbür cemaatlerle koalisyonunuz da devam ediyor. Dolayısıyla, bu anayasanın var olan koalisyonları gidereceği ya da muhayyer koalisyonları gidereceği değil, AKP'nin kendi içindeki koalisyonu gideremeyeceği çok açık.

Başka? 2 ayrı vekil dinledim az önce, ikisi de Adalet ve Kalkınma Partili kardeşlerimiz, biri diyor ki: "Parlamente sistem 10 Ağustos 2014'te Cumhurbaşkanımız seçildiği andan itibaren fiilen sona ermiştir." -aynen bunu söyledi, not aldım- bir başka arkadaşımız da diyor ki: "Bu getirdiğimiz anayasa rejim değişikliği değil, sistem değişikliği." Kardeşlerim, bir karar verin ya, bir karar verin. Parlamento sistem rafa kalkmışsa, yerine getirdiğiniz sistemin adı ne? Bir. İkincisi, rejim değişikliği nasıl olmuyor? Yani, diyor ki sizin Başbakanınız Binali Yıldırım Bey "Türkiye rejim tercihini 1923'te yapmıştır, rejimin adı cumhuriyettir." Güzel. İran da cumhuriyet, Saddam'ın Irak'ı da cumhuriyetti, Libya da sosyalist halk cemahiriyesiydi. Yani, bir rejimin adına "cumhuriyet" demenizle cumhuriyet olmuyor. Türkiye Cumhuriyeti devleti, kurulduğu andan itibaren parlamente demokratik sistemi öne aldığı ve onu benimsediği için böyle geldi.

Şimdi, bir başka madde. Kişiselleştirmeyelim, gerek bizim sözcülerimiz gerek AKP'li dostlar diyorlar ki "Bunu kişi üzerinden tarif etmiyor bu." Hayır, hayır, tam tersine, getirdiğiniz Anayasa değişikliğini tam da Sayın Recep Tayyip Erdoğan için getiriyorsunuz, çok açık. Bunu söyleyin, söyleyin ki bilelim. Bakın, ben şimdi buradan bir madde okuyacağım, bu getirdiğiniz teklifin 20'nci maddesi. 20'nci madde diyor ki: Geçici madde 21 (a) bendinde seçimlerin 3 Kasım 2019'da yapılacağını, cumhurbaşkanı ve milletvekili seçimlerinin beraber yapılacağını söylüyor. Ben bu HSYK'ya, Anayasa Mahkemesine Meclisin yetkilerinin âdeta ne kadar sembolik olduğuna girmeyeceğim hukukçu olmadığım için ama bakın, şuna dikkatinizi çekiyorum: (b) bendi aynen şöyle: "Bu kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren en geç altı ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi bu değişikliklerin gerektirdiği Meclis İktüzüğü'nü ve kanuni düzenlemeleri yapar." Ama hemen devam ediyor "Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenleneceği belirtilen değişikliklerse cumhurbaşkanı tarafından aynı sürede yapılır." Kim? Sayın Recep Tayyip Erdoğan. Ne zaman? Bu yasa yürürlüğe girdiği zaman. Ne yapacak? Cumhurbaşkanını kararnamesiyle bütün devleti dizayn edebilecek, merkezi idare... "Devlet" dememişsiniz ona, kamu yönetimi diyorsunuz. Devlet sadece merkezi idareyi tanımlar ama siz kamu yönetimi dediğiniz zaman hem merkezi idareyi hem yerel yönetimi tanımlıyorsunuz. Devleti altı ay içinde düzenleyecek. Kim? Mevcut Cumhurbaşkanı. Nasıl kişisel değil bu anayasa? Sonra, 21'inci yürürlük maddesinin (c) bendi,

diyorsunuz ki değiştirilen diğer hükümleri yani bütün bu 19 maddede değiştirilen diğer hükümlerin hepsi- ya 3 Kasım 2019'dan sonra yürürlüğe giriyor ya da 3 Kasım 2019'da yapılacak cumhurbaşkanlığı ve genel seçim takvimi başladığında yürürlüğe giriyor. 1 madde hariç. Hangisi? İşte bu 20'nci maddenin getirdiği geçici maddenin (a), (b) bentleri ile bu 21'inci maddenin (c) bendi. Ne diyor orada? Değiştirilen diğer hükümler ile 101'inci maddenin son fıkrasında yer alan "Cumhurbaşkanı seçilenin, varsa partiyle ilişkili ibaresinin ilgası bakımından yayını tarihinde..." Ne demek bu? Nasıl kişisel değil bu arkadaşlar? Bu mevcut Cumhurbaşkanının bu yasanın yayımlandığı tarihte gelip sizin partinize yani Adalet ve Kalkınma Partisine kaydolup Genel Başkan olmasını sağlıyor mu? E, kişiye özel anayasa değil mi bu? Yani, ben hekim olarak anlamayabilirim ama çok şükür okuduğumu anlayacak kadar zekâm var ve ben bunu okuduğum zaman bunu anlıyorum. Yani, eğer Sayın Cumhurbaşkanı gelip Adalet ve Kalkınma Partisine üye olacak ve genel başkan olması imkânı varsa ve bu Sayın Cumhurbaşkanı altı ay içinde de çıkaracağı kararnamelerle devleti yönetecekse... Şimdi, bana anlatır mısınız, devleti yönetecek, yüksek yargıyı belirleyecek, gelip Mecliste de 317 milletvekiliyle Meclisi kontrol edecek, nerede kaldı Allah aşkına Anayasa'nın başlangıcında belirtilen kuvvetler ayrılığı ilkesi? Nasıl Anayasa'ya aykırılık yok diye hepiniz dün akşam parmak kaldırdınız ve "Anayasa'ya aykırılık yok." dediniz. Siz deyince oluyor mu? Olmuyor kardeşler, olmuyor. Yani, burada, bütün samimiyetle söylüyorum sevgili kardeşlerim yani beni lütfen samimiyetime inanarak dinleyin, bununla ne Tayyip Erdoğan'a iyilik ediyorsunuz ne bu ülkeye iyilik ediyorsunuz ne on dört yıldır bu ülkeyi yöneten Adalet ve Kalkınma Partisine iyilik ediyorsunuz. Samimi söylüyorum, buradan tam bir diktatör tanımı çıkar. Size, bakın samimiyetle söylüyorum, çok tarih okumuş bir adam olarak söylüyorum, ne Hitler'de vardı bu yetki ne Abdülhamit'te vardı ne de Kenan Evren'in böyle bir yetkisi vardı. Bir insan niye Kenan Evren olmaya özenir? Neden Recep Tayyip Erdoğan'ın Kenan Evren olmak gibi bir özlemi olsun? Ben bunu asla kabul etmem. Türkiye'de on seçim kazanmış bir adam niçin Kenan Evren olmak istesin? Evet, Kenan Evren ne yaptı? Geldi, dedi ki Meclisi feshettim. Ben varım, 4 de kuvvet komutanı var, biz "Millî Güvenlik Konseyiyiz, ağzımızdan ne çıkıyorsa Anayasa'dır. Eğer Anayasa'ya uymuyorsa Anayasa değiştirilmiş olur." Siz ne diyorsunuz şimdi? Cumhurbaşkanı var, sayısı belli olmayan cumhurbaşkanı yardımcısı var, cumhurbaşkanlığı genel sekreterliği, başyaverliği, hepsi iptal, bu cumhurbaşkanının çıkardığı her cumhurbaşkanı kararnamesi yasa gücündedir, Resmî Gazete'de yayımlandığı anda yürürlüğe girer. Arkadaşlar, inanın bana bu, Kenan Evren yetkisinden daha büyük bir yetki. Niye yapıyorsunuz bunu? Yani, sizin bu Cumhurbaşkanına düşmanlığınız ne Allah aşkına, neden yapıyorsunuz? Yani, bunun bir mantıklı izahı olması gerekir arkadaşlar. Hangi ihtiyacı görecektir? Şu anda Sayın Cumhurbaşkanı Adalet ve Kalkınma Partisi Meclis grubuna istediği herhangi bir yasayı geçirmek konusunda bir sorun mu yaşıyor? Yok. Peki, Sayın Cumhurbaşkanının şu anda kendi küllyesindeki yönetici kadrosuyla ilgili bir sorun mu yaşıyor? Hayır. Sayın Cumhurbaşkanının Türk Silahlı Kuvvetleriyle ya da devletin diğer kurumlarıyla yaşadığı bir sorun mu var? Hayır, hayır, tam tersine, olağanüstü hâl var, olağanüstü hâl kararnameleriyle 100 bin adamı kapının önüne koydunuz. "Kaşının üstünde gözün var." diyen yok.

Şimdi, o zaman bu ihtiyaç nereden kaynaklanıyor? Ben, inanın, bir haftadır şu metni saatlerce, defalarca okudum, neden böyle bir ihtiyaç var, niçin Sayın Cumhurbaşkanı bir an önce AKP'ye dönüp Genel Başkan olmak ister? Neden Sayın Cumhurbaşkanı altı ay içinde kanun gücünde kararnamelerle devleti dizayn etmek ister? Neden Sayın Cumhurbaşkanı ömür boyu 400 milletvekillik bir yasal dokunulmazlık güvencesi ister? "Neden, neden, neden?" diye sordum. Bakın, ben kimseyi rencide etmek istemiyorum ama sizin on dört yıllık kurucu Genel Başkanınıza bu kötülüğü yapmayın. Buradan bir diktatör yaratarsınız, bütün dünyaya başta Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ı ve Türkiye'yi rezil edersiniz, samimi söylüyorum. Bunun adı demokrasi olmaz. Buradan biz ne Avrupa Parlamentosunda ne NATO'da ne katıldığımız bütün dünya mahfillerinde saygın bir ülke saygısı görmeyiz arkadaşlar,

bunu yapmayın. Bu teklifi lütfen geri çekin. Size samimi söylüyorum, bu teklifi geri çekin arkadaşlar. Buradan bir iyilik doğmaz, buradan bir demokrasi doğmaz. Yoksa maddeler üzerinde konuşabiliriz, HSYK'yı değiştirebilirsiniz, "Anayasa Mahkemesine 15 üyenin 12'sini değil de 10'unu ata." diyebilirsiniz. Bunların hepsi sonradan düzelebilir bakın ama bu yasa yasalaştığı andan itibaren Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın inanın bana bir diktatörden farkı kalmaz. Bütün dünyadaki saygınlığını yok edersiniz. Yani, benzetmek istemiyorum ama alınan oylarla bu iş olmuyor. Dünyanın kabulü gerekir. Avusturya'da Haider seçildi, dünya kabul etmedi, o işi yapamadı. Dolayısıyla, sizin halkın teveccühünü kazanmış bir Cumhurbaşkanınız var, yüzde 52 oyla seçilmiş, amenna, kimsenin "Kaşının üstünde gözün var." dediği yok. Şimdi, bu kadar geniş yetkileri neden verme lüzumunu hissediyorsunuz. Eksik olan ne?

Bakın, ordumuz Suriye'de savaşıyor, bugün 4 şehit daha verdik. Her şehitten sonra Genelkurmayın bir açıklamasını okuyorum altyazıda, "Suriye'de şu kadar -DAEŞ diyorsunuz da- IŞİD hedefi tahrip edildi, şu kadar terörist etkisiz hâle getirildi, şuraya girdik, buraya çıktık." diyor. Ya, arkadaşlar, ben eski askerim, bu tür moral demeçleri verilebilir. Biz 1984'ten beri Kandil Dağı'nı bombalıyoruz. Allah aşkına o dağ, dağ olsaydı, şimdiye kadar dünyanın en derin çukuru olurdu ya. Kandil yerinde duruyor. Şimdi de El-Bab'a girdik, giriyoruz, oradan çıktık, çıkıyoruz. Ya, arkadaşlar, bakın, ordu Suriye'de savaşıyor. Bir hafta içinde hem polisimize hem askerimize dönük iki terör saldırısında 37 polisimizi, 14 askerimizi şehit vermişiz. Ülkemizdeki bir Rus Büyükelçisinin ölümü -Libya'da ABD Büyükelçisinin çok farklı öldürüldüğünü kabul ederse- bu, çok önemli bir olaydır. Dün Rusya'da alınan karar yani Türkiye'nin beş yıllık, bizim ısrarla söylediğimiz, "180 derece değişmelidir." dediğimiz Suriye politikasını tamamen değiştirip İran ve Rusya paraleline girmiş olmasının getireceği, getirebileceği terörist saldırılara açıklık yani orada kendilerini terk edilmiş hissedecek olan IŞİD, El Nusra'nın ne yapacağı... Böyle bir ortamda geceler yarısına kadar biz mevcut Cumhurbaşkanımızı 21'inci maddenin (c) bendiyle AKP'ye döndürüp Genel Başkan yapalım, geçici 21'inci maddenin (b) bendiyle de ona altı ay içinde devleti yeniden dizayn etme hakkı verelim tartışıyoruz. Bundan da siz diyorsunuz ki: "Koalisyonlar bitecek. Rejim değişmiyor, sistem değişmiyor. Bununla biz çok iyi bir demokrasi olacağız." Arkadaşlar, yapmayın bunu.

Ben teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Sayın Hüsni Bozkurt, teşekkür ediyorum.

Konuşma sırası -siz hakkınızdan vazgeçtiğiniz için Sayın Bozkurt'a geçmişti- Sayın Haydar Ali Yıldız, İstanbul Milletvekili.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Vazgeçmiyorum.

BAŞKAN – Hayır, biraz önce sıralamada normalde Bozkurt Bey yoktu, sıranızı vermiş oldunuz.

HAYDAR ALİ YILDIZ (İstanbul) – Ben sıramı Sayın Kayışoğlu'na veriyorum.

BAŞKAN – Tamam, Haydar Ali Bey size verdi sırasını.

Sayın Kayışoğlu, siz konuşacaksınız, sonra Haydar Ali Bey konuşacak.

Buyurun Sayın Kayışoğlu.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Teşekkür ediyorum.

Öncelikle, dün akşamla ilgili aslında ben de söz almıştım, sonra sıra gelmedi, şimdi söyleyeyim: Anayasa'ya aykırılıkla ilgili görüşmelerin bu kadar kısa sürmesi ve söz isteyen milletvekili arkadaşlarımıza söz verilmemesini doğru bulmuyorum. O hengâmede söz yani arkadaşlarımız daha söz isterken bir oldubittiye getirilerek oylamaya geçilmesi neticesinde önergemiz üzerinde oy bile

kullanamadık. Yani, bir oldubittiye getirildi, oylama yapıldığını bile duymadık. Bu yöntemi doğru bulmuyoruz çünkü burada gerçekten ülkemizin geleceğini ilgilendiren, bizden sonraki nesilleri ilgilendiren çok çok önemli bir Anayasa değişikliğini gerçekleştiriyoruz ve bunun böyle birtakım lafzi yorumlarla, şekli bakış açılarıyla geçitirilmesi asla doğru değil. Örneğin, işte, Sayın Tanal dedi ki: “İvedilikle görüşülemez.” Sayın Şentop da bunun 175’inci maddede düzenlendiğini, onun Genel Kurulu kapsadığını söyledi. Şimdi, ivedilikle görüşülmeyeceği hükmünün Anayasa’ya koyulmasının gerekçesini bilirsek herhâlde böyle bir yorum yapmayız. Çünkü, bu ivedilikle görüşülmeyeceği hükmünün amacı, anayasa metinleri toplumsal bir sözleşme olduğu için, toplumun bütün kesimlerini bağladığı için, hepimizi bağlayan metinler olduğu için bu öneminden kaynaklanan gerekçelerle oy kullanacak milletvekillerinin bir daha bir daha düşünmesini sağlamaktır. Anayasa’ya aykırılık da çok önemli bir husus olduğu için aynı amaçsal yorumu burada da yapmalıyız. Bizim için önemli olan metinde yazan bir cümle ya da lafzi yorum değildir, aynı önem bu Komisyon görüşmelerinde de söz konusudur. Burada da milletvekillerinin bir daha bir daha düşünmesini sağlamak, belki bizim temas etmediğimiz Anayasa’ya aykırılıkla ilgili bir hükmü diğer milletvekili arkadaşlarımızın gündeme getirmesini sağlamak, elbette ki bu görüşmelerin sağlıklı yürümesi açısından öncelikle Komisyon Başkanının görevidir.

Aslında, biz şunu düşünüyoruz: Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının bu önüne gelen teklifi Anayasa’nın değiştirilemez maddelerine aykırı olduğu için geri çevirmesi, iade etmesi gerekirdi. Geçmişte yaşanmış böyle örnekler var. İç Tüzük’te yer almasa dahi yine bahsettiğim amaç doğrultusundaki bir yorumla, örneğin, geçmiş Meclis Başkanlarından Cindoruk dokunulmazlığın kaldırılmasıyla ilgili bir teklifi Anayasa’nın değiştirilemeyecek ve değiştirilmesi teklif dahi edilemeyecek maddelerine aykırı olduğu gerekçesiyle gündeme almamıştır, bu verilen teklifi iade etmiştir. Ki bizce de aslında Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının bu teklifi gündeme almadan reddetmesi gerekirken zannediyorum gözünden kaçtı ama burada daha uzun konuşarak, bütün milletvekili arkadaşlarımızın konuşmak isteyen fikri olan milletvekili arkadaşlarımızın taleplerini karşılayarak bunu uzun uzun değerlendirmeliydik. Hâlâ bu görüşmeleri devam ettirebiliriz. Bundan sonraki süreçte hem geneli üzerinde konuşurken hem maddeler üzerinde konuşurken yine Anayasa’ya aykırılıkla ilgili değerlendirmeler yapıp dün akşam belirttiğimiz bir şekilde, çok çok açık net bir şekilde Anayasa’ya aykırı olan başlangıçtaki kuvvetler ayrılığını yok eden, hukuk devleti ilkesini yok eden, demokratik devlet ilkesini yok eden bu teklifin reddedilmesi gerektiğini bir kez daha vurgulamak istiyorum.

Evet, 1791 Fransa Anayasası’yla ilgili anlatılan bir şey vardır. Anayasa’nın üzerinde “İnsan derisiyle kaplı.” yazar. Bu, aslında, dünyadaki birçok anayasa için ve ülkemiz Anayasası için de geçerlidir. Çünkü, demokrasi mücadelesi, insan hakları mücadelesi her zaman birilerinin bedel ödemesi neticesinde ileriye taşınmıştır. Bugün bizim Anayasa’mızda temel hak ve hürriyetler düzenlenmişse, çok ayrıntılı bir şekilde bunlara yer verilmişse, şekli olarak en azından koruma altına alınmışsa -ki bugün fiilî olarak bunların tam olarak uygulanmadığını maalesef görüyoruz- bunların altında insanlığın verdiği mücadeleler vardır. Örneğin, Orta Çağ’da kurulmuş işkence sandalyelerinde bedel ödeyenlerin kanı vardır. Örneğin, İkinci Dünya Savaşı’nda öldürülen, yakılan, sabuna dönüştürülen milyonlarca insanın ödediği bedel vardır, kan vardır. Aynı zamanda, bizim Anayasa’mızda da Kurtuluş Savaşı’nda mücadele vermiş atalarımızın, dedelerimizin kanı vardır. O yüzden masa başında iki saatte kurulmadı bu cumhuriyet. “Masa başında oturup bir saat, iki saat görüşelim, ondan sonra bu Anayasa’yı değiştirelim, cumhuriyetin bütün niteliklerini yok edelim.” anlayışıyla yaklaşamayız değerli arkadaşlar. Lütfen, bu bakış açısıyla bakalım.

Sayın Parsak burada değil ama Afyon Milletvekili olduğuna göre, zannediyorum, 26 Ağustosta herhâlde bir kez olsun Kocatepe'ye gitmiştir. Yani, her yıl dönümünde, Büyük Taarruz'un yıl dönümünde Türkiye'nin dört bir yanından gelen vatandaşlar millî mücadeleyi anlamak için Afyon'dan Kocatepe'ye akşam aynı saatlerde yürüyüşe başlarlar ve ben de ilk defa bu yıl o yürüyüşe katılma fırsatı buldum. O gece orada yürürken ağustos olmasına rağmen, size tarif edeyim, ağustosun sonunda dahi insanın donduğu, kalın kalın battaniyelerle, montlarla yürüdüğü ve gecenin bir saatinde saatlerce süren bir tırmanışın gerçekleştiği bir güzergâh hayal edin. O günkü koşullarda oraya Büyük Taarruz için tırmanan o günkü bizim mücadele eden, bu millî mücadeleyi yürüten önderlerimiz ve askerler gece yarısı orada işgalci olan düşmanlar sesleri duymasın diye öküzlerin, atların ayağına kendi ayaklarından çıkardıkları çarıkları geçirmişler ve o sessizlikle çıt çıkarmadan saatlerce 17-20 kilometreyi tırmanmışlar ve sabaha doğru Büyük Taarruz'u başlatarak o andan itibaren işte, İzmir'de ta ki düşmanın denize dökülmesine kadar ve tabii başka alanlarda da gerçekleşen zekice mücadeleler neticesinde biz bu Anayasa, kurulan bu cumhuriyet sayesinde buralarda oturup buralarda konuşabiliyoruz. Milletlin ödediği vergilerle sıcak koltuğumuzda müsaade edin de gerekirse saatlerce, günlerce, aylarca, yıllarca tartışalım.

BAŞKAN – Ediyoruz, ediyoruz, sıkıntı yok.

Buyurun.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Değil mi? Evet. Hani, dün akşamki deneyimden yola çıkarak söylüyorum yani “Yeter bu kadar Anayasa'ya aykırılık bakış açısı” doğru değil.

BAŞKAN – Bir sıkıntı yok, devam edin.

Buyurun.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Çünkü, bu Anayasa, cumhuriyetin bütün niteliklerini... Hani, “cumhuriyet” kelimesi kalıyor belki. Aslında, toplumun cumhuriyete bağlılığı çok iyi biliniyor, bilindiği için de bu hassasiyet kullanılıyor ve ne deniliyor? Bir algı yaratılıyor, daha önceki değişikliklerde olduğu gibi. O algı da şu: “Rejim tartışması, cumhuriyet tartışması 1923'te sonlandırılmıştır. Biz rejimi değiştirmiyoruz, cumhuriyeti yıkmıyoruz.” gibi bir söylem üzerinden gidiliyor. Çünkü, aslında bu milletin cumhuriyete bağlı olduğu ve cumhuriyetle yönetilmek istediği sizin tarafınızdan da çok iyi bir şekilde biliniyor.

Peki, gerçekten “cumhuriyet” kelimesinin kalması bizim cumhuriyetle bu teklif içeriğine bakarak böyle bir şey olursa cumhuriyetle yönetildiğimiz ya da yönetileceğimiz anlamına geliyor mu ya da demokrasiyle? Hayır. Cumhuriyet tek başına cumhuriyet değil ki. Bakın, örneğin -hani bunlar her anayasa yapılırken falan tartışılıyor- 1961 Anayasası görüşülürken de o günkü Danışma Meclisinde birtakım tartışmalar oluyor yani deniyor ki: “İşte, değişmez bir ibare koyalım.” “Ne?” “Cumhuriyet değişmesin.” “Tamam.” Birisi de “Sadece devlet şeklinin cumhuriyet olduğu hakkındaki hükmün değişmezliğinin ifade edilmesi yeterli değildir çünkü bugün dünyanın en sağcısından en solcusuna kadar bütün diktatörlükleri rejimlerinin cumhuriyet olduğunu ifade ve ilan etmektedirler. Binaenaleyh, sadece rejimin olduğunu ve bunun şeklindeki prensibin de değişmezliği şeklinde hükmün konmasının daha uygun olacağı kanaatindeyim. Onun için ben şahsen sadece cumhuriyetin değil, cumhuriyetin vasıflarından olan demokratik ve laik olduğu şeklindeki prensibin de değişmezliği şeklinde bir hükmün konmasının daha uygun olacağı kanaatindeyim. Bu suretle hakiki demokrasi muhafaza edilmiş olur. Aksi takdirde, sağcı veya solcu diktatörlüğe gitmek mümkün olabilir.” diyor 1961 Anayasası görüşülürken Danışma Meclisindeki bir üye. O gün bu reddediliyor fakat sizin bu “darbe anayasası” deyip güya demokratikleştirmeye çalıştığımız bu 1982 Anayasası'nda geçmiş deneyimlerden yola çıkılarak işte, bugün bizim sahiplendiğimiz bu ilkeler, değişmez olan bu ilkeler konuluyor ve değişmezlik, teklif edilemezlik kapsamı 1982 Anayasası'nda bu şekilde genişletiliyor. Neden? Çünkü

mevzuatlar, anayasalar, yaşanan tecrübelerden yola çıkılarak, üst üste konularak, insan hakları metinleri, insan hakları sözleşmeleri, hep insanlığın yaşadığı tecrübelerden yola çıkılarak ileriye doğru götürür insanlığı, geliştirir ve daha iyisi olması sağlanır. Bu açıdan cumhuriyetin niteliklerini korumaya alan 1982 Anayasası üzerine hepimiz yemin etmişken ve bu ilkeleri korumak hepimizin ettiğimiz yemin nedeniyle namus borcuyla bugün, maalesef, bu görmezlikten geliniyor ve birtakım algılarla işte, “Cumhuriyet değişmiyor, rejim değişmiyor.” gibi algılarla aslında üstü kapalı bir şekilde yeminimizi bozuyoruz ve cumhuriyeti değiştirmeye çalışıyoruz bu teklifle yani biz değil tabii ama teklifi imzalamış olanlar.

Dolayısıyla, geneli üzerinde yapılan görüşmelerde bu hususun bir daha dikkatlice, etraflıca düşünülmesi gerektiğinin ve Anayasa'nın değiştirilmeyecek, cumhuriyetin değiştirilmeyecek bu niteliklerinin bütün güçlerin tek bir kişide toplanması suretiyle kuvvetler ayrılığının yok edilmesinin; yargının özellikle yasamayı denetleyecek, yürütmeyi denetlemesi gereken Anayasa Mahkemesinin tamamıyla tek bir kişi tarafından belirlenmesi suretiyle yargı bağımsızlığının yok edilmesinin, denetim mekanizmasının yok edilmesinin hukuk devletini yok ettiği aşikârdır. Demokratik devlet ilkesinin yok edildiği aşikârdır çünkü idareyi bağlayan hiçbir şey yok. İşte, Danıştayı belirliyorsunuz, hâkimleri belirliyorsunuz, idarenin yaptığı bir işleme karşı kime güvenerek bu millet hakkını arayacak? Diyelim ki işte, kamulaştırıldı malı mülkü, mülkiyet hakkını korumaya çalışacak ama Cumhurbaşkanı kararnamesiyle mülkiyet hakkıyla ilgili sınırlama hakkı veriyorsunuz. Veya zaten gitmesi gereken idari yargıyı, Danıştayı Cumhurbaşkanı belirliyor. Bu vatandaş nasıl kendini hukuki anlamda güvende hissedecek böyle bir ortamda, böyle bir düzende? Nasıl huzur içinde yaşayacak? Yarınını nasıl görebilecek? Maalesef göremeyecek. O yüzden yargı bağımsızlığının gerçekten sağlanacağı, hukuk devleti ilkelerinin, o hukuk fakültesi 1'inci sınıfta anayasa hukukunda öğrendiğimiz hukuk devleti ilkelerinin tam anlamıyla hayata geçirileceği, insan hakları ve özgürlüklerinin tam anlamıyla korunmasının sağlanacağı bir sistem kurmak yani bunu sadece anayasaya yazmak değil. Şimdi anayasaya yazıyorsunuz; işte, “Basın hürdür, sansür edilemez.” falan filan ama bakıyorsunuz uygulamada maalesef böyle bir şey yok, denetleyen bir mekanizma yok. Yani sırf iktidara muhalif diye yazı yazan bir gazeteci yargı önüne çıktığında yargı “Ya, bunu serbest bırakırsam acaba başıma ne gelir? Acaba beni terör örgütüyle nitelendirirler mi? Acaba işte beni şuraya sürerler mi?” -çünkü HSYK da bağımsız değil- kaygısıyla karar veriyorsa o zaman her yönüyle bu özgürlüklerin güvence altında olmadığı maalesef anlaşılıyor. Ve eğer gerçekten istikrarlı bir ülke istiyorsanız da bunun ilk koşulu “Koalisyonları engelleyelim, şöyle yapalım, böyle yapalım, tek bir kişide olsun bütün karar alma yetkisi, uygulama yetkisi, yürütme yetkisi falan. İstikrar olsun.”la olmaz. İstikrar istiyorsanız öncelikle toplumu kutuplaştırmayacak, öncelikle toplum arasına ayrılık tohumları ekmeyecek, öncelikle bizi bu ülkenin menfaatleri açısından birleştirecek, demokrasi ve özgürlük ortamını sağlayacak mevzuatları ele almamız ve onları tartışmamız gerekir. Yani şimdi örnek verdim, olmayacak bir şey de değil, 7 Haziran, diyelim ki o dönemde hani bu sistem olsaydı, bir de Cumhurbaşkanı seçiliyor olsaydı yüzde 40 AKP'ye oy verseydi, AKP yine 317 vekille Meclise gelseydi ve yüzde 60 da çok beğendiği, işte başka yani daha ortada, tarafsız, insanların güvendiği, bütün toplumun benimsediği, onayladığı bir Cumhurbaşkanı seçseydi ne olacaktı? Böyle bir durumda istikrar olabilir mi? Böyle bir durumda yasama ile yürütme arasında çatışma yaşanmaz mı? Yaşanır. Olmayacak bir şey mi peki bu? Değil, olabilir, yaşanabilir. O yüzden bu getirdiğiniz teklif, istikrar getirecek, efendim, çatışmayı önleyecek vesaire bir teklif değil. Bunu bu şekilde değerlendirmeniz gerektiğini tekrar vurgulamak istiyorum.

Şimdi, bir de, aslında usul üzerinde de çok konuşmak lazım. Şimdi 1961 Anayasası, 1982 Anayasası... 1921, 1924 Anayasası'nı biraz daha farklı düşünmek gerekir. Yani savaş dönemi, topyekün mücadele veriliyor, Osmanlı yıkılmış, onun kalıntıları üzerinden yeni bir devlet kuruluyor falan, daha

farklı koşullar tabii ama sonraki anayasalarla ilgili anayasaların hazırlanma sürecine bakıyoruz; evet, darbe olmuş, darbe sonrasında anayasa hazırlanırken örneğin 1960 darbesinden sonra bir Meclis kuruluyor ve o Meclisin üçte 1'i seçimle belirleniyor, kooptasyon usulü yani meslek odaları, STK'lar temsilciler gönderiyorlar, atamalar oluyor, siyasi partilerden bazılarının temsilcileri var. Böyle, yine en azından toplumun bir kesimini temsil eden ve değişik alanlardan gelen akademisyenlerin olduğu bir kurul Anayasa değişikliğini hazırlıyor. 1980 darbesinden sonra aynı şekilde yine bir Danışma Meclisi kuruluyor. Orada seçim hiç yok. Sadece Millî Güvenlik Konseyi atamayla belirliyor ve daha çok siyasetin olmadığı, siyaset dışı bir kuruluş oluşturuluyor ve bir anayasa hazırlanıyor. Bugüne bakıyoruz; 1 kişi istiyor, 2 kişi oturuyor, anayasa hazırlıyor. Yani bunlardan ne üniversitelerin haberi var ne sivil toplum kuruluşlarının ne derneklerin ne anayasayla ilgilenen kuruluşların ne akademisyenlerin, baroların, meslek örgütlerinin, diğer kuruluşların yani kamu tüzel kişilerinin çünkü herkesi ilgilendiren bir şey ama bakıyorsunuz, hiç kimsenin haberi yok yani bizim haberimiz yok, bir anda işte, 10 Aralıkta akşamüstü Meclise geliyor, indiriyoruz siteden, ne olduğunu anlamaya çalışıyoruz. Hiç tartışmadığımız ve ilk defa Komisyonda tartıştığımız bir metin önümüze geliyor. Bu usul açısından da kesinlikle doğru değil. Ki belirttiğimiz gibi Anayasa'nın çok önemli maddelerini değiştiriyor ve yapıldığı tarihten bu yana da ilk defa bu kadar kapsamlı bir değişiklik yapıyor; Anayasa'nın 75 tane maddesi değişiyor, toplam 175, neredeyse yarısı değişiyor ve en önemlisi de çok temel ilkeler, rejim değişiyor ve tartışılmadan değiştiriliyor.

Şimdi, dediğim gibi, Türkiye'de kendi geçmiş örneklerimize baktığımızda, bunun bir nebze olsun darbe dönemlerinde dahi tartışıldığını göz önünde bulundurmak gerekir. Birçok ülkede de bu böyle yapılıyor. Örneğin İtalya'da da benzer tartışmalar oluyor. 2001 yılında barolar birliğinin düzenlediği bir konferansta anayasa komisyonu başkanı, anayasa hukuku profesörü bir İtalyan cumhuriyet senatosu üyesi Profesör Massimo şöyle anlatıyor, Türkiye'ye geldiğinde, Ocak 2001'de -o zaman henüz iktidarda değildiniz- diyor ki: "Komisyon bir sene boyunca çalıştı. Taslağı temsilciler meclisine, kamaraya, milletvekillerine ve işçi sendikasına gönderdi." Şimdi, biz ne yaptık? Komisyon bir hafta mı... Komisyon hiç tartışmadı da, 2 kişi bir hafta bir araya geldi, ondan sonra direkt Meclise sunuldu, Komisyonumuza geldi. Yani burada bir toplumsal sözleşme yapmış olmuyoruz, burada sadece 2 parti arasında yapılan görüşmelerle 2 kişinin getirdiği teklifi konuşuyoruz ve bu bir tartışma değildir, bu, olsa olsa bir dayatmadır.

Şimdi, aslında ben şöyle tersinden de düşünüyorum: Diyorum ki mesela bu teklif referanduma gitse ve yüzde 49,9 "evet" dese, geri kalanı da yüzde 51,1 de "hayır" dese ne oluyor? Şimdi, ben, "hayır" diyen bir insan olarak ben kazanmış oluyorum değil mi? Ama yani şunu da düşünün: Yani yüzde 49,9'unun da hakkını düşünmek isterim, onu da tartışmak isterim, konuşmak isterim. Eğer böyle bir şey istiyorlarsa gerçekten... Ama işte, bu teklif toplumu kutuplaştırıyor. Bizim konuşmamız gereken bu olmamalı. Bizim toplumun tamamını, yüzde yüzünü ilgilendiren konularda oturup aslında başka şeyleri konuşuyor olmamız gerekir. Yani bugün keşke otursak, hep beraber desek ki nasıl daha güçlü bir ülke oluruz? Nasıl daha güçlü bir ülke oluruz? Mesela nasıl işte burada herkesin makam aracının aslında kendi ülkemizde üretilen bir marka, bir dünya markası olmasını sağlayacak araçlar üretebiliriz, değil mi? Hepinizin aracı eminim ki hemen hemen ya da... Yani, trafiğe çıktığımızda, sağımıza solumuza baktığımızda hep Alman arabası görüyoruz yani, yazık değil mi? Hepimiz bu araçlara biniyoruz, yazık günah değil mi bizim millî servetimize, millî gelirimize? Niye biz dünya markası olacak bir araç üretmiyoruz? Niye teknolojiye niye bilime yatırım yapacak, niye bunu öne çıkaracak eğitimden tutun da diğer devlet politikalarına kadar bunu tartışacak, bunun önlemlerini alacak şeyler, anayasalar, mevzuatlar, eğitim politikası, millî eğitim politikası hayata geçirmiyoruz? Niye çocuklarımıza daha güzel günler bırakacak değişiklikleri planlamıyoruz da tek bir kişinin istediği değişiklikleri tartışıyoruz

burada? Maalesef, aslında hep deniyor ya, bunu zaten yıllardan beri tartışıyoruz, işte, Özal döneminde de, Demirel döneminde de, öncesinde de konuşuldu bu konular hani, “İlk değil başkanlık.” Ki bu Başkanlık da değil. Evet, o dönemde de tartışıldı. O dönemde de yani Özal da bunu gündeme getirildiğinde, Demirel de gündeme getirdiğinde hep bu talebin kişisel bir talep olduğu, bunun ülke menfaatleriyle ilgili bir talep olmadığı biliniyordu ve hiçbir zaman da kamuoyu bunu desteklemedi çünkü o dönem de kişiseldi, bugün de kişisel. Bugün de aslında, 7 Hazirana baktığımızda, hani “Verin 400 vekili, istikrar gelsin, başkanlık gelsin.” yaklaşımı açısından baktığımızda ve oylama sonucuna baktığımızda milletin yine böyle bir sistemi istemediğini çok iyi biliyoruz. Sizler de biliyorsunuz, bunu gördünüz. Peki, bugün ne oldu? İşte, o günden sonra yaşanan kaos, tırmanan terör, şiddet, verilen canlar, akan kanlar toplumun maalesef psikolojisini değiştirdi, bozdu ve bunun üzerinden on dört yıldır iktidarda olan sizler bunun nedenlerini sorgulamak yerine, kendi iktidarınızdan kaynaklanan eksiklikleri, sorumlulukları sorgulamak, bunun hesabını vermek yerine, maalesef daha fazla güç, daha fazla yetkiyle bu süreçten çıkmaya çalışıyorsunuz.

Ama Kurtuluş Savaşı örneğine baktığımızda... Hani dün akşam Sayın Bakan mı söylemişti, birisi söylemişti ama... “Böyle bir ortamda anayasa görüşülür mü? Yani daha dün işte Rus Büyükelçisi öldürüldü, Kayseri’de patlama, Beşiktaş’ta patlama yaşanıyor; daha onların acılarını yaşıyoruz. OHAL var, ifade özgürlüğü yok, toplantılar yasak, basın açıklaması yapmak yasak, gösteri yürüyüşü yapmak yasak. Böyle bir ortamda anayasa mı konuşulur?” dediğimizde “Ya, işte, Kurtuluş Savaşı döneminde bile Anayasa yapıldı.” deniyor ama o dönemdeki Anayasa toplumu kutuplaştıran bir anayasa değildi; o dönemdeki Anayasa birilerini yok sayan, tek başına birine bütün yetkileri vermeye çalışan bir anayasa değildi. Tam tersine, daha fazla demokrasiyle, daha fazla katılımı, hatta Meclis hükümeti sistemiyle öyle süreçten, öyle bir savaş koşullarından çıkıldı ve o birliktelikle, o ruhla millî mücadele başarıya ulaştı ve o koşullarda bu Anayasa yapıldı.

O yüzden, bugünkü koşullarda anayasa yapılmayacağını, böyle bir usulle anayasa yapılmayacağını bir kez daha söylemek istiyorum. İşte daha geçen gün, örneğin, anayasayla ilgili, anayasa teklifi verildikten sonra bu konuda toplantı yapmak isteyen ve kendi tabanını bilgilendirmek isteyen örneğin Meral Akşener’in...

Sayın Başkan, bir uğultu var ama ben...

(Oturma Başkanlığına Başkan Mustafa Şentop geçti)

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen sessiz olalım.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – ...mesela, Yalova’da yapmak istediği bir toplantı OHAL gerekçesiyle iptal ediliyor. Şimdi, halkı bilinçlendirecek, anayasa konusunda bilgi verecek, tartışacak bir toplantı yapamayacak insanlar ama demokrasi getiren, istikrar getiren bir anayasa değişikliği yapıyor olacağız. Bu hakikaten çok büyük bir çelişki, inanılması zor bir gerekçe yani. Sizin açınızdan haklı olabilir ama bu kabul edilemez bir gerekçedir.

Şimdi, dünya örneklerine baktığımızda şunu görüyoruz. Aslında dün akşam Sayın Erkek de söyledi. Hani parlamenter sistemden Başkanlık sistemine geçen bir ülke yok. Biraz önce benim anlattığım o İtalya örneği bir denemmiş. İşte diyor ki anayasa komisyonu başkanı İtalya’nın: “Biz bunu yapmaya çalıştık, bir yıl oturduk, hazırladık, işçi sendikalarına gönderdik, meclislere gönderdik, vekillere gönderdik falan. Sonra da hani ülkenin ortamı da uygun değildi, o yüzden geri çektik. Böyle bir şey olmadı.”

Şimdi, başkanlık sistemiyle ilgili... Hani bu başkanlık değil diktatörlük aslında tanım olarak baktığımızda, tanımı bu. Uygulanan örnekler söylendi. Yani demokratik anlamda başkanlık bir tek Amerika'da var, onun dışında uygulanan ülkelerin hiçbirinde demokrasi yok ve diktatörlük var. Rica ediyorum, bütün milletvekili arkadaşlarımız, yani Google'da zaten bütün bilgiler var, devletlerin ekonomik yapısı, nüfus yapısı, insani gelişmişlik endeksi, demokrasi konusundaki konumları, sıralamaları; hepsi var, girince görebiliyorsunuz. Başkanlık adıyla yönetilen, aslında bazı anayasa hukukçularının da...

Örneğin Fish 1997'de yazdığı kitapta diyor ki: "Kararname çıkarma yetkisi, feshetme yetkisi verirsiniz bu bir süper başkanlık diyor, öyle nitelendiriyor, "süper başkanlık" diyor. Burada da fesih yetkisi var, kararname yetkisi var ve onun dışında, daha fazla yetkileri var. Yani süper başkanlığın da üstünde bir yetki oluyor.

Bu yetkileri içeren modeller daha çok Latin Amerika ülkelerinde var ve zannediyorum o ülkelere gezi amaçlı da olsa gitmiş olan bir sürü arkadaşlarımız vardır. O ülkenin ekonomik koşullarını, o ülkenin sosyal koşullarını, orada yaşayan insanların durumunu mutlaka biliyorsunuzdur, görmüşsünüzdür. Yani gelir dağılımındaki adaletsizliğin, uçurumun inanılmaz olduğu... Çünkü onu getiriyor bu sistem. Yani zengini daha zengin, fakiri daha çok fakirleştiren bir sistem getiriyor. Böyle olunca ne oluyor? Suç işleme oranı artıyor, uyuşturucu kullanımı çok yoğun, çok yüksek artıyor ve demokrasi, özgürlük adına hiçbir kısıntı yaşayamıyor. Bu yüzden de birçok devlet bu sistemden geri dönüyor, bunun da çok örnekleri var. Örneğin Portekiz, örneğin İsrail yani bir değişiklik yapıyor, devlet başkanına daha fazla yetki veriyor. Daha sonra istikrarsız olduğu için o sistemden geri dönüyorlar. O yetkileri alıyorlar. Yani hep dedik ya yasamayla yürütme arasına illaki sürekli bir çatışma yaşanır diye. O çatışmada yasama her zaman kendi yetkilerini korumaya çalışır, her zaman yetkilerini kaptırmamaya çalışır ama bizde...

Yani ben hakikaten anlayamıyorum, bu mantığı, yani özellikle o teklifin verildiği gün imzalar atılırken yapılan paylaşımları. Yani nasıl olur da bir insan yetkilerini böyle, bu kadar güle oynaya, sevine sevine ya da böyle çok güzel bir şey geliyormuş gibi ülkeye duyurur; hakikaten benim mantığım anlamadı. Yani söylediğiniz gerekçelerin de hiçbir somut karşılığı yok.

Yani istikrar gelecekmış de koalisyonlar son bulacaktı falan filan. İstikrar gelseydi on dört yıldır gelirdi. On dört yıldır AKP tek başına iktidarda. İstikrarın bununla ilintili olmadığını biliyoruz. İstikrar gelmesini istiyorsanız toplumu kutuplaştırmazsınız. İstikrar gelmesini istiyorsanız farklı görüşlerdeki insanlara saygı duyarsınız, gazetecileri hapse atmazsınız. İstikrar gelsin istiyorsanız eğitimi gerçekten bilimsel anlamda, her anlamda, yani çağdaş, laik bir bilimsel eğitimi hayata geçirerek bizi dünyada yarıştıracak, bilimsel buluşlar yapmamızı sağlayacak, teknolojik anlamda ilerlememizi sağlayacak bir konuma getirirsiniz. İstikrar istiyorsanız insanları sırf Twitter'dan bir şey yazdı diye cezaevlerine atmazsınız. İstikrar gelsin istiyorsanız işçilerin beklentisi olan, söz verdiğiniz taşeron yasasıyla ilgili, kadroya geçirme yasasını hayata geçirirsiniz. İstikrar gelsin istiyorsanız çiftçinin, emeklinin, emekçinin, öğrencinin hayatını kolaylaştıracak projeleri hayata geçirirsiniz, gelir dağılımını daha adaletli bir hâle getirirsiniz. O zaman zaten istikrarın geleceğini göreceksiniz. Yani siyasi kriz yaratarak, sürekli toplumu kutuplaştırarak...

Ki bu teklifle daha fazla kutuplaşıyor, istikrar gelmez. Nasıl kutuplaşıyor? İşte biraz önce verdiğimiz yüzde 49,9 ile yüzde 51,1'i karşı karşıya getirip dersiniz ki yüzde 51,1 her şeye sahip olacak, Mecliste çoğunluğa sahip olacak, yürütme onun olacak, yargıyı atayacak, geri kalan yüzde 49,9 hiçbir şey yapamayacak. Sadece bu ülkede kendisini öteki hissedecek, söylediği hiçbir şey dikkate alınmayacak, hayata geçirilmeyecek, hatta çoğu zaman baskı uygulanacak; böyle bir ortamda istikrar

gelmez çünkü bizde uzlaşma kültürü yok, çünkü bizde demokrasi kültürü yok, çünkü bizde başkalarına, bizden olmayana, görüşü bizim gibi olmayana, bizimle aynı şehirde doğmayana karşı genellikle, maalesef önyargı var.

Biz bir insanla konuşurken önce “Nerelisin sen?” diyoruz ya da tipine bakıyoruz, nereli olduğunu tahmin ediyoruz, ona göre siyasi görüşünü hemen yapııştırıyoruz kendi kafamızdan, onun üzerinden konuşuyoruz. Maalesef böyle bir kültürümüz var. Biz önce karşımızdakine insan olarak bakmıyoruz ki. Biz aynı zamanda başkalarına kendi düşüncelerimizi, kendi görüşlerimizi, kendi inancımızı empoze etmeye çalışan bir kültürden geliyoruz. On dört yıldır bu iktidar değerli arkadaşlar... Evet, yani hiçbir zaman bu ülkede demokrasi olmadı ama gelin birlikte ileriye taşıyalım, on dört yıldır bu iktidar da aynı şeyi yapıyor.

Bakın, okullarda inanılmaz baskı var. Yani Bursa’da her gün bir eğitim skandalı yaşanıyor okullarda, özellikle öğretmenlerden. Bir gün bir okulda öğretmen kız çocuğuna diyor ki: “Sen önce başını ört, ondan sonra konuş.” Öbür gün bir okulda sırf velilere zorla imam hatibe kaydettirsinler diye çocuklarını baskılar yapıyor. O okula giderse sınıflar daha az, fiziki koşullar daha iyi. Öbür türlü okula giderse, normal, düz okula giderse veya teknik bir okula giderse daha kalabalık sınıflar, daha kötü eğitim koşulları, tuvaleti akan, çatısı akan okullarda eğitim görmek zorunda kalıyor. Oradan para isteniyor, bilmem ne isteniyor. Kaç kalemde velilerden para isteniyor bu ülkede. Yani şimdi baktığımızda sisteme, bir yandan özel okullara, FETÖ’nün okullarına yani şu 15 Temmuz kadar çocuklarını gönderen velilere 1,2 milyar lira para ödedi bu devlet, bizim cebimizden çıktı. Ama öbür taraftan, normal devlet okuluna giden garibanın çocuğunun eğitim giderleriyle ilgili de ailesinden 20-30 kalem para isteniyor. Bu mu bize istikrarı getirecek? Zengini daha zengin edecek, fakirin cahil kalmasını, eğitim görmemesini sağlayacak bir şey.

Şimdi, yıllardan beri bu ülkede özelleştirme uygulanırken biraz da... Hani hep söylüyorduk biz bunu solcular olarak. Yani sistem ne istiyor? Neoliberalleşiyor, işte, birtakım hani sizin o üst akıl dediğiniz şey devletçiliği çok istemiyor, her şey özelleşsin falan. Hep şunu söyledik: Sistem şunu yapıyor: Önce o kurumu, aslında çok iyi kâr eden, hani TÜRK TELEKOM’a vesaire bunu yaptınız-, zarar ediyormuş gibi gösteriyor, yıpratıyor, vatandaşın canından bezdiriyor. Ondandır vatandaş diyor ki: “Lanet olsun, bu devletin olduğu için böyle. Özelleşse daha iyi hizmet alırız, daha iyi koşullarda çalışırız, daha çok kâr eder.” Ondandır o kurumları özelleştiriyorlar, değerinin altında satıyorlar, alan şirket alıyor başını gidiyor.

Aynı şey yani bugün rejimle ilgili yapılan şey de aynı, aynı mantıkla yürüyor. Yani istikrarsızlaştırma, kutuplaştırma, bir kaos, ekonomik kriz falan; sonra şimdi deniyor ki: “Ya, bu işlemiyor, çok kötü –aynı özelleştirmelerde yapıldığı gibi- bunu değiştirelim. Ne yapalım? Diktatörlük getirelim. O zaman böyle bir rejimde istikrar bozulmaz, koalisyon olmaz.” Almanya yıllardır koalisyonla yönetiliyor, dünyanın en güçlü ülkelerinden bir tanesi, dünyanın en yüksek teknolojilerini üreten bir ülke. Yani demek ki koalisyonla da istikrar olabiliyor, koalisyonla da güçlü devlet olabiliyor. Değil mi arkadaşlar? Yani bunun tek parti, tek iktidar ya da koalisyonla falan istikrarın bir ilgisizliği yok.

Aynı şekilde, seçim var, o zaman demokrasi var mantığı da doğru değil. Yani işte seçilmişse tamam, bitmiştir, orada demokrasi vardır. Dünya örneklerine baktığımızda bunu görüyoruz. Yani Hitler de seçildi, Kenan Evren’in Anayasası’nın aldığı oy oranı yüzde 91,7. Demek ki tek başına seçim, tek başına sandığa gidilmiş olması da o rejimin, o yönetimin demokratik olduğu anlamına gelmiyor. Hani seçimi kaldırmıyoruz, o yüzden demokrasi var mantığı da yanlış. Böyle bir ortamda demokrasi olmaz.

Yani şimdi, zaten bugünkü koşullarda, bakıyoruz, hani daha sistem değişmeden basın tamamen yürütmenin hâkimiyeti altında çünkü bütün medyaya bakıyorsunuz, öyle bir baskı altında ki aynı... Yani nasıl olur? Hakikaten bir WhatsApp grupları mı var bunların? Ben merak ediyorum. Yani aynı anda bütün medyanın aynı manşeti atması çok ilginç. Aynı binadalar mı, bir WhatsApp grubu mu var hani bu şeylerin? “Yarın şu manşeti atacağız, öyle emir geldi.” deyip öyle mi aynı manşeti atıyorlar? Yani bu mu demokrasi?

Ya da yargıyı belirleyecek, yürütmeyi belirleyecek, bütün bürokratları atayacak, istediği gibi kamu tüzel kişiliği kuracak, hatta işte belli illeri içine alacak bölgesel tüzel kişilikler kuracak, istediğini kapatacak... Kalktı, yarın canı sıkıldı, diyelim ki... Başka, hani akli dengesi yerinde olmayan birini başkan olarak seçtik ve ondan sonra adamın canı sıkıldı, kalktı sabah, “Ben Adalet Bakanlığımı kapatıyorum.” dedi. Var yani bu yetki var şeyde, bu teklifin içinde var. Ya da diyelim ki yarın... Bu şey de olabilir, solcu bir Cumhurbaşkanı da olabilir. Değişti beş on yıl sonra, bir solcu Cumhurbaşkanı geldi. Kalktı dedi ki ertesi gün: “Kapatıyorum bütün şeyleri, Adalet Bakanlığımı falan. Bütün okulları kapatıyorum falan.” Yani böyle bir şey... İşte, adı önemli değil yani adının “A” olması, “B” olması, adına “Sağcıyım.” demesi, “Solcuyum. demesi, merkezden olması falan önemli değil; şu yetkilerden bahsediyorum: Hani, dün de dedim ya, bu teklifi benim Genel Başkanım da getirirse kabul etmem, direnirim dedim ya, onu kastediyorum. Yani, bu yetkiler, her halükârda diktatörlük getirir. Bunun adı önemli değil, şahsın adı önemli değil, partinin adı önemli değil, kişinin görüşü, kendini nasıl nitelendirdiği önemli değil. Tıpkı sizin nitelendirdiğiniz gibi yani buna “cumhuriyet” diyorsunuz ama bu teklif cumhuriyet değil yani nitelikleriyle beraber nitelendirildiğinde bu teklif cumhuriyet değil, bu teklif demokrasi değil, bu teklif hukuk devleti değil. Önemli olan, içeriğine bakarak bunu değerlendirmektir, tıpkı bu OHAL sürecinden sonra çıkarılan KHK’larda olduğu gibi. Siz diyorsunuz ki, mesela Bakanlar Kurulu toplanıyor Cumhurbaşkanlığı Başkanlığında: “OHAL KHK’sı çıkarıyorum bir tane.” diyor. İçine her şeyi koyuyor; işte, rektör atamasından tutun, Maarif Vakfının şeylerinin maaşına kadar her şeyi içine koyuyor, işte ÖYP üyelerinin kadrolarına kadar. Öğretmenlerin... Sözleşmeli öğretmenlik getiriyor, bütün personel rejimini değiştiriyor OHAL KHK’sıyla ama biz buna “OHAL KHK’sı” diyoruz. Neymiş, adı öyle. Gerçekten öyle mi? Değil; amaç bakımından bakıyorsunuz, değil; konu bakımından bakıyorsunuz, değil; süre bakımından bakıyorsunuz, değil; aynı şey. Yani, getirilen... Adı neymiş? Cumhurbaşkanlığıymış yani biz adına öyle dedik. Cumhurbaşkanlığı falan değil bu, bu diktatörlük. Yani, bunu anayasa hukuku derslerinde biz de öğrendik, siz de öğrendiniz. Bütün yetkiler tek bir kişide toplanırsa bunun adı diktatörlüktür, başka bir şey değil, cumhurbaşkanlığı falan değildir. Yani, cumhurbaşkanlığı, bizim ilk Anayasa’mız oluşturulurken tarif ettiğimiz, temsili bir makam olan, tarafsız olan, o Anayasa 104’teki, devlet organları arasındaki uyumu sağlayan, bir hakem niteliği taşıyan kişidir. Ama, bugünkü getirilen teklif bu değil.

Şimdi, bakın, Almanya böyle bir geleneği zaten Hitler döneminde yapıyor, sonra vazgeçiyor, parlamenter sisteme dönüyor. Japonya yine aynı şekilde, başkanlığa geçiyor, sonra parlamenter sisteme dönüyor. İsrail, yetkilerini artırıyor devlet başkanının, daha sonra istikrarsız bir dönem yaşıyor, 2001 yılında parlamenter sisteme geçiyor. Moldova, Portekiz, aynı şekilde, cumhurbaşkanının yetkilerini kısıtlıyor, parlamenter sisteme geçiyor. Portekiz, aynı şekilde, yarı başkanlık sistemine geçiyor, tekrar 1982’de parlamenter sisteme geçiyor. Yunanistan 1986’da yine yetkilerini kısıtlıyor cumhurbaşkanının ve bu şekilde parlamenter sistemi güçlendiriyor. Finlandiya aynı şekilde...

Ve son olarak... Aslında, burada gördüm galiba arkadaşımı. Kocaeli milletvekilimiz Fatma Hanım... Geçenlerde KEFEK’le Latin Amerika ülkelerine gidiyor. Orada şöyle bir şey yaşanıyor: Yani, sizin üyelerinizden bir milletvekili arkadaş başkanlık propagandası yapıyor Kolombiya Devlet Başkanının Yardımcısına ve Kolombiya Devlet Başkan Yardımcısı şöyle diyor: “Yani, bizde de var başkanlık ama

biz bundan vazgeçeceğiz, bu başkanlık sistemini değiştirmeyi düşünüyoruz.” Yani, hâlen mevcut olan bu başkanlık sistemiyle, daha doğrusu süper başkanlıkla -çünkü, Latin Amerika’da kararname çıkarma yetkisi var- yönetilen ülkeler bugün bu sistemden vazgeçmeyi tartışırken, konuşurken, daha demokratik olan, milleti temsil anlamında, egemenliği kullanmak anlamında daha demokratik olan, daha hukuki olan bir sisteme geçmeyi düşünürken biz neden böyle bir şeyi tartışıyoruz, hakikaten aklım almıyor. Ve bunu bir kişi için yapıyoruz. Bunu, ülkenin sorunlarını çözmek için, ne bileyim, dış politikadaki sorununu çözmek için, eğitimdeki sorunları çözmek için, sağlık alanındaki sorunları çözmek için, emeklinin sorununu çözmek için, askerinin, öğrencinin, işçinin, çiftçinin sorunlarını çözmek için tartışmıyoruz ki biz bu teklifi maalesef.

Şimdi, bakın, 2007 yılında Cumhurbaşkanı halkın seçmesiyle ilgili tartışmalar gündeme geldiğinde, o dönem yine bu tartışmalardan, kişilerden, partilerden bağımsız olarak aslında yine yazarların, anayasa hukukçularının kendi kitaplarında değindiği bir şey vardı, diyorlardı ki: “Cumhurbaşkanı halk seçerse iki başlılık doğar, çatışma doğar.” Yani, işte, ne var? Cumhurbaşkanı ‘Halk beni seçti kardeşim. Ben vaatlerde bulundum.’ falan... ‘Dolayısıyla da ne yapmak lazım? Benim yetkilerimi artırmanız lazım.’ der.” diyorlardı. Şimdi o başımıza geldi.

Şimdi, bundan sonra başımıza gelecek olanı da söyleyeyim, bundan sonra başımıza gelecek olan şey şu: Tek kişiye verilen kişiselleşmiş bu otoriterlik, bir süre sonra denilecek ki: “Ya, tek kişiye verildi bütün yetkiler. Bu, hakikaten bir otoriter rejim doğurdu.” falan. Artık o zaman “Kandırıldık.” diye kimi suçlarsınız, bilmiyorum. Sayın Parsak, size atılabilir top, ihale size kalabilir. Derler ki: “MHP bizi kandırdı. ‘Fiilî durum, hukuki durum’ dediler, biz de girdik topun altına.” falan. Hani, o zaman da şöyle denilebilir: “Kişiselleştirilmiş bir otoriter rejim doğdu. Ondan sonra, ne yapalım? Biraz daha demokratikleştirelim. Peki, nasıl demokratikleştirelim? Formül belli: Eyaletlere dağıtalım yetkileri.” olacak. Yani, şimdiden söylüyorum, tutanaklara geçsin. Çünkü, daha önce 2007’de “Halk seçsin.” derken de benzer şeyler söylendi, başımıza geldi. Şimdi de aynı şekilde ben burada tutanağa bunu geçiriyorum. Birkaç yıl sonra -belki o kadar bulur, bulmaz- aynen bu cümleler söylenecek, denecek ki: “Ya, tek kişiye verilmesi doğru değil. Yani, otoriterleşti, bir kişinin şahsında bütün otorite toplanınca diktatörlüğe. Ne yapalım? Demokratikleştirelim. Demokrasi getiriyoruz, ileri demokrasi getiriyoruz. Ne yapacağız? Güçleri dağıtacağız, yetkileri dağıtacağız, eyaletleri için içine sokacağız, oralara da yetkiler vereceğiz. Böylelikle daha demokratik olacak sistem.” Sonraki adım budur, buraya not olarak düştüm.

Umarım, bu Anayasa, şu Komisyondan geçse bile Genel Kuruldan geçmez ve bu halkın, bu milletin parası, vergileri 2010’daki gibi çarçur edilmez. Neden? O dönemde, o referandumda harcanan bütün paralar, yazık günah, boşa gitti, bize bomba olarak geri döndü. Aynı şekilde, hani, böyle bir ihtimal olur da Genel Kurulda vicdanlarınızı bir kenara bırakıp oy kullanırsanız, yine bu milletin parası boşa gidecek ve o harcanan paralar maalesef bize baskı olarak, zulüm olarak, diktatörlük olarak geri dönecek. O yüzden, umarım, böyle kötü bir deneyim yaşamayız.

Şimdi, biraz metinle ilgili olarak birtakım şeyler de söyleyeyim genel olarak; getirilen şeyler nedir, ne değildir.

Ha, bu arada, bu yükseköğretim şartı falan, ben oraya çok takılmıyorum, çok önemli değil. Ama, hakikaten, bu yükseköğrenimle ilgili şeye baktığımızda, şimdi, Cumhurbaşkanının yetkileri artırılıyor. Yani, milletvekili seçilmek için böyle bir şey yok ya da Başbakan olmak için falan böyle koşullar yok. Cumhurbaşkanının yetkilerini artırıyoruz ama yükseköğrenim koşulu arıyorsunuz. Şimdi, eğitim sistemimiz maalesef öyle bir durumda ki bu ülkenin nüfusunun sadece yüzde 12’si yükseköğrenim görmüş yani yüzde 87’ye, bir kere, Cumhurbaşkanı olma yolunu kapatıyorsunuz, diyorsunuz ki yüzde

87'e." Sen cumhurbaşkanı olamazsın." Diğer kapattığınız nokta ne? İşte, Sayın Çavuşoğlu -benim hem meslektaşım hem hemşehrim- mesela, hiçbir zaman bu teklifle Cumhurbaşkanı aday olamayacak. Gülmeyin.

HİLMİ BİLGİN (Sivas) – Yardımcısı yaparız. Demokraside çözüm var.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Yardımcısı yaparsınız, bilemeyeceğim tabii, olabilir.

Yani, ama, şimdi yani Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı değil mi? İnsanların -böyle bir- adaylığının önünü kapatıyorsunuz? Tekrar düşünün yani bunun üzerine, ne getiriyor bu, Anayasa açısından, söylemek istedim.

Şimdi, temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasıyla ilgili... Şimdi, deniyor ki mesela... Cumhurbaşkanına kararname çıkarma yetkisi veriyorsunuz, süper başkanlık ya da diktatörlük. Efendim, neymiş? Temel hak ve hürriyetlerle ilgili çıkaramayacakmış, bir. İkincisi, sadece yürütmeye ilgili konularda çıkartacakmış. Yani, biz de inandık. Özellikle bugünkü, hani, OHAL sürecinden sonraki tecrübelerle baktığımızda hiç inandırıcı değil. Siz de çok iyi biliyorsunuz ki Cumhurbaşkanı istediği her konuda, temel hak ve hürriyetlerle ilgili de olmak üzere... Sosyal hakları zaten kapsıyor ya, hani, asgari ücrettir, mülkiyet hakkıdır, konut hakkıdır, sendikal haklardır falan, orada zaten bir sınırlama yok, Cumhurbaşkanı kararname çıkarabiliyor o konularda. Onun dışında da "Yürütmeyi ilgilendiriyor." deyip... Yani bu ayrımı kim yapacak; yapan bir şey var mı, sınırlayan, denetleyen bir kurum var mı? Yok. "Yürütmeyi ilgilendiriyor." deyip her konuda kararname çıkarabilecek. Aslında Meclise de gerek yok böyle bir sistemde. Çünkü, Meclisin hiçbir yetkisi yok. Yani, yasama çıkarıyor, o da... Zaten Cumhurbaşkanı çıkarabiliyor yani ne gerek var şimdi? 600 kişi boşuna gelecek, burada milletin parası boşa gidecek yani yazık günah değil mi? Onu da yok edelim, tek başına bir kişi bütün... Zaten yasa çıkarabiliyor ya da zaten beğenmezse salt çoğunlukla yeniden kabul edilmek üzere yasayı veto edebiliyor, ondan sonra, partinin başına geçebileceği için, partili olabileceği için bütün yasama üyelerini belirleyebiliyor. Bütün derken, en azından çoğunluğunu seçim sonucuna göre belirleyebiliyor. Dolayısıyla, bugünkü gibi, hani, bugün yaşadığımız örnekler gibi sadece parmağını kaldıran, indiren, denetim mekanizmalarını hiçbir şekilde kullanamayan... Fiilen de kaldırılıyor; gensoru kaldırılıyor, güvenoylaması diye bir şey yok, sözlü soru yok. Genel görüşme yapacaksınız devletin faaliyetleriyle ilgili, yapamıyorsunuz. Bugünkü Anayasa'da var yani hem toplumu ilgilendiren konularda hem devletin faaliyetleriyle ilgili genel görüşme yapılabilirken maalesef bu teklifle birlikte, devletin faaliyetleriyle ilgili genel görüşme yapılamıyor. Yani, millet bu vekilleri Meclise niçin gönderiyor Allah aşkına? Hani, devlet faaliyetlerini konuşmayacaksa bu vekiller, neyi konuşacaklar Mecliste; futbol yorumu mu yapacaklar, ne yapacaklar? O yüzden yani milletin vekillerini bu kadar etkisizleştiren, bu kadar itibarsızlaştıran bir teklifle milletin vekillerinin "evet" diyeceğini düşünmüyorum, gerçekten düşünmüyorum.

Ha, soruşturmayla ilgili... Yani, bakıyorsunuz, deniyor ki işte, mesela: Cumhurbaşkanının veya işte bakanların, Cumhurbaşkanı yardımcılarının sorumluluğuyla ilgili cezai sorumluluk var. Bir kere, siyasi sorumluluk yok bahsettiğiniz anlamda çünkü denetim mekanizması yok, zaten işlemiyor. Cezai sorumlulukta şey bile yok yani adam öldürürse de yargılanmıyor, hani, kişisel suç, görev suçü ayrımı da yok getirilen teklifte. Yani, bu, şey mi demek? Mesela, Cumhurbaşkanı adam öldürebilir mi demek? Öyle anlıyoruz bu tekliften. Yok ki "kişisel suçlar" falan demiyor yani veya işte "adi suç" falan demiyor, öyle bir ayrım yok. Hani, tamam, biz şey tahayyül ediyoruz yani Cumhurbaşkanı oraya gelmişse mutlaka böyle bir suç işleme zaten diye düşünmek gerekiyor, zaten öyle olması gerekiyor ama maalesef öyle olmadığını, en azından... Hani, adam öldürmek biraz uç bir örnek ama,

ne bileyim, başka suçlar açısından suç işlemesi mümkün. Yani, hâlâ bu toplumun kafasında 17-25 Aralık kuşkusu var mesela. Yani, kişisel suç, görev suçu tanımı, ayrımı falan hiçbir şey yok. Sınırsız bir şekilde, görevinin bitmesinden sonra da devam eden bir dokunulmazlık zırhı var; bakanlarla ilgili de, aynı şekilde Cumhurbaşkanı yardımcılılarıyla ilgili de ve o Cumhurbaşkanı yardımcılılarıyla ilgili, Sayın Bozkurt biraz önce söyledi, hiçbir sınırlama yok yani güzel bir örnek verdi. 1 milyon tane de Cumhurbaşkanı yardımcısı atayabiliyor. Yani, hani, Reza gelirse Amerika'dan, mesela onu da yargılanmasın diye bu dokunulmazlık zırhı içine almak için Cumhurbaşkanı yardımcısı olarak atamak mümkün. Çünkü orada şey yok, hani, işte doğuştan Türk vatandaşı olmak vesaire gibi bir şey yok ve bu dokunulmazlık zırhını da bu şekilde değerlendirmemek lazım. En azından, milletvekilleriyle birlikte daha dengeli, daha doğru, daha adil bir sistem kurmak gerekir yani kişisel suçları falan bir tarafa bırakmak gerekir ki zaten fiilen de baktığımızda, -hani bu bir yana- diğerlarıyla da baktığımızda oy nisapları göz önünde bulundurulduğunda hiçbir şekilde zaten kolay kolay soruşturma açılması da mümkün değil. Ne olacak? İşte, önce 301 kişi soruşturma açılmasını isteyecek, ondan sonra 360 kişi bulunacak, onlar da soruşturma açılmasına karar verecek, efendim, 600 kişiden 400 kişi de soruşturma yapıldıktan sonra Yüce Divana gönderilmesine karar verecek. Fiilen böyle bir şey mümkün mü Allah aşkına? Böyle bir şey mümkün değil, mümkün olsa da bir süre sonra tek tip yaratılmış bir toplumdun ancak böyle bir şey çıkar. Hani, ancak toplumu böyle tek tipleştirirsiniz yani bütün totaliter rejimlerde olduğu gibi herkes aynı şeyi düşünür, herkes aynı şeye inanır, herkes aynı bakış açısına sahip olur, o zaman, işte, aynı görüşten 400 vekil Meclise girer, o zaman da zaten öyle bir şey olmaz, yine de hukuken bu koşullarda dahi herhangi bir şekilde soruşturma açılmaz tabii ki.

Şimdi, getirdiğiniz hükümlerle, işte, bütçeyle ilgili Meclisin en önemli yetkilerinden bir tanesini -yani millet adına harcama yapma konusunda yetkili, onu belirleme konusunda yetkili- bütçeyi yapma hakkını da Cumhurbaşkanına veriyorsunuz. Bu konuda Obama ile Senatonun bir çatışması olmuştu, herhâlde o deneyimden yola çıkarak böyle bir şey getirdiniz diye düşünüyorum yani olur da bizim başımıza gelirse ne yaparız diye. Obama'nın kötü tecrübesinden faydalandınız herhâlde. Biliyorsunuz, orada bütçeyi onaylamamıştı Senato, işte, memurların maaşları ödenememişti falan filan, tıkanmıştı. Siz de bunu düşünerek muhtemelen dediniz ki: Ya, eğer Meclis onaylamazsa ne yapalım? Ne yapalım, Cumhurbaşkanı devam etsin aynı şekilde, bütçeyi güncellesin, bu hâliyle devam etsin. E, yine Meclise ihtiyaç yok. Yani, Meclisin orada olmasına... Bütçe yetkisini alıyorsunuz, yasama yetkisini neredeyse alıyorsunuz, denetim yetkisini alıyorsunuz; geriye ne kaldı? Bir tek, bu vekiller maaş alacaklar. Yazık günah değil mi bu milletin vergilerine, paralarına? Yazık gerçekten.

Milletvekili seçilme yaşını 18'e düşürüyorsunuz. Yani, hakikaten bulduğunuz bu sos güzel, etkileyici. Paketin üzerini böyle sosla, şekerle sarıp sarmalıyorsunuz, diyorsunuz ki: Ey gençler, size bu hakkı veriyorum ne güzel, mis gibi... Ama, ben inanıyorum ki bu gençler bir seçilme hakkı için bu cumhuriyeti satmazlar, ben buna inanıyorum, eğer öyle bir şey olursa. Bu gençler Mustafa Kemal Atatürk'ün kendilerine yüklemiş olduğu görevi en iyi şekilde yerine getirirler. Onlara, işte, seçilme hakkı veriyorum falan gerekçesiyle onların bu dışı şekerli zehirli pakete "evet" demesini sağlayamayacaksınız eğer öyle bir şey olursa, o sürece giderse. Çünkü, onlar cumhuriyeti koruma...

SELİNA DOĞAN (İstanbul) – Şeker kanser yapar.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Evet, şeker bu arada kanser yapıyor, onu da arkadaşım söyledi arkadan.

Cumhuriyeti koruma görevini onlar Mustafa Kemal Atatürk'ten...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) - ...aldılar ve o görevlerini de en iyi şekilde yapacaklarına eminim ki onlara Bursa Nutku'yla daha fazla yetkiler verilmişken bir sandıktaki daha hafif olan bu görevi yerine getirme sürecinde en doğru kararı verecekleri konusunda hiçbir kuşku yok. Çünkü benim için, mesela bana sorsanız hani "Koltuğun mu yoksa böyle bir teklif mi?" deseniz tereddüt etmeden bu koltuğu bırakırım, kafamda hiçbir şekilde, en ufak bir şekilde, zerre kadar bir kuşku bile oluşmaz, ben aynı şekilde bizim gençlerimizin de bu duyguları taşıdığına yürekten inanıyorum.

Şimdi, bir şey daha getiriyorsunuz; Cumhurbaşkanı seçimi ile Meclisin seçiminin aynı gün yapılmasını. Amaç belli. Amaç, aynı şekilde hem yasama çoğunluğunu elde etmek hem yürütmeyi elde etmek. Peki, bu gerçekten demokratik bir şey mi? Yani, demokratik başkanlık sistemlerine baktığımızda böyle bir şeyin olmadığını görüyoruz, hiçbir yerde yok. Farklı farklı tarihlerde seçimler yapılıyor. Örneğin, işte, Fransa'ya baktığımızda bir Chirac seçiliyor; bir sağcı bir solcu, işte, Meclis sağcı, Başkan solcu; Meclis solcu, Başkan sağcı falan ama bir uzlaşma kültürü olduğu için tabii bir şekilde demokrasilerini koruyorlar, iktidarın uygulanması konusunda bir sıkıntı yaşanmıyor. Ama, Allah muhafaza bizde böyle bir şey olsa, işte, o zaman o sizin bahsettiğiniz istikrarsızlık devreye girmiş olur çünkü bizde uzlaşma kültürü yok; bizde hep başkasını kendine benzetme çabası var, hep başkasına kendi görüşlerini dayatma çabası var. O nedenle, bunu yok etmek için, ortadan kaldırmak için böyle bir şey getirmişsiniz ama bu aynı zamanda -dediğimiz gibi- demokratik değil. Yüzde 50,5 demokrasi değildir, yüzde 50,5 istikrar getirmez, özgürlük getirmez, huzur getirmez, barış getirmez. Bizim önemsememiz gereken, hayata geçirmemiz gereken şey yüzde 100'ün Mecliste yansımını sağlamak ve onların gerek yönetimde, yönetimde olmasa bile -yürütmede vesaire olmasa dahi- en azından denetim anlamında yetki sahibi olmasını sağlamaktır. Demokrasi tam da budur yani temsili demokrasi budur. Yoksa, tabii, tam anlamıyla doğrudan demokrasiyi istesek yani 79 milyon, 80 milyon -kaç oldu nüfusumuz, tam bilemiyorum ama- bir araya gelip bir şekilde oylama yapılmayacağına göre, ne yapıyorlar? Bizi seçiyorlar, bizim orada kendilerini temsil etmemizi istiyorlar. Ama, şimdi, bu sistemle temsil tam anlamıyla Meclise yansımıyor çünkü zaten bir kere baraj var Seçim Kanunu'na göre, oradan zaten milletin bir kısmının iradesi Meclise yansımıyor. Diğer anlamda da, yine bu sistemle çoğunluk her şeyi alacağı için diğer kısmın, muhalefetin hiçbir yetkisi, hiçbir etkisi olmayacağı için bu anlamda da o temsili demokrasi maalesef hayata geçemeyecek.

İnsanlar demokrasi için yıllarca mücadele verdiler. Bizim böyle bunları, bütün bu birikimleri bir anda, işte, birkaç günde, birkaç saatte ya da ayda oturup masa başında bitirip tüketmeye, yok etmeye hakkımız yok arkadaşlar. Bu demokrasi hepimize lazım olacak. Bakın, daha önce de aynı şeyleri söylüyorduk. 2008-2010 yıllarını hatırlıyorum. O dönemde, bir sabah kalkıyorduk Türkan Saylan'ın kapısı çalınmış, bir sabah kalkıyorduk İlhan Cihaner alınmış, bir sabah kalkıyorduk... İşte, dalga dalga, bilmem kaçınıcı dalga falan, artık şey yapıyorduk yani acaba hangi dalgada bize sıra gelecek anlayışının içerisine girmiştik ve o dönemde de bunları savunan arkadaşlara hep söylüyorduk, diyorduk ki: Siz de hukukçusunuz, biz de hukukçuyuz. İşte, mesela, İsmail arkadaşım, meslektaşım Bursa'dan; Zekeriya Bey, falan, tanışıyoruz. Biz bunları hep baro odalarında falan o dönemlerde konuşurduk. Derdik ki: Ya arkadaşlar, hukuk herkese lazım, bir gün gelecek size de lazım olacak. Ve hakikaten öyle oldu, bir gün geldi, hukuk herkese lazım oldu. Şimdi, hani şey anlamında bakmıyorum, görüş vesaire, işte 17-25 oldu, ondan sonra 15 Temmuz oldu falan, gördük ki hukuku birilerine göre, kişilere göre, günün koşullarına göre uygulamaya çalışır, yorumlamaya çalışırsanız oradan adalet çıkmaz. Oradan adalet çıkmadığı için o adaletsizlik büyüyerek daha çok kaos yaratıyor ve hukuk, bir gün geliyor, herkese lazım oluyor. O yüzden, bunları hayata geçirirken, uygularken, koyarken evrensel bir bakış açısıyla, objektif bir bakış açısıyla hayata geçirmemiz gerekir.

Şimdi, bir yasa çıkarılıyor, hatırlıyorum, o dönemde de ben yine işte baroda yönetimdeydim falan. Bizim Bursa'dan milletvekili arkadaşlar hiç tereddüt etmeden, sorgulamadan -fotoğrafları vardı gazetelerde- kabul ediyorlardı. Neydi? TİB Yasası. Şimdi, anlatıyorduk: Ya arkadaşlar, insanların iletişim haklarıyla ilgili, haberleşme özgürlüğüyle ilgili kısıtlama getiren, bütün yetkileri yine bir kişiye veren, böyle bir kurum yaratan bu yasaya "evet" demek, böyle bir yasayı hayata geçirmek özgürlüklerden geri adım atmaktır, kazanılmış hakların yok edilmesidir dediğimizde, yine benzer yani bugün söylenen gerekçelerle önümüze geliniyordu, işte, ne bileyim, suç varmış, bilmem neymiş falan, işte, belli koşulları varmış, sınırlamaları varmış ama öyle olmadığını gördük, değil mi? 15 Temmuzdan sonra itiraf ettiniz siz de, dediniz ki "Ya, bunu da FETÖ çıkarmış, yine kandırmış bizi. Bununla bizi dinlemişler." falan. Hemen apar topar kapattınız o kurumu, feshettiniz. Ya, bir kere de dinleyin bizi ya. Allah aşkına bir kere de bizi dinleyin de kandırılmayın. Aynı şeyi bak bugün de söylüyoruz, o günlerde de söyledik, dinlemediniz. O zaman da bir sürü böyle çok inandırıcı, çok haklı, inanarak gerekçeler sunuyordunuz bize, diyordunuz ki "Ya, darbeciler yargılanıyor, işte, militarizm temizleniyor, vesayet kalkıyor, demokrasi geliyor." Hepsinin böyle inanarak çok haklı gerekçeleri vardı sizin açınızdan ama hepsi yerle bir oldu. Bugün de söylediğiniz bütün bu gerekçelerin hepsi -yani biz şimdiden buradan biliyoruz, söylüyoruz- bir gün -yani çok uzun bir süre de değil bu- yerle bir olacak bütün bu gerekçeleriniz. O zaman vicdanınıza nasıl hesap vereceksiniz? Yani, varsın bugün partinizden atılın, varsın koltuğunuzdan olun, kariyeriniz bitsin falan önemli değil ama tarihe geçersiniz, buna "hayır" demekle, buna direnmekle, doğruları savunmakla, hukuku savunmakla, cumhuriyeti savunmakla, demokrasiyi savunmakla tarihe geçmenin bedeli hakikaten hiçbir şeyle bence ölçülemez.

O yüzden, lütfen, değerli arkadaşlar, yani biz hani buralarda söylemenizi, itiraflarda bulunmanızı falan beklemiyoruz ama hepiniz hukuk okumuşsunuz, belli bir bilinç seviyeniz, yaşam tecrübeleriniz, siyasi deneyimleriniz var yani okuyorsunuz, biliyorsunuz, başımıza neler geleceğini sizler de görüyorsunuz. O yüzden en azından kendi kendinize kaldığımızda -hani bize söylemeyin, önemli değil, burada tersini de savunun ama- baş başa kaldığımızda bu doğruları en azından kendinize söyleyin, en azından doğru kararı kendinizle baş başa kaldığımızda verin çünkü bunun bedelini sadece siz ödemeyeceksiniz, bunun bedelini bütün ülke, hepimiz, hepimizin çocukları ödeyecek. O bedel de ne? İşte, bu ülke içerisinde kaosun tırmanması, baskının artması, bölünme, ayrışma, kutuplaşma, huzursuzluk, gelir dağılımındaki derinleşen adaletsizlik, kaos, gerekirse belki...

Bakın, diktatörlere bakıyoruz, mesela Paraguay'da bir diktatör var -adını hatırlamıyorum şimdi- savaşa çıkıyor -genellikle de böyle oluyor- seçim falan askıya almıyor. Çoğunlukla, diktatörlükle yönetilen ülkelerde seçim falan olmuyor, neredeyse ömür boyu sürüyor o yönetimler. Anayasa'da da var zaten. Bir kişiye bütün bu yetkileri vererek dünya örneklerinde yaşanmış olan o kötü tecrübeleri yaşamak istemiyoruz. Bunu kendi adımıza değil, sizlerin çocukları adına da istemiyoruz. Biz bu ülkenin ortak değerleri, hepimizin menfaatleri açısından yaklaşıyoruz. Ben burada muhalefet olsun diye ya da muhalefet partisindenim, o yüzden böyle söylüyorum falan değil. Parti kimliğimden, siyasi görüşümden, kendi bütün, hani, siyasi olarak ve ön yargıyla baktığımız bütün bu kimliklerimizden arınarak söylüyorum. Bunu sadece sizin bugün, hani, "Reis" olarak nitelendirdiğiniz kişiyle ilgili de söylemiyorum. O olmaz başkası gelir yapar bunları ama yapar çünkü bu o olanakları veriyor.

Yedek milletvekilliği: Ben anlamadım zaten niye geldi? 15 Temmuzdan sonra böyle bir ihtiyaç doğdu herhâlde. Dediler ki: "Nasıl temizlik yapalım siyasilere içinde?" Yapılamadı. Bu da böyle bir deneyimden mi çıktı? Ben anlayamadım gerçekten. Doksan üç yıldır yedek milletvekilliğine bir ihtiyaç duyulmamıştı şimdiye kadar. Hani, gerekirse, zaten boşalma olursa ara seçim yapılabilir, bunun telafisi var Anayasa'mızda ama bir yedek milletvekilliği getiriliyor, onu da "Liste usulü mü?"

falan diye söyledi bir arkadaş dün. Riskleri de var gerçekten. O yüzden, biz de biliyoruz ki, böyle bir durumda seçilen vekilin hayati anlamda, ne bileyim, her anlamda bir şekilde risklerle karşı karşıya kalacağını şimdiden öngörebiliyoruz maalesef.

Şimdi, Cumhurbaşkanı kanunları beğenirse yayınlıyor, beğenmezse geri gönderiyor, ondan sonra “301’i bulun.” diyor. 301’i bulmazsa ki bulamayabilir çünkü yasamanın çoğunluğu belirliyor, bulursa zaten Meclisi feshetme yetkisi var. Yani diyebilir ki: “Arkadaş, ya, sen benim istemediğim...” Yasama dedi ki: “Bir temiz eller ya da beyaz sayfa, bir yasa çıkaralım, herkes hesap versin, ne bileyim, mal varlığıyla ilgili, bilmem neyle ilgili, açıklasın, kaynağını belirtsin, nereden gelmiş, nereye gitmiş.” Hani, dedik ki: “Topyekûn ülkeyi bir temizleyelim, ahlaki açıdan, işte, etik açıdan falan temizleyelim.” Böyle bir şey geldi, vicdanlar ön plana çıktı, ne yapacak mesela diyelim ki Cumhurbaşkanı, diyecek ki: “Ben bu yasayı atıyorum, geri gönderdiğimde de...” 301’in çıkacağını öngörüyorsa yasamayı feshedecek. Böyle bir yetki veriliyor çünkü yasamanın feshiyle ilgili bir sınırlandırma yok, yani gerekçe yok. Hani, diyorsunuz ya: “Bugün de var kardeşim zaten işte, zaten yasamayı feshedebiliyor.” E, edebiliyor da hükümet kurulamazsa edebiliyor, onun dışında edebiliyor mu? Edemiyor. Ama şu teklifte hiçbir sınırlama yok, gerekçe yok, istediği zaman, istediği şekilde feshedebiliyor. Kafası o gün öyle esti, ne bileyim, işte, bir şey oldu. Zemin olarak da müsait bir ülkeyiz. Her gün ne yaşayacağımız, başımıza ne geleceğini bilemiyoruz, bir gün kalkıyoruz kalkışma oluyor, ertesi gün bir büyükelçi öldürülüyor, başka bir gün başka bir şey oluyor, patlamalar oluyor falan. Her an her şeyin yaşanabileceği... Hakikaten uzaylılar gelse şaşırılmayacak durumdayız, o kadar tuhaf şeyler yaşıyoruz. Kalkar, ertesi gün fesheder, ondan sonra kimse de soramaz. “Niye seçime gidiyoruz, niye milletin parasını yine bir seçim için harcıyoruz?” falan diyemiyorsun. Ama deniyor ki “Mecliste giyotin sistemi var, Meclisi de feshedebiliyor.” Edebiliyor da, nasıl edebiliyor? 360 milletvekiliyle edebiliyor. Onu bulmak çok mümkün mü ya da onları belirleyen kişi zaten partinin de başkanı olacak olan Cumhurbaşkanı, sizin metindeki tanımıyla ama aslında fiilen diktatör. Aslında yine yetki de kendisinde olmuş oluyor. Dolayısıyla, burada “giyotin miyotin” diye bir sistem yok arkadaşlar, burada yine tek kişide bütün yetkiler toplanmış... Ha, keser var, evet, bir giyotin yok, keser var. Keseri eline alıyor bir kişi. Ama, işte, “Keser döner sap döner, gün gelir hesap döner.” diye de bir atasözümüz var yani. İstemeyiz, yani haklı çıkmak istemeyiz gerçekten, hesap dönsün istemeyiz, o günlere hiç gelmek istemeyiz. O yüzden, hiç o günleri getirmeyecek kararı alalım hep birlikte, bu konudaki sağduyunuza güveniyoruz çünkü hepimizin çoluğu çocuğu var, biliyoruz.

Şimdi, ne diyor: “Türkiye Büyük Millet Meclisi belli bir konuda Meclis araştırması, genel görüşme yapabilir, yazılı soru sorabilir.” Sözlü soru soramıyoruz. Ya, bana Bursa’da, ön seçimde binlerce kişi oy vermiş, ondan sonra da işte, bütün Bursa seçmeni belli bir oranda oy vermiş, geleyim burada onun hakkını arayayım, işte, onun işsizliğine çözüm bulayım, onun taşeronla ilgili beklentisini gündeme getireyim, onun sorunlarını, ulaşım sorununu, sağlık sorununu falan dile getireyim. Ben gelip burada bir tane sözlü soru soramayacağım bakana, Cumhurbaşkanına, Cumhurbaşkanı tamamen devre dışı zaten, ben bakana soru soramayacağım. E, niye gönderiyor bu millet beni buraya? Yani sadece böyle bakanların gül cemaline bakıp işte, yazılı gönderip onun da cevabını gönderdi, göndermedi ya da işte, gerçekten cevabını verdi, vermedi, onu mu bekleyeceğim? Böyle bir şey olmaz. Bu milletin iradesine saygısızlıktır. Hani, hep o söylediğiniz milletin iradesi var ya, “Millet iradesi, millet iradesi, millet iradesi...” Madem millet iradesi, engellemeyin, milletvekilinin soru sorma hakkını yok etmeyin, kaldırmayın bu tekliften. Millet bize bunun için oy veriyor, millet burada soru soralım diye oy veriyor, hesap soralım diye oy veriyor, onun sorunlarıyla ilgili dile getirelim, çözüm üretelim birlikte diye oy veriyor. Yani bunu sadece denetleme olarak algılamayın, bu hep birlikte, çözüm noktasında da birlikte hareket etme aracıdır aynı zamanda, soru sorma veya diğer denetim mekanizmaları, araçları. O yüzden,

bunların kaldırılmış olması, işte, o genel görüşmeyle ne yapacağız? Şey mi konuşacağız? Kuşlardan, böceklerden mi bahsedeceğiz yani? Onlar da bizim için çok değerli. Biz doğayı, hayvanları, kuşları, böcekleri, ağaçları severiz, bütün canlıları severiz ama biz buraya sonuçta daha çok milletin hakkını, hukukunu savunmak için geliyoruz, onların sorunlarını, devletin onlar için yaptığı işlemleri, onlar için getirdiği yükümlülükleri, onlara sunduğu yada sunmadığı ya da eksik bıraktığı hizmetleri konuşmak için geliyoruz. Yani “devletin faaliyetlerini konuşmalıyım kardeşim, sadece toplumu ilgilendiren şeyleri konuşalım.”

Bir de bunu nasıl ayıracaksınız? Diyelim ki, Adana’da yanan çocuklarımız... Şimdi, toplumu ilgilendiren bir faaliyet mi, devletin faaliyeti mi? Nasıl karar vereceğiz? Şimdi biz dediğimizde, “Ya arkadaşlar, Karaman’da tecavüze uğrayan çocuklar var, Aladağ’da yanan çocuklar var, bunu bir görüşelim Mecliste.” dediğimizde sizin bize şunu demeyeceğiniz ne malum? “Bu devletin faaliyetleriyle ilgilidir, görüşmeyelim.” Der misiniz? Dersiniz. Bu toplumu ilgilendiren bir konu mudur? Konudur. Yani toplumu en derinden, toplumun en derin hücrelerine kadar hepinizi ilgilendiren bir konu. Evet, devletin faaliyetleriyle ilgili toplumu ilgilendiren her konu aynı zamanda devletin faaliyetleriyle ilgilidir. Neden? Devlet orada görevini yapmamıştır, devlet eğitimle ilgili sorunlarını çözmemiştir, yurt açmamıştır, devlet yasal ise eğer denetim görevini yapmamıştır, devlet sorumluları cezalandırmamıştır, o yüzden, toplumu ilgilendiren bütün konular aynı zamanda devletin faaliyetidir. Böyle bir cümlemin çıkarılması doğru değildir, ben bunu iyi niyetli olarak görmüyorum. O zaman, hiçbir konuyu, yasamadaki genel görüşme teklifleriyle ilgili gelen önerileri hiçbir şekilde kabul etmeyebilirsiniz. Dersiniz ki: “Ya, bu devletin faaliyetleriyle ilgili, biz bunu Anayasa’da hep değiştirdik, işte, ‘Devletin faaliyetleriyle ilgili genel görüşme yapılamaz.’ dedik, o yüzden görüşemeyiz.” dersiniz, biz istediğimiz kadar bağırıp çağıralım, “Ya, bu toplumu ilgilendiriyor, toplumu ilgilendiriyor.” Böyle bir bakış açısı olmaz, böyle bir sınırlandırma olmaz. Yani bunun bir gerekçesini Allah aşkına birisi açıklasın, çok merak ediyorum, niye devletin faaliyetleriyle ilgili görüşme yapamıyoruz? Yani, var mı bunun mantıklı bir gerekçesi? Ya da devletin faaliyetinin sınırı nerede başlıyor? “Faaliyet” dediğiniz şey ne? Her şey devletin faaliyeti. Bir yerde trafik kazası oluyorsa orada da devletin sorumluluğu var. Ne bileyim, yolu yanlış yapmıştır, ışığını koymamıştır, ne bileyim, bir yerde, atıyorum, işte, bir kadın cinayeti varsa burada devletin faaliyetiyle ilgili bir sorun vardır. Ne bileyim, mesela, işte, geçen sene, Bolu’da gencecik bir kızımız sonradan, açık liseyi okuyarak üniversiteye girmiş, üniversiteyi okuma hayalleriyle gitmiş ve çıkıyor üniversiteden, ikinci öğretim, ışık yok, servis yok ve bir tane sapık, muhtemelen ceza almayacak akli dengesi olmadığı için, evet, muhtemelen ceza almayacak bir tane takıntılı sapık, üniversiteden çıkmış yurduna gitmeye çalışan genç kızımızı defalarca bıçaklayarak öldürdü. Şimdi “Bunu konuşalım.” dediğimizde, “Devletin burada sorumluluğu var. Niye aydınlatma yok, niye servis yok, niye yurt yok?” diye soramayacak mıyız? Ve aynı zamanda, toplumu ilgilendiren, özellikle kadınları ilgilendiren en derin yaralardan, sorunlardan birisi değil mi?

Böyle, anlamını, gerekçesini anlamadığımız düzenlemelerle, hani, “Genel görüşmeyi koruduk bak, genel görüşme var teklifte.” diyerek birtakım aldatmacalarla aslında bütün denetim mekanizmalarından yürütmeyi kaçırın bir teklif var karşımızda. O yüzden değerli arkadaşlar, lütfen bunları, yani her bir kelimeyi muhtemelen düşünüp taşınıp özenle seçtiniz, gerekçeleri vardır ama biz buradan baktığımızda, ülkenin menfaatleri açısından, toplumun menfaatleri açısından, halkın menfaatleri açısından hiçbir haklı gerekçe göremiyoruz.

Şimdi, bir de şey var, “Genel görüşme ve Meclis araştırmasını yürütmeye adına herhangi bir temsilci katılamaz. Yazılı soru on beş gün içerisinde cevaplanır. Cumhurbaşkanı yardımcılarını, bakanlara soru sorulur.” Cumhurbaşkanıya soru soruyorsunuz zaten, öyle bir siyasi sorumluluğu da yok. “On beş gün içinde cevaplanır.” diyor ama zaten bunun da bir yaptırımı yok. Geçen gün açıklandı yani,

binlerce soru sormuşuz bu dönemde, neredeyse hiçbirine cevap verilmemiş. Sistem tıkanıyorsa, bir istikrarsızlık varsa aslında burada var, düzeltilmemiz gereken nokta burası, yani asıl istikrarsızlık burada. Yasamanın denetim yetkisinin fiilen yok edilmesi bir istikrarsızlık. Bu sistem bir istikrar getirmiyor. Burası tıkanıyorsa, hani, hükûmet cevap vermiyorsa, hükûmet verilen bu önergelerle ilgili hepsini reddediyorsa ya da işte verdiği cevapların soruyla falan hiçbir ilgisi yoksa tıkanan nokta burasıdır. Hükûmeti buna zorlayacak düzenlemeler yapmak lazım. Yani hükûmete demek lazım ki, “Ey yürütme, millet adına bunlar denetim yapıyor kardeşim, bu denetimle ilgili gereğini yapmalısın.” diyecek, onu buna zorlayacak düzenlemeleri aslında buraya getirmemiz lazım.

Şimdi, bu düzenleme, teklif gerçekten, hani, istikrar getirecek mi? En çok bunun üzerinde duruluyor ama biraz önce verdiğim örneklerden de çok açık bir şekilde görülüyor, bu teklifin getireceği istikrar ancak ve ancak baskıda istikrardır, bu teklifin getireceği istikrar ancak ve ancak zulümde istikrardır, bu teklifin getireceği istikrar ancak ve ancak kaosta istikrardır, bu teklifin getireceği istikrar ancak ve ancak diktatörlükte istikrardır, bu teklifin getireceği istikrar ancak ve ancak kutuplaşmada istikrardır, bu teklifin getireceği istikrar ancak ve ancak gelir dağılımındaki adaletsizlikte istikrardır; bu teklifin getireceği istikrarsızlık ancak ve ancak kadın cinayetlerinin artmasında, çocuklarımızın yurtlara mahkûm, yani, birtakım cemaatlerin yurtlarına mahkum edilmesinde istikrarsızlıktır, bu teklifin getireceği istikrarsızlık bugünkü istikrarsızlıktan daha yoğun ve derin bir istikrarsızlıktır. O yüzden istikrarı falan sağlamayacaktır. Bundan kimsenin kuşkusu olmasın.

Şimdi Cumhurbaşkanı, evet, işte, adaylık ve seçim, doğuştan Türk olanlar, Sayın Çavuşoğlu biraz önce geldi herhâlde yani, şimdi, hani, onun da hakkını savunmak istiyoruz veya...

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Cumhurbaşkanı aday olmayacağımı açıkladım.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Açıkladınız mı? Tamam.

Hakan Çavuşoğlu aday olmayacaktı. O yüzden... Ama kişilere göre yapmıyoruz bu düzenlemeleri, değil mi? Kişilere göre yapmıyoruz, ülkeye göre, toplumun menfaatlerine göre, gelecek nesillere göre yapıyoruz, o yüzden öyle bakmamız lazım. Bizim yüz yıl sonra da burada yapacağımız bir anayasa düzenlemesini tartıştırmayacak bir düzenleme getirmemiz lazım. Yani, biz öldüğümüzde, yüz yıl sonra da çocuklarımız, onların çocukları, onların çocukları tartışmamalı, yeniden bunlarla uğraşmamalı, başka şeylerle uğraşmalı artık. Yani, uzaya göndereceğimiz araçlarla uğraşmalı, üretilecek teknolojilerle, yapılacak buluşlarla uğraşmalı, bilimsel çalışmalarla uğraşmalı, ne bileyim, genetik mühendislikle uğraşmalı, böyle kaygıları olmamalı. Bugün bunları konuşuyoruz, evet, konuşmak zorundayız ama yarın bizim çocuklarımız bunları konuşmayacak şekilde, o kadar öngörülü, o kadar ilkesel, o kadar nesnel, o kadar objektif bir düzenleme, o kadar özgürlükçü, o kadar demokratik bir düzenleme yapabilmeliyiz ancak. Ama bu teklif maalesef böyle değil. Bu teklif daha yarın, ondan sonraki gün tekrar tartışılacak, tekrar antidemokratik uygulamaları derinleştirecek bir teklif. O yüzden bu teklif istikrar falan getirmez arkadaşlar. “İstikrar” diyerek kendinizi kandırmayın, bizi de kandırmaya çalışmayın. Biz kandırılmayız.

Şimdi, tabii, biz bu Anayasa’yı değiştireceksek, bir kere, insanlık dünya tarihinde bugünlere nasıl geldi bilmemiz lazım, demokrasi nasıl gelişti bilmemiz lazım, Millî Mücadele sürecini bilmemiz lazım. Bugünlere nasıl geldi, bu haklara nasıl sahip olduk, bilmemiz lazım, dünya örneklerini bilmemiz lazım. (Gürültüler)

BAŞKAN – Arkadaşlar, dinleyelim.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – O yüzden, yani konuşacak çok şey var. Bilgilerimizi tazelememiz lazım, hatırlamamız lazım, yeniden yeniden tartmamız lazım, düşünmemiz lazım.

Sesim cızırtılı mı geliyor?

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Çok yakından konuşmayın mikrofona.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Dün de sesin az geliyor diyorlardı da, o yüzden.

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Yoruldunuz, ondan oluyor.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Yok, yok, yorulmadım, yorulmam. Kurtuluş Savaşı'nda nasıl hiç kimse yorulmadı, asla. Yani bu cumhuriyet öyle masa başında kurulmadı, yorulmayız, kimse merak etmesin. Günler, geceler, aylar fark etmez, buradayız. Okuruz, hatıralarımızı tazeleriz, ne bileyim, anayasa nedir, nereden çıkmış, ilk çıkış noktası nedir falan, bilmemiz lazım bunları.

Şimdi, işte “Yürütme yetkisi Cumhurbaşkanına aittir.” Evet, yani hemen seçim oluyor, “Ertesi gün belli yürütmenin kim olacağı.” dendi. Hakikaten yani onu da bilemeyiz tabii seçim gecesi, Allah bilir tabii ne olacağını. O yüzden, tamam, yürütmeyi belirledik.

Şimdi, bu sistem ne getiriyor, biliyor musunuz? Diyor ki seçilen kişi: “Ya, nasıl olsa ben beş yıl garanti. Beni denetleyen yok, siyasi anlamda soran yok, güven oylaması yok, gensoru yok, onaylayan da yok. Garanti.” Diyelim ki öyle birisi geldi ki bir sorumluluk hissetmiyor, sırf koltuk merakı yüzünden “Ya, ben bir başkan olayım ya da Cumhurbaşkanı olayım, neyse, diktatör olayım.” Ne dersiniz deyin, oldu, geldi, hiçbir şey yapmadı diyelim ki. Diyemiyorsunuz ki “Yahu, kardeşim, sen geldin bu ülkenin başına. Mesela şunu niye yapmıyorsun ya da bunu niye yapıyorsun? Ya da ben sana güvenmiyorum bu yaptığından dolayı ya da yaptığın bir şey doğru değil yani toplumun menfaatleri açısından uygun değil.” falan hiçbir şey yok. O rahatlığı veriyor, o güvenceyi veriyor. Demokraside bu kadar güvence, bu kadar yetki, bu kadar sorumsuzluk olmaz, olmamalı. Onu, vadettiği şeyleri hayata geçirecek, millete gerçekten hizmet edecek, gerçekten Türkiye’yi büyük bir ülke yapacak şekilde çalıştıracak bir itici güce ihtiyaç var.

Bugün de parlamenter sistemlerde var ki hep dediğim gibi yani zayıf şimdi bizim denetim mekanizmamız, eksik. Yani, soru önergesi veriyoruz, aylarca cevap alamıyoruz; gensoru veriyoruz, reddediliyor falan. Bizim, bunları güçlendirmemiz gerekirken Hükûmeti daha iyi çalıştırmak için, daha hesap verilebilir hâle getirmek için bizim bunları yapmamız gerekirken biz tam tersine istikrar adına bunları kaldırıyoruz ortadan. Bir diktatörlük rejiminde istikrar olsa ne olur, olmasa ne olur? Yani, tek amacımız bizim istikrar mı? Yani, biz bu ülkede huzur istemiyor muyuz? Biz bu ülkede, bizden olsun olmasın, hangi görüşten olursa olsun, hangi bölgede doğmuş olursa olsun, hangi inanca sahip olursa olsun herkesin mutlu olmasını istemiyor muyuz? Yarışan bir ülke olmasını istemiyor muyuz? Herkesten önce uzaya araştırma için araçlar göndermek istemiyor muyuz, yeni teknolojiler bulmak istemiyor muyuz? Hepimizin kullandığı bu telefonları bizim üretmemiz gerektiğini düşünmüyor muyuz? Biz bunu diktatörlükle mi yapacağız? Yani, eğer bir adam... Demokratik bir başkanlık sistemi olacaksa falan zaten bu cümleleri söylemezdik biz ama bu getirilen sistemin hiçbir şekilde demokrasiyle, ülke menfaatleriyle, geleceğimizle falan hiçbir ilgisi yok değerli arkadaşlar.

Şimdi, eklenen yenilikler var Cumhurbaşkanının görev ve yetkileriyle ilgili. Şimdi, “görev ve yetki” diyor, dikkatinizi çekerim, hem görevi var hem yetkisi var ama burada görev adına pek bir şey yok, daha çok yetki var. Hani, “görev” dediğimiz şey biraz daha sorumluluk gerektirir ama “yetki” deyince onun inisiyatifine bıraktığımız falan. Şimdi, bunun maddelerine baktığımızda, devamına,

içeriğine baktığımızda tamamen yetki içeriyor. Millet adına verilen bir görev yok. “Ülkenin iç ve dış siyaseti hakkında Meclise mesaj verir.” diyor. Zaten mesaj veriyor her gün yani bunu buraya yazdık diye şey olmadı, bir şey getirmedi bu ya da istikrar getirmedi. Yani “Bakın, Cumhurbaşkanına şey yetkisi verdik, iç ve dış siyaset hakkında mesaj veriyor bize. İstikrar geldi.” Ya, böyle bir şey yok arkadaşlar. İstikrar Cumhurbaşkanının mesaj vermesiyle falan olmuyor, istikrar Cumhurbaşkanının iç ve dış siyaseti belirlerken birilerine danışmasıyla, ülkenin kurumsallaşmış dış politikasını devam ettirmesiyle, ülkenin yerleşmiş iktidara göre değişmeyen milli dış politikasını sürdürmesiyle olur. Değil mi Sayın Başkan? Dinlemiyorlar sanki gibi geldi de.

Evet, diyorum ki arkadaşlar, şimdi buraya bir madde eklenmiş “Ülkenin iç ve dış siyaseti hakkında Meclise mesaj verir.” diye bir yetki verilmiş Cumhurbaşkanına. Ben gerekçesini anlayamadım yani iç ve dış siyaset mesajı verince istikrar falan gelmiyor bu ülkeye. İç ve dış siyaseti belirlerken birilerine danışır... İşte, dün akşam da söyledik, padişahın bile danıştığı kurullar var. Divanı Hümayun var, yetkileri dağıtılmış falan, danışıyor dış politikada emirimiz, sefere çıkarken falan. Şimdi, böyle bir şey yok. Mesaj veriyor, mesaj verince dış politika düzeliyor sanki ya da iç politika düzeliyor. Öyle bir şey yok, öyle bir gerçeklik yok yani bunu buraya yazdınız, işte görüyoruz...

Yani, özellikle dün Suriye’yle ilgili imzalanan, yayınlanan o mutabakata baktığımızda, bu mesaj verme yetkisinin aslında ne kadar tehlikeli olduğunu da görüyoruz. Yani, bir sabah kalkıyorsunuz, “Kardeşim Esad” “Esed” oluyor ama sonra ertesi gün sabah kalkıyorsunuz, Esad’la birlikte devam kararı alınıyor falan. İşte, bazı silahlı örgütler, bilmem, mücadelenin dışında bırakılıyor, efendim, işte, öfkeli çocuklar terörist ilan ediliyor falan. Bu bize istikrar getirmiyor maalesef. Belki koalisyon olsaydı bunlar farklı görüşlerdeki siyasi partileri temsil eden Hükümet görevlileriyle konuşulur, tartışılır, gerçek istikrar o zaman gelebilirdi. Doğru, ortak akılla hemen bulunabilirdi, belki bugünkü yaşadığımız bu gelgitleri yaşamazdık. Biz bunları yaşamak istemiyoruz arkadaşlar, biz bu ülkenin onurlu vatandaşları olmak istiyoruz, bu politikada itibarımızın sarsılmasını istemiyoruz. Yani, bir gün başka, ertesi gün başka kararlarla, söylemlerle itibarımızın sarsılmasını istemiyoruz.

Şimdi, Cumhurbaşkanı yardımcılılarıyla ilgili yenilikler var. “Bakanları atar, görevlerine son verir.” Hakikaten, yani, bir sınırı yok. Yani, kalktı, dedi ki: “Ben 10 bin tane Cumhurbaşkanı yardımcısı atayacağım.” Diyemiyorsunuz “Niye 10 bin tane?” Yok yani, bir sınırı yok, yani akılla mantıkla izah edilebilecek... Mesela dese ki: “İhtiyaca göre yine almayacağım.” atıyorum yani. Bir şeyi yok, yani bir ölçütü yok. Neye göre? Yani, yerel yönetimlerdeki ihtiyaca göre mi, bakanlıkların ihtiyacına göre mi, neye göre belirleyecek bu Cumhurbaşkanı yardımcılarını, neye göre son verecek? Yani, kafasına est... Hani, hiçbir güvencesi olmayacak mı bu arkadaşların da hakikaten. Ne bileyim, bir suç işler, bir şey yapar, hata yapar, Mecliste mesela bir güvensizlik oyu verilir, der ki: “Ya, bu bakanın yaptığı şey yanlıştır.” Meclisin çoğunluğu mesela bir oylar, Cumhurbaşkanı da görevine son verir. Ama tamamen tek bir kişinin insafına bırakılıyor. Böyle bir şey olamaz yani birilerine sorulması lazım, birilerinin denetlemesi lazım, birilerinin onayının alınması lazım. Demokratik başkanlık sistemlerinde başkanın aldığı bütün kararlar neredeyse senatonun onayına sunuluyor, yaptığı atamalar senatonun onayına sunuluyor ama burada hiçbir şey yok. Yani ne isterse, sabah başka, akşam başka karar alabilir. Yani “Seni sabah atadım, akşam seni görevden aldım.” Niye? “Canım öyle istedi.” Yani hiçbir sınırlaması yok. Böyle bir şey olamaz ya. Yani yıllardır verilen demokrasi mücadelesinin sonunda, dünyada verilmiş olan bu demokrasi mücadelelerinin sonucunda böyle bir noktaya gelmiş olamayız.

Üstelik bu yetkileri bizzat yasama üyeleri veremez. Yasama üyeleri dünya tarihinde hep yetkilerini korumak, kollamak için mücadele etmiştir. Yürütmenin, diktatörlerin, kralların, neyse, padişahların yetkilerini kısıtlamak için mücadele etmiştir. İnsanların, o ülkede yaşayan herkesin, toplumun

menfaatlerini korumak, kollamak için mücadele etmiştir. Biz ne için mücadele ediyoruz? Bütün yetkileri bir kişiye vermek için. Yani, dünya tarihinde, demokrasi tarihinde, anayasa hukuku tarihinde, insan hakları tarihinde hiçbir zaman böyle bir şey yoktur yani, bir tane örnek yoktur herhâlde. “Buyurun, biz yetkilerimizi çok fazla bulduk.”

Ya, o insana da yazık. Hakikaten, ben şimdi bir milletvekili olarak benim sorumluluklarım, yetkilerim falan var. Yani, bu kadar işin altından çıkarken bütün gece, gündüz kafam meşgul, düşünüyorum, yoruluyorum falan. Ya, bir insana bütün yetkileri veriyorsunuz. O insana da yazık, kullanamaz o kadar yetkiyi zaten. Yani, hangi birini düşünecek? Anayasa Mahkemesine kimleri atayacağını düşünecek, HSYK'ya kimleri atayacağını düşünecek, milletvekillerinin kim olması gerektiğini düşünecek, cumhurbaşkanlarının kim olması gerektiğini düşünecek, bakanların kim olması gerektiğini düşünecek, valilerin, rektörlerin. Yani, bu kadar işin altından nasıl çıkacak? Yani mümkün mü? Ne kadar sağlıklı, ne kadar düzgün falan bir insan olursa olsun, hakikaten, yani sağlığı da bozulur, kafası da karışır ve bu kadar yetkiyi kullanmak da mümkün değil zaten yani fiilen de.

Hani, ben her gün bir sürü kişi iş istiyor falan, CV gönderiyor. Karıştırıyorum, yani kim hangi işi istemişti, kimin şeyi neydi diye vallahi billahi. Yani, dolayısıyla bir insanın en tepeden bütün merkezî yönetiminden yerel yönetimine kadar, yargısına kadar falan bu kadar işi düşünmesi, bu kadar yetkinin verilmesi falan -bırakın diktatörlük getirecek, bilmem ne yapacak, kötüye kullanacak- yani fiilen de mümkün değil bu kadar şey.

Şimdi üst düzey kamu yöneticilerini atıyor, görevlerine son veriyor. Hiçbir gerekçesi yok. Hiç kimsenin güvencesi yok böyle bir sistemde. Hiçbir şekilde insanlar yarın sabah kalktıklarında başına ne geleceğini bilemiyorlar ve tahmin edemiyorlar. Hukuk devletinde böyle bir şey olmaz. Değil mi Sayın İyimaya? Hukuk devletinde insanlar sabah kalktığında ne olacağını kestirebilirler ya da mevcut kanunlarda ne olacağını görebiliyorlar yani ne olacağını biliyor. Ama böyle bir sistemde, örneğin bir yatırımcı bir yatırım yapacak, bir şey yapacak ama bilmiyor ki sabah Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle ne düzenlenecek, vergi oranı bütçeyle ne belirlenecek? Bir kişiye bağlı. Ya da bir kurum kapatılacak mı, kapatılmayacak mı falan bilemiyor. O yüzden güvenemeyecek, yatırım yapamayacak. Hiçbir güvencesi yok. Ya da memur yarın sabah görevden alınacak mı, alınmayacak mı; mal varlığına el konulacak mı, konulmayacak mı, hiçbir fikri olmayacak. Böyle bir yerde de hukuk devleti olmaz, insanların hukuki güvenliği olmaz, insanların yaşam hevesi kalmaz böyle bir ülkede arkadaşlar.

Şimdi, Cumhurbaşkanlığı kararnamesini söyledim. İşte, çatışırsa güya neymiş? Kanun uygulanıyormuş falan. Öyle bir gerçeklik yok yani. İşte, o kanunu çıkararak Meclisi de feshedebiliyor, işte, gerekirse o kanunu Anayasa Mahkemesine götürüp zaten üyelerini atamış olduğu Anayasa Mahkemesi aracılığıyla o kanunu iptal ettirip kendi kararnamesinin uygulanmasını da sağlayabiliyor veya işte, yönetmelik çıkarır. Bugün birçok yönetmelik yani kanunları güya aşmak için çıkarılıyor, kanunun uygulanmasını göstermek için ama çoğunlukla kanun gibi, Anayasa gibi yönetmelikler düzenleniyor bu ülkede. Yani burada bir kanun vardı, efendim, o uygulanır falan diyemiyoruz ki zaten bu ülkede hukuk devleti olmadığı için. Çıkardığı yönetmeliklerle maalesef hem de kararnamelerle o kanunları baypas etmesi çok mümkün hatta işte, bugün bile oluyor, bu yetkilerle de daha çok olur. O yüzden bütün bu yetkileri içeren, yıllarca verilen bu mücadeleleri yok sayan, hiçbir denetim mekanizması olmayan, freni olmayan ve hesap verilebilir olmayan, böyle bir rejim getiren bu teklifi hepimizin gözü kapalı, kesinlikle reddetmesi gerekiyor arkadaşlar. Bugün böyle bir şeyi reddetmenin belki sizlere olumsuz yansımaları olabilir ama bunlar önemli değil. Yarın böyle bir teklifi reddettiğiniz için, ret vereceğiniz için bundan onur duyacaksınız, gururla çıkıp “Ben onu reddetmiştim, ‘hayır’ demiştim.” diyebileceksiniz, bundan onur duyacaksınız. Çünkü yaşadığımız daha yeni, bu, hafızalarımızdan silinmedi; işte, 15 Temmuz,

Ergenekon, Balyoz, TİB yasası, işte, HSYK yapılanması gördük yani. Şimdi, o zamanlar bunları reddetseydiniz, ret verseydiniz ne diyecektiniz? 15 Temmuzdan sonra çıkıp aslanlar gibi “Ya, ben zaten görmüştüm, reddetmişim.” diyecektiniz.

Şimdi, bugün aslında şöyle: Sayın rahmetli Kamer ağabeyimizi de anayım, anmadan geçmeyeyim. Evet, 2013 yılında işte, bu Gezi olayları falan, gidip bazı yaralanmış, gözüne bile bile ateş edilmiş gençleri de ziyaret ediyor ve Mecliste bir konuşması var, 27 Haziran galiba, Youtube’den falan izleyebilirsiniz. Diyor ki: “Ya, bunlar, bunu yapanlar Türk polisi olamaz. Bunlar olsa olsa Hamas vesaire -o dönemdeki- terör örgütü üyeleri olabilir ancak.” Tabii, her zamanki gibi sizin tepkileriniz... Ama bakıyoruz gerçekten polis teşkilatının içinde El Nusracılar, FETÖ’cüler, “o”cular, “bu”cular, bir sürü terör örgütü üyesi çıkıyor değil mi? Yani rahmetli bugünleri göremedi, haklı olduğunu biliyordu nasıl olsa, o açıdan onun vicdanı rahattı. Ama bugün siz gördünüz bu haklılıkları. Bundan sonra da biz haklıydık, biz söylemiştik falan demek istemiyoruz. Sizin de “Ya, yanlış yapmışız, kandırılmışız.” demenizi istemiyoruz. O yüzden gelin arkadaşlar, bu süreci insanlarımızı böyle bir maceranın içine hiçbir şekilde sürüklemeyen, milletin parasını, vergisini çarçur etmeden, adil bir şekilde, vicdanlı bir şekilde, en önemlisi de vicdanlı bir şekilde bu teklifi değerlendirelim, öyle karar verelim diyorum.

Daha söylenecek çok şey var aslında.

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Dinliyoruz, dinliyoruz.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Dinliyor musunuz? Ama çok uğultu var arkadaşlar. Yani ben de dikkat dağıldı diye düşündüm.

TANJU ÖZCAN (Bolu) – Başkanım, gerçekten biz arkadaşımızı duymakta zorlanıyoruz.

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) – Devam edin, dikkatle dinliyor herkes. Lütfen, devam edin.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Öyle mi? Sayın Bakan da...

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) – Çok dikkatle dinliyorlar Sayın İyimaya ve Sayın Başkan. Biz izliyoruz, çok güzel değerlendirmeler yapıyorsunuz.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Tamam, çok yoğun bir istek var devam etmem konusunda.

İSMAİL AYDIN (Bursa) – Özellikle CHP’li arkadaşlar...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Devam ederim, hiç sorun yok yani keyif alırım. Çünkü yani burada sonuçta kendimizi anlatmaya geldik, milletin meramını anlatmaya geldik, onların hakkını savunmaya geldik, en önemlisi de tabii, cumhuriyeti ve onun temel niteliklerini korumak bizim boynumuzun borcudur. Bugün sahip olduğumuz, bugün oturduğumuz bu koltuklar, sahip olduğumuz her şey bu cumhuriyet sayesinde. O yüzden de ona sahip çıkmak, onu şeklen olmasa da, kelimeyle olmasa da fiilen yok ettirmemek hepimizin görevi. Ya, “Çok dikkatle dinliyoruz, keyif alıyoruz.” dediniz ama konuşuyorsunuz. O yüzden...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Aradan sonra devam edin.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Devam, devam...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Peki, şimdi, diyor ki -yine yeniliklerden bir tanesi- “Cumhurbaşkanı iki dönem seçilebilir.” Kısıtlama getiriliyor güya ama biliyorsunuz, ben bir hukukçuyum, bir avukat olarak şunu çok iyi biliyorum: Yani bizim kanunları dolanmak konusunda üstümüze yok, hakikaten, yeter ki kanun olsun; biz bir şekilde onu dolanmasını, onun dışına çıkmasını becerebiliyoruz, öyle maharetlerimiz var. Şimdi, bunu nasıl dolanabiliyoruz: Cumhurbaşkanı 2 kere seçilebiliyormuş. İşte beş yıl, beş yıl, on yıl üstüne geçemiyormuş ama...

BURCU ÇELİK (Muş) – Sayın Başkan, hem uğultu hem konuşmacı hem sayın vekilin konuşması birbirine karıştı. Gerçekten salonda büyük bir uğultu oldu.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Evet.

BAŞKAN – Arkadaşlar, sessiz olalım, hatibi dinleyelim.

Buyurun.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Dinlemek isteyen arkadaşlar duyamıyorlar uğultudan.

Teşekkür ediyorum.

Şimdi, ne diyor? Beş yıl, beş yıl, iki dönem seçilebiliyor, sonrasında seçilemiyor güya ama dedim ya biz kanunları dolanma konusunda zaten maharetli bir toplumuz, bunu her alanda görüyoruz yani bir hukukçu olarak da meslek yaşamımda da çokça karşılaştım. Şimdi, devamında diyor ki: “Eğer Türkiye Büyük Millet Meclisi feshederse bu şekilde bu ikinci dönemi saymıyoruz, bir daha seçilebiliyor, o dönem olarak sayılmıyor.” Yani bu mümkün. Biraz önce verdiğim örneklerde, mesela Paraguay’da, başka ülkelerde ne yapıyor? Diktatörler geliyorlar, bir daha seçim yaptırmamak için ellerinden gelen her şeyi yapıyorlar. Hele de kaybedecek çok şeyleri varsa, hele de çok suç işlemişlerse falan, sonuçta seçim yaptırmamak için her türlü olanak var, işte, savaş çıkarmak gibi falan veya -ne bileyim- Meclis seçimlerini yenilemek gibi -feshedip- o dönemi saydırmamak gibi bir olanak da vermiş oluyorsunuz. Yani bunu bugünkü şey olarak algılamayın -yani en başından söylemişim, dün akşam da- ben kişilerle ilgili konuşmuyorum burada. Konuştuğum her şey herhangi bir partiyi, herhangi bir kişiyi, herhangi bir görüşü falan hedef almak amaçlı değildir, tamamen sistemle ilgili, tamamen geleceğimizle ilgili, tamamen ilkelerle ilgili, tamamen objektif yargılardır bu söylediklerim. O yüzden bu risk de her zaman vardır değerli arkadaşlar yani bu on yıllar falan sınırlı değil.

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Konuşma aslında Haydar Ali Bey’indi, sırasını vermişti. Yani bir nezaketsizlik oldu bu. Haydar Bey bence sırasını geri istiyor Sayın Vekilim.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Efendim?

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Sırasını verdi arkadaşımız, bir nezaket, sonra gene konuşursunuz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Yok, yok, bir dakika... Böyle bir şey yok.

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Yok, hakikaten öyle yani.

Haydar Ali Bey, sırasını verdi size ya.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Sırasını vermedi ya. Ne oldu?

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Verdi, sırasını verdi.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hayır, şöyle şöyle: Orada bir karışıklık olmuştu, sıra Haydar Ali Bey’deydi, “Nurhayat Hanım konuşsun, sonra konuşacağım.” dedi, sırasını vermedi, sıra karmaşasında bir adım, bir konuşma geriye gitti. Burada bir...

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Ara verince Konya Milletvekilinde...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Öyle bir şey yok, öyle bir şey yok.

BAŞKAN – Bir dakika, bir dakika arkadaşlar...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Hakan Bey, daha buradayız yani.

BAŞKAN – Sözü veren arkadaşımız...

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) – Efendim, izah edeyim: Normalde sıra Nurhayat Hanım'ındı, Nurhayat Hanım hakkından vazgeçtiği için, Konya Milletvekilimiz lehine vazgeçtiği için Konya Milletvekili konuştu, ondan sonra normal sırada sıra Haydar Ali Bey'indi, Haydar Ali Bey konuşacaktı. Ama bu arada Nurhayat Hanım tekrar konuşmak isteyince Haydar Ali Bey...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Ya, bir şey söyleyeceğim; iki saattir nezaketsizlik olmadı, iki saatten sonra mı nezaketsizlik oldu? Sayın Çavuşoğlu, ben burada senin haklarını savunuyorum. Doğuştan Türk vatandaşı olmayanların da Cumhurbaşkanı olabilmesi gerektiğini savunuyorum, sen kalkıp bana ne diyorsun ya?

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Rica ediyorum, benim haklarımı savunmayın.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Ya, iki saattir burada konuşuyorum, nezaketsizlik... Bir de, Haydar Ali Bey konuşabilir, koskoca avukat, hukukçu, milletin vekili, kendi haklarını savunabilir, rica ediyorum.

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Benim haklarımı savunmayın. Ben size o hakkı vermiyorum.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Evet...

AHMET AKIN (Balıkesir) – Konuş, konuş sen arkadaşım.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Bütün arkadaşlar çok keyif alıyor konuşmadan. Ben de kendimi anlatabildiğim için, hakikaten yani sizi bir nebze olsun etkilediğimi düşündüğüm için... Eminim gece kafanızı yastığa koyduğunuzda, vicdanınızla baş başa kaldığınızda bu söylediklerimizin kırıntısı olsun kalacaktır kafanızın bir kenarında, yeniden düşüneceksinizdir, yeniden değerlendireceksinizdir

GÜLAY YEDEKÇİ (İstanbul) – Hani vicdan? Nerede o vicdan?

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Çünkü siz de bu ülkede yaşıyorsunuz, aynı gemideyiz, aynı topraklarda yaşıyoruz, aynı geçmişten geliyoruz, ortak kültürümüz var, ortak örfümüz, âdetimiz var. Yani aynı ülkede yaşıyoruz, aynı kanunlara tabiyiz, aynı acıları yaşıyoruz, aynı süreçleri atlattık. O yüzden, eminim ki bu noktada da ortaklaştığımız çok nokta olacaktır. Tabii ki, farklı düşüncelerimiz olur, o normal, demokrasinin bir gereği. Zaten aynı şeyleri düşünseydik aynı partide olurduk. Zaten biz onu istemiyoruz. Bizim istediğimiz şey, herkesin görüşlerine saygı duyulması, farklı görüşlerin çoğalması, demokrasi buradan ilerliyor zaten. Hani düşünsenize İlk Çağ'da eğer bir baskı sistemi falan olsa, demokrasi olmasaydı herhâlde hiçbir ilerleme kaydedemez olurduk, hâlâ böyle mağaralarda falan yaşıyor olurduk. Neden? Demokrasi yok, farklı düşünce yok, bir şey düşünen, bir şey üretmeye çalışan, bir şey yapmaya çalışanın kafasına vuran bir sistem yani "Onu yapma, bunu yapma, her şeyi ben bilirim." Böyle bir sistem olsaydı insanlık bugüne gelmezdi, tahayyül edilemez bir ilerleme kaydetmişiz. Bunlar hep demokrasi sayesinde. Bunları demokrasiye borçluyuz. O yüzden bazen beğenmediğimiz, çok aykırı bulduğumuz, suç olarak nitelendirdiğimiz şeyler dahi olabilir. Yani bakın, 1600 yılında Bruno diyor ki: "Dünya yuvarlaktır, dönüyor." O günkü koşullarda mümkün değil böyle bir şey söylemek, dine karşı büyük bir suç. Ne demek yani "Dünya yuvarlak, dönüyor." Düşünebiliyor musunuz değerli arkadaşlar yani, bu şey gibi yani bizim zamanımızda "F tipi örgütlenme, terör örgütü" dediğimizde "Olur mu efendim, Hoca Efendi?" falan filan demeniz gibi yani aklınız bile almıyordu böyle bir şeyi. 1600 yılında da İtalya'da böyle bir şey, insanların aklı almıyor "Ya ne demek, dünya yuvarlak, dönüyor. Büyük bir suç işleniyor, dine hakaret..." falan. Yakıyorlar adamı. Bugün böyle bir şey yok. Hepimizin bildiği bir bilimsel gerçek. O yüzden eğer şiddet içermiyorsa, eğer başkalarının canına, malına kastetmiyorsa, her türlü görüşe saygı duyabilmeliyiz. Hatta farklı görüşlerin oluşmasını teşvik etmeliyiz. Onların dile getirilmesini önemsemeliyiz. Eğer beğenmiyorsak da, savunmuyorsak da

savunulması için, o fikirlerin savunulması için ortam yaratılmasını savunmalıyız. Demokrasi tam da budur. Bir gün gelir, o beğenmediğimiz fikirleri biz benimseriz, kendi savunduğumuz fikirlerin yanlış olduğunu anlarız.

HİLMİ BİLGİN (Sivas) – Şiddeti tarif edebilir misiniz? “Şiddet” dediniz de.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Şiddet mi? Şiddeti tarif etmeye çok da gerek yok. Yani “devletin faaliyetleri” gibi belirsiz bir kavram değil.

HİLMİ BİLGİN (Sivas) – Hayır, konuşmayla alakalı...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Şimdi, bakın, ben...

HİLMİ BİLGİN (Sivas) – Manevi şiddet...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Ya, manevi cebir falan... Yani, şimdi, bir şey savunuyorsunuz mesela, ben size vurarak, döverek diyorum ki: “Hayır, o öyle değil, böyle.” Ya da...

HALUK PEKŞEN (Trabzon) – Şu anda Anayasa dayatması tam manevi cebir halka, yani tam örneği.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Evet, bu iş size döndü, o yüzden isterseniz tartışmayalım.

Şimdi, Anayasa tartışmalarının manevi cebir altında yürütüldüğü söyleniyor. Çok da haklı zaten, günlerdir söylüyoruz. Yani ne deniyor? “Başkanlık gelmezse bölünür, istikrar gelmez, kaos olur.” falan. Tabii, mesela bu, bir manevi cebir. Yani bizim fikirlerimizi savunma olanakları ortadan kaldırılıyor, toplum üzerinde böyle bir algı yaratılıyor.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – “Ya başkanlık ya pişmanlık.” Tam manevi şiddettir işte.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Yani, evet, “Ya başkanlık ya pişmanlık.” Biz de diyoruz ki: Ne darbe ne dikta. Gerçekten demokratik bir Türkiye istiyoruz, bunu samimiyetle istiyoruz arkadaşlar, bunu sizi suçlayarak değil, bunu hepimizin ortak menfaatleri açısından istiyoruz.

O yüzden, bu teklifi de böyle değerlendirelim. Yani bugünkü koşullarda yani bir lider sultası altında buralara gelmiş olabilirsiniz. Tabii biz bu şekilde gelmedik Meclise yani ön seçimle geldik, özgürce düşünebiliyoruz, yalnızsa yanlış diyebiliyoruz. Mutlaka...

NAZIM MAVİŞ (Sinop) - Lider sultasıyla mı geldik buraya?

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Ya, bu sistem sorunu. Yani hemen üzerinize alınmayın her şeyden. Lütfen, rica ediyorum, yani bir şey söyleyince... Yani ben objektif bir değerlendirme yapıyorum, sistemle ilgili bir eleştiri yapıyorum. Ben Siyasi Partiler Kanunu’nu eleştiriyorum, hem de darbe ürünü olan, 1980 darbesinden sonra getirilmiş olan Siyasi Partiler Kanunu’nu eleştiriyorum. Arkadaşlar, niye üzerinize alınıyorsunuz? Yani siz de bu kanunun değişmesini istemiyor musunuz? İstiyorsunuz, değil mi? Ama getirmiyorsunuz, o ayrı ya da istediğinizi söylüyorsunuz. Yani bir darbe yasası olan Siyasi Partiler Yasası’nın öncelikle değiştirilmesi kesinlikle bir demokrasi için gerekiyor. Yani bunu değiştirmiş olsaydık, biz bu darbe ürünü yasadan kurtulmuş olsaydık belki de 316 milletvekili o teklife hiç imza atmayacaktı. Değil mi? Yani mesela böyle daha özgür bir irade yansıyabilirdi yaşamaya. Dolayısıyla da bugünkü koşullarda bu demokrasiyi sağlayacak başka şeyleri konuşabiliriz yani Seçim Kanunu’nu, Siyasi Partiler Kanunu’nu, OHAL Kanunu’nu yani bunların hepsi 1980 darbesinden sonra çıkmış kanunlar. Bunların şimdi nimetlerinden yararlanıyorsunuz değerli arkadaşlar Hükümet olarak, OHAL Kanunu’nu uyguluyorsunuz, Seçim Kanunu’ndan faydalanıyorsunuz. Yani İlhan Kesici’nin bütçe konuşmasında verdiği oylama örnekleri vardı yani Cumhuriyet Halk Partisinin daha işte geçmiş dönemlerde aldığı yüksek oy oranına rağmen iktidardan düşmesi ama bugünkü

seçim sistemiyle, bugünkü sistemlerle, daha düşük aldığımız oyla Mecliste çoğunluğu ele geçirmeniz gibi adaletsizlikler, antidemokratik durumlar ortaya çıkabiliyor. O yüzden Mecliste çoğunluğu elde etmek demokrasi olduğu anlamına gelmiyor. Millettin iradesini tamamen... Her zaman söylediğiniz gibi yani “Milleti biz temsil ediyoruz, on dört yıldır bizi seçiyorlar.” Bunu da hakikaten çok kibirle söylüyorsunuz. 15 Temmuzdan sonra biraz daha böyle naifleşmişsiniz ama sonrasında yine maalesef aynı tavra büründünüz. Bunu da samimiyetle söylüyorum arkadaşlar. Yani o 15 Temmuzdan sonraki hâlinize geri dönün yani daha böyle naifiniz, daha anlayışlı, daha demokratik yaklaşıyordunuz. Yani bu görüşmeleri de ruh haliyle sürdürmek istiyorum. Bazen Kemalettin Bey’e bakıyorum, o kadar kötü bakıyor ki bize... (Gülüşmeler) Gerçekten, aynaya baksa kendinden korkar. Yani böyle bir nefretle...

BAŞKAN – Müdahale yok, merak etmeyin.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) - İstemiyoruz böyle nefret olsun falan, güzellikle konuşalım iyileri bulalım

BAŞKAN – Devam edin siz.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) - Ülkemiz için, çocuklarımız için, geleceğimiz için birlikte doğruyu bulalım. Yani biz burada nefretle falan konuşmuyoruz. Biz bu ülkenin kutuplaşmasını istemiyoruz. Ama gerçekten, yani dünden beri öyle bir bakıyor ki. (Gülüşmeler)

(Mikrofon otomatik sistem tarafından kapatıldı)

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Neyse, iki saati doldurmuşum yani bundan sonraki...

Çok keyifle dinlediniz, eminim ki çok keyif aldınız, çok teşekkür ediyorum arkadaşlar dinlediğiniz için, katkı sunduğunuz için. Umarım ki ben de sizlere, bir nebze olsun vicdanlarınıza katkı sunabilmişimdir, eminim sunmuşumdur. Samimiyetimden, iyi niyetimden, ülkemi, geleceğimi, çocuklarımızı düşündüğümüzden hiç kimsenin zerre kadar kuşkusu olmasın. Bundan sonra daha çok söyleyeceğim şey olacaktır çünkü getirilen değişiklik gerçekten çok önemli, hepimiz için, bundan sonraki nesiller için.

Devam edeceğim ama şimdilik arkadaşlarım söz istemişlerdi. Daha sonra devam etmek üzere şimdilik bu kadarını söylüyorum.

Teşekkürler. (Alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, şimdi Haydar Ali Bey devam edecek.

(“Yemek arası verelim.” sesleri)

BAŞKAN - Yemek yemek şimdi mi aklınıza geldi?

Arkadaşlar, saat 20.30’da toplanmak üzere birleşime ara veriyorum.

Kapanma Saati: 19.05

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 20.38

BAŞKAN : Mustafa ŞENTOP (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ : Reşat PETEK (Burdur)

SÖZCÜ : Abdurrahman ÖZ (Aydın)

KÂTİP : Muhammet Emin AKBAŞOĞLU (Çankırı)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, görüşmelere kaldığımız yerden devam ediyoruz.

NAMİK HAVUTÇA (Balıkesir) – Başkanım, usul hakkında kısa bir söz istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Balıkesir Milletvekili Namık Havutça'nın, Anayasa değişikliği teklifi görüşmelerinde uzmanlardan görüş alınmasını talep ettiğine ilişkin açıklaması

NAMİK HAVUTÇA (Balıkesir) – Değerli Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; şimdi, tarihimizin en köklü, bize göre Türkiye rejimini değiştirecek bir Anayasa değişikliğini burada değerlendiriyoruz. Birilerine göre “hükümet sistemi” deniyor. Şimdi, biz sıradan diğer kanunları bile görüşürken o konuyla ilgili uzmanları, sivil toplum örgütlerini, akademisyenleri çağırıp komisyonun huzurunda konunun daha iyi anlaşılması için dinliyoruz. Şimdi, herkesin kabul ettiği ve üzerinde mutabık olduğu bir şey var, tarihimizin en köklü Anayasa değişikliğini şu anda tartışıyoruz. Şu anda da genel anlamda değerlendiriyoruz. O nedenle, Türkiye’de şu anda hukukun tarafı olan ve Anayasa’da yer alan Barolar Birliğinin temsilcisinin bu konuyla ilgili bu teklifin geneli üzerindeki görüşleri nelerdir, ben merak ediyorum.

İki: Türkiye’de bu konuda otorite olan, anayasa hukuku dalında uluslararası otorite olan Sayın Profesör Ergun Özbudun, Sayın Profesör Burhan Kuzu -bu konuda birçok eserleri var ve sık sık burada dile getiriyor- diğeri Sayın Erdoğan Teziç, İstanbul Üniversitesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı Başkanı, ki uluslararası hukukta da önemli bir yeri olan arkadaşımız, ki burada İstanbul Hukukta ya da başka hukuklarda okuyan birçok arkadaşımızın hocasıdır ve Türkiye’de hukuk anlamında önemli bir uluslararası kariyeri olan değerli bir bilim adamıdır.

Sayın Başkan, çok zaman geçmeden, vakit geçmeden bu değerli bilim insanlarının... Bu Anayasa değişikliğini hazırlayan arkadaşların da yetkinliklerini biz anlıyoruz. Örneğin, Sayın Parsak bir önceki Anayasa Uzlaşma Komisyonunda bunun seçilmiş krallık olduğunu söylüyordu, şu anda bu sistemin yanında olduğunu ifade ediyor yani uzlaştıklarını ifade ediyor. Ben tutanaklardan biliyorum. Şimdi, seçilmiş krallık mı? Ben de merak ediyorum hakikaten, görüş de değiştirebiliriz tabii. Ama, buraya gelsin, Sayın Teziç ne diyor? Bunun anlamı ne Türkiye’de, dünyada, hukukta? Bu değiştireceğiniz, değerlendireceğiniz yasa teklifinin Türk hukukundaki, siyasal yaşamımızdaki hangi sonuçları olacağını, bizi nereye getireceğini bilimsel bir tarzda burada ortaya koysunlar, biz de yararlanalım diyorum. Bu bugün yapılmayacaksa ne zaman yapılacak Sayın Başkan? Barolar Birliği şu anda bunu değerlendirmeyecekse ne zaman değerlendirecek? Ben rica ediyorum yani burada hepimizin üzerinde durduğu çok önemli... Rejim değişikliği diyoruz, diktatörlük diyoruz. Gelsin buraya hocalar, bir değerlendirelim bilimsel olarak. Belki bizi ikna ederler. Cumhurbaşkanına tanınan yetkilerin anlamı ne? İşte, karşılıklı giyotin deniliyor, bu giyotin denilen şey nedir? Nasıl oluyor? Bir kişinin iradesi ile 600 kişinin iradesi aynı mı tutuluyor? Yani, parlamenter rejim yok mu ediliyor? Ben rica ediyorum

Komisyonunuzdan. Gerçekten tarihimizin en önemli yasa teklifini görüştüğümüz bu durumda tarihe not düşmek adına... Alelade kanunları bile değiştirirken ya da onları tartışırken buraya uzmanları çağırıyoruz. Biz Adalet Komisyonunda herhangi bir yasa tasarısında mutlaka Barolar Birliğinin görüşünü alıyoruz. Anayasa Komisyonunda böyle bir usul yok mu Sayın Başkan?

Sayın Başkanım, İç Tüzük'ün 30'uncu maddesinin son fıkrası aynen bunu düzenliyor. "Uzmanlardan, konusunda uzman olan akademisyenlerden görüş alır." diyor. Böyle bir şeye gerek duymuyor mu Sayın Komisyonunuz, ben merak ediyorum.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Havutça, sağ olun, teşekkür ederiz.

TANJU ÖZCAN (Bolu) – Sayın Başkanım, usulle ilgili...

BAŞKAN – Komisyon üyesi arkadaşlarımız daha konuşmadı, hiç konuşamayanlar var.

Önce biz bir konuşalım da nedir, ne yapıyoruz; bu metin nedir, neden gelmiş, onları bir konuşalım da ondan sonra değerlendireceğiz bunu Sayın Havutça.

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) – Ama, geneli üzerinde konuşulurken o görüşlerin buraya konması gerekir.

BAŞKAN – Sayın Havutça, konuşuyoruz, dur bakalım.

Komisyon üyesi Sayın Yıldız'a söz veriyorum.

TANJU ÖZCAN (Bolu) – Başkanım, usul hakkında ben de iki cümle söyleyeceğim.

BAŞKAN – Çok bekledi, lütfen.

TANJU ÖZCAN (Bolu) – Usulle ilgili efendim benimki de.

BAŞKAN – "Usulle ilgili" deniliyor hep zaten ama olmuyor.

TANJU ÖZCAN (Bolu) – Efendim, niye inanmıyorsunuz? Bunun şeyi mi var?

BAŞKAN – Haydar Ali Bey'e söz veriyorum, söz sırası onda.

TANJU ÖZCAN (Bolu) – Müsaade ederseniz Sayın Başkanım, usul esastan önce gelir.

BAŞKAN – O da usulle ilgili istiyor herhâlde, değil mi?

HAYDAR ALİ YILDIZ (İstanbul) – Evet.

BAŞKAN – Evet, onunki de öyleymiş.

Buyurun.

TANJU ÖZCAN (Bolu) – Sayın Başkanım, öyle pas atar gibi olmuyor ama nezaketinize yakışmıyor.

BAŞKAN – Lütfen ama saygı duyalım. Bakın, dünden beri bekliyor, yirmi dört saattir konuşmak için bekliyor beyefendi.

TANJU ÖZCAN (Bolu) – Tamam da iki cümleyle özetleyeceğim demiştim sadece.

III.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1504) (Devam)

BAŞKAN – Sayın Yıldız, buyurun.

HAYDAR ALİ YILDIZ (İstanbul) – Sayın Başkan, Sayın Bakanım, kıymetli arkadaşlar; ben de (2/1504) esas numaralı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’imiz üzerine yapılan genel görüşmeler üzerine söz almış bulunuyorum. Bu Anayasa değişikliği teklifimizin milletimiz için, insanlık için, devletimiz için hayırlı olmasını Yüce Allah’tan niyaz ediyorum.

Sözlerimin başında, her gün acılar yaşıyoruz. Bugün yine şehit haberleri bize ulaştı. Tüm şehitlerimize Allah’tan rahmet diliyoruz, bir kez daha milletimizin başı sağ olsun.

Tabii, söze sözle ilgili söz ehlinin birkaç kelamıyla başlamak isterim. Söz ehli der ki: “İfade istifade içindir ve hitap muhabata göredir.” Burada benzer eğitimlerden, hukuk fakültelerinden veya siyasi bilgiler fakültelerinden veya farklı fakültelerden olsak da bulunduğumuz pozisyonlar, yaşadığımız siyasi tecrübeler konuştuğumuz konu hakkında müzakere edebilecek bir bilgi müktesebatına sahip olduğumuzu ortaya koymuştur. Dolayısıyla, sözlerimi ifade ederken kullandığım kelimeleri mümkün olduğu kadar kendi mefhumu bir müessese kabul ederek ifade edeceğimi, bundan da neyi kastettiğimi bütün arkadaşlarımın anlayacağını umarak ifade etmek isterim ve bir şey daha var. Burada tabii, muhalefet partisindeki arkadaşlarımızın pek çok sözü söyleme hakları var, yalnız sözle ilgili olduğu için onu da ifade edeyim, istediğini söyleyen istemediğini iştir. O bakımdan sözlerimizi ifade ederken kişilerle ilgili, onların bizim manevi dünyamızda, gönül dünyamızdaki karşılıklarıyla ilgili durumu da, pozisyonu da tespit ederek ve hakkını vererek ifadelerimizi ve kelimelerimizi kullanmak durumundayız.

Şimdi, biz bir inanç ve medeniyetin mensupları olarak bu topraklarda binlerce yıldır yaşıyoruz ve bugün inancımız odur ki her şey, var olan her şey insan içindir; bütün sistemler de, bütün rejimler de, bütün yazılanlar da insanın huzur ve refahı içindir. Anayasalar da, kanunlar da insanın huzur ve refahı içindir ve AK PARTİ kuruluş felsefesi “İnsanı yaşat ki devlet yaşasın.” anlayışıyla bugüne kadar bu anlayışı siyasetinin merkezi kabul etmiştir ve yine söz ehlinde devam edelim. “Görmesini bilenler öngörmesini de bilirler.” Burada, Komisyonunda görüşülen Anayasa Teklifi’nin müzakere ettiğimiz konuları dâhilinde yeterince tartışılmadığı, apar topar Komisyona getirildiği şeklindeki iddialardan başlayacak olursak; bu müzakere konusu olan Anayasa değişikliği yaklaşık elli yıldan fazladır milletimizin gündeminde. Herkesin kendi zaviyesinden, kendi mülahazası, siyasi pozisyonu veya siyasi bulunduğu konum itibarıyla farklı değerlendirmelerinin olması gayet doğaldır, eşyanın da siyasetin de doğasına uygun olan budur. Ama biz kendi siyasi tecrübemizden şunu biliyoruz: Evet, milletimiz görmesini de biliyor, zamanı geldiğinde öngörmesini de biliyor. Neyin kendi hayrına olacağını, neyin bu ülkenin önünü açacağını zamanı geldiğinde ve bütün bu Komisyon çalışmalarını, buradan alacağımız kararlar istikametinde ve aldığımız kararları, Genel Kurulda yapacağımız müzakereleri ve daha sonra kendi huzuruna gelecek olan bu Anayasa değişikliği teklifiyle ilgili gördüğünü ve öngördüğünü bize ifade edecek. Dolayısıyla bizler milletin temsilcileri olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında yaptığımız her hareketin millet adına olduğunun idraki içerisindeyiz ve şu anda konuşan ben ve konuşan diğer bütün arkadaşlarımız ki Komisyon Başkanımız da büyük bir sorumlulukla millet adına hareket ettiğimizin bilincindeyiz ve bizler toplumda dolaştığımızda yıllardır toplumun bir anayasa, yeni anayasa, demokratik, sivil, özgür bir sivil bir anayasa talebiyle karşılaştık. Siyasetin kurum olarak, siyasetçinin birey olarak toplumun talep ve beklentilerini siyasetin konusu yapmak ve ilgili kurul veya kuruluşlarda bu talep ve beklentiyi karşılamak gibi bir sorumluluğu vardır. Dolayısıyla bugün bu Anayasa Komisyonu milletin yeni anayasa talep ve beklentisini karşılamak üzere, tamamını olmasa da, yepyeni bir anayasa yapamayacak olsa da ve yapamıyor olsa da yapacağı değişikliklerle millet adına hareket ettiğinin bilincindedir. Milletimiz bir anayasa beklentisini, talebini ve o anayasada neleri görmek istediğini sizlere, hepimize bulunduğumuz bütün alanlarda ifade ediyorlar.

Zaman zaman burada da Komisyonunda dile getirildi Anayasa'ya aykırılık bahsi konuşulurken ki Anayasa aykırı olmadığına dair Komisyonumuz da kararı verdiğiğine göre burayla ilgili sadece asli kurucu iktidar ve tali kurucu iktidar üzerinde bu Komisyonun, bu Meclisin bir anayasa yapamayacağı şeklinde mülâhazaları da dinledik. Demokrasilerde milletin dediğidir esas olan. Demokrasilerde kurucu iktidar da tali iktidar da nasıl ifade edersek edelim, bunlar anayasa hukukunun, anayasa hukukçularının, kamu hukukçularının doktrinde yaptıkları tartışmalardır; elbette ki zaman zaman pratikte uygulamalarını da görüyoruz ama kurucu iktidarın, belirleyici olanın, millî iradeyi ortaya koyanın millet olduğu inancındayız biz. Dolayısıyla millet yine burada ifade edildiği üzere anayasa, toplumsal bir sözleşme yapacaksa ve bu toplumsal sözleşmenin muhatabı her halükârda toplumun bütün renkleriyle, bütün farklılıklarıyla, bütün zenginlikleriyle bu milletse o hâlde bu anayasayı da bu millet yapacaktır ve millet de böyle bir anayasayı yapması için “asli”, “tali”, nasıl dersek diyelim, bizde belirleyici, kurucu, kurulan iktidarın devamı, bütün bunlara karar verecek olan merci millet adına Türkiye Büyük Millet Meclisidir. Millet adına bu Millet Meclisimiz yeni bir anayasa veya var olan Anayasa’da değişiklikler yapmak suretiyle iradesini ortaya koyacaktır.

Geçmişte Fransız İhtilali’nden bu yana milletin anayasa yapma öncesinde veya sonrasındaki tartışmaları yine doktrinden hepimiz takip ettik. Bunlardan biri Sieyes zannedersenem, milletin baştan sona veya kısmen, tamamen bir anayasayı yapabileceğini, benzer görüşleri de yine kamu hukukçularının ifade ettiğini siyasi tarihten gözlemlemekteyiz. Bize düşen burada belirleyici olan iktidarın millet olduğunun idrakinde olmaktır. Kuralı millet koyacak bizler onun adına burada bu normları, bu kodifikasyonu yerine getireceğiz. Bir sıkıntı olduğunda, bir düğüm ortaya çıktığında hepimizin demokrasiye olan inancından bahsediyorsak ve bir yüz yıllık müktesebattan ve öncesinden de ilintileyerek devam edeceksak bu topraklarda büyük bir millî hafızanın olduğunun bilincindeyiz, derin bir hafızanın olduğunun bilincindeyiz. Bu tür sıkıntılı zamanlarda millet düğümü çözecektir; varsa anlamadığımızı, bizler onun adına milletin temsilcileri olarak anlamadığımız bir durum olsa dahi millet “Getirin önüme, getirin ben kendi görüşümü ortaya koyayım.” diyecektir ve bizler de o zamana kadar elimizden ne geliyorsa, milletimizin huzur ve refahı için, onun mutluluğu için, devletimizin ve milletimizin bekası için elimizden geleni millet adına yapmak gibi bir sorumluluğumuzun bilincindeyiz.

Buradan hareketle, Anayasa teklifiyle toplumun talep ve beklentilerini karşılamayı kendine vazife edinmiş 316 milletvekilimiz, AK PARTİ milletvekilimiz Başbakanımızın imzasıyla bu Anayasa değişikliği teklifini Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunmuşlardır. Dolayısıyla teklif edilen Anayasa değişikliği metninde 316 milletvekili, temsil ettiği millet anlamında ifade edersek ve çalışmalara katkısı olan, düşüncesinde, ruhunda, kodifikasyon çalışmalarında katkısı olan iradeyi de, bir başka siyasi iradeyi de kattığımızda milyonların temsilcilerinin Parlamenteoya millet adına sundukları bir tekliften bahsediyoruz. Evet, 316 milletvekili, her birinin 100 bin temsilinden bahsedecek olursak ve katkısı olan diğer siyasi iradeyi de kattığımızda 30 milyonu, 40 milyonu aşan bir toplum, bir millet bunun tamamının 79 milyon adına karar almaya yetkili olan Parlamenteoda görüşülmesi için bir teklifte bulunmuşlardır. Biz de bunun hazırlıklarını yapıyoruz, bunun en güzel bir şekilde Parlamenteoya gelip Genel Kurulda görüşülmesi için en verimli çalışmayı yapmak arzusundayız.

Evet, “Bir toplumsal sözleşme yapacağız; bu, milletimizin talebidir.” dedik. Dolayısıyla bu yapacağımız anayasa her şeyden önce bu milletin değerlerini, bu milletin geleneklerini, bu milletin örfünü, tarihî hafızasını, medeniyet değerlerini, inanç değerlerini taşıyacak bir anayasa olacaktır. Bizler seçim meydanlarında veya bulunduğumuz bütün toplumsal mekânlarda toplumun toplum kokan, millet kokan, bayrak kokan, bu topraklara ait değerler kokan bir anayasa özlemini milletimizde gördük. Dolayısıyla yapacağımız anayasa eksikleriyle beraber... Kendi içimizde de eksikler bulabiliriz,

muhalefet partilerinin de gördüğü eksiklikler olabilir ama her şey imkân ile mümkündür. İmkânlarımız ölçüsünde mümkün kılmaya gayret edeceğiz ve toplumun değerlerinin bu anayasaya yansması konusunda da yine bir gayretin içinde olacağımızı ifade etmek isterim.

Sözlerim başında ifade ettim, binlerce yıl ecdadımız böyle bir coğrafyayı mekân tuttu, bize yurt tuttu. Bu millet... Konuşmalarımızda hamaset olsun diye ifade etmiyoruz, öksüz kalabiliriz ama yurtsuz kalamayız. Bu yurdu bize bırakanlara bir minnet borcumuz, bir şükran borcumuz var ve bugün bu topraklarda ecdadımız binlerce yıl varlık mücadelesi verdi, var olma mücadelesi verdi. Şimdi zor bir zamandan geçiyoruz; siyasi mülahazalar itibarıyla farklı okunabilir. Devletlerin hayatında yüz yılda bir, iki yüz yılda bir bu tür zorluklar, bu tür sıkıntılar olabilir ama milletimiz yine aynı ferasetiyle, aynı dirayetiyle, kudretiyle, bugün Sayın Cumhurbaşkanımızın ifadesiyle “yerli ve millî duruşuyla” bu zorlukların üstesinden gelebilmiş, zor zamanlarda kenetlenebilmiş ve inanıyorum ki yine aynı kenetlenme mantığıyla da yeni anayasasını temsilcileri vasıtasıyla yapacaktır ve bize düşen, bu bayrak anlayışını, bu vatan anlayışını bu anayasaya yansıtabilmeaktır.

Çok farklı şeyler tartışıldı; federasyondur, üniter yapının tehlikeye girmesi, vesaire. Defaatle kurucu Genel Başkanımız, liderimiz, Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan’ın ifade ettiği tek bayrak anlayışımız bu anayasada. Mevcudunda da, hazırladığımız Anayasa teklifinde de tek bayrak, tek millet ve tek devlet. Bu, Anayasa’nın temel ruhunda olan, mevcudunda da bu anlayış olmakla beraber, hazırladığımız değişiklik teklifinde de aynı mantığın olduğunu ifade etmek isterim ve bu millet en son bu varlık yokluk mücadelesinde, 15 Temmuzda demokrasiye, millî iradeye hiçbir şekilde pranga vurulamayacağına dair ve bu millî iradenin bekçisinin kendisi olduğunu da bir kez daha ortaya koymuş ve bugün bu anayasa değişikliğini hazırlamakla görevli olan bizlerin her şeyden önce 15 Temmuz şehitlerine olan bir borcumuz olduğunu da ifade etmek isterim. Böyle inanıyorum ve Sayın Cumhurbaşkanımızın ifadesiyle “Dünyada demokrasi için, millî irade için milletimizden daha fazla bedel ödeyen başka bir millet yoktur.” Eğer milletimiz 15 Temmuz akşamında millî irade için, egemenlik için, bayrak için, bu vatan için sokaklara dökülmüş ve “Ben varım.” demişse, “Bu toprakların sahibi benim.” demişse bize düşen, bu millete uygun bir temsille milletimize yakışan bir anayasayı, bir toplumsal sözleşmeyi hazırlayıp önce Parlamente’ye daha sonra milletimize sunmaktır.

Dolayısıyla esasen 2007 yılında yine Cumhurbaşkanını kim seçsin tartışması Parlamente’de yaşanınca yine milletimiz düğümü çözdü. 2007’de yapılan referandumla milletimiz Cumhurbaşkanını bizzat kendisinin seçmesi gerektiği konusundaki Anayasa değişikliğini bu anlamda kabul etti ve bundan sonra Cumhurbaşkanını doğrudan ben seçeceğim dedi ve 2014 yılında yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimiyle Cumhurbaşkanımız toplumun büyük bir ekseriyetiyle Cumhurbaşkanı seçildi ve zaman zaman bunun anayasal ve yasal yetkileri konusunda tartışma olsa da biz biliyoruz ki Sayın Cumhurbaşkanımız Anayasa’nın 104’üncü maddesindeki yetkilerin tamamını, bir önceki cumhurbaşkanları eksik kullanmıştır, fazla kullanmıştır, bu mevcut Cumhurbaşkanı için bağlayıcı değildir ve Cumhurbaşkanımız şu anda bütün yetkilerini, Anayasa’nın 104’üncü maddesinde belirlenen yetkilerini kullanmaktadır. Sayın Cumhurbaşkanımızı diktatörlükle itham edenlerin, bunun tek adamlığa götürdüğünü iddia edenlerin çok tehlikeli bir dili kullandıklarını ben sadece paylaşmak isterim. Bu dil bu toprakların dili değil çünkü Tayyip Erdoğan, kendisini Cumhurbaşkanı seçen Seçim Kanunu’nu kendisi hazırlamadı. Milletten Anayasa değişikliği teklifini millet onayladıktan sonra mevcut seçim kanunlarına göre seçilen bir Cumhurbaşkanı olduğuna göre -kendisi belirlediği kurallara göre seçilen bir seçilmiş değildir- seçildikten sonra, kendisinden önce kabul edilen, bu milletin kabul ettiği bir Anayasa’daki yetkilerini kullanmaktadır ama toplumda, burada zaman zaman muhalefet partisindeki arkadaşlarımızın “diktatör”, “tek adam” vesaire yakıştırmalarını doğru bulmuyorum ve toplumda hiçbir karşılığı olmadığını da biliyorum. Çünkü toplumda dolaştığımızda biz daha çok şunu görüyoruz: Recep

Tayyip Erdoğan'ın ismi geçtiğinde "Sayın Cumhurbaşkanı" diye devam ediyor, "Başkan" diye devam ediyor, "Reis" diye devam edebiliyor, "sessiz yığınların sesi" denebiliyor, "kimsesizlerin kimsesi" deniliyor, "lider" deniyor ve "milletin adamı" deniyor. Recep Tayyip Erdoğan'ın toplumdaki karşılığı bu.

Dolayısıyla buradan şu anda yapmış olduğumuz, Cumhurbaşkanının yetkileri ve Parlamentonun yetkilerini... Sayın Başkanımız, Komisyon Başkanımız zaman zaman konuşmalarında mevcut durum, Türkiye'mizin mevcut Anayasası'nın şu andaki düzenlemesi, benzer ülkelerdeki anayasal düzenlemeler ve burada yeni getirdiğimiz düzenlemeyi mukayeseli bir anlayışla bizlerle paylaşıyorlar, Komisyon da paylaştılar. Dolayısıyla, burada getirilmek istenen, Cumhurbaşkanının yetkilerini belirleyen, Parlamentonun yetkilerini belirleyen, kuvvetler ayrılığını tam anlamıyla tesis eden bir Anayasa değişikliği teklifidir. Parlamento kendi işini yapacak yani milletvekili yasama vazifesini yapacak ve Parlamentonun içerisinden bir yürütme organı çıkmayacak. Aynı şekilde yürütme organı da yasamayla olan ilişkilerinde şu anda olduğundan çok farklı bir şekilde yani tasarımı yürütme organı getirip, yasama organına dayatıp buradan bir kanunlaşma faaliyetine girişmeyecek ve yasama, yürütme, yargı diye devletin erki olarak kabul ettiğimiz bu güçler sert bir ayrılıkla istikrarı sağlayacak bir düzenlemeyi getirdiğimize inanıyoruz.

Dolayısıyla getirdiğimiz teklif milletimizin talep ve beklentilerini karşılayacak bir tekliftir, tarihimizin, coğrafyamızın, medeniyetimizin, inancımızın değerlerini taşıyan bir tekliftir. Yine, aynı şekilde bir rejim değil, bir yönetim meselesini aydınlığa kavuşturan, açıklığa kavuşturan bir Anayasa değişikliği teklifidir ve yaşadığımız bu sıkıntılı coğrafyada, bu sıkıntılı zamanda kararların alınması, uygulanması noktasında netliği sağlayan bir Anayasa değişikliği teklifidir.

Getirdiğimiz teklif, aynı şekilde denge ve fren sistemini tesis edecek, kuvvetlerin yetkilerinin nereye kadar olduğunu belirleyecek bir Anayasa değişikliği teklifidir ve bu Anayasa değişikliği teklifi 82 Anayasası'ndaki vesayetçi anlayışı sona erdirecek olan bir Anayasa değişikliği teklifidir.

Dolayısıyla adil, demokratik, hukukun üstünlüğünü esas alan bir Anayasa değişikliği teklifi şu anda sunmuş durumdayız ve amacımız bu milletin huzur ve mutluluğunu bu topraklarda tesis etmektir. Daha güçlü bir şekilde, istikrarı sağlayacak bir şekilde üç ana felsefesi olduğunu da belirleyelim. Bir: Her şeyden önce, güçlü olan milletimizi daha güçlü hâle getirmek istiyoruz. Güçlü yönetim, güçlü Meclis ve güçlü bir istikrar şu anda bu kanun teklifinin amacı. Teklif ettiğimiz sistemin adı Cumhurbaşkanlığı sistemidir ve bu topraklara aittir. Kendi tarihî geleneğimizden tevarüs ettiğimiz, yönetim anlayışımızdan tevarüs ettiğimiz ismiyle cumhurun başı olacak bir Cumhurbaşkanının seçilmesi ve yönetimiyle ilgili bir düzenleme olduğunu ifade etmek isterim ve bizim için bundan sonra da bu topraklarda farklı sıkıntılar olduğunda çözüm mercisinin yine millet olduğunu esas alan, o ruhla hareket ettiğimiz bir Anayasa değişikliği teklifidir. Elbette ki eksiklikleri vardır, olabilir ve bunlar da eleştirilebilir ama teklifimizin amacı temsil ettiği değerler itibarıyla ortadadır, Komisyonumuzda da müzakere edilecektir.

Tekrar, Anayasa değişikliği teklifimizin ve Komisyon çalışmalarımızın hayırlara vesile olmasını diliyorum, teşekkür ediyorum.

(Oturum Başkanlığına Başkan Vekili Reşat Petek geçti)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Haydar Ali Bey.

Ben de Başkanımıza vekâleten Komisyon çalışmalarımızın ve Anayasa teklifinin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Söz sırası Sayın Murat Alparslan Bey'de.

Murat Bey, buyurun.

MURAT ALPARSLAN (Ankara) – Sayın Başkan, Kıymetli Bakanım, değerli milletvekilleri, kıymetli arkadaşlar; ben de hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Dün itibarıyla başladığımız Anayasa değişiklik teklifinin görüşmelerine, geneli üzerindeki görüşmelere bu an itibarıyla devam ediyoruz. Belki söyleyeceğimiz şeyler yeni ve duyduğunuz şeyler de ilk olmayacak ancak meseleye yaklaşımımızın belki biraz daha somut belirtilmesi ve ifade edilmesi ve de tahkim edilmesi anlamında bazı hususları sizlerle paylaşmak istiyorum.

Sözlerimin başında, bu toprakları bize vatan yapan tüm şehitlerimizi rahmetle ve minnetle anarak başlamak istiyorum. Biz millet olarak şehitliği, şehadeti çok iyi bilen, anlayan, idrak eden ve de yaşayan bir milletiz. Bizim medeniyetimizde belki Bedir'den, Uhud'dan, Hendek'ten, Malazgirt'ten, Dumlupınar'dan, Sakarya'dan, Çanakkale'den, Kurtuluş Savaşı'ndan bugüne kadar ve hâlen bu toprağı bize kanlarıyla sulamak suretiyle vatan kılan aziz şehitlerimizin emaneti olarak görmekte ve bilmekteyiz. Bağımsızlığımızın ve özgürlüğümüzün sembolü olan bayrağımız da bize bir emanet ve ilelebet göklerde dalgalanmasını murat ettiğimiz bir sembolümüzdür.

Bu millet şanlı bir tarihe sahiptir. Bu millet köklü bir medeniyete sahiptir. Bu millet zengin bir kültüre sahiptir. Bu millet kadim bir medeniyet tasavvuruna sahiptir. Sahip olduğu bu zenginliklerin hepsini her şeyden önce ve evvel istiklali için, hürriyeti için ve istikbali için fedayıcı edebilecek şuurda sahiplenmiştir ve bugüne gelene kadar da bu millet pek çok ağır bedeller ödemiş, pek çok badireler atlatmış, üzerinde pek çok kirli tuzaklar, tertipler kurulmuş bir millettir ama hiçbir zaman kendisine biçilmeye çalışılan bu kısıtlamalara boyun eğmeden hürriyeti ve istiklali için her şeyi göze alabilecek cesaret ve kahramanlığı göstermekte bir an bile tereddüt etmemiş, iradesini hiçbir zaman bir prangaya bağlama gayretlerine müsamaha göstermemiş, egemenliğini hep sahiplenerek her daim bu konuda azami bir hassasiyet göstermiştir.

Özellikle Cumhuriyet Dönemi'mizde millet iradesi ve egemenliğinin kullanılması, geliştirilmesi ve belki genişletilmesi anlamında hep birtakım çalışmalar, birtakım gayretler olmuştur ama maalesef, buna mukabil olarak da millet iradesini, millet egemenliğini hep ötekileştiren, hep itibarsızlaştırmaya çalışılan, zaman zaman pranga vurulmaya, zaman zaman ipotek altına alınmaya çalışılan zamanlar da olmuştur. Bu mücadele hep millet ve onun karşısında bu iradeye bir şekilde tasallut olmaya çalışan güçler arasında var olmuş ve devam edegelmiştir. Zaman zaman bu kendisini birtakım kalkışmalarda, zaman zaman bu kendisini bazı darbe teşebbüslerinde, zaman zaman bu kendisini birtakım muhtıralarda, birtakım e-muhtıralarda, birtakım toplumsal olaylarda göstermiştir. Zaman zaman da bu aslında görünen ve yazılı metinlerde ve belki de meşru diye görünen anayasa metinlerindeki oluşturulan vesayet kurumlarıyla millet iradesine ortak olmak, millet egemenliğini bir şekilde paylaşmak için, seçilmemiş fakat iktidarı paylaşma gayreti içerisinde olan kurumlar eliyle yapılmıştır. Her zaman milletimiz bu konudaki kendi iradesini gasp amaçlarına ve gayretlerine karşı hep dimdik durmuş ve kendi iradesine sahip çıkmayı bir onur ve şeref vesilesi ve marifeti olarak bilmiştir.

Özellikle AK PARTİ döneminde millet iradesinin, millet egemenliğinin kendisine emanet edildiğini düşünen bir parti olarak bizler her daim sözün de, kararın da, yetkinin de millette olduğu bilinciyle, milletin diliyle konuşan, milletin gözüyle gören, milletin kulağıyla işiten ve milletin gönlüne dokunan bir siyaset anlayışını egemen kılmaya çalıştık çünkü biz biliyor ve inanıyorduk ki egemenlik bilakaydüşart millettir ve millet bu irade ve egemenliğini, seçtiği milletvekilleri marifetiyle kullanır. Milletvekilleri olarak bizler de yaptığımız her işte, yapmayı planladığımız her faaliyet ve hizmette hep millet adına, onların iradesi ve yetkisi kadar sorumlu ve yetkili olduğumuzu da hiç unutmadan onlar adına işlemler yaptık. O sebeple bizi seçen bu iradenin seçildikten sonra da egemenliğini devam ettirmesi, iradesine bir şekilde ipotek konulması gayretleri karşısında da hemen milletimizle beraber saf

tutarak karşı durduk ve bu egemenliğine kastetmeye çalışanlara karşı gereken cevabı da verdik. Hem öyle ki kendi iktidarımız döneminde bu gayretlere karşı ortaya koyduğumuz dik duruşun haricinde bizden önceki dönemlerde millet iradesine ve egemenliğine kasteden birtakım faillerin de bu süreçlerle ilgili başta millet vicdanında ve sonra da yargı karşısındaki mahkûmiyetlerine imkân sağlayacak yasal düzenlemeleri de yine milletimizin beklentilerine uygun olarak tanzim ettik.

Milletle beraber yürüyen, millete hizmeti siyasette şiar edinen parti olarak hep milletin taleplerini çözmeye, milletin beklentilerini karşılama gayreti içerisinde olduk çünkü bu millet, bu devlet her şeyin en iyisine, her şeyin en güzeline layıktı. Bunu yapmak da siyasilerin göreviydi. İşte biz de AK PARTİ iktidarları döneminde bunu gerçekleştirebilecek her türlü düzenlemenin, her türlü hizmetin, her türlü faaliyetin mimarı olarak bir şeyler yapma gayreti içerisinde olduk. Milletimizin memnuniyeti, memnuniyetin teveccühe, teveccühün siyasi desteğe dönüşerek art arda yapılan seçimlerde başarımızı ziyadeleştirerek bugünlere kadar demokrasiyi geliştiren, millet egemenliğini ve iradesini pekiştiren bir süreci hep beraber bugünlere getirdik. Tabii, çok da kolay olmadı. AK PARTİ iktidarı döneminde millet iradesine kurulan kumpasları, ortaya konulan tertipleri, tuzakları hep beraber izledik. Birtakım yasal, birtakım anayasal tuzaklarla, birtakım farklı toplumsal olaylarla, birtakım yargısal darbe teşebbüsleriyle, e-muhtıralarla, parti kapatma davalarıyla bu süreçlerde nasıl AK PARTİ iktidarının önünün kesilmeye çalışıldığının ve bir anlamda millet iradesini geriletme ve egemenliğini kıskaç altına alma gayretlerinin olduğunu da hep beraber maalesef üzülerken gördük. Ancak şükürler olsun ki milletimiz tüm bu badireleri omuz omuza vererek, iradesine sadece sandıkta değil, her zaman ve her yerde bizatihi ve bizzat sahip çıkmak suretiyle bu sorunların üstesinden gelmeyi başarabildi.

Tabii, yakın tarihimizde, birkaç ay kadar önce bu ülkenin, bu toprakların, belki bu tarihin gördüğü en kanlı, en vahşi, en kalleş bir darbe teşebbüsüyle bu millet iradesi ve egemenliğinin bir şekilde alaşağı edilme gayretlerinin ulaşabildiği en uç, en üst noktayı da, maalesef, hep beraber yaşadık. Bu ülke, bu millet çok büyük hizmetlerin, çok büyük faaliyetlerin ve reformların arifesinde iken bu ülkenin, bu devletin büyüklüğü, kuvvet ve kudreti sadece kendi sınırlarını aşan ve “Türkiye, Türkiye’den büyüktür.” iddiasıyla tüm gönül coğrafyamıza hitap etmesi beklenen ve o sebeple de çok güçlü ve büyük bir ülke olma iddiasını ortaya koyan bir iktidara ve temsil ettiği milli iradeye bir darbe teşebbüsü yapılmak suretiyle sonlandırılmak, meşruiyetine haleldar getirmek ve egemenliğine son verilmek istendi. Ama şükürler olsun, başta Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan, Sayın Başbakanımız, siyasi partimizin genel başkanları, milletvekillerimiz ve irade ve egemenliğine bizzat fedayıcını göze alarak sahip çıkan aziz milletimizle birlikte bu tertibin de, bu tuzağın da, bu oyunun da, bu darbe teşebbüsünün de üstesinden gelmeyi hep beraber başarabildik. O güne kadar, AK PARTİ, kurulduğunda “Hiçbir şey artık eskisi gibi olmayacak.” diye bir siyaset ortaya koymuş, ilkleri, enleri ve çok farklı büyük hizmetleri gerçekleştirme kudretiyle siyaset üretirken 15 Temmuzdan sonra da artık hiçbir şeyin yine eskisi gibi olmayacağı gerçekliği tüm çıplaklığıyla milletimizin gözleri önünde cereyan etti.

Değerli arkadaşlar, millet tarihlerinde, siyaset ve demokrasi tarihlerimizde belki bazı tarihler vardır; belki 1071 bunlardan biridir, belki 1453 bunlardan biridir, belki 1920, 1923 bunlardan biridir. Sonrasında, farklı tarihler ile farklı şekillerdeki bakış açılarına göre önem atfettiğimiz tarihler olmakla beraber özellikle 15 Temmuz yine bu milletin hafızasında ve bizim demokrasi tarihimizde hiçbir zaman unutulmayacak, başlangıcı itibarıyla bir kalkışma ve hainlik olarak süren ama nihayetinde bir destan, demokrasi ve kahramanlık öyküsüne, hikâyesine dönüşen bir günü, bir tarihi hep beraber yaşadık. O gün bu millet iradesine karşı bu darbe teşebbüsünü yapanlara omuz omuza dik durabilmenin onuru, şerefi her birimize ve bizden sonra da bir şekilde bizi takip eden milletimize emanet ettiğimiz bir hikâyemiz, bir destanımız olacaktır.

Değerli dostlar, bu tarihten sonra artık hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağı gerçekliği ve milletin, iradesine ve egemenliğine sandığın ötesinde bizzat fiilen de, belki yeni bir kurucu iktidar şeklinde sahip çıkmasıyla birlikte taleplerinin ve isteklerinin daha gür sesle ve daha gerçekçi zeminde talep edilmesi, tartışılması ve belki de karşılanması konusunda bir zemin oluşturdu. Bu taleplerin, bu isteklerin belki de en önemlilerinden biri de bir anayasa ihtiyacıydı. Çünkü bu anayasa ihtiyacı bugüne kadar çok farklı zamanlarda, çok farklı yerlerde hep dillendirilegeldi; Anayasa, Anayasa değişikliği, değişiklikte öne çıkarılması gereken madde başlıkları hep tartışıldı. Bu hem bizim kurulduğumuz günden itibaren yaptığımız siyasetin en önemli vaat ve projelerinden biri olmakla beraber diğer tüm siyasi partilerin de her türlü kampanyasındaki, her türlü propagandasındaki ve en önemli seçim kampanyasındaki vaatlerin ilk sıralarında millete bir taahhüt olarak ortaya çıktı. Çünkü biz bu ülke ve bu milletin ruhunun, daha değişik ve çok farklı zamanlarda maddelerde değişiklik yapılmasına rağmen hâlâ yansıttığı bir darbe ürünü Anayasa'yla idare edilmek ve o kıskaç içerisinde bulunmak şeklindeki durumumuzdan kurtulmak bu milletin layık olduğu yeni, sivil bir anayasayla hedeflerimize çok daha rahat, çok daha hızlı bir şekilde gidebileceğimize hep inanmış idik. Ve bu, diğer siyasi parti liderleri tarafından da dikkate alınmış, zaman zaman belki bu konuda birtakım çalışmalar yapılmış, birtakım iradeler ortaya konulmuş fakat bir türlü somut şekilde ete, kemiğe bürünür bir hâle gelememiş idi. Bunlarda birtakım siyasi mülâhazalar, birtakım ön yargılar, birtakım farklı siyasi mühendislikler, toplum projelendirmeleri gibi farklı saiklerle de olsa bu aşamaya gelmemişti. Ama süreç bugün öyle bir noktaya geldi ki, artık bu talep ete, kemiğe büründü, somut bir hâle geldi ve bir adıma dönüşerek milletin beklentisinin gerçekleşmesi konusunda iyi bir noktaya gelindi. Ekim ayında bir şekilde “AK PARTİ'nin Anayasa'yla ilgili bir talebi var ise bu, gündeme getirilmelidir.” şeklinde Milliyetçi Hareket Partisi Lideri Sayın Devlet Bahçeli'nin ifadesinden sonra başlayan görüşmeler ve bu görüşmelerin devamında her fırsatta her iki partinin liderlerinin diğer siyasi partilerin de sürece dâhil olarak katkı sağlamaları konusundaki taleplerine rağmen bu süreç bir şekilde iki partinin müzakeresiyle devam etti ve nihayetlendi. Ben, bu vesileyle, bu iki parti adına ve partilerin siyasi yaklaşımlarının bu metne bir şekilde dâhil olması konusundaki olumlu, müspet, iyi niyetli, samimi gayretleriyle müzakere yürüten çok kıymetli AK PARTİ Gaziantep Milletvekili ve Genel Sekreteri Sayın Abdulhamit Gül'e ve Milliyetçi Hareket Partisi Afyonkarahisar Milletvekili Sayın Mehmet Parsak'a da huzurlarınızda teşekkür etmek istiyorum. Gerçekten de çok tarihî, çok önemli, çok özellikli, hassas bir süreci sağ salim, kendilerinin ve kendilerine emanet edilen siyasi iradenin ortaya çıkmasına katkı sağlayacak bir disiplinde metni ortaya çıkararak bugünlere getirdiler. Nihayetinde metin, Meclis Başkanlığına partimizin tüm milletvekillerinin imzasıyla sunulmak suretiyle bir şekilde yasal süreç başlatılmış ve sonrasında da Anayasa Komisyonu görüşmelerine başlanılmış duruma geldi. Temennim, dileğim: Bu şekilde büyük bir gayret ve uzun süre devam eden bu çalışmaların milletimizin beklentilerini karşılayacak şekilde nihayete ermesi ve bu, anayasa yapabilme imkânını, tamamen yepyeni bir sivil anayasa olmasa dahi, özellikli ve önemli maddeleriyle bu Meclisin ve bu milletvekillerinin, milletin huzuruna götürebilecek kabiliyeti gösterebilmeleri de önemlidir, anlamlıdır ve inşallah bu şekilde de nihayetlenecektir.

Değerli arkadaşlar, tabii, bu Anayasa değişiklik tartışmalarının, değerlendirmelerinin belki çok uzun süreden beri yapıldığını, o sebeple farkı zamanlarda ve tarihlerde çeşitli uzlaşma komisyonlarında, oluşturulan çeşitli inisiyatif gruplarında, çeşitli platformlarda tartışıldığını, değerlendirildiğini hep biliyoruz. Komisyonlarda belki bu konuda uzmanların da müzakereleri yürüten milletvekillerimiz marifetiyle veya partilerimizle kurdukları diyalogda veya kendi mecralarında ve yine kamuoyu önünde, basın huzurunda hep dillendirdiklerini, kendi durdukları yeri ifade ettiklerini ve bu konudaki kanaatlerini bizlerle paylaştığını da biliyoruz. O sebeple, bu tartışmaların, bu görüşmelerin inşallah sağlıklı bir zeminde sürdürülerek nihayete ermesi de mümkün olacaktır diye düşünüyorum.

Tabii, Anayasa tartışmalarının özellikle önemi ve öncelikli meselesi Hükümet sistemiyle ilgili maddelerinde düğümleniyor. Belki bugüne kadar yapılan anayasalara baktığımızda, 1921 Anayasası'nın konvansiyonel modeli, 1924 Anayasası'nın parlamenter modeli önermesi ve önceliklemesine rağmen eğer biz sistemi yetkileri ve yürütmenin gücünü başkanda temerküz ettiği bir yapıyla değerlendirecek olursak, belki 1950'li yıllara kadar fiilen bir başkanlık sisteminin var olduğunu çok açık ve kesin, net bir dille reddedemeyecek durumda olduğumuzun da hepimiz tarafından malum olduğunun bilinmesini arzu ederim. Sonrasında, 1961 Anayasası'nda belki bu konuda sembolik yetkilerle donatılmış bir Cumhurbaşkanı ve belki Parlamentonun güçlendirilmesine ilişkin bazı düzenlemelerin sonrasında 1972 ve 1973 yılında tekrar yürütmenin güçlendirilmesine imkân sağlayacak Anayasa değişikliklerini de zorunlu kıldığı herkes tarafından bilindiği de malum. Sonrasında, 1982 Anayasası'nda Cumhurbaşkanlığının sembolik bir makam olmaktan çıkarılarak daha geniş yetkilerle ve belki de sorunsuz bir noktaya getirilmek suretiyle donatılması, millet iradesinin bir şekilde Cumhurbaşkanlığı marifetiyle sevk ve idare edilme şeklinde yetkilerle donatılması da hepimiz tarafından bilinmektedir.

Özellikle Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığı makamının bu ülkede, seçimlerinin, uygulamalarının zaman zaman tartışmalara konu olduğu da hepimizce bilinmektedir. Özellikle Sayın Cumhurbaşkanımız Abdullah Gül'ün seçimi dönemindeki anayasal krizlerin, düğümlenen çözümü millet iradesinin çözmesinin ve nihayetinde yapılan Anayasa değişikliğiyle millet tarafından ilk defa seçilen bir Cumhurbaşkanının varlığı belki saf parlamenter sistem olarak uygulanma arzusunda olan mevcut durumun farklı bir noktaya evrilmesine de imkân sağladı. Ancak, bu millet tarafından seçilen Cumhurbaşkanının Anayasa'nın 8'inci maddesinde yürütmenin başı olması gerçekliği ve 104'üncü maddesindeki yetkileri tamamen kullanmasıyla ilgili ve yaptığı işlemleri Anayasa'dan aldığı güçle ve meşru bir zeminde yapmasıyla ilintilidir. O sebeple, millet tarafından seçilen Cumhurbaşkanının Anayasa'nın 8'inci maddesindeki "yürütmenin başı" vasfı ve 104'üncü maddesindeki yetkileri kullanıyor olmasından kaynaklı bir tek adamlık, belki böyle anayasal sınırları aşan bir uygulama iddiaları yersiz ve asılsızdır. Bunun meşru Anayasa'da tanınan yetkiler çerçevesinde kullanıldığının da herkes tarafından bilindiğini ümit ediyorum.

Değerli arkadaşlar, Anayasa değişikliğinin bir şekilde bugünlerde milletin beklentilerinin öncelikli meselelerinden olması bize de siyasi partiler olarak bu konuda bir gayreti ortaya koyma vazifesi, şüphesiz, yükledi. Tabii bu görev belki her birimiz için tarihî bir görev, belki bir anlamda vicdani bir görev, her şeyden önemlisi insani bir görev ve bulunduğumuz makamlar itibarıyla da siyasi görevlerdir. Bu görevin hakkıyla, layıkıyla yapılacağına da eminim.

Değerli arkadaşlar, bu mevcut Anayasa teklifinde belki isminin farklı oluyor olması, dünya ülkeleriyle mukayesede benzerinin olmuyor olması bizim kendimize özgü ve kendi medeniyet tasavvur geleneklerimize yakışan bir sistemi önerme kabiliyetimiz olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. Bizim misal almadan emsal olabilme, mukayese yapılan ve zafiyetleri bilinen sistemlerden kendimize özgülüyeceğimiz bir Cumhurbaşkanlığı sistemini ortaya çıkarma müktesebatımız hiç tereddütsüz vardır ve yapılan da budur. Bu yapıları belki baktığımız veya durduğumuz siyasi tandanslarımıza ve belki biraz da birtakım ön yargılarımıza ve siyasi saiklere yaslayarak meseleyi belki rejim tartışmalarına götürmek, kişiselleştirmek, ön yargılarıyla hareket etmek bu meselenin çözümüne katkı sağlamayacaktır. Bir olgunun, bir meselenin bağlamından koparılarak sadece o gerçek üzerinden tartışılması bizi olumlu sonuçlara götüremeyebilecektir. O sebeple, biz sorunu, çözümü ve ortaya çıkan olguyu, tarihsel sürecini, siyasi gereklerini, sosyal, kültürel ve tarihî geçmişi birlikte değerlendirmek suretiyle ortaya koyacağımız çözüm önerileriyle sağlıklı bir zemine taşıyabiliriz. O sebeple, burada belki söylenenlerin aksine, zaten bir rejim tartışmasının olmadığı, rejimle ilgili tartışmaların cumhuriyetin ilanı ile ortadan kalktığı, Anayasa'nın ilk 4 maddesini bir şekilde ne lafzen ne de ruhen değiştirmek niyetinde olunmadığı

ve zaten değiştirilmediğinin bilinmesi her şeyden önemli ve önceliklidir. Belki, bakıldığında, “Her ne kadar böyle deniliyor ise siz aslında bunu kastediyorsunuz, siz bunu söylüyorsunuz ama eğer böyleyse bu, bu anlama geliyordur.” şeklindeki yaklaşımlar ne kadar bilimsel, ne kadar objektif diye ifade edilse de sübjektif siyasi kanaatlerin ve belki meseleye yaklaşımlarımızın somut sonuçları olduğunun da mutlak bir gerçek olarak bilinmesi ve kaydedilmesi lazımdır. Burada meşruiyetin millet iradesinden ve egemenliğinden kaynaklanması zaten demokratik cumhuriyeti tahkim eden, kuvvetlendiren bir modeldir. Cumhuriyetin ve cumhuriyetin niteliklerinin demokratik hukuk devleti ilkelerinin, bu değişiklikte kuvvetler ayrımının çok daha net ve açık, kesin bir şekilde tahkim edilmesi, meşruiyetin şimdiki sistemde bir seçimle yasama ve onun içerisinde yürütmenin seçilmesinden ayrı olarak iki farklı seçimle ortaya çıkarılması, her türlü tıkanıklıkta ve sıkıntıda bir şekilde milletin hakem kılınması bu millet iradesinin ve egemenliğinin her şeyden önemli, öncelikli ve bu sistemin merkezinde olduğunu göstermesi açısından bilinmesini arzu ediyorum.

Tabii, Cumhurbaşkanlığının burada yetkilerinin -yetkileri karşısındaki sorumluluklarını da detaylarda tartışılacak belki ancak- bir şekilde artırıldığı, bir şekilde fazlalaştırıldığı ve bunun tek adamlığa dönüşecek bir güç bunalımına dahi sebep olacağı iddiaları da çok asılsız ve de yersizdir. Zira, mevcut sistemde bir şekilde yasama ve yürütmenin net bir şekilde çizgilerle ayrılıyor olmasından sonra mevcut sistemdeki başbakanın ve hükümetin yetkilerinin ve zaten Cumhurbaşkanlığında var olan yetkilerle birleştirilmesi sistemin doğal bir zorunluluğudur ve yapılan da odur. Yok değilse, ilave yetkiler, yeni talepler veya mevcut anayasal sistemin öngördüğü yetkiler verilmiş değildir. Kaldı ki biz bu değişikliğimizi mevcut durumumuzda bir şekilde yetkilerimizin olduğu, gücümüzün, kuvvetimizin, kudretimizin ve siyasi pozisyonumuzun çok yüksekte olduğu bir zamanda istiyoruz. Yok, değilse, bizim zaten Cumhurbaşkanıyla uyumlu çalışan bir iktidar döneminde bizim bu sistem değişikliği istiyor olmamızın kendi kişisel ve siyasi siyaset ikballelerinin ötesinde sisteme dönük bir talep olduğunun da açık görülmesi lazım. Eğer, 2002 tarihinden bugüne gelinene kadar ortaya çıkan hâkim parti modeli ve güçlü iktidar AK PARTİ sayesinde olmamış olsaydı koalisyonların birtakım farklı iktidar zafiyetlerinin oluşacağı da muhakkaktı. Oysa bu dönemde güçlü bir lider, hâkim bir parti ve güçlü siyasi iktidar sebebiyle birtakım arızalardan ve krizlerden uzak kalınarak bugünlere gelinmiştir. Ancak biz hükümet sistemimizi hâkim parti, güçlü lider veya konjonktürel zamanlardaki iktidar üzerine bina edecek değil, sistemin bizzat kendisinin krizi önleyecek ve güçlü bir yönetime imkân verecek bir şekilde düzenlenmesini arzu ediyoruz ve bu gayretle bu düzenlemeleri yapıyoruz. Bunu yaparken de her zaman egemenliğin, iradenin merkezine milleti alıyor ve milletle bir şekilde bu sistemi tahkim edip güçlendirerek iradesini, egemenliğini en esaslı, belirleyici role kavuşturuyoruz.

Değerli arkadaşlar, Anayasa'nın bu zamanda kimi konuşmacılar tarafından değerlendirilmesinin zamanlamasının uygun olmadığı, belki özensiz olduğu, tabansız olduğu ve hatta haddi aştığı şeklindeki yaklaşımların da isabetsiz olduğunu söylemek durumundayız. Zamanı doğrudur, gereklidir ve belki de en önemli ve öncelikli bir andır. Zira, belki ülkemizde yaşanan birtakım sıkıntılar, birtakım sorunların, birtakım problemlerin ortaya çıktığı ve belki de yoğunlaştığı bugünlerde, belki de bunu isteyen bu kirli güçlerin, toplum mühendislerinin, siyasi projelerin tasarlanmış travmalar üzerinden ve terör örgütleri marifetiyle ülkemizi hapsedmeye çalıştıkları gündeme çekilmekten öte, onunla ilgili mücadele, onunla ilgili devlet çalışmaları ve yasama faaliyetleri devam etmekle beraber farklı bir şekilde bu gündemin de devam ettirilmesi bu milletin en tabii beklentisidir ve bu devlet de, bu millet de bunu yapacak güce, kuvvete ve de ferasete sahiptir.

Özenli de hazırlanmıştır. Çünkü bu, uzun süreden beri devam eden müzakerelerle ortaya çıkan müktesebatın ve toplum beklentilerinin de bir şekilde dikkate alınması suretiyle oluşturulmuş bir metindir. Haddi hiçbir şekilde aşmamaktadır çünkü bu haddin sahibi millettir, egemenliktir, millî

iradedir ve her şey üstünde bu gücün varlığı bu Anayasa değişiklik teklifinin bu noktaya gelmesine en büyük haddedir ve en önemli tabandır, zemindir. O sebeple değerli arkadaşlar, biz bu süreçte mevcut Anayasa değişikliği teklifimizle millet iradesini tahkim etmek, egemenliğini güçlendirmek, yönetimi bir şekilde aktif, verimli, güçlü, fonksiyonel yapabilmek, yaşamayı kendi içinde etkinliğini artırarak yasama faaliyetlerine güç kazandırmak ve millet iradesini orada da belirleyici kılmak şeklinde bir sistem ve hükümet modeli öngörüyoruz.

Bu tartışmaların ekseninde 21 madde içerisinde yasamaya, yürütmeye, yargıya dönük birtakım düzenlemelerin var olduğu da şüphesiz. Yargıyla ilgili zaman zaman işte Cumhurbaşkanının Anayasa Mahkemesi üyelerinin veya HSYK'nın bazı sayısal isimlerini seçmesi suretiyle müdahalesi olabileceği konusundaki endişelerinin de yersiz olduğunu ifade etmek isterim. Çünkü bu zaten mevcut Anayasa'mızda da hem HSYK'nın hem de Anayasa Mahkemesinin yine millet iradesinin temsilcileri tarafından seçildiği de mutlak bir gerçektir. Aynı gerçeklik yine iki farklı seçimde oluşacak yürütme ve yasama erkleri arasında bölüştürülmekte ve paylaşılmaktadır. Seçen kişinin bir şekilde bu seçtikleri kişiler üzerinde tahakkümde bulunduğunu düşünmek seçilen kişilerin de iradesine bir şekilde hakarettir. Eğer böyle bir yargının tarafsızlık ve bağımsızlığını kendini seçenlerle ilintilendirir isek, bugün tüm hâkim ve savcıların atamalarında Adalet Bakanlığının imzasının var olduğu gerçekliğine baktığımızda hepsinin zaten bir siyasi yönü de olan Adalet Bakanlığının emrinde olduğunu düşünmek gibi bir sonuç çıkar ki bunun böyle olmadığı da yine açıkça bilinmekte ve görülmektedir.

Yargı -hepimiz biliriz- kararlarında "Türk milleti adına karar vermeye yetkili" diye başlayan mahkemelerle karar ihdas eder. Fakat bu millet adına karar verme yetkisini almakta, millet iradesiyle irtibat kurmakta, bu değişikliğe kadar sıkıntı var iken bugün hem yasamanın hem de yürütmenin bizzat millet iradesiyle seçilmiş olmasından sonra kendisini seçtiği kişiler ve yasama meclisi tarafından HSYK'nın seçiliyor olması, Anayasa Mahkemesi üyelerinin seçiliyor olması da iradesini kullandığı milletle irtibatını güçlendirecek ve bu anlamda tarafsızlığını ve bağımsızlığını da tahkim edecektir.

Onun ötesinde, değerli arkadaşlar, belki detayına, teferruatına zaman zaman maddelerde gireceğiz fakat bu mülahazaları değerlendirirken objektif, meseleleri iyi niyetli, samimi yaklaşımlarla, milletin beklentisine uygun olarak yerli ve millî bir duruşla değerlendirmek de her birimizin vazifesidir diye düşünmek istiyorum. Yok değilse, bir şekilde "Yapılanlardan asıl murat budur, aslında şu isteniyor veya şu yapılmaya çalışılıyor." şeklindeki yaklaşımlar bir şekilde niyet okuma gayretlerinden öteye geçemeyecek ve belki içi doldurulamayacak retorik ve hamaset düzeyinde kalacak söylemlerden ibaret olacaktır.

Tabii, bu çalışmalar yapılırken her birimizin samimi olduğu konusunda inancımız mevcut. Her birimiz bu ülkenin, bu milletin, bu devletin her şeyin en iyisine layık olduğu gerçeğinden hareket ettiğimizin bir şekilde bilinmesinin gerektiğine inanıyorum. Ancak bunu yaparken de her birimizin samimiyetinin varlığı da bilinmelidir. Samimiyet belki taklit edilemeyen nadir şeylerdendir. O sebeple milletimiz tüm tartışmaları, tüm görüşmeleri, tüm yaklaşımları net bir şekilde göreceğiz ve sonrasında kendi lehine olanı takdirini, kararını da yine kendisi verecektir. Onun ötesinde, biz bu tartışmaları yaparken zaman zaman konuşulduğunda, işte "Siz şu gerekçeyle, siz bu gerekçeyle yapıyorsunuz, o gerekçeler doğru değil." diye bizim yaklaşımımızı, bizim gerekçelerimizi tamamen, topyekûn reddederek kendi gerekçelerimiz etrafında meselenin bir şekilde tartışılması ve bu konuda meselenin birtakım kısır çekişmelere hapsedilmesi de milletin beklentilerine halel getirecektir. O sebeple, değerli arkadaşlar, her birimiz bu sürecin bir dönüm ve bir tarih olduğunun ve bir şekilde tarihe not düşmek, belki dipnot oluşturmak gibi bir görevimiz olmakla beraber tarih yapmak konusunda da bir iddiayı hep beraber ortaya koymak gerektiğine inanıyorum. Bu konuda milletimizin beklentisinin de bu yönde

olduğunun herkes tarafından zaten bilindiği de aşikâr. İnşallah, bu çalışmalarımız milletimizin hayrına olur, devletimizin bekasına, istiklal ve istikbalimize çok üst düzeyde katkılar sağlar diye de ben ümit ediyorum. Tabii, bu belki bizlerin nihayetinde yeni bir anayasa, tümünden yepyeni bir anayasa beklenti ve talebini boşa çıkarmamakla birlikte bugünkü öncelikli mesele olarak düşünülmesi, bu noktaya getirilmesi ve inşallah nihayete erdirilmesi de bizlerin, sizlerin katkısı ve gayretiyle olur diye de temenni ediyorum.

Biz bu konudaki samimi gayretlerimizi ve beyanlarımızı, tekliflerimizi hep olduğu gibi toplumun önünde herhangi bir art niyet, farklı bir ajanda olmaksızın siyasi etik ve demokratik kültür içerisinde paylaştık. İnşallah hayır olur diye temenni ediyorum. Zira biz niyetimizin hayır olduğunu her fırsatta dile getirdik, akıbetin de hayır olması için de gayretimizi ortaya koyuyoruz. İnşallah, milletimiz takdirini, tercihini en güzel şekilde oluşturacak. Biz de bu takdir ve tercihin oluşturulması safahatına kadar gayretimizi, katkımızı ortaya koyacağız diyor, tüm emeği geçen arkadaşlara ayrıca teşekkür ediyor, hepimizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Alparslan, teşekkür ediyorum.

Efendim, sıra şu anda Sayın Aytun Çıray’da ancak bana gelen bilgiye göre Sayın Aytun Çıray, Aytuğ Atıcı ve Sayın Markar Eseyan rıza göstererek acil işi olduğu için Sayın Gamze Akkuş İlgezdi’ye sırayı veriyoruz.

BURCU ÇELİK (Muş) – Sayın Başkan, az önce size söylediğim konunun tekrardan gündeme gelmesini rica ediyorum, Mustafa Bey geldiğinde konuşabilirsiniz. Çünkü biraz partileri de gözetmenizi rica edeceğiz çünkü biz hâlâ bu saate kadar söz almış değiliz. Usule, gidişata, toplantının her türlü usulüne saygımız sonsuz ancak her partinin mutlaka söz alması gerektiğini düşünüyorum. Saat şu an itibarıyla on ve hâlâ söz hakkımız yok. Bu anlamda bunu değerlendirmenizi rica ediyorum.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyorum Sayın Burcu Çelik. Sanıyorum Başkan Tüzük hükümlerine göre, söz sırasına göre bir liste yapmış durumda. O listeye göre takip ediyoruz.

Sayın Gamze Akkuş İlgezdi, buyurun efendim.

GAMZE AKKUŞ İLGEZDİ (İstanbul) – Sayın Başkan, bugün görüşmelerine devam ettiğimiz anayasa paketi “Türk tipi başkanlık, yarı başkanlık, partili-partisiz Cumhurbaşkanlığı” derken hükümet sistemi değişikliği noktasında nihayet şekillendi ve karşımıza getirildi. Ancak bu anayasa paketi buraya getirilirken 4 partinin de eşit temsiliyeti olmadan getirildi, bunun altını önemle çizmek istiyorum. Meclisteki 2 partinin arasında yaptığı görüşmeler sonucunda getirildi ve şimdi biz bu değişikliğe baktığımızda bu değişiklik kamuoyuna anlatıldığı biçimde basit bir hükümet sistemi değişikliği değil, aksine, başlı başına, devlet sisteminde bir değişiklik, rejimde bir değişiklik. Yetkinin tek elde toplandığını görüyoruz burada. Egemenliğin şahsileştiğini görüyoruz yine. Görüşülen bu değişiklik kanun koyma gücünün budanmasından gensorunun kaldırılmasına yani denetimin kaldırılmasına uzuyor. Yürütmeyi denetleme görevinin Anayasa’dan çıkarılması Meclisin fiilen tasfiyesi aslında. Bu değişiklik Bakanlar Kurulunun etkisizleştirilmesi, yasama yetkisinin kararnameler eliyle tek bir kişinin iradesine bırakılması demektir. Yani yürütmeye tekelleşme, devlette tekelleşme demektir. Bu Anayasa değişikliği, siyasi açıdan çoğulcu değil çoğunluğu seçiyorum demektir, bizim gördüğümüz tabloda.

Gelen değişikliklerde benim en çok tabii ki duyarlı olduğum konu, halkın temsilcisi olarak bu Meclisteyim, millî hakimiyeti temsil etmek adına vekil olarak buradayım. Dolayısıyla, halkın vekili olarak burada olduğum haklarımın alınıp tek bir makama devredilmesini doğru bulmuyorum ve üstelik bu iş bizlere bizzat yaptırılıyor. Yani deniyor ki bu gelen tasarıyla bizlere: “Kendi ellerinizle

bu egemenliği devredin.” Bu da yetmiyor, Meclis kapatılmıyor, aslında içi boşaltılmış Meclis var gösteriliyor. Bunu da buradan tekrar hatırlatmak istiyorum. Bunu da manidar bulduğumu belirtmek istiyorum.

Halka parlamenter sistem devam ediyormuş gibi gösteriliyor. Oysa hiçbir fonksiyonu olmayan, millî hâkimiyeti temsil etmeyen bir Meclis kalıyor ortada, devamında. Yine Cumhurbaşkanlığı makamı güya kalıyor ama aslında içerikte cumhur kalkıyor, başkanlığa evrilen bir yapıya dönüştürülüyor. Dolayısıyla, gene burada “mış” gibi yapıldığını düşünüyorum. Bunun sebebini de tabii ki buradaki herkesin takdirine bırakıyorum.

Hukukçulardan biri yorumunda şöyle bir tanımlama kullanmıştı. “Başbakana Başbakanlığı, milletvekillerine de Meclisi kaldırıyorsunuz.” Bu görüşe katılıyorum. Meclis fiilen tasfiye edilirken, millî egemenlik de yok sayılıyor aslında. Bu görüşe katılıyorum.

Burada yine başka bir madde benim için önemli, ona değinmek istiyorum. Yine bir maddede bir kelime değişikliği var. Paketin ruhunu aslında çok net açığa seriyor. Meclis genel görüşmelerinin kapsamında yer alan “toplumu ve devlet faaliyetini ilgilendiren konular” ibaresi “toplumu” şeklinde kısaltılıyor. Diğer bir ifadeyle “devlet faaliyetini ilgilendiren konular” ibaresi çıkarılıyor. Bu basit bir değişiklik değil çünkü yasama organı olarak Meclis artık devlet faaliyetini ilgilendiren konuların dışında sadece toplumu ilgilendiren konuları görüşebiliyor. Böylece Meclis bir sivil toplum kuruluşuna dönüştürülüyor bence. Meclisin devlette dışallaştırıldığı düşünüyorum.

Bunların dışında, bakın, bir Amerika gezisi yaptık biz. Buradan gözlemlerim var, çok kısaca ifade etmek isterim. Dünyada en güçlü başkanlık sistemi olduğu ifade edilen Amerika’da bile sisteme duyulan güven büyük yara almış durumda. Ekim ayı içinde her partiden temsilci kadın vekil arkadaşlarımızla Amerika’da bir seçim sistemini gözlemlemek ve seçimi takip etmek için gönderildik, bir de aynı zamanda başkanlık sistemini tanıtmak istediler bize. Amerika Türk Koalisyonunun davetlisi olarak gittik. Burada gittiğimiz heyetle tüm partilerin temsilcileriyle birlikte Amerika’daki vekiller, danışmanlar, büyükelçilik, bunun dışında birtakım STK’lar ve birtakım bilim adamlarıyla görüştük. Toplantıda geçmiş dönemlerde vekillik yapmış kişiler -ki burada bütün bunu gözlemleyen her partiden kişi var, kendileri de şahittir- bize şu tanımlamayı kullandılar: Amerikan devlet mekanizmasının darmadağın olduğunu ve sistemin Amerika Birleşik Devletleri’nde tıkandığını söylediler. Sistemin belkemiğini oluşturan güçler ayrılığının gücü tek elde toplayan güçlü başkan sayesinde yerle bir olduğunu düşünüyor oradaki temsilciler ve vekiller. Görüştüğümüz gazeteciler başta olmak üzere pek çok kişi Amerikan sisteminin temelini oluşturan yasama, yürütme ve yargı bağımsızlığının bir başka deyişle kuvvetler ayrılığının ciddi yara aldığı görüşündeler. Seçmeni temsil eden Kongrenin gücünü kaybettiğini ve başkanın güçlendiğini sıklıkla tekrar ettiler hepimize orada. Durum böyleyken, bizler, güçlü parlamenter sistem yaratmamız gerekirken neden bir maceraya sürükleniyoruz? Neden bir rejim değişikliğine gidiyoruz? Ben bunu buradan herkesin kendine sormasını arzu ediyorum ve sözlerimin sonuna gelirken Mustafa Kemal Atatürk’ün bir anekdotuyla sonlandırmak istiyorum.

Devlet başkanın aynı zamanda fiilen başkanlık görevini de üstüne alması gerektiği tartışmalarının yapıldığı sırada Atatürk Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Hasan Rıza Soyak’a: “Şaşarım o efendilerin aklıperişanına. Hep biliyoruz ki, memleketimizin başına gelen felaketlerin çoğu şahsi idareden gelmiştir. Bu kadar geri kalmamızın başlıca amillerinden biri budur. Biz öteden beri, böyle bir idareyi bertaraf etmek için mücadele ettik. Şimdi nasıl olur da benim aynı yola gitmekliğim, yeniden devlet hayatında tarafımdan böyle bir çıkış açılması istenebilir.” demiştir. Altı yüz yıldır padişahlar tarafından tek adam otoritesiyle yönetilen ülkede Atatürk’ün başkanlık sisteminden kaçınmasının en büyük nedeni devletin bu en üst makamına oturacak olan kişilerin yeni bir padişah olmasını engellemekti o zaman.

Sonuç olarak, tek seçici, tek belirleyici konumuna geçecek bir siyasetçinin “Halk beni seçti, ben ne dersem o.” düşüncesiyle hesap vermeden yönetimi elinde tutması Türkiye Cumhuriyeti için kabul edilemez bir düşüncedir.

Bütün Komisyonu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın İlgezdi teşekkür ediyorum.

V.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı Komisyon Başkan Vekili Reşat Petek'in Fırat Kalkanı Operasyonu'nda 10 askerin şehit olduğu haberine ilişkin açıklaması

BAŞKAN – Sayın Bakanım, değerli milletvekilli arkadaşlar; Fırat Kalkanı operasyonunda 10 şehidimizin olduğu haberi geldi. 138 DEAŞ'lı militanı etkisiz hâle getiren güvenlik kuvvetlerimizin bu mücadelesi sırasında 10 şehidimiz olduğu haberi geldi.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – 6 ağır yaralı var.

MUHARREM İNCE (Yalova) – 18 yaralı...

BAŞKAN - Şehitlerimize Allah'tan rahmet diliyorum. Bunun burada paylaşmak istedim.

YAKUP AKKAYA (İstanbul) – Başkanım, sabahkinin dışında mı? Yani sabahleyin şehitlerimiz vardı, onun dışında mı oldu?

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Aynı aynı. O yaralı dedikleri şehit olmuş.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – Yok, onunla birlikte.

BAŞKAN – Beraber olarak bilgimiz var, 10 şehit. 138 DEAŞ'lıyı da etkisiz hâle getirmiş güvenlik kuvvetlerimiz.

Sayın Aytun Çıray Bey...

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) – Sayın Başkanım, şehitlerimize burada bir dakikalık saygı duruşu yapılmasını öneriyorum ben. Böyle geçirilemez. Böyle hafif bir şey değil ki. 10 tane askerimiz şehit. Hiçbir şey yokmuş gibi davranamayız.

BAŞKAN – Zaten onun için rahmetle anıp kendilerine taziyemizi sunmak için haber gelince bu açıklamayı yaptım.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, grup sözcülerine birer söz verirsiniz.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Grup sözcülerine taziye için kısa bir söz verirsiniz iyi olur Sayın Başkanım. Bir iki dakikalık taziye için...

BAŞKAN – Bu konuda grup sözcülerine...

Bülent Bey, buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

2.- Aydın Milletvekili Bülent Tezcan'ın Fırat Kalkanı Operasyonu'nda şehit olan askerlere Allah'tan rahmet dilediğine ilişkin açıklaması

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; biraz önce sizin de söylediğiniz gibi acı bir haberi aldık. Fırat Kalkanı operasyonu çerçevesinde 10 askerimizin şehit...

MUHARREM İNCE (Yalova) – 14 askerimiz...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – 14 olmuş. Toplam 14 askerimiz şehit, 18 askerimizin de yaralı olduğu haberi geldi. Öncelikle bütün milletimizin başı sağ olsun. Acı, sadece ateş düştüğü yeri değil, bütün milletimizin yüreğine düşmüştür, hepimizin yüreğini yakıyor. Türkiye hem içeride hem dışarıda

ciddi problemlerle karşı karşıya. Bu çerçevede her zamankinden daha fazla millet olarak ciddiyetle, sağ duyuyla birbirimize, bu ülkenin geleceğine, birliğine, bütünlüğüne sahip çıkmak zorundayız. Hırslarımızdan arınmak zorundayız. Hırslarımıza bağlı olarak hesaplardan arınmak zorundayız. Türkiye'nin geleceğiyle ilgili gerçekten endişeli ve sıkıntılı bir sürecin içerisinde geçiyoruz. Ben bu çerçevede bütün milletimize baş sağlığı diliyorum. Silahlı Kuvvetlere bu noktada hem verdiği mücadele ve şehitlerimiz nedeniyle ayrıca başsağlığı dileklerimi paylaşmak istiyorum. Bu konuda Türkiye'nin içeride ve dışarıda artık şehitlerin verilmediği aydınlık günlerle bir an önce buluşabilmesi arzumu ve dileğimi paylaşmak istiyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Bülent Bey.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Hocam Meclise bilgi verse, Türkiye Büyük Millet Meclisine bilgi verse. Neler oluyor, neler bitiyor.

BAŞKAN – Sayın Mehmet Parsak, buyurun efendim.

3.- Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Parsak'ın Fırat Kalkanı Operasyonu'nda şehit olan askerlere Allah'tan rahmet dilediğine ilişkin açıklaması

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; biraz önce Komisyon Başkanımıza vekâlet eden Reşat Bey'in de ifade etmesi üzerine üzücü ve acı haberi öğrenmiş bulunuyoruz. Türkiye Cumhuriyeti devleti olarak devletimizin menfaatleri ve bekası çerçevesinde yürütülmekte olan Fırat Kalkanı operasyonu dâhilinde 14 Mehmetçik'imizin şehadet şerbeti içtiğini üzülmüş bulunuyoruz. Tüm şehitlerimize Cenab-ı Allah'tan rahmet, aileleri, sevdikleri başta olmak üzere aziz Türk milletine başsağlığı diliyorum ve bu şehit haberlerinin artık bir son olmasını, son bulmasını Cenab-ı Allah'tan niyaz ediyorum.

Başımız sağ olsun.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Mehmet Bey.

Sayın Erol Dora, buyurun efendim.

4.- Mardin Milletvekili Erol Dora'nın Fırat Kalkanı Operasyonu'nda şehit olan askerlere Allah'tan rahmet dilediğine ilişkin açıklaması

EROL DORA (Mardin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Tabii ki çok üzücü bir haber aldım. Ben de hayatını kaybeden bütün vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet, yakınlarına başsağlığı diliyorum. Diliyorum ki bir daha bu olaylar gerçekleşmesin. Gerçekten Orta Doğu'da gelişen özellikle bu çatışmalı süreç doğrultusunda birçok gencimizi bu vesileyle kaybediyoruz. Dilerim ki bir daha bu tür acı hadiseler başımıza gelmesin. Tekrar hayatını kaybeden bütün Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına bir kez daha Allah'tan rahmet diliyorum. Bir daha böyle bir olayın tekrerr etmemesi en büyük dileğimdir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum Sayın Dora.

Sayın Mehmet Muş, buyurun efendim.

5.- İstanbul Milletvekili Mehmet Muş'un Fırat Kalkanı Operasyonu'nda şehit olan askerlere Allah'tan rahmet dilediğine ilişkin açıklaması

MEHMET MUŞ (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli üyeler; biz de bugün Fırat Kalkanı operasyonu kapsamında yürütülen faaliyet neticesinde şehit olan askerlerimize Cenab-ı Hak'tan rahmet diliyoruz. Milletimizin başı sağ olsun. Burada Türkiye'nin güvenliğini sağlamak, Türkiye'nin sınırını korumak, Türkiye'de yaşayan vatandaşlarımızın can ve mal güvenliğini korumak adına yürütülen Fırat Kalkanı

operasyonu zorlu şartlarda yürütülmektedir. Buradaki hedef, terörist faaliyetlerden milletimizin korunmasıdır. Maalesef, bugün, az önce sizin de paylaştığımız üzere, bu acı haberi almış bulunuyoruz. Tekrar milletimizin başı sağ olsun. Türk Silahlı Kuvvetlerimize, ordumuza geçmiş olsun dileklerimizi iletmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Muş.

Sayın Bakanım, söz istediniz galiba.

Buyurun Sayın Bakanım.

6.- Adalet Bakanı Bekir Bozdağ'ın Fırat Kalkanı Operasyonu'nda şehit olan askerlere Allah'tan rahmet dilediğine ilişkin açıklaması

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri; ben de Fırat Kalkanı harekâtı sürerken yapılan mücadele sırasında şahadet mertebesine ulaşan şehitlerimize Allah'tan rahmet diliyorum, mekânları cennet olsun. Ailelerine, milletimize, Türk Silahlı Kuvvetlerine başsağlığı ve sabır diliyorum. Bu mücadele sırasında 14 şehidimiz, 33 yaralımız var. Yarahlılara da acil şifalar diliyorum.

Tabii, Türkiye ülkemizin ve milletimizin bekaşı için üzerine düşenler neyse bunu kararlı bir şekilde yapacaktır, yapmaya da devam edecektir. Suriye'de olup bitenlerin, Irak'ta olup bitenlerin, Türkiye'nin ulusal güvenliğiyle doğrudan ilgili olduğu çok açık ortada. Orada yürüten operasyonlar esasında sınırlarımızın güvenliğini sağlamak hem sınırın bu tarafında hem de öbür tarafında can ve mal güvenliğini tesis etmek ve Suriye tarafından Türkiye'ye DEAŞ terör örgütü tarafından saldırıların yapılmasını önlemek, terör girişlerini ortadan kaldırmak ve orada güvenli bir bölge oluşturmak ve Türkiye'nin ve Türk milletinin çıkarlarını korumak, ayrıca, PKK terör örgütü ve onun Suriye uzantıları PYD ve diğer yapıların bölgede bir terör koridoru oluşturmasına engel olmak ve esasında işin özü, Türkiye'nin ve Türk milletinin güvenliğini sağlamak ve ülkemize dönük her türlü tehdidi ortadan kaldırmak maksadıyla yürüten bir operasyondur. Bu operasyonun siyasi saiklerle değerlendirmelere tabi tutulmasını ben işin doğrusu pek doğru görmüyorum. Çünkü, bu hepimizin üzerinde hassasiyetle durması gereken bir konudur diye düşünüyorum. Bu, bugünkü çatışmalar sırasında 138 tane DEAŞ'lı terörist de etkisiz hâle getirilmiştir; onu da buradan ifade etmek isterim. Tabii, El Bab'ın etrafı kuşatılmış, önemli yerler de ele geçirilmiştir etrafında, şu anda tabii, orada çatışmalar da devam ediyor. İnşallah Türk Silahlı Kuvvetleri milletimizden, devletimizden aldığı güçle orada DEAŞ terör örgütünü tamamen etkisiz hâle getirecektir; buna ben yürekten inandığımı ifade etmek isterim.

Tekrar teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, teşekkürler.

III.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1504) (Devam)

BAŞKAN – Sayın Aytun Çıray Bey...

Buyurun Aytun Bey.

AYTUN ÇIRAY (İzmir) – Şimdi, değerli arkadaşlar, öncelikle bu şehit haberi tekrar içimizi dağladı ve Allah'tan rahmet diliyorum. Sizler taziyelerinizi söylerken onlara bir Fatıha okudum ve ruhlarına gönderdim.

Türk milleti şehit olmaktan korkmaz, şahadet şerbetini içmeyi sever, çekinmez. Ama, bir konuşmacı başta konuşurken dedi ki: “Bizim partimizin ideali, kuruluş idealimiz ‘İnsanı yaşat ki devlet yaşasın.’dır.” “İnsanı yaşat ki devlet yaşasın.”dan her gün taziyeler, her gün şehitler, her gün acılar... Eskiden akşam başka bir şokla yatıp sabah başka bir şokla uyanıyorduk, şimdi sabah başka şok, öğle başka şok, akşam başka şok.

Şimdi, doldur boşaltla terörle mücadele olmaz. Önce terörün önünü açıp, terörü birtakım “çözüm”, “açılım” falan filan deyip oralara, buralara yerleştirip, sonra milletin millî meselesi olmayan “Başka ülkelere rejim getireceğim, oraları tanzim edeceğim.” diyerek birtakım işlere girerseniz bu milletin evlatları orada şehit olur ama buna neden olanlarsa o şehitlerin katili olmaya başlar.

Şimdi, siz konuşuyorsunuz, değerli arkadaşım da konuştu; herkesi saygıyla dikkatle dinledim. Konuşmasında çoğu zaman cümlelerini “mutlak bir gerçek, böyle olmalı” falan diye bitirdi. Siz de Sayın Bakan konuştuğunuz, bütün siyasi düşüncelerinizi söylediniz ve sonra dediniz ki: “Aman ha, bunun üstüne laf söylemeyin. Bu gerçek.”

Arkadaşlar, Türk ordusunu, oradaki evlatlarımızı sonuna kadar destekliyoruz. Şehitler için yüreğimiz hepimiz gibi eşit olarak yanıyor. Bütün bunlar bir gerçek ama Türkiye'nin içinde bulunduğu bu gidişatı dillendirmesek tarih boynumuza çingırak takar sonra muhalefet olarak bizim. Onun için, söylediklerimizi kötü niyetle algılamayın. Millet size iktidar görevi verdi, bize muhalefet görevi verdi; görevimiz sizi uyarmak ki eğer bir yanlışınız varsa kendinizi gözden geçirin, değerlendirin, bundan geri dönün.

“Tek devlet, tek bayrak, tek millet.” “Bu millet kadimdir.” Kadimdir. “Bu millet şerefli dir.” Şerefli dir. Hakikaten, büyük millettir bu millet. Burada bir tereddüt yok. Mutlak mutabakatlarımızda bir tereddüt yok, bunları tekrar tekrar söylemeye de gerek yok. Bu milletin içinden geliyoruz, bu milleti bize tanıtmaya gerek yok.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, “Tek devlet, tek bayrak, tek millet.” Güzel. Eskiden çok bayrak, çok millet, çok devlet mi vardı? Var olanları bize lütfediyormuşuz gibi yeniden, yeniden, yeniden sunmanın siyasi bir anlamını göremiyorum. Bu millet bu topraklarda yüz yıllardır tek bayrak, tek millet, tek devlet yaşıyor. Ayrıca, bu milletin bir de adı vardır. Uzun zamandır söylenmiyor ama bu millet, Atatürk'ün söylediği gibi Türk milleti, Türkiye Cumhuriyeti milleti falan değil; bu ırka dayalı bir tanım da değil, bu, bir milleti tek şemsiye altında toplayacak en üstteki kavram, kapsayıcı kavram.

Ben kendimin ne kadar Türk olup olmadığını, kan tahlili yapmadım, bilemiyorum; ırka bakmam, bu devirde ırka bakmak ancak cinnet geçiren manyakların işidir. Ama, bu milleti toplayan değerler var bir çatı altında; dili var, dini var, milletin adı var. Bunlar bizi ortak değerler altında toplayıp işte o “Tek bayrak, tek millet, tek devlet.” yapan değerlerimiz; bundan gocunacak ne var? Hiç kimse gocunmuyor.

Efendim, Fırat Kalkanı operasyonu... Arkadaşlar, ben Kasım 2011'de Türkiye Büyük Millet Meclisinde o zamanki değerli grup başkan vekilimizin izin vermesiyle partimiz adına bir konuşma yaptım on dakika, orada dedim ki: “Bakın, gelin bu Suriye işine bulaşmayın. Bu Suriye bizim millî meselemiz değildir. Başkalarının rejimini tanzim etmek Türkiye Cumhuriyeti devletinin işi değildir.” Irak yanımızda işgal oldu, 1 milyon Müslüman katledildi, kimsenin sesi çıkmadı. Suudi Arabistan'da ne rejimi olduğu belirsiz, oraya kimsenin sesi çıkmıyor. Katar her gün burada, biz her gün Katar'dayız. Sanki demokrasi varmış gibi, biz Suriye'ye demokrasi getirmeye kalktık.

2002 yılında bu ülkeyi devraldığımız zaman da güneydoğu sınırında mayınları temizleme kararı almıştı Türkiye. Aramızdaki tartışma konumuz neydi? Siz diyordunuz ki: “Bu toprakları İsrail’e kiralayalım.” Biz diyorduk ki: “Oradaki vatandaşlarımıza verelim. O topraklar da şimdi çok verimli oldu, oradan para kazansınlar, Türkiye’ye para getirsinler.” Tartışmamız böyle bir teknik boyuttaydı. Şimdi nasıl? Şimdi Suriye’nin içinden Türkiye’nin sınırlarını korumaya kalkıyoruz.

Arkadaşlar, o gün de söyledim, bakın, 2011, “Yurtta sulh, cihanda sulh” kavramını siz korkak insanların pasifist siyasetleri olarak algıladınız. Hayır, altı yüz yıllık bir Osmanlı deneyiminden sonraki o paşaların, Osmanlı paşalarının o tecrübelerini imbikten geçirip verdikleri bir karardı o. Peki, bugün ne hâldeyiz? Rakka’ya başkası girdi -bakın, esas yerleri söylüyorum size- Menbiç’e başkası girdi; Musul, Musul dedik ortada yokuz. Bunlardan seviniyor muyuz? Allah şahit olsun, sevinmem. Devletimi temsil ediyorsunuz, bu duruma düştüğünüz zaman benim sevinebilmem mümkün mü? Bundan üzüldüm. Bir tek evladımızın parmağı kanadığı zaman yüreğim yanar. Biz aynı vatanın çocuklarıyız. “Toprak” diyor arkadaşlar, evet, hepimiz aynı toprakların çocuklarıyız. Farklı farklı metrekarelerden gelmiyor, aynı duyguları yaşıyoruz, millet hakkında da, hepimizin hakkında da.

Şimdi, bizim bu hâlde... Bakınız, niçin anayasa gerekiyormuş, herkesin bir gerekçesi var. Efendim, Sayın Cumhurbaşkanı ve Sayın Bahçeli diyor ki: “Defakto bir durum oluştu, bu defakto duruma şimdi uydurun bakalım Anayasa’yı.” Nedir bu defakto durum, onu bilen yok. Defakto durumun ne olduğunu ben size söyleyeyim mi? Defakto durum “Anayasa’nın dışına çıktın, o Anayasa’yı değiştirin, bana uydurun ve aynı zamanda bir dönemi beyazlayın, aklayın.” Bu bir dönemi temiz deftere çekme anayasasıdır aynı zamanda. Ben, doğrusu, Sayın Bahçeli’nin bu işe neden soyunduğunu hâlâ... “Beka meselesi”ymiş.

Arkadaşlar, siz... Evet, bu ülkede hep anayasa tartışmaları olagelmıştır. 1924’ten beri bu anayasa tartışmaları hep olagelmıştır. Hep anayasa metinleri sihirli metinler, yazarsak her şey düzelecek zannedilmiştir. Evet, darbeler olmuştur. O darbelere muhatap olan bir ailenin çocuğuyum ben, en az 2 tanesine. Hepimizi saysak hepimizin içinden birisi çıkar. Çünkü, darbe birisine, şuna, buna yapılmaz; bir milletin bütününe yapılır. Hepimiz acı çektik darbelerden, bunun sağ, solu falan da yok. Herkes kendisinin yaşadığı alanda bir acı çekti. Bu ülkenin aydınları tasfiye edildi. Her darbe önce askerinin kendisine acı verdi. Bakın 1960 darbesine, kaç asker tasfiye edildi? Bakın 1971 darbesine, 9 Martçıları ne hâle getirdiler? Bakın 12 Eylül darbesine, kaç bin asker tasfiye edildi? Herkes tasfiye olur, darbeye herkes acı çeker. O darbeyi kimsenin savunacak hâli yok, savunan da yok. Savunuyormuş gibi söyleyip sonra “Neden savunuyorsunuz?” diye kimsenin sormaya hakkı da yok.

Şimdi, o günden bugüne anayasalar tartışılır. 1960 darbesine karşıyız ama 1960 Anayasası Türkiye Cumhuriyeti devletinin içinde yazılmış en demokrat anayasalardan biridir. Ondan sonra, bu anayasaları hakikaten sihirli metin diye düşünmeyin. Amerika Anayasası yapıldı, kaç kere değiştirildi, kaç kere değiştirildi kuruluştan bu yana? Peki, bugün Japon Anayasası’nı kim yazdı arkadaşlar? Amerikan generali yazdı. Alman Anayasası’nı kim yazdı? Amerikan generali yazdı. Durup durup anayasa mı tartışıyorlar. Anayasası olmayan İngiltere var, gelenekleriyle yaşayan bir ülke, anayasası yok adamın. Anayasa’dan ne medet umuyorsunuz? Bu Anayasa “Basın hürdür, kısıtlanamaz.” demiyor mu? Peki, basın hür mü? Bu Anayasa sivil toplum örgütlerini olağanüstü özgürlük sağlamıyor mu? Öyle mi? Peki, bu Anayasa’ya -sağ olun, sizin zamanınızda getirdiniz,- Avrupa Birliği üst hukukunu kabul etmedik mi? Avrupa Birliği üst hukukunu kabul etmek başlı başına bir Anayasa değişikliği değil mi? Çağdaşlaşma değil mi? Batı normları değil mi? Demek ki kâğıtlara yazmakla, kitaplara geçirmekle, defterlerle nakşetmekle bu iş olmuyor. Uygulayacaksınız. Demokrasi gelenekler rejimidir, demokrasi bir ahlakıdır, demokrasi bir inançtır, medeniyet meselesidir, geleceği yakalamak meselesidir. Türkiye

bunları mı konuşmalı? Şu andaki hâlimizle 14 şehit her gün... 40, 30, 10, 20, böyle gidiyor. Bir ayda 30 patlamadan söz ediyoruz. Böyle bir konjonktürde bu Anayasa'yı tartışmak Fatih Sultan Mehmet'in Bizans'ı fethederken meleklerin cinsiyetini tartışmaktan hiç farkı yok. Hiç içeriğine girmem ben bu Anayasa'nın, şartlarına bakarım. Bir anayasayı meşru hâle getirecek şartlar vardır.

Türk ordusu üç, dört yerde savaşacak şu anda; PKK'yla savaşacak, işte Fırat Kalkanı'nda savaşacak, IŞİD'le savaşacak, sonra da Musul'un kapılarına kadar bir kısmını götüreceksiniz, her gün her gün 40-30 şehit, provokasyonun bini bir para, Allah korusun. Bakın, emin olun... Hep klasik oldu "Milletimiz birlik ve bütünlük içerisinde." Yahu, milletimiz birlik bütünlük içinde, milletimizin bu işlerle ne alakası var, sonuna kadar birlik bütünlük içinde. "Muhalefet bize destek olsun." Olmadık mı? "Ne istiyorsanız verelim." demedi mi Sayın Genel Başkanımız?

Arkadaşlar, biz size manevi destek verebiliriz, onu veriyoruz. Ama, benden tank istiyorsan, o sende. Benden uçak istiyorsan, o sende. Benden istihbarat istiyorsan, o sende, Hükûmet sensin. Hükûmetin yaptıklarını yapmak gibi bir görevim yok, yapmazsanız size hesap sormak gibi bir görevim var.

İstihbaratı yok ettiniz, Türk ordusunu tasfiye ettiniz, polisi imha ettiniz, Türkiye'yi çaresiz bıraktınız, sonra dönüp diyorsunuz ki: "Hadi bakalım, bize bir şey söyleyin." Ne söyleyeyim ben size? Bakın, bu Türk ordusu için arkadaşlar, gerekiyorsa hepimiz savaşa gitmeliyiz. Oradan Türk ordusunun yanlış bir şekilde geri dönüp gelmesi bu darbe girişiminden sonra, bu kalkışma, bu isyandan sonra Türk ordusunun itibarını dünya çapında perişan eder. Devletin bekası o zaman tehlikeye girer. Siz bekadan mı söz ediyorsunuz? Beka odur işte. O ordu için gerekiyorsa buradan hepimiz gideceğiz, savaşıcağımız orada. Neyse o sonuç, ne siyasi sonuç koyduysanız, onu ele geçireceksiniz.

Efendim, "Fırat Kalkanı'yımış." Fırat Kalkanı neresiydi biliyor musunuz? Fırat Kalkanı Süleyman Şah Türbesi'ydi, onu geri çektiğiniz gün Fırat Kalkanı'nı falan geri çektiniz. Hamasetle siyaset olmaz, gerçekle siyaset olur.

Şimdi, bu ülkenin, bu milleti yönetenlerin görevi, bakın, tekrar ediyorum, hiç kimse istismar etmesin, şehit olmayan namerttir, şehadet şerbetini içmemek isteyen şerefsizdir ama bu milleti şehit etmek için göreve gelinmez ki kardeşim, yaşatmak için göreve gelinir, bunlar farklı şeylerdir. Canım yandı, kusura bakmayın, biraz duygusal konuşmak zorundayım, bu duygusal mesele.

Şimdi, darbe meselesi, işte günlerdir konuşuyoruz. Arkadaşlar, doldur-boşalt olmuş Türk ordusu ya, sızma mızma değil. Yakasından tutup atıp, bir kısmını Silivri'ye, Silivri'de boşalan yere de başkalarını yerleştirmişsiniz. Bunu Genelkurmay Başkanı söylüyor. Eğer yalan söylüyorsa, doğru söylemiyorsa o Genelkurmay Başkanı... Genelkurmay Başkanlığı Türkiye'nin şerefidir, MİT Müsteşarı bu ülkenin şerefidir. Bunlar doğru söylemek zorundadır, doğru söylediğini kabul etmek zorundayız. O Genelkurmay Başkanına dava açılın, ne bekleniyor? Geldi, orada Komisyonun önünde dedi ki: "2011 YAŞ'ına giderken ben söyledim kardeşim, bunları emekli ederseniz bunların yerine bu gelecek. Beni dinlemeyince tek çarem istifa etmektir, bastım istifayı gittim. Bürokratım ben, ne yapayım daha fazla?" diyor. Bunlar unutulacak mı? FETÖ'yle mücadele bitmeden neden biz bu işlere giriyoruz? Bitti mi? Belki bu salonda bile FETÖ'yle ilişkili insanlar var, belki bu salonda bile FETÖ'nün en önemli adamlarıyla temasta olan insanlar var. Nereden biliyoruz? Nereden biliyoruz arkadaşlar? Yani, bu meşru siyaset, Türkiye nefes almadan, daha rahat tartışacağımız, adım adım gideceğimiz bir konjonktür olmadan, iki adam bir araya gelmiş, A4 kağıdını koltuğunun altına koymuş, bir Saray'a, bir Cumhurbaşkanlığı Köşkü'ne... Toplumsal mukavele imzalayabilir misiniz? Bu toplumsal mukaveleyi imzalarsanız meşru hâle getirebilir misiniz böyle bir konjonktürde? Dünyanın neresinde görülmüş?

Şimdi, Adalet ve Kalkınma Partisi kapatılacağı zaman bir tutturdunuz –doğruydu- kriterler “Venedik Komisyonu Kriterleri’ne göre bizi kapatamazsınız.” Tamam, peki şimdi neden Venedik Komisyonu... Geçen gün de bir değerli milletvekilimiz mesajlar atıyordu, “Venedik Komisyonu Kriterleri’ne göre derhâl Halkların Demokratik Partisini kapatın.” diye. Şimdi, Venedik Komisyonu Kriterleri’ne önem veriyorsunuz değil mi? Şimdi, bakın ne diyor o Venedik Komisyonu Kriterleri anayasa yapmak için: “Demokratik bir anayasa yapılması için süreç şeffaf olmalıdır.” Öyle miydi, süreç şeffaf mıydı yoksa Saray ile bir lider arasında A4 kağıdının koltuk altında gidip gelmesiyle mi oldu? İki: “Katılımcı olmalıdır.” diyor. Süreç katılımcı mıydı? Değil. “Propaganda eşit şartlarda yapılmalı ve eşit süreli olmalıdır.” diyor, adil propaganda hakkından söz ediyor. Olacak mı? Olmayacak. Bakın, burada bir tane canlı yayın şeyi yok bu tartışmaları... Hem “millet iradesi” hem “egemenlik milletin” ama millet bir şeyi haber alacağı zaman “Aman, milletin haberi olmasın.” Böyle bir tezdadı nasıl anlatabilirsiniz? Bu tezattır, çelişkidir. Yani, Allah’tan korkmak lazım. “Basın ve haber alma özgürlüğü...” Var mı? Yok. Şimdi, ayrıca diyor ki: “Ucu açık olacak, tüm sivil toplum örgütleri tartışacak.” Ya, Barolar Birliği Başkanını çağırılmıyorsunuz. Ayıptır, günahıdır, vebaldir ya! Bu ne ya, bu nasıl bir demokrasi? Arkadaşlar, demokrasi nutukları atmakla demokrasi gelseydi arşılâya çıkardık. Sözler güzel, icraata bakarım ben. Baro Başkanının olmadığı, yüksek yargıdan kimsenin olmadığı yerde anayasa tartışıyoruz biz. Ayıp!

Şimdi, peki, böyle bir –sistem değil- rejim değişikliği için ne hâl var, ne oldu? Bu bir rejim değişikliğidir, bu bir tek adam devletidir, adını koyuyoruz. Bu, ciddi bir iştir. Bu, yeni bir devlet kuruluşudur. Yeni devletin kurucu başkanı yapılıyor burada şimdi. Peki, yeni devlet olmak için ne olması lazım? Bir Kurtuluş Savaşı mı verdik? Bir zafer mi kazandık Atatürk ve arkadaşları gibi? Zafer mi kazandınız arkadaşlar? Fransa’da olduğu gibi bir halk ihtilali mi oldu ya da Rusya’da olduğu gibi bir devrim mi oldu ya da bir darbe mi oldu? Başarılmış bir darbe mi var, onu soruyorum ben size. Şimdi, bütün bunlar yoksa o zaman anayasal kurumları göreve davet ediyorum: Bu Anayasa’yı koruyun kardeşim; Anayasa’yı tağyir, tebdil ve ilgaya teşebbüs vardır.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Darbeciler yapar da Meclis yapamaz mı?

AYTUN ÇIRAY (İzmir) – Hiç şüphesiz onlar gibi yapmaz, Sayın Bakan, darbeciler gibi yapmaz sadece, mesele bu. Bakın, 12 Eylül darbesi dahi...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Tarihsel kırılma noktalarından bahsediyor.

AYTUN ÇIRAY (İzmir) – Arkadaşlar, benim insicamımı bozmayın, ben söyleyeceğimi söylüyorum.

Sayın Bakan, siz diyorsunuz onu, sizin söylediğinizi bana söyletmeyin. Parlamentonun hakkı yok diyen sizsiniz, bunu milletin gözünden kaçırın sizsiniz, bunu tartıştırmayan sizsiniz, millet iradesine saygı göstermeyen sizsiniz. Sizin yaptığımızı bana atfedemezsiniz. Ben 1993’ten beri bu Parlamenteoya bürokrat olarak, şu olarak, bu olarak girerim ama bakanların milletvekiline laf atmasına da ilk defa rastlıyorum, onu da söyleyeyim size. Bu, bizim geleneklerimizde yoktur.

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) – Toparlar mısınız.

AYTUN ÇIRAY (İzmir) – Bana kalırsa siz toparlayın, biz derli topluyuz.

Şimdi, arkadaşlar, biz bu kadar felaket olurken ne olduğu belli olmayan bir adam gitti, Rus Büyükelçisini vurdu, öldürdü. Şimdi, bu aydınlanacak. Deminden beri “egemenlik” diyor arkadaşlar burada, dikkatle dinliyorum. Peki, değerli arkadaşlar, bu işin aydınlanması için kimler görevlendirildi? Rus görevliler değil mi, onlar da geliyor. Bu bir egemenlik devridir. Rus görevlilerinin gelip Türkiye’de suçlu araması Türkiye Cumhuriyeti devletinin az da olsa egemenliğini devretmesi demektir arkadaşlar.

BARIŞ YARKADAŞ (İstanbul) – Telefonu götürüyorlar, telefonu.

AYTUN ÇIRAY (İzmir) – Böyle bir şey olabilir mi? Egemen bir devlet kendi topraklarında ağıttan başkasına soruşturma hakkı tanıyabilir mi?

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Yargı hakkının ihlalidir.

AYTUN ÇIRAY (İzmir) – Bu, egemenliği devredişiniz de ilk değil. Egemenliği siz Diyarbakır’da bir meydanda daha önce devretmişsiniz. Türk Bayrağı yoktu, Türk polisi yoktu, Türk askeri yoktu, başka bayraklar altında başka toplantıların yapılmasına göz yumdunuz, valilere talimat verdiniz.

Şimdi, yalnız, bu cinayetin bir zararı daha oldu, muazzam bir zarar arkadaşlar, o da şu: Bu cinayet yüzünden, Rus Büyükelçisinin burada katledilmesi yüzünden dünkü yapılan toplantılara zayıf oturdunuz, zayıf oturdunuz. Bakın, şimdi çıkan kararı okuyayım. Onun için bu çocukların şehit olması daha fazla yüreğimi yaktı, daha fazla yüreğimi yaktı, bir milliyetçi olarak “Yandım Allah!” diyorum kendi kendime. Bakın, İran, Rusya ve Türkiye’nin imzaladığı metin bu. “Madde 1 - Çok etnikli, çok dinli, mezhepsel olmayan, demokratik ve seküler bir devlet olarak Suriye Arap Cumhuriyeti’nin egemenlik, bağımsızlık, birlik ve toprak bütünlüğüne saygı duyduklarını yinelerler.” Ne oldu ya?

MUHARREM İNCE (Yalova) – “Kardeşim Esad” dememiş, bir orası kalmış.

MURAT EMİR (Ankara) – Şimdilik.

MUHARREM İNCE (Yalova) – Namaz kılacaktı.

AYTUN ÇIRAY (İzmir) – Bakın, daha acı bir şey daha var. “Madde 8 – İran, Rusya ve Türkiye, İŞİD ve El Nusra’ya karşı birleşik mücadele ve silahlı muhalif grupları onlardan ayırma kararlılıklarını tekrar ederler.” Nerede YPG burada? Hani YPG teröristti? Nerede YPG burada? Nerede arkadaşlar ya? Neden boynumuzu büküyorsunuz bizim arkadaşlar ya? Biz “Büyük Türk milletiyiz.” diyoruz, öyle olmalıyız. Bu nedir? Kıbrıs’ta başımıza gelenlere bakın. Masaya neyi getirdiler şimdi? Garantörlük haklarımızı getirdiler. Burada biz anayasa yapıyoruz, millî egemenlik...

Bakın, arkadaşlar, tabii ki millet iradesi verir iktidarları ama iktidarlara meşruiyeti hukuk verir hukuk, hukuk olmazsa meşruiyetiniz olmaz, bunu unutmayın. Burada hukuk konuşuyoruz çünkü, ben hukukçu değilim ama.

Şimdi, bakınız arkadaşlar, burada elimde bir belge var. Belgenin başında “Kürdistan İşçi Partisinin Silahsızlandırılması, Tasfiye, Terhis Edilmesi ve Yeniden Entegrasyonu” yazıyor. Yazan David Phillips, tarih 2007, Amerikan Ulusal Dış Politika Komitesi. Bu anayasa bu raporların sonucu işte arkadaşlar. Çözüm de bu raporun içinde var. Hani “üst akıl” diyorsunuz ya, üst akıl burada. Üst akıl birilerinin eline bu kâğıdı tutuşturmuş, buraya kadar geldik. Üst akıl... Rapor bu, isteyen herkes İnternet’ten bulabilir, bir zorluğu yok.

Şimdi, El Nusra meselesi... Sürekli savrulan bir devlet. Ben tekrar ediyorum: Bu devletin itibarı hepimizin itibarıdır, bu Hükümetin dışarıdaki itibarı hepimizin itibarıdır. Size serzenişim bundandır. Millet emaneti verdi, emanete gereğini yapacaksınız. Hiç kimse sonsuz değil, Sultan Süleyman geldi geçti. Ben bürokratlara şunu hatırlattım, “İstanbul Valisinin hâline bakın.” dedim, ona ödül verenler onu şimdi hapse attılar. Devirler gelir geçer, kalıcı olan hukuk içinde olmaktır, hukukun üstünlüğüdür, demokrasidir, adalettir. Bu hepimiz için lazım. Biz birbirimizin düşmanı mıyız arkadaşlar, ben anlayamıyorum ya. Hakikaten “Aynı toprakların çocuklarıyız.” deyip sürekli birbirimizi kıyıp duruyoruz biz. Şuraya bakın, adam terörist, bomba patlatıyor, Cumhuriyet Halk Partisi binasına yürüdüler ya. Ya, yüreğim yandı arkadaşlar ya! Bu, provokasyonun daniskasıdır. Allah korusun, o partinin, bir başka partinin, oranın buranın binalarına yürüyen provokatörler ya mahallelere yürürlerse ne yapacağız, ne yapacağız? Bu tür şeylere karşı çok dik durmalıyız. Burada ayrımsız... İşte iç savaş korkusu budur. Arkadaşlar, 40’ar 40’ar insanları öldürmek demek... Ciddi söylüyorum, bir devlet adamı olarak, iç

savaşa doğru götürüyorlar, tedbir alın. Muhalefet olarak samimi uyarımı yapıyorum, içten dilekle. Bize düşen görev ne varsa bunu önlemek için sonuna kadar yapmaya muhalefet olarak hazır olduğumuzu ifade ediyorum burada size. Bunlara dikkat etmeliyiz.

Şimdi, El Nusra... El Nusra ne zaman ortaya çıktı arkadaşlar? El Nusra 2012'de bir video yayınladı, 23 Ocak 2012'de bir video yayınladı ve dedi ki: "Ben El Kaide'ye bağlıyım." Şimdi, arkadaşlar, Sayın Cumhurbaşkanına, Sayın Başbakanına bunları kim söyleyorsa, rica ediyorum, bunları onlara kim söyletmişse derhâl onları tutuklatsın, vatana ihanetten hapse attırsın, devleti küçük düşürmekten. Bakınız "El Nusra'nın orayı terk etmesi noktasında kendilerinin ricaları oldu, arkadaşlarımıza da bu konuda gerekli talimatları verdik." Ya, bir Cumhurbaşkanı bunu söyleyeceği zaman oradaki dış politikadaki danışmanlarının derhâl durdurması lazım. El Nusra'yı biz niçin üstlenelim arkadaşlar ya, ne yaparsa yapsınlar, ne yaparsa yapsınlar.

Şimdi, bakınız arkadaşlar, burada bu El Nusra'yla ilgili birçok beyanı var, hepsini tekrarlamak istemiyorum, Türkiye'nin millî menfaatlerine aykırı şu anda. Davutoğlu'nun, Sayın Cumhurbaşkanının ve başkalarının, Adalet ve Kalkınma Partililerin bu beyanını burada tekrarlamayacağım çünkü Türkiye'nin millî menfaatlerine aykırı. Neden? Şunun için: Bu akşam Sputnik'te Sayın Cumhurbaşkanı bir açıklama yaptı, benim için geçerli olan odur. Yani, aksi ispat edilinceye kadar geçerli olan benim Cumhurbaşkanının yaptığı açıklamadır. Dedi ki: "Bu cinayeti işleyen FETÖ terör örgütünün adamıdır." "Sputnik" açıklama yaptı, "El Nusra bu işi üstlendi." dedi. Sputnik, bir nevi resmî yayın organı Rusya'da ya da yarı resmî. Rusya'nın resmî açıklamasıysa şu: "Soruşturmalar bitinceye kadar bunun kime ait olduğunu söyleyemeyiz." Şimdi, arkadaşlar, daha dün akşam bu iş patladı, birçok arkadaş hemen televizyonlara koştular, FETÖ, FETÖ, FETÖ... Ya, kendimizi komik duruma düşürüyoruz. Kendi devletin dahi bir araştırma yapmamış, bir bulguya, bir belgeye ulaşmamış. Bakın, FETÖ'ye FETÖ, metöyse metö, cehenneme kadar... Yani, hiç kimseye bir şey söylemeye çalışmıyorum ama devlet ciddiyetinden söz ediyorum. Devlet ciddiyeti ve siyaset bekleyecek, kendimizi küçük düşürmeye gerek yok. FETÖ yapmışsa FETÖ hapse girecek, El Nusra yapmışsa siyasi sonuçları ağır. Hiç kötü yani, inşallah yüklenmezler. Çünkü, bunu nedense Rusya Birleşmiş Milletler zeminine taşıdı, bunu da rahatsız edici buluyorum. Yani, bunları hesapsız kitapsız... Bu büyük devletlerin bir hesabı vardır, öyle durduk yerde bir iş yapmazlar. Onun için, ağızımızdan çıkan lafları kulağımız duyacak, hamaset yapacağız diye zırt pırt beyanatlar vermeyeceğiz ve bu devleti, bu milleti küçük düşürmeyeceğiz arkadaşlar.

Şimdi, hâl böyle devam ederken bir de ekonomi belası çıktı başımıza. Dolar 3,5'u geçti, buna da üzgünüz. Muhalefetin bir şeyi söylemesi demek, ona seviniyor anlamına gelmez, söylemesi gerektiği anlamına gelir. Biz sevindiğimizden söylemiyoruz, söylememiz gerektiği için söylüyoruz; uyararak görevimizi yapıyoruz. Sizi meşru kılan biziz zaten, biz burada olmazsak meşruiyetiniz gider sizin, biz bunları söyleyerek meşru oluyorsunuz. Dünyanın her yerinde iktidar var, sadece demokrasilerde muhalefet olabilir. Biz muhalefet olarak sizin meşruiyet kaynağımızı aynı zamanda, iktidarın.

Şimdi, darbe belli olmamış, ekonomi bu hâlde, YPG'den vazgeçmişiz, El Nusra'nın hâlini anlattım, Suriye'nin hâlini anlattım. Böyle bir konjonktürde bir anayasa geçerse -ummuyorum, bir milliyetçi olarak ummuyorum geçeceğini- referanduma gideceksiniz. Arkadaşlar, bu kadar provokasyonun olduğu yerde, belki hepimizin askere gitmesi gerekeceği bir yerde, bunun zamanı mı? Kendi ayağınza kurşun sıkıyorsunuz. Bakın, samimiyetle söylüyorum, bunun size faydası falan da olmaz. Bu kâğıdı siz yazarsınız, beş sene sonra gelir, başkası çizer, kalmaz yani bunlar, yanlış iş devam etmez. Bu devlet, bu millet bunu kaldırmaz. Tek adam rejimi bu devletin, bu milletin geleneğinde yok. Bu millet, Türk millet anaerkil aileden gelen bir millet, demokrasi ruhunda var, onun için kabul etti demokrasiyi. Bütün

dünyadaki Müslüman ülkeler kabul etmeyip demokrasiyi bir tek... Müslümanlığı en iyi yaşayan, demokrasiyi en iyi yaşayan niçin biziz? İşte, o övündüğümüz topraklarda... Onun için, gelin, bu işi erteleyin. Daha sonra bunu daha sakın sakın tartışınız.

Şimdi, hepimize soruyorum, 2002 yılında iktidara geldiğinizde daha işin başındayken niçin başkanlık rejimini istemediniz, neden şimdi aklınıza geldi, son zamanlarda ya da 2007’de halkın Cumhurbaşkanını seçmesi için halka gittiğiniz referandumda niçin başkanlığı da içine koymadınız? Nasıl olsa referanduma gidiyorduk, koysaydınız içine. On dört yıldır iktidardasınız, size soruyorum: Bu parlamenter rejimde ne istediniz de yapamadınız, ne istediniz de yapamadınız. Şimdi, diyorsunuz ki: “İstikrar.” İstikrarın adı buysa... Bakın, şunu gördük hep beraber: Demokrasi bir öğrenme rejimidir. Onun için demokrasi bir gelenekler rejimidir diyorum. Demek ki istikrar için tek parti iktidarı ya da koalisyon olup olmaması mühim değil. İstikrarı, demokrasinin bir gelenekler rejimi olduğunu anlamaktan, birbirimize saygılı olmaktan, hukukun üstünlüğünü kesin kabul etmekten, kuvvetler ayrılığını, mutlak kuvvetler ayrılığını kesin kabul etmekten, buralardan geçiyor. “Her şey ben olacağım.” Zaten olmuşsunuz. Bir de bunu kâğıda geçirip daha fazla olmak istiyorsanız, işte, bu tek adam devleti ve rejimini bu topraklar, o sizin dediğiniz, benim de gurur duyduğum topraklar kabul etmez, bunu kumar, bir yerinden çıkar bu iş, gider.

Şimdi, burada size de çağrı yapıyorum, bu Meclis iradesini kayıtsız şartsız devredemez. Bu, Meclisin varoluş nedenine aykırı, bizim yeminimize aykırı. Kendi irademizi devrediyoruz. Anayasası zaten askıya alınmış bir devlet şu anda, kendisi söyledi Sayın Cumhurbaşkanı, “Ben bu Anayasa’yı askıya aldım, bu Anayasa’yı da tanımam, geleneklere filan da inanmam.” diye söyledi bunları.

Şimdi, bir anayasa referandumu yapacaksınız, bu anayasa referandumunda devletin yine bütün imkânları... Yine, Sayın Cumhurbaşkanı daha Anayasa değişmeden tarafsızlığını dinlemeyerek büyük bir propaganda yapacak.

Arkadaşlar, ben bunun Meclisten geçeceğine inanmıyorum. Geçerse referandumda bu milletin bütün bu olumsuz şartlara rağmen vize vereceğine inanmıyorum. Tutun ki oldu, tutun ki başardınız. Bu anayasa 12 Eylül darbe anayasası kadar dahi meşru olamayacak. Onlar bile göstermelikten bir tane kurucu Meclis kurmuşlar ve daha uzun zaman tartışmışlardı. Siz buna da izin vermiyorsunuz. Onun için bu bir toplumsal mutabakat olamayacak. Sayın Cindoruk Meclis Başkanırken Anayasa değişikliklerinin nasıl yapıldığına tutanaklardan bakan var mı arkadaşlar? İlk imza sahibi dostlarım, baktınız mı tutanaklara? Sayın Cindoruk nasıl yapmış biliyor musunuz?

MEHMET MUŞ (İstanbul) – Siz devam edin, siz anlatın fikrinizi.

AYTUN ÇIRAY (İzmir) – Söyleyeyim o zaman: Sayın Cindoruk dışarıdaki partileri bile çağırılmış, Meclise girememiş partileri bile o toplantıları çağırarak görüşlerini almış. Anayasalar böyle yapılır. Bu bir toplumsal mutabakat olmayacaktır, gayrimeşrudur. Benim anayasam olmayacaktır, bu milletin bütününü kapsamayacaktır ve bu anayasa Türkiye’nin tek adam ve felaket rejimine gidişinin anahtarı olacaktır. Bunun hiç kimse ne vicdanen ne hukuken ortağı olmamalıdır deyip hepimize saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, bir dakikalık bir açıklama yapacağım.

BAŞKAN – Ama söz sırası...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Usul açısından Sayın Başkanım. Söz sırası kimde şu anda?

BAŞKAN – Söz sırası Aytuğ Atıcı Bey’de fakat az önce Özgür Bey onun vazgeçtiğini söyledi. Sayın Markar Eseyan da şu anda geri çekti. Gamze Akkuş İlgezdi’ye öncelik verildi, konuştu. Şu anda Sayın Muharrem İnce’de söz sırası.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Muharrem Bey de bir dakika izin verirse...

BAŞKAN – Şimdi, bir dakika, sözü açmadım yalnız.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Açmayın, tamam, ben söyleyeyim yani usul açısından bir dakikalık bir şey söyleyeceğim. Usul hakkında vermek durumundasınız Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yani dün saat 16.00'dan beri bu çalışmaya devam ediyoruz. Dün ifade etmedik çünkü öyle bir ihtiyaç doğmadı ve bildiğim kadarıyla diğer partilerden arkadaşların da bir itirazı yok. Şüphesiz burada konuşma hakkı, süresi konusunda hiçbir itirazımız yok çünkü çok önemli bir dönemde, tarihsel dönemde geleceğin anayasa çalışmasını yapıyoruz. Ancak, denge sağlanması açısından... Yani biz de burada 5 milletvekiliyle bulunuyoruz, ikimiz Komisyon üyesiyiz. Mithat Bey ciddi bir rahatsızlık geçirdiği için burada değil. Bu söz sırasını da yani siz önünüzdeki, sanırım, göstergeye göre veriyorsunuz. En azından partilere göre bir dağılım da...

BAŞKAN – Gösterge değil.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sıra yani sırayı kastediyorum.

BAŞKAN – Yani, Tüzük'e göre, söz sırasına göre liste yapıldı; ona göre veriyoruz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Yani, diğer partilerin itirazı yoksa eğer -ki olmadığını biliyoruz bu anlamda- en azında 2-1, 1-1, 3-1 yani böyle bir denge sağlasak... Çünkü, biz saat 14.00'ten beri buradayız ve hiçbirimiz söz alamadık yani ne güne ilişkin ne esasa ilişkin hiçbir söz alamadık. Bu konuda da bir sıkıntı var. Aşmak için diğer partilerin itirazı yoksa dengeli bir paylaşım yaparsak sevineceğiz, talebimiz bu.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Yani, usul açısından böyle bir talebiniz tutanaklara geçti ancak İç Tüzük hükümlerine göre, Başkan Bey'in uygulaması, söz talep sırasına göre bir liste. Işık yakmalarda da bir karışıklık olduğu için mutabık kalınarak tek tek...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, hiçbir parti itiraz etmiyor. Sizin Başkanlık Divanınız bunu sadece kendi inisiyatifıyla yapıyor. Biz diğer partilerle de konuştuk. Yani, kimsenin "Siz söz almayın." diye bir şeyi yok. Ayrıca biz bastık ve basma sırasında bir karışıklık oluştu.

BAŞKAN – Şu anda bu sıraya göre 34 kişi sıra numarasını dakikasıyla beraber yani müracaat sırasıyla beraber alınmış vaziyette. Bu sırayı uygulayacağız. Bu, tamamen İç Tüzük'e uygun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Ama, biz de uygulanmaması yönünde bir öneride bulunuyoruz Sayın Başkan yani bunu değerlendirin diyoruz. Yani, biz üst üste 5 kişiye söz verin demiyoruz. En azından o denge yani bütün gün buradayız ama tek bir söz alamadık.

BAŞKAN – Anlıyorum, bakın, talebiniz tutanağa geçti.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Tutanağa geçmesinin bir anlamı yok, yanıt bekliyorum.

BAŞKAN – Ben de şunu söylüyorum: Şimdi, İç Tüzük'te bulunmayan bir konu olsa müzakere edip bu konuda karar verelim. Yani, İç Tüzük'ün bu konudaki hükmü çok açık. "Bütün üyelere talep sırasına göre söz verilir."

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Anlamıyorum.

BAŞKAN – Dolayısıyla, buna göre de sıra yapılmış. Kimsenin hakkı, hukuku da çiğnenmiyor.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Şimdi, şu anda sorun diğer milletvekili arkadaşlara, bir itiraz var mı, yok mu? Bunu bir sorun. Ya, bir sorun, eğer itiraz eden varsa biz talebimizi geri çekeceğiz.

BAŞKAN – Söz sırası Muharrem Bey'de. Muharrem Bey, siz sıranızı verir misiniz?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Hayır, o konuşsun tabii ki.

MUHARREM İNCE (Yalova) – Ben sıramı niye vereyim?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sıra vermekten söz etmiyorum. Muharrem Bey sözünü aldı.

BAŞKAN – Ama, efendim, şimdi, bakın, siz sözcülük yapıyorsunuz, burada İç Tüzük'teki hüküm neyse onu uyguluyoruz yani bunun dışında bir şey uygulasak yeni bir usul tartışmasıyla “Ne yapalım?” diye karar verelim ama böyle bir şey yok.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, affedersiniz, ben Muharrem Bey'e söz verdiğiniz için tabii ki onun sözünü istemiyorum, öyle bir düşüncem yok. Muharrem Bey'den sonra en azından bu dengeyi sağlama yönünde diğer partilere, milletvekili arkadaşlara bir teklifte bulunursanız bir orta yol bulabiliriz. Yani, işimize gelince İç Tüzük'ü uygulayalım, işimize gelmeyince uygulamayalım. Böyle bir yöntem yok yani.

BAŞKAN – Efendim, uygulamamız değişmemiştir.

Söz Sayın Muharrem İnce'de.

Buyurun Muharrem Bey.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Uygulamanızı değiştireceğiz birlikte. Oylama yapalım o zaman Sayın Başkan, lütfen.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, bir kısa söz alabilir miyim?

BURCU ÇELİK (Muş) – Hiçbir şekilde etik değil bu tutumunuz, bu tavrınız. Asla bir başkana yakışmıyor Sayın Başkan.

BAŞKAN – Kem söz sahibine aittir.

BURCU ÇELİK (Muş) – Kem söz yok burada.

BAŞKAN – Burada keyfî bir işlem yapmıyoruz, elimizde Anayasa ve İç Tüzük var.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Keyfî yapıyorsunuz.

BAŞKAN – “Komisyonlarda istem sırasına göre söz verilir.” İstem sırasına göre yapılmış bir liste var.

BURCU ÇELİK (Muş) – Biz burada uzlaşa sağlanmasını rica ediyoruz.

BAŞKAN – Ben de size şunu söylüyorum: Böyle bir kişinin talebiyle İç Tüzük'ün 29'uncu maddesini yok farz ederek bir uygulamaya giremeyiz efendim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Çok kısa bir söz verin Başkanım, bunu çözelim.

BAŞKAN – Buyurun Özgür Bey.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, Muharrem Bey'in, Sayın Başkanımın söz hakkı baki, zaten siz de söz verdiniz, kendisi konuşmasını yapsın. Sizde ve bizde olan listeye göre, bundan sonra, HDP Grubundan en yakın konuşmacı Sayın Burcu Çelik, 10'uncu sırada; Muharrem Bey 6'ncı sırada, ardından Şenal Sarihan'ın sözü var. Muharrem Bey ve Şenal Hanım arasında HDP'den bir kişiye söz vermenize biz CHP Grubu olarak itiraz etmeyiz. Eğer diğer grupların da itirazı yoksa -ki orada arada Sayın Abdurrahman Öz ve Muhammet Emin Akbaşoğlu var- sorun çözülmüş oluyor. Yani, sonra bütün listede ideal bir dağılım var görülüyor. O yüzden, Muharrem Bey'den sonra Burcu Hanım'a, sonra Şenal Hanım'a geçerseniz biz grup olarak buna itiraz etmiyoruz. Eğer Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu da araya Burcu Hanım'ın sadece gelmesine, 3 sıra öne kaymasına itiraz etmezse -geri kalan listede zaten ideale yakın bir dağılım var- sorun çözülmüş olur. Boşu boşuna gerilmeyelim. Naçizane önerim budur.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyorum.

Aynı şekilde çözüm üretilmiştir.

Sayın Muharrem İnce, buyurun.

MUHARREM İNCE (Yalova) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın milletvekilleri, gelen duyular şehit sayısının çok fazla olduğu yönünde. Bilmiyorum, bizim bilgilerimiz ne derece doğrudur. Sayın Bakan geldiğinde, biraz sonra bir açıklama yaparsa çok seviniriz. Tabii ki çocuklarımıza Allah'tan rahmet diliyoruz; ulusumuza, milletimize başsağlığı diliyoruz.

Şimdi, Nazım Hikmet hapishanededir. Bir gün hapishaneye bir Adalet Bakanlığı müfettişi gelir, Nazım'ı müdürün odasına çağırır. Ona otur demez ve ayakta bekletir. Bir süre sonra Nazım giderken geri döner, müfettişe der ki: “Ömer Hayyam'ı tanır mısın?” “Tabii tanırım, Ömer Hayyam'ı kim tanımaz.” der. “Peki, o anda İran'ı yöneten hükümdar kimdi?” der. “Bilmiyorum.” der. “Merak etme bir gün cezaevi müdürünü de Adalet Bakanlığı müfettişini de kimse hatırlamayacak ama Nazım Hikmet'i herkes hatırlayacak.” der. Emin olun ki yirmi yıl sonra bugün Adalet Bakanının kim olduğunu da Komisyon Başkanının kim olduğu da kimsenin aklına gelmeyecek ama bu tutanaklarda Türkiye'nin nasıl bir belaya doğru sürüklendiğini görenler hatırlanacaklar. Ben o Meclisin tutanaklarını çok severim, Meclisin ilk yıllarına gider, böyle, arada bakarım neler düşünmüş insanlar, kim ne olmuş diye. Yerel gazetelerde yazdığım yazıları toplarım, kitapçık hâline getiririm; 20'li yaşlarda ne düşünmüşüm, 50'li yaşlarda ne düşünüyorum, gelişimim, değişimim ne yönde olmuş, başkalaşmış mıyım, farklı mı düşünüyorum diye geçmişimi hep, sürekli kontrol altında tutarım.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, şöyle bir hatırlıyorum da, 2005'te, 2006'da Sayın Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer; 310 oy almış diyelim ki 1'inci kişi, 2'nci kişi 307 oy almış; hasbelkader 3 oy, 5 oy az alarak rektör atanmışsa, 2'nci sırada seçimde çıkan birisi rektör atanmışsa AKP milletvekilleri o Genel Kurulu birbirine katarlardı. “Vay! Hani demokrasi, hani millet idaresi? 310 oy alanı atamıyorsun, 307 oy alanı atıyorsun.” diye Genel Kurul salonunu birbirine katarlardı. Geldiğimiz ileri demokraside, kullanılan oyların yüzde 86'sını alan rektör atanmıyor, aday olmayan birisi rektör atanıyor.

Sizdeki bu değişimi gördükçe... Ben çok objektif bir adamımdır. Zaman zaman ellerimin arasına başımı koyarım, ya, bu muhafazakârlar, bu sağcılar bizden daha mı entelektüel, bizden daha mı zekiler, bizden daha mı çok okuyorlar, bizden daha mı çok çalışkanlar diye objektif bir şekilde kendimi sorgularım, hakkını da veririm. Siz bizden çok oy alıyorsunuz, doğru bu, ne yazık ki on dört yıldır sizden fazla oy alamadık, sizi kutluyorum. Ama şunu gördüm ki biz size göre daha vicdanlıyız, emin olun bundan. Size göre kim daha zeki, kim daha bilgili, kim daha entelektüel, onu bilmiyorum, o tartışmalı, göreceli bir kavram. Ama size göre daha vicdanlı olduğumuz kesin.

Bir an için Cumhuriyet Halk Partisinin 316 milletvekili olarak düşünün, bir an için; biz iktidarız, siz muhalefetsiniz. Böyle bir teklif gelse buraya, emin olun ki şu gruptaki arkadaşlarımdan birisi çıkar, der ki: “Bir dakika ya, bakanlıklar bizde, valilikler bizde, müsteşarlık bizde, Başbakanlık bizde, Meclis çoğunluğu bizde, 316 milletvekili, saray bizde, her şey bizde; belamızı mı arıyorsunuz ya? Her şey bizde.” Birisi çıkar, “Vermiyorum ben oy.” der. Bunlardan birisi kesin Muharrem İnce'dir de, eminim ki bu arkadaşlarımdan da pek çoğu, belki de hepsi buna karşı çıkacaklardır çünkü sol duruş bunu gerektirir.

Üzülüyorum size bazen. Yani hukuk tahsili yapmışsınız, ben fizik tahsili yaptım. Herhâlde hukuk tahsili yapan bir arkadaşım, bir sayın milletvekili benden çok daha iyi biliyor ki bu doğru değil, bu vicdani değil, bu evrensel değerlere uygun değil. Oy alabilirsin.

“Millî ve yerli cumhurbaşkanlığı modeli...” Arkadaşlar, güldürmeyin bizi ya, ne olursunuz güldürmeyin. Kravat yerli ve millî mi? Mecburi mi komisyonda kravat, hiç de mecburi değil. Genel Kurulda takıyoruz da burada mecburi değil. Bakın, hepimiz kravatlıyız. Şu içtiğimiz çay ya, yüz sene önce dedelerimiz bu çayı içmedi bu topraklarda, 1940’tan sonra, Zihni Derin’den sonra bu topraklarda çay üretilmeye başlandı. Hangisi yerli ve millî? Evrensel değer diye bir şey var.

Bu geçsin, hani “Zafer süngüyle kazanılır ama süngünün üstünde oturamazsın.” diyor ya ben size geleceği okuyayım mı, on sene sonrasını okuyayım mı? Diyelim ki bu, Genel Kuruldan geçti, millet de “Evet.” dedi, ya, sizi kim ciddiye alır, Avrupa’daki hangi yatırımcı sizi ciddiye alır? Gelmez buraya yatırımcı ya. Tek adamın her şey olduğu; ordu başkanı, devlet başkanı, millet başkanı, yargı başkanı, yürütme başkanı, yasama başkanı, başkomutan... Böyle bir şey olabilir mi arkadaşlar? Hangi yatırımcı gelir buraya, hangi Batılı ülke gelir buraya? Yani çok üzülüyorum buna.

“Oyla yapıyoruz kardeşim.” Doğru söylüyorsun kardeşim, oyla yapıyorsun. 1923’te Hitler bir yürüyüş yapar. Bu yürüyüşten sonra Hitler’i kısa süreli bir hapse atarlar. Çok iyi cezaevi koşullarındadır. Üç dört ay hapiste yatar. Sonra dışarıya çıkar. İttifak kurar, merkez sağcılarla ittifak kurar. Bu ittifakından sonra başlar yavaş yavaş, iktidara gelir, generalleri tasfiye eder. İnşaat işine hız verir, otoyolları yapar. Radyolarda tartışma programlarını kaldırır, eğlence programlarını artırır. Sonra iktidara gelir ve beceriksizler ordusu vardır karşısında. O koalisyonların beceriksizliğini falan seyrederek ve sonra der ki... Kendisinin o ilk günlerinde aşağılanan, “Bohemyalı Onbaşı” diye aşağılanan o Hitler gitmiş, yerine bambaşka birisi gelmiştir ve dünyanın başını belaya sokmuştur.

Siz, Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ı çok seviyor olabilirsiniz, onun çok başarılı birisi olduğuna da inanabilirsiniz. Bu fânidir, fânidir. Yarın öldü, birisi gelecek yerine. Bu yetkileri nasıl verirsiniz arkadaşlar? Vaziyeti kurtarmak mı, memleketi kurtarmak mı? Milletvekilliğini kurtarabilirsiniz ama memleketi batırırsınız. Yapmayın, etmeyin bunu. Bu memlekete kıymayın efendiler. Yazık ederiz bu memlekete. Hiç kimseye bu yetki verilmemelidir, bana da bu yetki verilmemelidir, size de verilmemelidir.

Bakın, bir iki örnek anlatacağım size: Az önce bir tanesini söylemiştim, Dersim Milletvekili Feridun Fikri Düşünsel diyor ki: “Gazi Paşa mevzubahis değildir. Milletın geleceğidir. Gazi Paşa’yla milletın gönlü arasında bir bağ vardır fakat buna rağmen çocuklarımızın geleceğini Gazi Paşa’ya veremeyiz.” 9 Mart 1924, Celal Nuri İleri, Gelibolu Milletvekili: “İsrarla Amerikan başkanlık sisteminden kaçındık çünkü Amerikan başkanlık sistemi devletlerden oluşuyor. Amerikan başkanlık sisteminde, devletler bir araya gelmiş, bir büyük yapı oluşturmuşlar.” diyor. Biz parçalanarak devlet olduk. Osmanlı’dan 20’nin üzerinde devlet çıktı. Mantık aynı mantık değil. Sivil toplum gelişmemiş, lobi faaliyeti yok, parti aidiyeti yüksek bizde. Adam kendini iliklerdeki son damlaya kadar AK PARTİ’li hissediyor. Amerika’da hiç kimse kendisini iliklerine kadar Demokrat Partili, iliklerine kadar cumhuriyetçi hissetmiyor, adam nefret ediyor AK PARTİ’den, iliklerine kadar kendini Cumhuriyet Halk Partili hissediyor. Parti aidiyeti çok yüksek. Yazık ederiz bu memlekete değerli arkadaşlarım.

Bakın, nedir, yani olmayan, size engel olan ne? Bakın, bugün 30 civarında şehidimiz olduğu söyleniyor. Yani bunu çözeceksiniz siz de, başkanlık gelince, bu Cumhurbaşkanlığı sistemi gelince çözeceksiniz de şimdi çözememeniz için size engel olan bir şey olması lazım. Ne engel size? Yani Genelkurmay Başkanı mı engel? “Açılışa gel.” diyorsun, geliyor. “Nikâh şahitliğine gel.” 8 şehidin olduğu gün atlıyor helikoptere geliyor. “Yenikapı’ya gel.” geliyor. Önceden albaylardı yaver, albaylar FETÖ’cü çıkınca şimdi orgeneralden yaver yaptınız. “Çay toplamaya gel.” geliyor. Hepsini yapıyor. Peki, muhalefet mi engel? Sayısal bir çoğunluğunuz var, ezici bir üstünlüğünüz var, 316. Kaldır ellerini oyalayalım, geçiyorsun zaten. Valiler mi engel? Binali Yıldırım mı engel? Engel oluyorsa Davutoğlu’nu

gönderirsin, “Bin Ali, in Ali, dur Ali.” Geçersin, öbürünü getirirsin. Yani engel olan ne? Yani ne olacak şimdi, siz bu sistemi getirdiğinizde şimdikinden ne farkı olacak? Bunu neden bir anayasal kılıfa büründürüyorsunuz?

Sayın Şentop, Sayın Başkan, hukuk tahsili yapmış, bu konuda çok mürekkep yalamış birisi olarak vicdanınızın rahat olmadığını düşünüyorum, olmaması gerektiğini düşünüyorum, “Ama ne yapalım ki şartlar böyle.” dediğinizi düşünüyorum.

Bakın arkadaşlar, Cumhurbaşkanı yüzde 51’le seçilecek, yüzde 51. Her şey olacak 51’le. Peki, Mecliste 301 yani yüzde 51 hiçbir şey olamayacak. Yüzde 51’le seçildi, her şey olacak ama Meclisteki 301 milletvekili hiçbir işe yaramayacak. Yüzde 92’yle seçildi 82 Anayasası, Aldıkaçtı Anayasası. Meşruiyet buldu mu, vicdanlarda buldu mu? Bulmadı. Diyelim ki bu da yüzde 52’yle geçti. Ya, yüzde 92’yle meşruiyet bulmayan, gönüllerde yer etmeyen bir anayasa yüzde 52’yle nasıl olacak? Fren mekanizması nerede? Kim durduracak?

Anayasa’nın 7, 8, 9’uncu maddeleri ortada. “Yasama yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisine aittir, millet adına yapılır.” Bu yetkiyi devredemeyiz. Devrediyoruz bu yetkiyi. “Yargı yetkisi bağımsız mahkemelere aittir, Türk milleti adına yapılır.” Bu yetkiyi devredemeyiz, devrediyoruz bu yetkiyi. Yargı yetkisi bağımsız mahkemelere aittir, Türk milleti adına yapılır, bu yetkiyi devrediyoruz. Yürütme yetkisi Türk milleti adına yapılmaz, yürütme yetkisi Anayasa ve yasalara uyarak yapılır. Yürütme yetkisinin gücünü kullanarak yargıyı da yasamayı da bitiriyorsunuz.

Bakın, değerli milletvekilleri, yani bu Hitler’in yaptığı modelin aynısı, sahadaki küçük partileri tek tek bünyesine almış, tek tek. Ben bu filmi seyrettim dedim ya. “Numan Kurtulmuş, kapat Has Partiyi, gel buraya. Süleyman Soylu, kapat Demokrat Partiyi, gel buraya.” Sırada kim var merak ediyorum, bilemiyorum. “Erkan Mumcu, gel...” Böyle bir sistem doğru değil, memleketi bir felakete sürüklüyorsunuz. İki takım maç yapacak, hakem takımın birisinin formasını giyecek, böyle bir şey olabilir mi? Biz sizinle yarışacağız. Şimdi, bir partinin başkanı olacak ve Cumhurbaşkanı olacak, laf söyleyecek meydana, ben ona cevap verince sizden bir milletvekili çıkacak “Devletin birliğini temsil eden Cumhurbaşkanına laf söyleyemezsin.” Yok ya, var mı böyle bir şey? Böyle bir şey var mı? Bağımsız olur, tarafsız olur.

Anayasa’da tarafsızlık üç yerde kullanılmış, iki kez Cumhurbaşkanı için kullanılmış, bir kez de TRT için kullanılmış. İşte, TRT’nin tarafsızlığı neyse bu Cumhurbaşkanının tarafsızlığı da odur değerli arkadaşlarım.

Ne olursunuz sayın milletvekilleri, bu topraklar mutlakiyet gördü, bu topraklar meşruiyet gördü, bu topraklar cumhuriyet gördü, ben hepimizi ciddiyet görmeye davet ediyorum; ciddi olalım biraz ya. Ben burada hiçbir...

Bak, buradan enkaz çıkar, buradan emin olun ki felaket çıkar, buradan savaş çıkar. Bakın, bir şey söyleyeceğim size, halkın o günlük konuşmalarında geçen sözler var ya, o pek çok profesörün o kitaplarından daha da değerlidir biliyor musunuz, bir bakarsınız o, böyle, yaşanarak görülmüştür. Yani “Kediyi bile sıkıştırırsanız üstünüze atlar.” diye bir laf var. Ya, böyle bir şey olabilir mi? Yasama yok, yürütme yok, yargı yok, medya yok, sivil toplum yok, fren yok, Anayasa Mahkemesi yok, hiçbir şey yok. Ne olacak? Ya, yeraltına indirirsiniz insanları, darbeye teşvik edersiniz. Bu millet darbelerden çekmiş, daha başımıza yeni geldi bir tane. Darbe yaptırırsınız bu ülkede, darbe yaptırırsınız, onun da meşru bir zeminini hazırlar darbe yapmak isteyenler. Bu memleketin başına belaya sokarsınız sayın milletvekilleri. Bakın, devam edeyim. Neden acele ediyorsunuz?

Siz, Sayın Haydar Ali Yıldız, Fransa'dan örnek verdiniz. Ben size bir şey söyleyeyim mi? Fransa anayasasını kaç yılda yaptı biliyor musunuz? Seksen iki yılda yaptı, seksen iki yılda yaptı. Bizim gibi sekiz saatte, yok, dün 145 sayfa konuşuldu, bunlar değil değerli arkadaşlarım.

Şimdi, bakın, adına “başkanlık” demediniz, cumhurbaşkanlığı sistemi. Niye? Utandınız, utandınız yani böyle bir başkanlık modeli olmadığı için siz de buna... Başkanlık kendi içinde tutarlıdır, güçler ayrılığı vardır. Amerikan sistemini iyi incelediğimi düşünüyorum. Amerika'daki Yüksek Mahkeme Başkanının saygınlığı Trump'tan daha yüksektir, daha saygındır. O kadar farklıdır ki yani Capitol'de içeriye girerken “X-ray cihazından geçeceksin.” dediler, “Bir dakika, Amerikalı senatörlere ne uyguluyorsanız bana da aynısı uygularsınız.” dedim. Baktım, Amerikalı senatöre de aynısını uyguluyorlar, “Problem yok, geçeriz.” dedim. Daha saygındır orada yargının başkanı. Türkiye'de böyle bir saygınlığı var mıdır? Çay toplayan yargının böyle bir saygınlığı var mıdır?

Efendim, “Cumhuriyet kurulduğunda, Meclis 1920'de açıldığında, 1921'de itibaren 1924'te de güçler birliği vardı, onu niye ihmal ediyorsun?” Öyle değildi, orada güçler birliği vardı ama Meclis her şeydi, Meclis. Meclis hükümetiydi, Meclis her şeydi. Siz burada kişiyi her şey yapıyorsunuz. Oradaki Meclisin her şey olmasıyla güçler birliği olması, buradaki kişiyi her şey yaparak güçler birliği olması aynı şey değildir sayın milletvekilleri yani kuruluştakinden farklı.

Değerli arkadaşlarım, kanun yapacak, yönetmelik çıkaracak, yorumlayacak. Ya, şurayı anlayamadım: Uluslararası politika, ekonomik alanlarda falan Meclise mesaj verecek; “Bilgi verecek, yön verecek.” değil “mesaj verecek.” Ya, bu, ne üst perdeden bir bakıştır. Ne demek mesaj vermek, ayar vermek gibi bir şey midir bu? Ayar mı verecek bize yani? Bu nasıl bir şeydir ya? Bunu kim metne yazdı? Yani, ne zannediyor kendini? Ben halkın oylarıyla buraya seçilmiş, gelmişim, Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisine mesaj vereceğim. Kınıyorum bunu yazanı. Ne demek mesaj verecek? Ben oradan “Ayar verecek.”i anlıyorum. Böyle bir şey olamaz. Bilgi verir, verse verse bilgi verir yani böyle bir mantık olabilir mi?

Bakın, güvenoyu yok, gensoru yok, sözlü soru yok, bütçe yok arkadaşlar, bütçe. Ya, bizim burada varlık nedenimiz, bir tek varlık nedenimiz var, biliyor musunuz, bir tek. Bana “Bütün bu yapılanların içinde yüzde 51 neyi yazarsın?” dersin bütçeyi yazarım, bütçeyi. Bu milletin parasını, vergisini nasıl toplayacağımızı, nasıl harcanacağını, Büyük Millet Meclisi adına denetleyen kurum Sayıştaydır, Büyük Millet Meclisinin de en asli görevi bütçe yapmaktır, bütçe. Alıyorsunuz bu yetkiyi. Kendi ayağına kurşun sıkan, dünya siyaset tarihinde Sayın Binali Yıldırım gibi bir Başbakan, kendi ayağına kurşun sıkan böyle milletvekilliği de inanın ki dünya siyaset tarihinde yoktur. Bütçe yetkisini nasıl alabilirsiniz? On beş gün süre yok. Gönderdin, bekle yavrum bekle; iki sene, üç sene bekletir Cumhurbaşkanı. Böyle bir keyfiyet olabilir mi? Vergi koyabilir, vergi.

Şimdi, en garip işlerden birisi şu: “Millet iradesi” lafını hiç ağzınızdan düşürmezsiniz, hiç düşürmezsiniz bunu. Cumhurbaşkanının yardımcısı, seçimle gelmiş birisi değil. E, ne olacak? Yurt dışına gitti, bir memur, Türkiye Cumhuriyetini yönetecek, atanmış bir kişi. Böyle bir şey olabilir mi? Banker Bilo'ya dönersiniz; Türkiye Cumhuriyeti, Banker Bilo'ya döner. Vallahi, yurt dışına gittiğinde, memur, kasaları boşaltırsa şaşırmaym. Nasıl olsa yetki de var. Böyle bir şey olamaz. Yani, siz içinize nasıl sindirirsiniz bunu? Yetkinin, Cumhurbaşkanına vekâlet edecek makamın Meclis Başkanı değil de atanmış bir memur olmasını nasıl içinize sindirebilirsiniz? Ben bunu sindiremiyorum. Ben de bu Meclisin bir üyesiyim, sizler de bu Meclisin bir üyesisiniz değerli arkadaşlarım. Yani, üst perdeden yaklaşımlar, burada, işte Meclis Başkanına bırakılmayan yetkinin bir memura bırakılması, millî iradeyi falan zaten kökünden sarsıyor. Bakanlar sekreter burada.

MHP'li arkadaşlara da sesleniyorum, şunu söylüyorum: Yani, ilk 4 maddeyi değiştirmek burada artık o kadar kolay ki. Yani, burada neresinde bir MHP ayarı verilmiş buraya, neresine bir ortaklık konmuş, doğrusu bunu çok merak ediyorum.

Mesela, yine, yemin metninin aynı kalması... Ya, böyle bir yalan metin olur mu? Partinin başı olacak, tarafsızlığı üzerine yemin edecek, böyle bir şey olabilir mi ya? Aklımızla dalga mı geçiyorsunuz ya? Ya, gelecek kongrede partinin başkanı olacak, gelecek, tarafsızlığı üzerine yemin edecek, biz de bu yemini yiyeceğiz, öyle mi? Çocukları şekerle, büyükleri yeminle kandırırlar ya, biz de buna inanacağız öyle mi? Ya, gerçekten yani az buçuk kitap okuyan birisi, az buçuk böyle bir şeyler bilen birisinin bunlara inanmaması lazım değerli arkadaşlarım.

Yine, partiler niye aday gösteremiyordu önceden? Tarafsızlığına zeval gelmesin diye. Şimdi, partili olarak çıkacak.

Bu doğuştan Türk vatandaşı olmayı, bu filmi bu Meclis 1920'lerden sonra gördü zaten. Yani, Mustafa Kemal Atatürk, Misakımillî sınırları dışında doğduğu için, Selanikli olduğu için önerge verirler, isimleri de bellidir orada, tutanaklarda -torunları vardır belki şimdi, söylemeyelim- derler ki, o ilde beş yıl ikamet etme şartı getirirler. Atatürk'ün yakın arkadaşları sinirlenir. "Sakin olun der." Atatürk, kürsüye çıkar, der ki: "Ben hayatımın hiçbir bölümünde beş yıl bir ilde yaşamadım ki. Oradan oraya, Selanik'ten Üsküp'e, oradan Trablusgarp'a, oradan Çanakkale'ye, ben hayatım boyunca her tarafı gezdim." der ve alkışlarla bu önerge reddedilir. Doğuştan Türk vatandaşı olma, gerçekten çok ilginç bu. Herhâlde bunu Türkiye'de...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – ABD Anayasası'ndan aldılar herhâlde.

MUHARREM İNCE (Yalova) – Herhâlde siz bunu Türkiye'de göçmenlere çok iyi anlatırsınız diye düşünüyorum ben.

Bir de 1'e 400 oranı. Yani, 400 milletvekilini bir teraziye yok, öbür kefeye 1 kişiyi koy, 400 tanesi bir tane yapıyor.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – O da bir şey yapamıyor.

MUHARREM İNCE (Yalova) – O da bir şey yapamıyor zaten ancak gönderebiliyor ama o 600'ünü birden bir anda silebiliyor. Böyle bir denge var mı, böyle bir yetki var mı? Kanuni Sultan Süleyman'ın böyle bir yetkisi var mıydı değerli arkadaşlarım?

Savaş yetkisi veriyorsunuz ya, savaş yetkisi.

Atatürk, dokuzu beş gece, 10 Kasım'da gözlerini kapadığında, yaveri yan odaya gidip intihar etti, kafasına sıktı, sırlarıyla birlikte gitmek için. Bizim Cumhurbaşkanının 5 yaverinden 4'ü FETÖ'cü çıktı, ona ömür boyu başkomutanlık yetkisi vereceğiz. Yok böyle bir şey ya, yok böyle bir şey arkadaşlar. Bunu vermeyeceğiz, bu millet vermeyecek. Yirmi dört saat meydanlarda gezip bunu anlatacağız bu millete ama buraya gelmesin, siz de vermeyin, siz de elinizi vicdanınıza koyun, olmasın bu iş. Atatürk'e başkomutanlık yetkisini üç ay, üç ay verdiler. "Öyle yok, öyle yağma yok. Sana veremeyiz bu yetkiyi." dedi milletvekilleri. Kurucu Devlet Başkanına bu yetki verilmedi, bugün ne yazık ki bunu vermeye çalışıyorsunuz.

Bakın, yasalarla düzenlenen konuda kararname çıkaramazmış! Kim dedi çıkaramaz diye? "Anayasa'yı tanımıyorum, kararlarını tanımıyorum, saygı da duymuyorum." dedi mi? Anayasa'yı tanımayan, yasa mı tanır? "Seninle ilgili yasa çıkarıyorum. Hırsızlık suç olmaktan çıkarılmıştır." Kararname. "Olmaz." demeyin. Ben bu ülkede "Olmaz." denilen çok şeyi gördüm.

Şimdi, bakın, bu fiilî durum meselesi... Hırsızlık bir suçtur; sen bilirsin, bilmezsin hırsızlığın suç olduğunu, hırsızlık yaptığın zaman cezası bellidir, bunu yaparsın. Biz şimdi diyoruz ki: “Ya, hırsızlık tamam da ne yapalım, bu alışkanlık hâline gelmiş. Bunu suç olmaktan çıkaralım.” İnsan öldürmek suçtur, cezası vardır. “Ya, ne yapalım şimdi? Arkadaşımız insan öldürmekten çok hoşlanıyor. O zaman, insan öldürmeyi suç olmaktan çıkaralım, bunun cezasını ortadan kaldıralım.” Bizim Cumhurbaşkanımız, Anayasa’yı ihlal etmeyi alışkanlık hâline getirmiş. “Tanımıyorum, saygı da duymuyorum. Ortada bir fiilî durum vardır.” diyor. Fiilî durum varsa, Anayasa’yı çiğnemişse anayasal kurumlar devreye girer, hukuk devleti böyle olur. Anayasa Mahkemesi ne güne duruyor orada? “Dur bir dakika, sen çiğneyemezsin bunu.” diyecek, gereğini yapacak, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı devreye girecek, hukuk devleti böyle olur. Bana da uydursanız ya bir şeyler arkadaşlar. Beni de millet seçti, beni de Yalovalılar seçti, benim de hoşuma giden bazı şeyler var. Fiilî durum yaratayım birkaç tane mesela, benim için de bir yasal değişiklik yapın. Böyle bir mantık doğru değildir değerli arkadaşlarım.

Kendisini bu kadar değersizleştiren bir yapı olabilir mi ya, kendisini bu kadar küçülten? Bu saatten sonra bu geçerse, ya milletvekilliği ile İçerenköy azası olmak, muhtarın yanında aza olmak arasında hiçbir fark yoktur. Hiçbir millî eğitim müdürü sizin telefonunuza çıkmaz. Niye çıksın ki senin telefonuna, niye çıksın? Ne yapacaksın yani sen ona? Niye çıksın ki sana? Bizimkilere zaten çıkmıyorlar da siz de böyle olacaksınız, hiçbir değeriniz olmayacak.

Yani, ben sözlü soru sormayacağım ama seçim bölgeme gittiğimde vatandaş bana soru soracak öyle mi, öyle yağma var mı? Vatandaş bana soracak, ben gelip Mecliste Bakana soracağım. Ben bakana sormuyorsam, vatandaş da bana sormayacak, bunu anlatacağız insanlara. Bak, senin hakkını alıyor diyeceğiz, senin. Dokunulmazlık, milletvekiline verilen bir hak değildir; dokunulmazlık, seçmene verilen bir haktır, seçmene şu denmektedir orada: “Sen bunu seç, korkma. Bu gelsin, özgürce düşüncelerini anlatsın.” Ona verilen bir haktır, böyle anlaşılır bu işler. Yani, biz de bunu vatandaşa anlatacağız, senin hakkını çalıyorlar diyeceğiz. Sen bana soru sormayacaksın artık. “Niye sormayacağım?” diyecek. E, ben bakana sormayacağım, sen de bana sormayacaksın. Öyle yağma var mı? Sen hem “evet” oyu vereceksin, hem benden hesap soracaksın ama ben bakana, Cumhurbaşkanına hesap sormayacağım. Böyle bir ballı kaymaklı iş yok. Bunun geçmeyeceğine inanıyorum.

Bakın, değerli arkadaşlarım, ülkemizin başı belada. Biz size yardımcı olmak istiyoruz. Tabii ki muhalefet olarak hem denetlemek hem yardımcı olmak gibi bir görevimiz var, hele hele terör konusunda. “Yenikapı’ya gel.” E gelelim kardeşim. “E gel, kırmızı kravat tak, mesaj verelim.” E verelim. “E işte, saraya gel.” E gelelim. Ya, siz hep mutabakat arıyorsunuz da siz 1919’dan beri olan mutabakatlarımızı yıkıyorsunuz ya, bir kalemden siliyorsunuz.

Bakın, 22 Haziran 1919’dur bunun başlangıcı, Amasya Genelgesi’dir.

“1) İstanbul Hükûmeti görevini yapamamaktadır.

2) Vatanın ve milletin bağımsızlığı tehlikededir.

3) Vatanın ve milletin bağımsızlığını yine milletin azim ve kararlılığı kurtaracaktır.” diyor, milletin azim ve kararlılığı. Millet iradesinden, “Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.” sözünün başlangıç yeri, ruhu, kaynağı, merkezi orasıdır. Bunu yok ediyorsunuz, yüz yıllık uzlaşmamızı bitiriyorsunuz.

Değerli arkadaşlarım, bu yaptıklarınız ne yazık ki doğru değildir ve yaparken de fütursuzca yapıyorsunuz. Yani, mesela, tutuklu kaymakamı vali yardımcısı olarak atıyorsunuz. Sözde, devleti temsil ediyorsunuz, FETÖ’cülerden ayıkliyorsunuz devleti; bir bakıyorsunuz, tutuklu kaymakamı vali

yardımcısı olarak atamışsınız, şehit astsubayı ihraç etmişsiniz, ölen hâkimi ihraç etmişsiniz, darbeyi enışteden öğrenmişsiniz, turist duasına çıkan turizmcı yetiştirmişsiniz, domates için cenaze namazı kıldırmışsınız!

Yani, şöyle bir şey var, diyor ki Millî Eğitim Bakanı; komik ya, gülüyorum yani böyle, bu kadar, böyle ciddiyetten uzak: “Sınava fen liseleri girseydi 3’üncü olurduk PISA sınavlarında ama meslek liseleri girdiği için sonuncu olduk.” Ya kardeşim, o zaman fen lisesi aç. Niye her tarafı imam-hatip yaptın? Madem fen liseleri girince üçüncü olacaktık, fen lisesi aç. Dalga mı geçiyorsun yani bizim aklımızla?

IMF’ye borç veriyorduk bir zamanlar, tulumbada su yokmuş meğer. Buraya geldik yani Türkiye’nin geldiği nokta bu. Bakın, 6 Mart 2015, Sayın Cumhurbaşkanı “Dolar 2,59, dolara yatırım yapan yaya kalır.” diyor. Yaya kalmamış, 1 lira artmış. Demek ki dinleseydi yaya kalacaktı, dinlemezse yaya kalmayacak.

Bir şey söyleyeceğim size arkadaşlar ya: Şu anda bir teklif versek, desek ki: Maaşlarımızın yarısından feragat edelim; vallahi, çok daha ciddi tartışmalar olur burada. Cumhuriyetten fedakârlık ediyoruz, cumhuriyetin tamamını veriyoruz biz; bırak öyle maaşın yarısını falan, cumhuriyetin tamamını veriyoruz, bir kişinin iki dudağının arasına koyuyoruz bunları. Bu, bugün Recep Tayyip Erdoğan’dır, yarın başkasıdır, o, bir fanidir yani üç sene, beş sene, on sene, yirmi sene, neyse, başkası gelecek, ona da verilmemelidir; belki yarın biz iktidar olacağız, bize de verilmemelidir.

Değerli arkadaşlarım, bu yaptıklarınız...

Şöyle bir savunma geliştiriyorsunuz: “Sistem işlemiyor. Onun için, sistemi düzeltelim.” Ya, sistemi işletmeyen sizsiniz. İhale Kanunu’nu 160 kez niye değiştiriyorsunuz? Sınavlar tek sınavdı, üç sınava çıkardınız, sonra tekrar bir sınava düşürdünüz. Millî Eğitim müsteşar yardımcısı 7 taneydi, 5’e düşürdünüz, sonra tekrar 7’ye çıkardınız. Niye bunları çıkardınız? Yargıtayda cemaatçilerin sayısını artırırken, cemaatçileri yerleştirirken sayıyı artırdınız, cemaatçilerden tasfiye ederken sayıyı düşürdünüz. Sözleşmeli öğretmenliği siz getirdiniz, siz kaldırdınız. Cemaate arsa verirken övündünüz “Ne istediler de vermedik?” dediniz, geri alırken “Vatan topraklarını kurtardık.” dediniz. Yani, Türkiye’yi bu hâle getiren sizlersiniz. Liyakati esas almayan sizsiniz. Yani, liyakati esas almayan engelleyecek olan şey ne? Ne engelliyor sizi yani? Neden mesela bir insanı Türk, Kürt, Alevi, Sünni, CHP’li, AKP’li, MHP’li, HDP’li diye bakmadan, sadece bu işi biliyor mu, şu konusunda uzman mı, eğitimde iyi mi, sağlığı iyi biliyor mu; neden bunu genel müdür yapmıyoruz? Buna engel olan ne? Sistemi tıkayan sizsiniz. Sistemi tıkayıp sonra da sistem çalışmıyor diyorsunuz.

Yine, bakın, yani Rusya Büyükelçisi öldürüldü, ülkemizin başı belada, bizim topraklarımızda oldu. Rusya’dan bir ekip geliyor, telefonu alıyor, Rusya’ya götürüyor, burada inceleme yapıyor. Şimdi, size niye inansınlar? Bakın, yandaş medyanın başlığı, 7 Aralık 2013: “Putin’e okul resti çekti” hep rest çekeriz zaten, biliyorsunuz. Yani, 17 Aralıktan on gün önce. 7 Aralık 2013, Sayın Cumhurbaşkanı, Sayın Recep Tayyip Erdoğan -o zaman daha Başbakan tabii- Putin’e rest çekmiş, diyor ki: “Bu Fetullah Gülen’in okullarına dokunma, dokunursan yakarım, dokunma.” diyor, rest çekiyor. Şimdi ne diyor? “Vallahi büyükelçiyi FETÖ’cüler öldürdü.” Kim inanır sana? Böyle bir siyaset olur mu arkadaşlar? Hangisi doğru? Böyle bir siyaset Türkiye’nin başını belaya sokar.

Yine üzüldüğüm bir şey, Sayın Cumhurbaşkanı -yani, bunu hepimizin dillendirmesi lazım ya- açıklama yapıyor şimdi -prompter da olmadığı için tabii- aynen şöyle: “Çankaya Belediyesine ait olan bir tesiste, Anadolu lisesi mezunu...” teröristi tanımlıyor. Değerli arkadaşlarım “Ankara Büyükşehir Belediyesine ait yolda, garın yanında yapılan patlamada; Ankara Büyükşehirde Merasim Sokak’ta -böyle bir şey olabilir mi- imam-hatip lisesi mezunu, meslek lisesi mezunu, Anadolu lisesi

mezunu...” Böyle bir şey olabilir mi? Böyle ciddiyetten uzak bir yaklaşım terörü çözebilir mi? Terör hepimizi vuruyor kardeşlerim, hepimizi. Ben geçen gün İstanbul’da gezerken çocuğuma uğradım, yani tedirginlik içerisinde herkes, hava karardı mı herkes evine giriyor. İlk kez dün akşam eve giderken aklıma geldi, nerede öleceğiz bilmiyorum dedim, hepimizi vuruyor. Yani, herkesi yakıyorsa bu terör, o zaman mücadele topyekûn olmalıdır, herkes bir bütün olmalıdır. Yani, terör örgütü iktidara yönelik olamaz, AK PARTİ’ye yönelik bir terör örgütü olmaz; terör örgütü hepimize karşı yöneliktir, size karşı değil. Yani, şöyle bir açıklama yapmaz: “Başkanlık için teklif sunuldu, iki buçuk saat sonra Beşiktaş’ta bomba patladı.” Yapmayın arkadaşlar, bunun hazırlığı var, öncesi var, planı var; bu sizinle ilgili değil, devletimize yönelik bir eylem bu, size ait değil bu. Devletin başı belada. Terör böyle çözülmez. Yani, İngiltere nasıl çözdü? AKP’nin ayrı terör politikası, CHP’nin ayrı terör politikası olmaz, bunlar beraber yapılır ama “Çankaya Belediyesine ait, Anadolu lisesi mezunu...” bunlar olmaz, bunlar doğru işler değil.

Değerli arkadaşlarım, istihbarat zafiyeti mi var, araç gereç zafiyeti mi var, eğitim zafiyeti mi var, bunlara oturulur, bakılır. Terörün yaşanmaması için eksiksiz, tam demokratik düzen ve siyasi partilerin demokrasi konusunda önce anlaşmamız lazım. Etkin, güçlü, dürüst bir kamu yönetimi; yöneticiler doğru karar almalı, liyakat olmalı, hayvanat bahçesi müdüründen TÜBİTAK Başkanı yapmamalısınız. Öğretmen alırken “Reis kim?” diye sormamalısınız. Siyasal sorumluluk tam işlemeli. Ne olmalı? Yapamayan gitmeli, istifa kavramı gelmeli. Ha, şuna katlıyorum: Türkiye’de parlamenter sistem dejenere olmuştur, bu doğrudur. Geç partinin başına, yüzde 1 oy al, kimse indiremez seni oradan. Değiştirelim bunu, bunu değiştirelim, bunu düzeltelim, bunu reforme edelim, hep birlikte başarılıyız bunu, başarabiliriz. Yani, bu sistem laçka oldu diye, bu sistemin alternatifi, bir kişiye Türkiye’yi teslim etmek değildir. Halep oradaysa arşın burada, beş sene sonra görürüz bakın neler olacağını, yandım Allah diye bundan yeniden vazgeçmeye çalışırız ve şunu da söyleyeyim size: Sayın Cumhurbaşkanına yapabileceğiniz en büyük kötülük budur, bundan daha büyük bir kötülük yapamazsınız. Bırakın, milletvekili olmayın ama çıkın buna itiraz edin. O 1 Mart 2003 tezkeresinde, değerli arkadaşlarım, burada bulunmuş bir arkadaşınız olarak, o zorlu, mücadeleli, o kapalı oturumda bulunmuş ender arkadaşlarımızdan birisi olarak oradaki duruşu göstermenizi istiyorum. Partinizin kurucusu, tüzüğünü yazan Ertuğrul Yalçınbayır yok artık burada ama emin olun ki 2001’de getirdiğiniz tüzük, Türkiye’deki siyasi partilerin içinde en demokratik tüzüktü, en iyisiydi. Ama, geldiğimiz bu on dört yıl içerisinde, bıraktım sizin partinizin tüzüğünü, Türkiye’yi de bir diktatörlüğün girdabına çekiyorsunuz. O özgürlükçü söylem, o Ertuğrul Yalçınbayır’ın yazdığı o tüzükten falan bir şey kalmadı geriye, gel gel, git git bir mantığa geldik.

Değerli arkadaşlarım, krizler yaşıyoruz bakın. Bunları doğru okumamız lazım, doğru. Yani, Halep’le ilgili kimisi “Orada katliam.” var dedi, kimisi kurtuluş naraları attı; karşılıklı videolar. Neydi? Bizim doğru okumamız lazım, Suriye’de tutkalın ne olduğunu doğru bilmemiz lazım. Suriye’de tutkal Arap milliyetçiliğidir, Suriye’de tutkal mezhep değildir. Suriye’de tutkal mezhep olsaydı Esad duramazdı çünkü yüzde 14’ü Hristiyan, yüzde 14’i Nusayri, yüzde 6’sı Durzi yani Sünni, Arap, Türkmen ve Kürtler var. Halep 5 milyonluk bir kent. Türkiye için İstanbul neyse, Suriye için Halep o; Türkiye için Ankara neyse, Suriye için Şam o. Burayı doğru okumamız lazım. 8 büyük kentin 6’sında Esad hâkim. Ne diye savaşıyoruz biz, bağıyoruz çağırıyoruz, “Kardeşim Esad”dan, “Katil Esad” noktalarına niye geldik? Şimdi niye tükürdüğümüzü yaladık? Hani Emevi Camisi’nde cuma namazı kılacaktır?

MURAT EMİR (Ankara) – Esad’la beraber kılacağız şimdi.

MUHARREM İNCE (Yalova) – Herhâlde Esad’la beraber kılınacak. Emevi Camisi’nde cuma namazı kılamadık ama Aylan bebeğin Bodrum’da cenaze namazını kıldık hep birlikte.

Değerli arkadaşlarım, gerçekten Türkiye'nin felakete sürüklenmemesi için aklımızı başımıza toplayalım. Bakın, Türkiye'de bu krizlerden, ekonomik krizlerden başımıza daha nelerin geleceğini bilmiyoruz. Başımıza ekonomik krizlerden...

Neden kriz yaşıyoruz? Nedir yani bu? Şimdi, on beş yıl boyunca krizlerin ülkesi olmuş yani 2002'de terör bitmiş, terör örgütünün lideri hapse atılmış, komşularla bir problemimiz yok; bunun nedenini bulmamız lazım. 2002'de dolar 1,6 ve neden yükseliyor bugün şimdi "terör" dediğimizde, bize verilen cevaplar: Bir: FETÖ var, ondan yükseliyor. İki: Trump bir işin başına geçsin, o zaman görürsünüz. Üç: Dış mihraklar yönetiyor bunu. Böyle bir şey olamaz yani dolar Meksika pezosuna karşı 1 artarken TL'ye karşı 3 artıyorsa ortada ekonomik değil, siyasi birtakım kararlar var demektir. Biz döviz açığı olan bir ülkeyiz. Biz talep ettiğimizi, kullandığımızı kendimiz üretemiyoruz; dışarıdan doğal gaz alıyoruz, dışarıdan petrol alıyoruz, bunları ithal edince de döviz ödüyoruz yani ihracatımız artmıyor. Otomotivde ihraç ediyoruz ama orada kullandığımız malzemenin yüzde 70'ini ithal ediyoruz zaten. İran'dan doğal gaz aldık, aldığımız doğal gazın karşılığında altın ödedik, o altını da ihracat saydık; böyle bir şey olabilir mi? Doğal gaz alacaksın, altınla ödeyeceksin, ödediğin altını da ihracata sayacaksın. Domatesin tohumu ithal.

IMF'ye olan borçları ödedik. IMF bir mahalle bakkalı arkadaşlar, mahalle bakkalı. Mahalle bakkalına en fazla 5 bin lira borçlanırsın, 500 bin lira borçlanamazsın çünkü onun gücü yetmez. Mahalle bakkalına borcumuzu bitirdik ama AVM'lere borçlandık, daha büyüklerine borçlandık. Bunu doğru anlatmadınız. "IMF'ye borç veririz." biz diye hava atarken tulumbada su yok noktasına geldik değerli arkadaşlarım.

Devlet garantisi verdiniz; o FETÖ'cü şirketlere, 600 civarında şirkete el koydunuz şimdi. Ne olacak el koyunca? Onun parasını biz ödüyoruz yine. Siz onlara, o FETÖ'cü şirketlere devlet garantisi vermediniz mi? Sizin FETÖ'cü 600 şirkete el koymanızın maliyeti var arkadaşlar, devlet garantisi olduğu için bunlar ödenecek.

MEHMET MUŞ (İstanbul) – Muharrem Bey, açıklar mısınız?

MUHARREM İNCE (Yalova) – Açıklarım sonra sana. Başkan, açıklarım sonra.

On beş yılda üretimi artırmamışsın, 500 kişilik bir tane fabrika kurmamışsın. Özelleştirme İdaresine gerek yok, hepsini satmışsın zaten, geriye bir şey kalmamış. Alınan kararlar siyasi kararlar olduğu için duvara tosladı Türkiye. Turizm çöktü yani turizmciiler, otelciler kötü hizmet verdi de onun için mi turizm çöktü? Vallahi, sabahleyin Rus uçağı düşürüldüğünde ben ilk kez bir şey gördüm, 2-3 milletvekili vardı yanımda "Arkadaşlar, ben siyasette böyle bir şey görmedim." dedim. Açıklama -alt yazı- aynen şöyleydi, ilk açıklama Cumhurbaşkanlığından yapıldı "Rus uçağı düşürülmüştür." diye. Sonra Davutoğlu çıktı "Emri ben verdim." dedi. Sonra işler sarpa sarmaya başlayınca "Ben demedim, Hava Kuvvetleri Komutanı yaptı." dedi, o da "Ben yapmadım, pilot yaptı." dedi. En sonunda FETÖ'cü pilota kadar geldik; Cumhurbaşkanından başladık, FETÖ'cü pilota kadar geldik.

BÜLENT TEZCAN (Aydı) – Şimdi Burhan Kuzu, Davutoğlu'na attı gene.

MUHARREM İNCE (Yalova) – Bunun sonucunda turizm çöktü değerli arkadaşlarım.

Derecelendirme kuruluşları; "Basarsın parayı, alırsın notu." dedi Sayın Cumhurbaşkanı. Ben de bir soru önergesi verdim, o arada böyle araya sıkıştırdım, çaktırmadan ama, nasıl olsa gelirler buna, ben buradan yakalarım dedim. Verilen cevap: "Derecelendirme kuruluşlarına AK PARTİ Hükümetleri üye oldu." Tahmini parayı söylüyorum, 25 milyon dolar para verdiler. Bana diyor ki: "Para verdik ama üye olduk. Para verdik ama mahrem bilgi olduğu için söyleyemeyiz." 25 milyon dolar civarı para verdiler. Bir şey söyleyeyim mi? Hem para verdiler yani bastılar parayı hem de notu alamadılar. Böyle

bir şey olabilir mi? Böyle hakaret edersen sana not verirler mi? Böyle bir şey yok. Sokaktaki Ahmet Efendi'yi kandırırın, bizi nasıl kandıracaksınız? Bu derecelendirme kuruluşları durduk yerde sana gelip not vermiyor, sen istiyorsun “Bana not ver.” diye ya da yatırımcı istiyor, parasını sağlama almak istiyor adam, senin durumunu öğrenmek istiyor.

Değerli arkadaşlarım, böyle bir durumda yatırımcı gelmez. İç politika ile dış politika birbirine karıştı artık. Memleketin iç politikası, dış politikası, hepsi aynı oldu. Kutuplaşma arttı, askerî harcamalar arttı, hukuk askıda, uzlaşma kültürü yok edildi, köprü dolarla, otoyol dolarla, ihaleler dolarla, kiralar dolarla, hac, umre dolar 3,5 iken 3,6'dan sabitleyerek dolarla. Döviz artınca ne oluyor? Enerji, petrol, doğal gazda dışa bağımlıyız, bu sefer pahalaniyor. Sanayide ürettiklerimizin yüzde 50'si ithal, maliyet yükseliyor. Sadece şirketler iki üç aylık kur farkında 30-35 milyar dolar zarar etmiş. Şirketlerin burada kaybı olunca kurumlar vergisinden devletin kaybı oluyor. Devlet, şirketlerin borcuna kefil olduğu için borç yükü artıyor, iflaslar, küçülmeler birbirini tamamlıyor. Bütün bu ortamda da Başbakanın açıklaması “Dolsa ne olur dolmasa ne olur.” Yani, memleket bu durumdayken Başbakanın açıklaması “Dolsa ne olur dolmasa ne olur.”

Peki, ne yapmamız lazım? Yani, bu memlekette evlatlarımız her gün o fakir fukara çocukları, o yer yatağında büyüyen çocuklar, o hayatında lüfer balığı yememiş çocuklar; o babalarından zor harçlık alan çocuklar; o evlerinin dışı sıvasız olan çocuklar alnından vurulup şehit olurken...

Hüseyin Çelik'in bir sözünü hiç unutmuyorum, yazdı, Meclis tatildi, biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak, yılını şu anda çıkaramadım, terörü görüşelim Mecliste, genel görüşme istedik. Hüseyin Çelik, Hükümet sözcüsüydü, “3-5 Mehmetçik şehit oluyor diye Meclisi toplayamayız.” demişti. Hiç unutmuyorum bunu. Bugün 14 şehidimiz var, biz Mecliste, bu saatte, bir kişinin siyasi geleceğini tartışıyoruz. (“30'a çıkmış.” sesleri)

Değerli arkadaşlarım, bu gidiş gidiş değildir, bu gidiş iyi değildir, bu gidiş doğru değildir, burada Türkiye Cumhuriyetini bir belirsizliğe itersiniz, bir enkaz yaratırsınız buradan. Bu kimseye yar olmaz. Buradan vazgeçelim. Belki bir daha milletvekili olamayabilirsiniz, hiç önemli değil, olmasak da olur, problem değil.

İBRAHİM HALİL FIRAT (Adıyaman) – Dur bir dakika Başkanım.

Bir laf söylüyorsunuz da siz de genel başkan olmak için burada... (Gürültüler)

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Ya, sen bir dinlesene gözünü sevdiğim! Ayıp değil mi ya! (Gürültüler)

MUHARREM İNCE (Yalova) – Bir dakika... Ben cevap veririm. (Gürültüler)

İBRAHİM HALİL FIRAT (Adıyaman) – Sen benim milletvekili olmama ne karışyorsun?

BAŞKAN – İbrahim Bey, Sayın Fırat... (Gürültüler)

MUHARREM İNCE (Yalova) – Ben merak etmiyorum arkadaşlar. Acele etmeyin.

Benim ne olacağım benim partimde seni ilgilendirmez. Ben kapıcı da olurum...

İBRAHİM HALİL FIRAT (Adıyaman) – Benimki de seni ilgilendirmez. Biz de, kapıcı da oluruz, her şey de oluruz.

MUHARREM İNCE (Yalova) – “Benimki de seni ilgilendirmez.” diyemezsin. Sen partine istediğin kişiyi genel başkan yaparsın, ben ona karışmam.

İBRAHİM HALİL FIRAT (Adıyaman) – Sen benim milletvekili olmama karışyorsun.

MUHARREM İNCE (Yalova) – Ben karışmıyorum. Türkiye Cumhuriyeti, babanın çiftliği değildir senin, tamam mı? Türkiye Cumhuriyeti babanın çiftliği değildir!

İBRAHİM HALİL FIRAT (Adıyaman) – Sizin de babanızın çiftliği değildir Bana bunu söyleme hakkınız yoktur. Ben de aynısını size söylüyorum.

MUHARREM İNCE (Yalova) – Değildir tabii ki. Bir şey söyleyeyim mi: Bir insan bu metni okuyup da hâlâ daha bunu savunuyorsa bence okuma kabiliyetiyle ilgili bir sıkıntısı var demektir. Yazık, yazık! (Gürültüler)

BAŞKAN – Sayın İnce...(Gürültüler)

İBRAHİM HALİL FIRAT (Adıyaman) – Sen burada milletvekillerine hakaret edemezsin!

MUHARREM İNCE (Yalova) – Ben kimseye hakaret etmedim. (Gürültüler)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, bir dakika. Böyle bağırarak konuşmaya gerek yok. Bir saniye. Bir dakika.

İBRAHİM HALİL FIRAT (Adıyaman) – Sen burada hakaret edemezsin!

BAŞKAN – Sayın Fırat, bir dakika.

Sayın İnce, siz de okursunuz, biz de okuruz metni. Okuma kabiliyeti, anlama kabiliyetiyle ilgili kimse kimseyi itham edemez. Bu metinle ilgili biz de izah edeceğiz, konuşursunuz, okuma kabiliyetiyle falan bir şey yok.

MUHARREM İNCE (Yalova) – Ben kimseye hakaret etmedim, arkadaşın zoruna gitmiş olabilir söylediklerim ama orada hakaret unsuru yok.

BAŞKAN – “Milletvekili olursun, olmazsın.” falan, biz de ona karar veririz, ayrı mesele. Görüşlerinizi açıklayın, tamam, ama buradaki arkadaşları itham eden bir şey olmasın.

Buyurun.

MUHARREM İNCE (Yalova) – Sayın Başkan, bakın, ben az önce bir şey söyledim. Aynı konuşmaları arkadaşımız yaparsa, Sayın Vekilimiz yaparsa o zaman anlayabilirim onu. Ben dedim ki: Parlamenter sistem de yıpranmış dedim. Yani dedim, mesela siyasi partiler -bir partiyi kastederek söylemedim, bütün partileri kastederek söyledim- tepesine geç, yüzde 1 alsan dahi değiştirelemiyorsun, bunu değiştirmemiz lazım, yeniden... Ben bir partiyi kastetmiyorum. Dedim ki: Bunu, parlamenter sistemi daha saygın hâle getirebiliriz dedim. Ben bunları söyledim. Ben bu yürekliliği gösteriyorum. O Genel Kurulda da benim geçmişte neler söylediğimi Sayın Berber iyi bilecektir, o günleri hatırlayacaktır, yani yeni milletvekili olduğum günlerde de bir duruşumun olduğunu...

RECAİ BERBER (Manisa) – Parlamenter sistemle ilgili bir önerge, bir şey ben hatırlamıyorum. On beş senedir milletvekilisiniz, parlamenter sistemle alakalı hani önerge?

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Niye Seçim Kanunu’nu değiştirmediniz o zaman, şimdi bunu söylüyorsunuz?

MUHARREM İNCE (Yalova) – Önergelerden birisi baraj sistemidir, o barajlara kaç tane kanun teklifi verdiğimizizi, hepsini bilirsiniz zaten. Bakın... (Gürültüler)

BAŞKAN – Bir dakika arkadaşlar.

RECAİ BERBER (Manisa) – Parlamenter sistemle ilgili bir tane önerge görmedim ben.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Teklifi niye reddettiniz? 12 Eylül darbe hukukundan faydalanmayı tercih ettiniz. Avrupa’da gayet güzel işliyor. Bakın Latin Amerika’ya. (Gürültüler)

BAŞKAN – Arkadaşlar, bir dakika.

BÜLENT TEZCAN (Aydı) – Sayın Başkan, böyle bir usul yerleşecekse, hepimiz birbirimize söz atacaksak bu doğru olmaz.

BAŞKAN – Arkadaşlar, bir dakika.

Tamam Sayın Tezcan, iyi de yani böyle sadece bir monolog da olmuyor işte her zaman, arada bir oluyor ama bir tadında bırakmak lazım.

İBRAHİM HALİL FIRAT (Adıyaman) – Kimse bana hakaret edemez!

BAŞKAN – Sayın Fırat...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Nerede hakaret var? Hukukçu musunuz siz? Nasıl hukukçusunuz? Nerede hakaret var? Eleştiridir bu. (Gürültüler)

İBRAHİM HALİL FIRAT (Adıyaman) – Bize akıl vermeye hakkınız yok!

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen, durun biraz. Konuşacağız, sırayla konuşacağız. (Gürültüler)

BÜLENT TEZCAN (Aydı) – Sayın Başkan, lütfen sükuneti sağlayın.

BAŞKAN – Uğraşyoruz ama malum, biliyorsunuz, sükunetle... Şahsiyatla uğraşmak, o da sıkıntı.

Burada bulunan arkadaşlar, milletvekilliği, parti, şahısları gündem yapmayalım. Konuşalım geneliyle ilgili ve neyi konuşuyoruz? Anayasa değişikliğini konuşuyoruz. Sakin olalım. (Gürültüler)

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – O kadar uzun süre toplantı yaparsanız gerilir, tabii, ortam.

MUHARREM İNCE (Yalova) – Yani, bağırduğunuz zaman ürkecek falan hâlim yok, sadece güme gitmesin diye susuyorum, yani korkup da susacağımı, fikirlerimden vazgeçeceğimi, konuşmayacağımı falan zannediyorsanız yanılıyorsunuz. Öyle bir kaygım falan yok yani.

BAŞKAN – Buradaki herkes öyle Sayın İnce, hiç merak etmeyin.

MUHARREM İNCE (Yalova) – Daha konuşacağız, pek çok madde var, gelip konuşacağız, buradayız.

RECAİ BERBER (Manisa) – Üst perdeden konuşacak, bağırarak...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Üstten konuşmanın ustası için siz anayasa yapıyorsunuz ya! (Gülüşmeler)

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Üst perdeden konuşan bir kişi var bu ülkede.

BAŞKAN – Arkadaşlar...

Sayın Özel, lütfen.

MUHARREM İNCE (Yalova) – Ben küçük bir ilave yapayım Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Buyurunuz.

MUHARREM İNCE (Yalova) – Şimdi, bakın, İbn-i Haldun devletleri şöyle tanımlar, der ki: “Bir devlet kurulduktan yaklaşık yüz yıl sonra büyük badirelerle karşılaşabilir. Devletlerin yüz yılı çok tehlikelidir.” Osmanlı 1299’da kuruldu, 1402’de geldi Timur, Osmanlı’yı dağıttı Ankara Savaşı’yla. İdari, askeri, siyasi karmaşa çıktı, beylikler dönemi ortaya çıktı, devlet dağıldı. Fetret devri 1402’den 1413’e kadar sürdü. Türkiye Cumhuriyeti de 19’dan, 20-23 dersek, yaklaşık yüz yıl oldu. Gelin, sinirlenelim birbirimize, bağıralım, çağıralım, önemli değil, memleketin, devletin bekası için, geleceğimiz için, çocuklarımız için doğruyu bulalım yalnız. Ben tartışmaya hazırım. Buradan dışarı çıkınca da tartışmaya hazırım. Yani yanlış düşündüğüm şeyleri... Neyi yanlış düşündüğümde beni ikna etsin arkadaşım ama hakaret falan, asla hakaret etmedim, neden hakaret edeyim? Başka bir yerde edebilirim belki. Burada ideolojik bir şeyi tartışmıyorum ben, ben ülkemizin geleceğini tartışıyorum. Ben sizin de samimi olduğunuza inanıyorum, kendimin de samimi olduğuna inanıyorum. Sizin görmediğinizi düşünüyorum, yanlış yaptığınızı düşünüyorum. Beni ikna etsin. Yani bu yetkileri

bir kişinin kullandığında başımıza nelerin geleceğini... Nasıl olabilir bu? Yani hakem bir takımın formasını nasıl giyebilir? Bu doğru değildir. Ben bunları anlatmaya çalışıyorum. Yani İbn-i Haldun'u haklı çıkarmayalım, haksız çıksın İbn-i Haldun, devletimiz zeval görmesin diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

İbn-i Haldun 1402'den sonrası için haksız çıktı, yüz yılda bir olmadı. İnşallah haksız çıkar.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Ama ne acılar yaşandı. Bir daha mı yaşayalım?

MUHARREM İNCE (Yalova) – Ama gidiyordu tabii, yani, dağılıyordu.

BAŞKAN – Haksız çıkar, merak etmeyin, haksız çıkacak. (Gürültüler)

AYTUN ÇIRAY (İzmir) – 30 şehitle bu tartışmayı yaptınız ya, helal olsun size! (Gürültüler)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar...

Sayın Çelik, buyurun.

BURCU ÇELİK (Muş) – Değerli arkadaşlar, Sayın Başkan; anayasa bir ülkenin yüzünü döndüğü en büyük, en önemli yazılı metindir. Bir ülkeyle ilgili hiçbir bilginiz olmasa da o ülkenin anayasasına baktığınızda nasıl bir ülke olduğunu kolaylıkla anlayabilirsiniz. Ülke anayasaları, bir ülkenin totaliter bir rejim mi, yoksa özgürlükçü bir rejim mi olduğunu çok açık bir şekilde ortaya koyar. Bu sebeple de anayasa yapmak, alelade bir metin oluşturmanın ötesinde, bir ülkedeki bütün halkların nereye bakacağını, nereye yöneleceğini gösteren bir çalışma olacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğunda, hatta kurulmadan önce de pek çok anayasa yapım süreçleri geçirmiştir. Türkiye'de -sadece buna bir örnek vermek isterim- anayasal süreç 1808 tarihinde ilan edilen Senedi İttifak'la başlayıp günümüze kadar devam etmiştir. İkinci Mahmut döneminde Alemdar Mustafa Paşa tarafından hazırlanan Senedi İttifak, merkezî otoriteyi taşrada hâkim kılmak için Rumeli ve Anadolu ayanları ile Osmanlı devleti arasında 29 Eylül 1808'de imzalandı. Osmanlı'da Senedi İttifak'la ilk defa devlet iktidarı sınırlandırıldığından bu belge tarihimizde ilk anayasal belge kabul edilmektedir. Yani, değerli arkadaşlar, anlatmak istediğim şudur ki: Tarih içerisinde hep tek başına iktidardan toplumsal konsensüse doğru bir evrilme oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu sebeple de mevcut anayasa değişikliğini incelerken en temel almamız gereken nokta yeni değişikliğin demokratik anlamda bizi nereye götürdüğüdür.

Değerli arkadaşlar, herhâlde bütün parti gruplarının, var olan anayasayı değiştirmek, Türkiye'nin çoğulcu yapısına uygun anayasayı açığa çıkarmak noktasında hemfikir olduğunu düşünmekteyim. Mevcut Anayasa'nın bir darbe ürünü olması, temel insan hak ve özgürlüklerinin olmadığı süreçte kabul edilmiş olması birçok eksikliği beraberinde getirmiştir. Bu sebeple, yıllar içerisinde Anayasa, yamalı bohçaya dönmüştür. Bugünlerde, benzer koşullarda, anayasa değişikliğinin konuşulması da tesadüf değildir. Ülkenin geleceğini belirleyecek olan anayasa değişikliğinin, var olan OHAL koşullarında tartışılması bile ortaya çıkacak olan anayasanın kapsayıcı, çoğulcu ve temel insan hak ve özgürlüklerini esas alan bir anayasa olmayacağını bize göstermektedir. Anayasa tartışmalarına geçmeden önce yapılması gereken, demokratik tartışma zeminini ortadan kaldıran OHAL'in kaldırılmasıdır değerli arkadaşlar.

Anayasanın toplumsal sözleşme olması nedeniyle, mevcut ekonomik, sosyal, siyasal kutuplaşma ortamında anayasa yapılıma koşullarının olmadığı açıktır. Anayasa değişikliğinde atlanmaması gereken en temel husus, bu çalışmalar yapılırken toplumun tüm kesimlerinin sürece dâhil edilmesidir. Kapalı kapılar ardında, siyasi hesaplar çerçevesinde, bir ülkenin geleceğinden ziyade dar bir çerçevenin, dar bir çevrenin geleceğini kurgulayan bir anayasa tabii ki kabul edilemez.

Değerli milletvekilleri, Sayın Başkan; anayasa değişiklik teklifini madde madde inceledik. Parlamentonun denetim yetkisinin elinden alınacağı, bu kapsamda gensoru ve Meclis soruşturma mekanizmalarının kaldırılacağı, denetim ve karar mekanizmalarının tek elde toplanacağı, istenildiğinde istenilen her konuda kanun hükmünde kararnameyle karar verilebileceği bir teklifle karşı karşıyayız. Bu teklif, yasama, yürütme ve yargı erkleri arasındaki kuvvetler ayrılığını, kuvvetlerin birliği ve uyumu adıyla, tek bir kişinin iradesi altında toplamaya çalışmasıdır. Bu hâliyle, Türkiye’de uzun yıllardır sürdürülen mücadelenin demokratik kazanımları yok edilmek istenmektedir.

Değerli arkadaşlar, bir hukukçu olarak metnin içeriğini inceledim ve burada aslında ulaşmak istediğim en temel kriter, denge -denetleme meselesidir. “Nedir denge- denetleme?” diyecek olursanız, denge,-denetlemeyi demokrasi kültürünün yaygınlaşması ve yerleşmesi için sadece güçler ayrılığı olarak değil, toplumsal mutabakatı sağlamayı hedefleyen bir yaşam biçimi olarak da tanımlamak gerekir. Denge ve denetleme sistemi, yasama, yürütme, yargı, medya, sivil toplum ve vatandaş güçlerinin, demokratik bir toplum düzeni için, kendi görev ve sorumlulukları çerçevesinde, birbirlerinin güçlerini dengelemesi ve denetlemesidir. Denge ve denetleme, bir erkin diğerlerine üstünlük kurmasının önüne geçer, azınlığı çoğunluktan korur ve toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetir. Ayrıca, denge ve denetleme içinde önemli bir ayak olan yerel yönetimlerin, kaynakların yerelde kullanılması, yerel demokrasinin güçlendirilmesi ve ilgili kararların yerelde alınmasını sağlayacak şekilde güçlendirilmesidir.

Denge ve denetleme, demokratik bir devlette kilit paydaş ve kurumların birbirleriyle olan ilişkilerini ve kendilerine özgü işlevlerini düzenleyen bir sistemdir. Denge ve denetleme sisteminde tüm paydaş ve kurumların her birinin özgün bir işlevi vardır, her birinin kendi işlevini yerine getirmek için yetkisi vardır ve yetki açısından bir diğerinden bağımsızdır. Her birinin diğerine karşı belirli sorumlulukları vardır. Hiçbiri bir diğerinden daha fazla ya da daha az önemli değildir değerli arkadaşlar. Bunlar Anayasa, Türkiye Cumhuriyeti yasaları ile uluslararası sözleşmelere bağlı gerçekliklerdir. Hepsini meşruiyetini vatandaşlardan alır, halktan alır çünkü nihai karar verici elbette ki halktır.

Neden denge ve denetleme sistemine önem verdiğimizize gelecek olursak, denge ve denetleme, meşru gücün yönetmesi için uygun bir zemin hazırlarken topluma hizmet edecek iyi düşüncelerin uygulanmasını sağlar, gücün kötüye kullanımını, baskı, yolsuzluk ve yozlaşmayı azaltmayı hedefler. Güçlü bir denge ve denetleme sistemi olduğunda toplumsal adaletin sağlandığı, yönetimin hesap verdiği, hak ve özgürlüklerin garanti altına alındığı çoğulcu bir Türkiye’de yaşama ümidimiz doğar. Bu ümitle beraber yürütmenin uygulamalarının insan haklarına uygunluğunu denetleyen bir Meclisimizin olması gerekir değerli arkadaşlar. Ancak bunların hiçbir tanesi şu andaki teklifte yok.

Meclis ve yürütmenin uygulama ve kararlarının evrensel hak ve özgürlüklere aykırı olmasını engelleyecek bağımsız ve tarafsız bir yargıya sahip olmamız gerekir. Bağımsız ve tarafsız bir yargıyla daha adil bir Türkiye’de yaşayabiliriz. Fakat bugün yargıyı konuştuğumuzda, yargının bağımsızlığından ve tarafsızlığından söz etmek asla ve katiyen mümkün değildir.

Denge ve denetleme sayesinde yurttaşlar ve sivil toplum örgütleri, karar verme süreçlerine etkin bir şekilde katılıp yürütmeden hesap sorabilirler. Örneğin bu teklif, hangi sivil toplum örgütleriyle tartışıldı, hangi akademisyenlerden görüş alındı, hangi üniversitelerden bu anlamda görüş alındı? Böyle

bir şey var mı şu andaki çalışmada? Yok. Sadece 2 partinin oturup, baş başa verip tartıştığı, ortaya çıkardığı ve kabul ettirilmeye çalışılan, asla adına “toplumsal sözleşme” diyemeyeceğimiz, sadece bir belge niteliğindedir şu anda bizler için.

Gerçek temsiliyeti sağlayan bir seçim sistemiyle de yasalarımız bir gruba değil, hepimize hizmet edecek bir hâle gelmelidir değerli arkadaşlar. Bu anayasa değişikliğiyle Cumhurbaşkanının pozisyonu düzenlenmek istenmekte. Şimdi baktığımız zaman bu ülkenin en öncelikli sorunu Cumhurbaşkanının pozisyonu mudur? Bu ülkenin yıllardır irade gösterilemediği için çözülememiş yığınla sorunu vardır. Hâlen daha bu ülkede Alevi yurttaşların kimlik sorunu vardır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin pek çok ihlal kararına rağmen hâlâ ülkemizde buna ilişkin bir düzenleme yapılmamıştır. Hükümetin önce bir çalışma yaptığı, “açılım” dediği ama sonra bizce oy devşiremeyeceğini gördüğü için vazgeçtiğini düşündüğü bu açılım da rafa kaldırılmış olması gerekir. Soruyoruz değerli arkadaşlar: Alevilerin kimlik sorunu Cumhurbaşkanının pozisyonundan daha mı az önemlidir?

Yine bakıyoruz, yıllardır Kürt sorunu hâlâ çözülemeyen ve önümüzde gerçekten tarihi ve siyasi bir sorun olarak durmaktadır. Bu konuda, yakın zamanda bir çalışma yapıldı, bir çözüm sürecinden geçtik hepimiz ve cumhuriyet tarihinde en fazla yol katedilen dönem oldu, bunu kabul ediyoruz. Ancak en önemli günlerde, en önemli zamanlarda yarıda bırakıldı bu çözüm süreci. Biz yine bu geri dönüşün oy devşirmeyle alakalı, siyasi beklentilerle alakalı olduğunu düşünüyoruz. Yine soruyoruz Değerli Başkan: Kürt sorunu, Cumhurbaşkanının pozisyonundan daha mı az önemlidir?

Yine bakıyoruz değerli arkadaşlar, kadın ölümleri, on dört yılda yüzde 1.400 artmıştır. Her geçen gün yeni bir kadın cinayeti gündemimize gelmektedir. Bu konuda çözüme yönelik etki edecek çalışmalar gerektiği düzeyde ne yazık ki yapılamamıştır. Soruyoruz: Kadınlarımızın hayatta kalması bu tekliften çok daha mı önemlidir?

Ülkede artan işsizlik, ekonomik sorun, emekçilerin sorunları, azınlıkların sorunları, kültürel sorunlarımız, sosyal sorunlarımız, toplumsal gerçekliklerimizin hangisini bu teklifte görebiliyoruz değerli arkadaşlar? Tüm bunların ötesinde bizler için önemli olabilecek olan dediğimiz sorunlar gerçekten bu teklif içerisindeki sorunlar mıdır?

Bugün adalete güven hiç olmadığı kadar düşük bir durumdadır. Bunu ikili konuşmalarımızda her gruptan arkadaşlarla dile getiriyoruz. Bugün vatandaşımız, halkımız yargıya, savcıya, hâkime asla ve katiyen güvenmemektedir. Halkı bir tarafa bırakıyorum, savcılar ve hâkimler dahi bugün bu yargıya güvenmemektedirler. Peki, değerli arkadaşlar, yargımızın bu hâlde olması mı, yoksa bu teklifin alelacele, üç dört gün içerisinde bu Komisyondan çıkartılıp referandum sürecine getirilmesi midir önemli olan?

Bunlar gibi, gerçekten de kronikleşmiş ve çözüm arayan pek çok sorun daha eklenebilir. Bizim, kimin başkan olduğu ya da olacağıyla ilgili kişisel hiçbir derdimiz yok. Bunun altını çizmek isteriz. Bizim derdimiz, yarınlarda böleceğimiz yetkilerin gerçekten de iyi niyetle kullanılıp kullanılamayacağıının sorunudur. Birilerinin iyi niyetine bıraktığımız bir sistem oluşturamayız değerli arkadaşlar. Bugün siz Sayın Cumhurbaşkanına çok güveniyor olabilirsiniz, elbette ki bizler de aynı noktada olabiliriz ama bizim bahsettiğimiz çok açıktır, mesele Cumhurbaşkanının kendisiyle, şahsıyla ilgili bir durum değildir. Sizin de dediğiniz gibi, bu, herkesi kapsayacak bir değişiklik olduğu için bundan sonra her gelenin iyi niyetli olup olmadığına, bu düzenlemeye bağlı kalıp kalmayacağına, hukuka bağlı kalıp kalmayacağına, Anayasa’ya bağlı kalıp kalmayacağına asla ve katiyen garanti veremeyiz değerli arkadaşlar. Bütün mesele, bütün kaygılarımız esasen budur.

Bahsettiğimiz gibi, yeni durumun sorun çözmüyor olması da büyük önem arz etmektedir. Metne baktığımızda, sorunları çözen değil, bilakis sorunları daha da derinleştiren bir metinle karşı karşıyayız. Mevcut anayasa değişiklik önerisinde öne çıkan en temel sorunlardan birisi yasama-yürütme arasındaki

ilişkidir. Bu ilişkide Meclisin ve Cumhurbaşkanının aynı tarihte değişmesi ve aynı sürede görev yapmaları, tarafsızlık anlamında önemli ve büyük bir sıkıntı yaratacaktır. Bu, tek taraflı bir Parlamento yaratacaktır Sayın Başkan. Birbirlerini denetlemesi de mümkün olmayacaktır bu hâliyle.

Yedek milletvekilliği gibi mevzunun gündeme getirilmesi, zaten yürütme ve yasama anlamında ilişkilerin zorluğu göz önüne alındığında işleri iyice içinden çıkılmaz hâle getirmektedir. Anayasa değişikliklerinde vekillerin üzerindeki baskıları, kabin önündeki komiser milletvekillerine hepimiz tanık oluyoruz. Peki, değerli arkadaşlar, durum böyleyken yedek milletvekilliği getirilirse o zaman vekillerin Parlamentoda bağımsızlığı, ifade özgürlüğü de bir o kadar ne yazık ki zorlaşacaktır. Bununla beraber, mevcut durum muhalefet vekilleri için de bir baskı unsuruna dönüşecektir değerli arkadaşlar.

Şimdi, öncelikle şunu söyleyelim: Teklif, önümüzdeki teklif değerli arkadaşlar, önceki Anayasa tartışmalarını hiçe saymış, kapalı kapılar ardında bir anda hazırlanmıştır. İçeriğinde de âdeta zemini sallantıda olan bir binaya kaçak kat çıkılmıştır. Senelerdir tartışılmalı 1982 Anayasası'na itiraz edilen tüm olumsuzlukları korunduğu gibi bir de sistemsiz, dengesiz bir üstün erk eklenmektedir bu teklifle. Öncelikle, parlamenter sistemin yapı taşları aynen korunmaktadır. Örneğin, tüm bakanlıklara dair kanunlar, siyasi partilerin faaliyetini düzenleyen kanunlar, seçim kanunları, merkezî idare ve yerel yönetimlere ilişkin tüm düzenlemelere ilişkin hiçbir yol temizliği öngörülmemiştir. Bir kişiye ilişkin yetkiler alelacele mevcut sistemin üzerine boca edilmiştir değerli arkadaşlar.

Bir başka deyişle aslında mesele şudur: Kenan Evren için dikilmiş elbise...

BAŞKAN – Arkadaşlar, biraz sessiz olabilir miyiz? Değerli arkadaşlar, biraz sessiz olalım.

BURCU ÇELİK (Muş) – Bu teklifle, değerli arkadaşlar, Kenan Evren için dikilmiş elbise, yamalarla, seçilecek olan Cumhurbaşkanı için dikilmiş kaftana dönüştürülmek istenmektedir. Özet budur.

Bu teklif “Cumhurbaşkanı” sıfatını muhafaza etmekte, ancak onu parlamenter sistemdeki Cumhurbaşkanının çok ötesinde yetkilerle donatmaktadır. Üstelik 1982 Anayasası'nın en çok eleştirilen yanı olan Cumhurbaşkanına yetki verip sorumluluk vermeme tercihi de büyük ölçüde korunmaktadır.

Değerli arkadaşlar, öncelikle, parlamenter sisteme göre şekillendirilmiş Cumhurbaşkanı devleti temsil eder. Sembolik yetkilerle donatılmıştır ve hukuken sorumsuzdur. Partilerüstü bir konumda, devlet fonksiyonlarının dengeli ve düzenli yürütülmesini gözetmek zorundadır. Siyasi çekişmelere taraf olmayan, olamayan Cumhurbaşkanı, siyasette aktif bir rol de üstlenmemelidir. Ama biz teklife baktığımızda Parlamento'ya iç, dış siyasete kadar mesaj dahi verebilmektedir teklifle.

2010 referandumuyla gelen ve parlamenter sistemi zedeleyen Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi bu ilkelerle açıkça bağdaşmaz. Meydanlara inip oy isteyen bir kişi, siyasi vaatte bulunmak mecburiyetindedir. Ancak seçildiğinde bunu icra edecek konumda olamaz değerli arkadaşlar. Bununla birlikte, partilerüstü ve temsil gücü yüksek konumu dikkate alındığında Cumhurbaşkanı kendisine oy vermeyenlerin de Cumhurbaşkanı olmak mecburiyetindedir. Fakat bu teklifle adına “partili Cumhurbaşkanlığı” dendi, “yetkileri kuvvetlendirilmiş Cumhurbaşkanlığı” dendi ve çok açık, yüzde 50'yi aşacak olan, iktidar olan partinin içerisinden Cumhurbaşkanını seçeceğimize göre nasıl bir partiden bağımsız ele alacağız, nasıl bu partiyle olan bağımlı keseceğiz değerli arkadaşlar, nasıl gerçekten 80 milyonun Cumhurbaşkanı olacak diye bunu halka anlatmak durumunda kalacağız.

Değerli arkadaşlar, bu noktada politize ve mevcut durumdaki kutuplaştırıcı, toplumun çoğu kesimini kriminalize eden bir Cumhurbaşkanı bu sistemle uyusmamaktadır. Mevcut teklif tam da böyle bir Cumhurbaşkanı'nın fiilen çoktan terk etmiş olduğu anayasal pasif konumunu hukuken aktif, yetkili hâle getirme teklifidir. Bununla kutuplaşmayı ve gerilimi daha da artıracığı, kendisini dışlanmış hisseden kesimleri daha da marjinalleştireceği unutulmamalıdır.

Değerli arkadaşlar, elbette ki bu teklifin hazırlanma sürecinin de halkımız tarafından, kamuoyu tarafından bilinmesi gerekir. Bu tür süreçler, anayasa yapımı süreçleri, olağan dönemlerdeki anayasa yapım sürecinden daha farklı bir yaklaşım gerektirir. Bir toplumsal mutabakat metni olan anayasanın hazırlanması toplumsal mutabakatın yarılma eşliğinde olan bugünün Türkiye'si gibi toplumlarda meşakkatli bir iştir. Halkın kimliğiyle doğrudan bağlantılı olan anayasa yapımında asli veya tali kurucu iktidar, ulus devlet anayasası ile liberal yönetsel anayasa arasında bir tercih yapmalıdır. Liberal yönetsel anayasanın yapım sürecinin kendisi en azından anayasanın yöntemi üzerine mutabakata varmış, devleti oluşturan ve siyasi bütünlüğü sağlama iradesinde bir halk oluşturur. Bu, birlikte yaşam iradesine tekabül eder. Ulus devlet anayasasında ise homojen kabul edilen halkın güçlü kimliği temsil edilir. Homojenlik, arzu edilen ulusal kimliğe ya da başlangıçta var olan etnik kökene dayandırılabilir. Türkiye'de de defalarca vurgulandığı üzere, tek kültür, tek ulus, tek din ve tek dil özellikleri hâkimdir.

Anayasa teklifi kapalı kapılar ardında iktidar partisi ile milliyetçi odak MHP arasında kimsenin vâkif olmadığı pazarlıklar sonucu ortaya çıkmıştır. 2013'te toplumun çok çeşitli kesimlerinden katılımıyla başlayan, hummalı yeni anayasa yazım sürecindeki tartışmalar hiçbir şekilde dikkate alınmamıştır. Oysa mevcut tüm siyasi aktörlerin mutabık kaldığı maddelerin birikmesiyle yabana atılmayacak bir anayasa omurgası o dönemin çalışmalarında ortaya çıkmıştır, bunu hepimiz çok iyi bilmekteyiz.

Teklifin Meclis Başkanlığına sunulduğu gün MHP'nin değerli üyesi Sayın Parsak'ın "Anayasa'mız, Türk Anayasası'dır. Anayasa'mızdan 'Türk' ibaresinin çıkarılması söz konusu değildir. Millî devlet, üniter devlet tartışma konusu değildir, muhtelif maddeler tartışma konusu değildir. Sadece hükümet sistemi üzerinden bir tartışma yürütülmüştür." sözleriyle bu anayasa teklifinin tekçi niteliği açıkça ortaya konulmuştur. Görünürdeki AKP-MHP mutabakatı yukarıda, bugüne, şu ana kadar bahsettiğimiz toplumsal gerilimin bir cephesine işaret eder. Anayasa metninin hazırlanma sürecinde diğer kanada yer verilmediği gibi, yani bizlere, diğer siyasi partilere, sivil toplum örgütlerine, bu konuda uzman olan kesimlere, kurumlara, kişilere yer verilmediği gibi önceki anayasa tartışmalarında hassasiyet gösterilen noktaların hiçbirine özen gösterilmemiş, toplumun diğer kesiminin eleştirisi ve önerileri dinlenmemek bir yana âdeta ezilerek anayasanın bir tarafın "nispet anayasası" olacağı belli olmuştur değerli arkadaşlar.

Bu noktada, öncelikle ele almamız gereken husus anayasanın kapsayıcılığıdır değerli arkadaşlar. Toplumun tamamını kapsayan bir anayasa yapıldığına gerçekten inanıyor muyuz? Az önce değindiğim ve yine sormak istiyorum değerli arkadaşlar: Ülkede kronikleşen hangi soruna çözüm buluyoruz bu teklifle? Kadınlar için düşündüğümüz, gençler için düşündüğümüz, çocuklar için düşündüğümüz politikalarımız burada yer almakta mıdır? İşçilerin, emekçilerin gerçekten bu teklifte bütün sorunlarını çözebilecek miyiz? Kürtler, Türkler, Çerkezler için ne düşünüyoruz gerçekten, bunun cevabı var mı burada? Aleviler, Hristiyanlar, Sünniler, Süryaniler için, gerçekten Türkiye'nin, bu kadim toprakların çoğulcu yapısına uygun bir teklif mi var karşımızda değerli arkadaşlar? Ülkenin yüz yıllık sorunlarına ilişkin tek bir cümle dahi geçmeyen bu tasarıya, bu teklife halkımız neden "evet" desin? Gerçekten bu teklifte şu anda içerisinden geçtiğimiz sürecin bütün sıkıntılarını çözebileceğimiz, ülkeyi daha çok demokratikleştirebileceğimiz mi isteniyor? Yoksa geçici, kısa vadede, alelacele hazırlanmış bu teklifle sadece belli bir süre mi hedef alınmış, belli bir sürenin mi çözümü hedef alınmış değerli arkadaşlar? Bu teklifle ülke ekonomisi düzelecek, toplumsal kutuplaşma engellenecek, kalıcı barış sağlanacak,

demokratik siyaset güçlenecek, demokrasi ve insan hak ve özgürlükleri kalıcı olarak tesis edilecek de biz mi anlamıyoruz? Yoksa gerçekten bu özellikleri asla barındırmayan, asla ele alınmamış bir teklif mi var karşımızda?

Sayın Başkan, Parlamentonun 12 değerli milletvekili bugün hukuksuz ve haksız bir şekilde bu koltuklarda oturamamaktadır. Parlamento, itibarını bu hâliyle kaybetmiştir. Hatırlatmak isterim, tam da bu salonda yine böyle, alelacele konuşulmuş, yoğun tartışmalarla geçirdiğimiz bir süreçle Anayasa'nın açık bir şekilde ihlaliyle dokunulmazlıklar kaldırılmıştır. Peki, değerli arkadaşlar, aslında tam da o gün Parlamentonun itibarı, Parlamentonun meşruluğu askıya alınmıştır. Bugün 12 milletvekili, 12 üyesi tutsak olan bir Parlamentoda anayasa tartışmaları kabul edilemez değerli arkadaşlar. Bu ne kamuoyunun vicdanında ne de siyasi ilkelerle ne de parlamenter sisteme olan saygınlığın yanından geçmemektedir değerli arkadaşlar.

Hepinizin bildiği üzere, eş başkanlarımız ve değerli milletvekillerimiz eş zamanlı olarak gözaltına alındılar ve yine tek bir kararla şu anda cezaevindeler. Biz parlamenter sistemi şu hâliyle, artık ülkedeki sorunlara çözüm olmadığı hâliyle kabul edelim, devam edelim demiyoruz asla. Biz isim tartışmasında değiliz değerli arkadaşlar. Sistemin adı, rejimin adı ne olursa olsun -ki bu, bir rejim tartışmasıdır- içeriği, kapsayıcılığı, insan hak ve özgürlüklerine olan saygıyı, gerçekten demokrasiyi esas almasıdır mesele.

Değerli arkadaşlar, 6 milyon ve elbette 80 milyon temsilcisi olan vekillerin tutsak edildiği bir ortamda hangi anayasa yapımından bahsediyoruz? Bugün her üyenin -her üyenin, hiç ayırım yapmıyorum, hiçbir parti ayırımı yapmıyorum değerli arkadaşlar- bunu sorgulaması, sorması gerekiyor. Ha, dersiniz ki "Zaten bu teklifle milletvekilliği işlevsiz hâle getiriliyor, artık çok önemli değil.", onu anlarım. Ama biz hepimiz tek bir vücut, tek bir iradeyle Parlamenta olan, iradeye olan, halka olan saygınlıkla, halkın iradesine olan saygıyla bugün milletvekillerinin tutsak edilmesine karşı çıkmak zorundayız. Bugün hukuk, sadece bizler için değil değerli arkadaşlar, yarın sizler için de gerekli olacak. Biz çocuklarımıza, geleceğimize böyle bir tarih bırakmamalıyız.

Az önce bir milletvekili arkadaşımız "Bu ülkede Kürt sorunu yoktur." dedi. Bu cümleyi iyi hatırlıyoruz değerli arkadaşlar. Aslında sorun da burada başladı, biliyor musunuz? Bu söylem söylendikten sonra... İyi hatırlıyoruz, ne zaman en son "Kürt sorunu" denmediğini. Biliyorsunuz, çözüm ve müzakere süreci sonlandırıldıktan sonra ülkede neler yaşandı, çok iyi biliyoruz. "Kürt sorunu yoktur." denildikten sonra binlerce insan hayatını kaybetti, yüz binlerce insan göç etmek zorunda kaldı ve hâlâ yanlış noktadayız. Yüz yıllık bir sorunun olmadığını söyleyince ne yazar. Hepimizin oturup bu soruna bir çözüm aramamız gerekirken "Kürt sorunu yoktur." dememizin, sadece sözde bunu söylememizin bu ülkenin gerçekliğiyle uzaktan yakından alakası var mıdır değerli arkadaşlar? Gerçekten bu ülkede Kürt sorunu olmadığını mı düşünüyorsunuz?

Bugün, son günlerde okuduğum bir kitap var, hepinize öneriyorum. Sadece Türkiye'deki çatışmalı süreç değil, sadece Türkiye'deki Kürt sorunu değil, bakın, birçok ülkenin sorunlarının ele alındığı bir kitap. Hepinize kendim de gönderebilirim. Bunu okuduğunuz zaman gerçekten ülkede Kürt sorunu var mıdır, yok mudur tartışmalarını bir kenara bırakıp en azından bir fikir sahibi olursunuz. Eğer bu sorunun ayrıntılarını bilmiyorsanız, eğer bu soruna vâkıf değilseniz, eğer bu sorunun sebeplerini ve çözümlerini tartışamayacaksanız, en azından "Bu ülkede Kürt sorunu yoktur." demeyin.

Değerli arkadaşlar, şunu da belirtmek isterim bu konuyla ilgili: Kürt sorunu, partiler, kişiler üstü siyasi ve tarihî bir sorundur ve çözümü de burasıdır, çözüm yeri de Parlametodur.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; Anayasa tartışılırken Aladağ'da yaşamlarını yitiren öğrencileri, cansız bedeni buzdolabında bekletilen Cemile kızımızı, sokak ortasında katledilen kadınları, sırf muhalif oldukları için cezaevinde bulunan binlerce insanı unutmamalıyız. Bugün içerisinden geçtiğimiz

süreçte, şu anda bir ilimiz yok değerli arkadaşlar. Hepinizin gidip görmesini isterim. Şırnak diye bir il yok şu anda. Tırnak içerisinde söylüyorum: Operasyonların bittiği iddia edilen tarihten bu yana aylardır o ilde yaşayan halka kapıları açılmayan Şırnak ilimizde, kapıları açıldığında -hepiniz eminim ki fotoğrafları görmüşsünüzdür, eminim ki hepiniz vâkıfsınızdır- birkaç minareden başka ve birkaç devlet kurumundan başka yapı kalmamıştır. Bu, çok açık ve en hafif deyimiyse kültürel soykırımdır değerli arkadaşlar. Bir şehrin yıkımı, kültürel ve tarihsel soykırımdır.

Bölgede yaşanan sokağa çıkma yasaklarında, biz, günlerce, aylarca Genel Kurulda bir şeylerin yanlış yapıldığını, orada bir halkın, gençlerimizin, çocuklarımızın, şehirlerimizin yok yere, sebepsiz bir şekilde yok edilmek istendiğinin altını çizdik, vurguladık fakat hiçbiriniz bunu görmek, duymak, anlamak istemedi. Fakat 15 Temmuz sonrası ilk yapılan şey nedir biliyor musunuz değerli arkadaşlar? O bölgede, operasyonların başında olan komutanların Fetullahçı terör örgütü üyesi olması sebebiyle tutuklanmasıdır değerli arkadaşlar. Çok büyük çelişkiler içerisindeyiz. Kimsenin akliselim düşünmediğinin farkındayız, bunu görüyoruz. Fakat hem Anayasa tartışmalarına hem de ülkenin içinde bulunduğu durumdan nasıl çıkacağına ilişkin, nasıl bir çözüm bulacağımıza ilişkin hepimizin oturup tartışması ve gerçekten Türkiye halklarının hak ettiği ve beklediği kalıcı barışın tesisi için daha fazla zaman kaybetmemeliyiz değerli arkadaşlar.

Ben çok uzatmayacağım, daha maddeleri üzerinde de konuşacağız, diğer milletvekili arkadaşlarım da konuşacak. Tüm bu anlattığım sebeplerden dolayı bu Anayasa teklifinin bu hâliyle, hiç tartışılmadan geri çekilmesi gerekiyor Değerli Başkan. Toplumun tüm kesimlerini kapsayan, yargının bağımsızlığını temel alan, insan hakları temel hak ve özgürlüklerini güvence altına alan, Türkiye'nin çoğulcu yapısına uygun bir Anayasa'nın, elbette ki bu Anayasa'yı açığa çıkartacağımız tüm farklı kesimlerin, sivil toplum örgütlerinin, akademisyenlerin, üniversitelerin görüşlerinin de alınarak yeniden hazırlanması ve bu hâliyle tekrardan tartışılması gerektiğini belirtmek isterim.

Hepinizi tekrardan saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Çelik.

Şimdi söz sırasına göre sıra Sayın Şenal Sarıhan'da.

Yalnız bir şeyi belirtmek istiyorum. Şenal Hanım, bir ikram var, sandviç ve meyve dağıtımı. Nasıl yapalım?

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – O yapılsın, ondan sonra ben konuşayım.

BAŞKAN – Peki.

Toplantımıza on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 00.16

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 00.38

BAŞKAN : Mustafa ŞENTOP (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ : Reşat PETEK (Burdur)

SÖZCÜ : Abdurrahman ÖZ (Aydın)

KÂTİP : Muhammet Emin AKBAŞOĞLU (Çankırı)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Söz sırası, Sayın Şenal Sarıhan’da.

Buyurun Sayın Sarıhan.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Değerli Başkan, sevgili arkadaşlar; gerçekten gecenin ilerlemiş bir saatindeyiz, aynı zamanda gecenin ağırlaşmış bir saatindeyiz. Acaba gecenin mi yoksa günlerin mi ağırlaşmış saatlerindeyiz?

Biraz önce arkadaşlarımızın konuşmaları sırasında, bugün yitirdiğimiz insan sayısı verilirken bugünlerde sıkça anımsadığım Nazım Hikmet’in şu dizeleri geldi aklıma:

“Günler ağır

Günler ölüm haberleriyle geliyor

Düşman haşin, zalim ve kurnaz

Ölüyor insanlarımız oysa nasıl da hak etmişlerdi yaşamayı.”

Şimdi, her gün ölüm haberleriyle karşılaştığımız bir ortamda biz burada Anayasa için görüşlerimizi ifade etmeye, Anayasa üzerine konuşmaya çalışıyoruz.

Biraz önce düşündüm bir kadın, bir anne ve bir insan olarak; acaba bugün askerde olan çocukları ya da savaşmak için gitmiş olan çocukları, bunları yitirmiş olan annelerin yüreği şimdi ne kadar yanmaktadır, ne kadar acı çekmektedirler? Onlar acaba suya, ayrına, ekmeğe ulaşabiliyorlar mı, ellerini uzatmak istiyorlar mı yoksa onlar için yaşam, çocuklarının ölümüyle birlikte, yakınlarının ölümüyle birlikte sonlandı mı?

Aslında bu soruyu, ülkemizin her yerinde, İstanbul’unda, Ankara’sında, Kayseri’sinde, Diyarbakır’ında patlamalar olduğu zaman, o patlamalardan sonra ölen ya da yaralanan insanların anneleri, babaları için de düşündüm. Türkiye uzun zamandır bir yangın yerine dönmüş durumda. Biz o yangının içinde, yangından doğrudan etkilenmeyen insanlar çalışmak için Meclisteki odalarımıza gittiğimizde, evlerimize gittiğimizde ya da halkla buluşmak üzere sokağa çıktığımızda onların acılarını unutuyoruz ama o acıları unutmayan bir halk var, yüreği yanıyor ve bugün bizden istediği tek şey, “Bizi yaşatın, yaşayalım, yaşama hakkımızı koruyun.” Tek şey, bu sevgili arkadaşlar.

Şimdi bugün üzerinde konuşacağımız Anayasa konusunun, birçok arkadaşım geçmişine yönelerek nereden geldiği, nasıl bağıtlandığı, nasıl anayasalar ortaya çıktığı, hangi koşullarda çıktığı, bunlarla ilgili tarihî süreçten söz ettiler. Tarih ortak tarihimiz, insanlığın tarihi. Sadece bize özgü bir tarih değil, sadece Osmanlı’da ya da sadece Türkiye topraklarında filizlenmiş bir haklar zinciri değil Anayasa. Anayasa, iktidarın ortağa çıktığından beri halk ile iktidarlar arasında bir bağıtlanma, bir sözleşme düzenlemesi olarak karşımıza çıkmış. Sened-i İttifak var. Sened-i İttifak nereden kaynağını almış? Magna Carta’dan kaynağını almış. Magna Carta, oldukça eski bir tarihe sahip, 12’nci ya da 13’üncü yüzyıllara doğru gidiyor.

Bakıyoruz, aralarında neredeyse beş yüz, altı yüz yıl fark olan iki sözleşme arasında büyük benzerlikler var; avcılıktan söz ediyorlar, ticaretten söz ediyorlar, yönetenlerin kendi tebaalarını, kendi halklarını acaba nasıl onların mı haklarını koruyacaklar, koruyabilecekler, bu konudaki düzenlemeleri getiriyorlar. İşkence konusunda önemli saptamalar var. İnsanların yönetme ve yönetilmeleri konusunda hakların eşit olduğu, yöneten ile yönetilenin arasına bir sınır çizmek gerektiği, bu sınırın temel insan hakkı düşüncesinden kaynaklandığını ifade ediyorlar.

Arkadaşları iki gündür dinliyorum, daha önce Türkiye Büyük Millet Meclisinde çokça dinledim. Arkadaşlarımın yani iktidardaki arkadaşlarımızın şöyle bir nitelemeleri var: Tarihin bir dönemine sahip çıkıyor gibiler, ulusalcılıktan söz ediyorlar, ulusal iradeden söz ediyorlar, Osmanlı'dan söz ediyorlar. Bunlar hepimizin ortak tarihi. Biz, Türkiye Cumhuriyeti yurttaşlarıyız ve geçmişimiz Osmanlı tarihine, daha da eskilere doğru götürebiliriz tarihsel süreci. Bütün bu tarihsel süreç içinde kazandığımız ne varsa, bunların ortak olduğu bilinciyle de hareket etmeliyiz ve en yakın ortağımız, biraz önce Nurhayat arkadaşımın konuşmasında birkaç kez altını çizdiği gibi, Kurtuluş Savaşı'mız emperyalizme karşı verilmiş bir savaş. Emperyalizmi topraklarımızdan kovalamak için hepimizin dedesinin, atasının, ninesinin, hepimizin kanını döktüğü, canını verdiği bir savaş. O savaş sonrasında, o savaştan önce de başlamış olan padişahın yetkilerinin sınırlandırılması konusunda halkın hak arama mücadelesi... Hani Jön Türklerden söz edebiliriz, örneğin Jön Türklerin mücadelesi, bu dönemde anayasa arayışları, bütün bunlar, bir toplumda insan haklarına sahip olarak yaşayabilsin, yönetenler yukarıda bir yerde durmasınlar, hakları gasbetmesinler, emreden olmasınlar... Padişah tek adamdı biliyorsunuz, yanında veziriazamı vardı, halifesi vardı belki ama bu "Osmanlı tebaası" diye andığımız... Ki tebaa olmaktan çıkmakla övünüyoruz biz Kurtuluş Savaşı mücadelemizden sonra cumhuriyeti ilan etmekle. Bu mücadele hepimizin mücadelesi, iktidarda olan arkadaşlarımızın da biz muhalefette olan arkadaşlarımızın da. Bugün bu Misakımillî sınırları içinde kendi egemenliğimizi, kendi varlığımızı sürdürdüğümüz, Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı olarak sıfat kazandığımız, hep beraber... Bir arkadaşım "Biz bu Anayasa'da vatan kokutacağız." dedi, "Biz bu Anayasa'da bayrak kokutacağız." dedi. "Bayrak" nedir? Bayrak egemenliğin işaretidir. Egemenlik hepimizi kapsar. Türkiye Cumhuriyeti yurttaşları olan hepimizi kapsar ve cumhuriyetin ilanından başlayarak ilk anayasalarımız, 1921 Anayasamız, 1924 Anayasamız, bunlar o hepimizin ortaklaşa verdiği mücadeleyle kazanılmış olan vatan toprağı üzerinde yurttaş olarak, onurlu bir yurttaş olarak yaşayabilme ve yaşama hakkımızı bağıtladığımız anayasalarla ortaya çıkar. Anayasalar iktidarı sınırlarlar sevgili arkadaşlar. Anayasalar iktidara güç vermezler, iktidarı yüksek bir yere koymazlar, iktidarın güç zehirlenmeleri karşısında halka yapacağı ziyetleri engellemeye çalışırlar.

Bir arkadaşımız 1961 Anayasası'na atıfla –pardon, nasıl ifade etti- dedi ki: "Olağanüstü dönem Anayasası'dır." Böyle bir cümle kullandı, özür dilerim, "Darbe Anayasasıdır." dedi.

Şimdi, bir darbe anayasasıydı 1961. Evet, bir darbe gerçekleşti ama 1961 Anayasası'na baktığımızda, bu Anayasa'nın bir darbe ürünü olmasına karşın hem 1921'in hem 1924'ün derslerinden yararlanmış ve hak ve özgürlüklerin genişletilmesi yolunda bize ilk kez geniş alanlar açmış olan yasama, yürütme ve yargıyı ayrı erkler olarak birbirini denetleyebilecek ve Parlamento'yu denetleyebilecek erkler olarak iktidarı denetleyebilecek erkler olarak koymuş olan bir Anayasa.

Şimdi, 1961 Anayasası... Ben bunu yaşadım. 1960 ihtilalinde çocuktum, beni çok ilgilendiriyordu, o akşam Paydos piyesinde Munise'yi oynayacaktım, Paydos piyesi yapılamadı, paydos oldu piyesimiz. O gün duydum, öğrendim, evet, bir şey olmuştu Türkiye'de; birileri çok sevindiler, birileri çok üzüldüler ama sonra ben, öğretmen okulu sınavlarına girerken 1961 Anayasası'ndan sorularla karşılaştım. Anayasa meselesiyle ilk karşılaştığım zaman oydu. Hangi temel hak ve özgürlükleri getirdiği yolunda sorular vardı. Ben de ezberlemiştim doğrusu o zaman neler olduğunu, bunları yazmaya çalıştım. Sonra

82 Anayasası geldi. Ben o Paydos piyasesinde Munise'yi oynayamayan, ondan mahrum kalan Şenal, 80 darbesinde işkenceyle ve cezaeviyle karşılaştım. Bu bir darbeydi, bu da bir darbeydi. Bu darbe bütün aydınlarımızı, düşünen, ülke üzerine fikir ifade eden ve kendisini “yurtsever” ya da “milliyetçi” diye ifade eden herkesi kendisiyle çelişkili görüyor ve onu zindanlara atıyordu. Üç yıl, az bir zaman değil ve otuz beş gün, işkencede az bir zaman değil. Devletin ne kadar zalim olabileceğini ve darbelerin insanları nasıl kanatabileceğini çok yakından gördüm. Okul arkadaşım, yanı başımdaki arkadaşım idam edildi, arkadaşlarım idam edildi. Kimisi vuruldu. Bunları gördüm. “Defol Amerika.” diyorlardı, söyledikleri buydu sadece. Emperyalizmin Türkiye için kanatmasına izin vermek istemiyorlardı, yurt sevgisiyle doluydular ve hepimizden, belki hepimizden çok daha vatanseverdiler, ulusalcıydılar, ülkenin çıkarları için yaşamlarını vermekten hiç çekinmiyorlardı. Kürt'tüler, Türk'tüler, Laz'dılar, Abaza'ydılar ama hep bir arada ülkenin çıkarları için mücadele ediyorlardı. 61 Anayasası bol geldi, 82 Anayasası daraldı.

82 Anayasası'na, o dar Anayasa'ya karşı biz yıllardır mücadele ediyoruz, hep birlikte mücadele ediyoruz. Darbeciler de hepimizin, buradaki, iktidarda olanlar ve olmayanlar hepimizin yakınlarıydılar, hepimizin dostlarıydılar, akrabalarıydılar, bizim insanlarımızdı ama yanlış yapıyorlardı ve Anayasa'yı esas olarak yok hâle getiriyorlardı ya da Anayasa'yı kendi emirlerine uygun bir hâle getiriyorlardı. Anımsayacaksınız çok yakında o kendisini zırh içine almış, 12 Eylülün bütün bir sistemi değiştiren, bütün insanlara kötülük yapan o yönetimin sahipleri kendilerine bir sorumsuzluk tanımışlardı, sorumsuz olacaklardı, yaptıkları işler nedeniyle yargılanmayacaklardı. Ama halkın mücadelesi, bizim hep beraber verdiğimiz demokrasi mücadelesi onları mahkeme önüne getirdi. SEGBİS sistemleriyle yaptıkları bir hastanede, daha doğrusu kaçarak yaptıkları bir hastanede görüntüleriyle bizim yargılandığımız salonlara onları da getirdi ve yargılandılar.

Hiçbir zalim zulmün hesabını vermekten kaçınmaz sevgili arkadaşlar. Tarih öyle bir tarihtir ki ve o tarihi halklar yazar, tarih herkese dersini verir. Şimdi, biz, iyi kötü 1923'lerden bu yana ya da 1921'lerden bu yana birlikte yaşayan Türkiye Cumhuriyeti yurttaşları olarak, hele biz milletvekilleri olarak nasıl bir görevle karşı karşıyayız. İleriye doğru mu götüreceğiz tekerleği, geriye doğru mu çekeceğiz? Diyalektik “Hep ileri gider.” der ama bazen halklar teslim olurlar ve geri de çekerler. Bazen bir ölü toprağı düşer insanların üstüne ve insanlar gerçeği göremezler. Şimdi, ben hepimize bu ölü toprağından uzak bir yerde durmayı öneriyorum. Şimdi, ben hepimize lafla değil gerçek anlamda ortak bir tarihi, ortak bir mücadeleyi, ortak bir ileri hattı kazanmış arkadaşlar olarak bugüne sahip çıkarken bugünü yarına daha çağdaş, daha ileri ve esas olarak insan haklarına dayalı bir hukuku inşa edecek, insan haklarına dayalı bir anayasayı inşa edecek bir çalışma için kol kola olmayı öneriyorum.

Bugün ne yapıyoruz Genel Başkanımızın deyişiyle? “Karpuz” gibi bölünmüş olan bir görüntüyle hem Türkiye toprakları üzerinde hem de Türkiye Büyük Millet Meclisi içinde sanki birbirimizle karşıtımız gibi, sanki ortak bir ülkenin geleceğini düşünmüyormuşuz gibi birbirimizi gözü, kulağı ve yüreği kapalı olarak dinliyoruz.

Muhalefet, bu Anayasa değişikliğine karşı çıkıyor. Neden karşı çıkıyor? Ben şunu çok arzu ederdim: Şimdi, biz, her şey güzel olsaydı, dışarıda bahar olsaydı, yani çocuklarımız ölmeselerdi, yani insanlarımız yazan, düşünen, düşüncelerini açıklayan, eleştiri hakkını kullanan insanlarımız cezaevine gitmeselerdi, aramızdan 12 milletvekili arkadaşımız cezaevine kapatılmış olmasaydı yani bahar olsaydı, işte, biz o zaman oturup bu 1982 Anayasası kalıntısı olan Anayasa'mızı oturup karşılıklı tartışarak, karşılıklı birtakım hukuksal belgeleri inceleyerek, halkın taleplerine kulak vererek, halkla beraber yeniden yazamaz mıydık sevgili arkadaşlar? Hepimiz çok da mutlu olurduk. Bu bir psikolojik mesele aynı zamanda. 82 Anayasası'ndan kurtulmak bir psikolojik rahatlık getirirdi bize. Hepimiz “Oh

be...” derdik. Kısa da olmazdı. Bakın, onun da modası geçti biliyorsunuz, kısa anayasalar döneminin, uzun bir anayasa yazardık. Bütün hakları ayrıntılı bir şekilde tartışan, koruyan bir anayasa yazardık. Bu, bizim hepimizin gönlünü açardı, hepimiz bundan mutluluk duyardık.

Şimdi, bakın, size, izin verirsiniz, birkaç bana gelen, “mektup” mu diyeyim, “ileti” mi diyeyim, “ileti” demek daha doğru belki, oradan bölümler okumak istiyorum. Hani arkadaşlarım dediler ya biraz önce iktidar tarafından konuşan arkadaşların “Biz katılımcı bir iş yapıyoruz.” dediler. Ben soruyorum, katılımcılık bu Anayasa çalışmasının neresinde arkadaşlar? Hangi hukuk örgütlerine, örneğin, Türkiye Barolar Birliğini, örneğin, baroları, örneğin, akademisyenleri, kapatılmış olan YARSAV’ı, kapatılmış olan YARGI-SEN’i, onun başkanlarını, bu alandaki uzmanları, halkı, sivil toplum örgütlerinin temsilcilerini, kadın gruplarının temsilcilerini buraya çağırdık mı, sorduk mu?

“Bürokrat bir Cumhurbaşkanı’dan kurtuluyoruz.” dedi bir arkadaşım, cümleleri not ettim. Bürokrat bir Cumhurbaşkanı, bürokrat bir, adı neyse onun yarı başkanlık mı, Cumhurbaşkanı mı, yeni bir şey kuruyoruz ve diyoruz ki bu, aslında bürokrat değildir ama bürokratlar hazırlıyor. Bürokratlar oturuyorlar bir yerde yazıp çiziyorlar, biz de zaten hiçbir şeye vakti olmayan milletvekilleri olarak o yazılmış, çizilmiş şeyleri hiç okumadan ya da okuduğumuza dikkat edmeden, hatta içindeki çelişkileri ancak yayınlandığı gün görerek, yanlışları yayınlandığı gün görerek bir maddenin iptal edilmişken 21 sona o maddenin eklenmiş olduğunu bir fıkrasının o sırada görerek diyoruz ki biz siyaseten yetişmiş bir Cumhurbaşkanı sistemi kuruyoruz. Siyaseten yetişmiş bir Cumhurbaşkanı zaten var, eski Genel Başkanı AKP’li arkadaşlarımızın, zaten var, çok deneyimli, pratik zekâsı çok yüksek. On dört yıldır da bir deneyim kazandı, belediye başkanlığından, yerel yönetimlerden geliyor, gerçekten çok deneyimli, tartışılmaz ama biraz önce arkadaşlarım ifade ettiler, o da bir ölümlü, o da bir fani. Oysa anayasalar uzun zaman doğru düzgün kullanılabilirler diye yazılırlar, uzun zaman bütün insanların haklarını korusunlar diye yazılırlar.

Şimdi, evet, okuyacağım dedim, onları buraya davet etmediğimiz için şimdi İstanbul Kadın Kuruluşları Birliğini size aslında -bana değil- gönderdiği iletiden bir iki bölümü iznimle okuyacağım. Diyor ki: “Anayasa değişiklik teklifi genel gerekçede yazıldığı gibi bir sistem değişikliği değil, parlamenter rejimin kaldırılıp yerine Türk tipi -ünlem konulmuş- adı verilen bir rejim değişikliğine yol açacak nitelikte hükümler getirmektedir.” Devam ediyor. “Demokratik, laik hukuk devletlerinin en önemli özelliği, egemenliğin kayıtsız, şartsız ulusta olması, egemenliğin kullanılmasının hiçbir surette hiçbir kişiye bırakılmamasıdır. Değişmemiş olan Anayasa’mızın değiştirilmesi ve önerilmemiş olan Anayasa’mızın 6’ncı maddesi, eksiksiz demokrasi için kuvvetler ayrılığı ve denetleme mekanizmasını tam anlamıyla işlemesi gerekir.” Kuvvetler ayrılığına değiniyor, Cumhurbaşkanı’na geniş yetki verildiğine değiniyor ve diyor ki: “Anayasa bir toplumsal sözleşmedir ve toplumsal mutabakat olmadan değiştirilmemelidir. Bu Anayasa’ya mutabakatımız yoktur.” Kadın Kuruluşları Birliğinin sözcüsü olan ve kendisi de bir hukukçu olan Nazan Moroğlu’nun sesini size, buraya yansıtıyorum ve bakınız, ne diyor arkadaşlar: “Özellikle ülkenin OHAL’le yönetildiği, terör saldırılarının arttığı, can aldığı, her geçen gün şehitler verildiği, toplumun acılarla kahrolduğu, güvenlik sorunları yaşandığı bir dönemde, ülkemizin, milletimizin, cumhuriyetimizin bekası adına Anayasa değişiklik teklifinin geri çekilmesini talep ediyoruz.”

Başka bir metin daha okuyacağım, bu da yanında staj yaptığım Avukat Turgut Kazan’ın. Buradaki birçok arkadaşımızın Baro Başkanlığını yapmıştır ya da hukuki ilişkileri olmuştur, herkesin tanıdığı bir arkadaşımızdır Turgut Kazan, ustamdır. Şöyle diyor: “Ayrıca -yine ayrıntıyı okumuyorum- hükümdara, kralla, padişaha karşı parlamentoculuğun çıkış ve varlık nedeni olan, bütçeyi kabul eden ve ret yetkisi veren bu sistem, esas olarak Parlamento’nun içini boşaltmaktadır. Bütçeyi Cumhurbaşkanı hazırlıyor

ama Parlamento reddetse bile önceki yıla ait bütçe artırılarak uygulanacağı için Cumhurbaşkanına dilediği gibi harcama imkânı veriyor.” Teknik eleştiriler var, onları okumuyorum çünkü onlar burada da çok dile getirildi birçok arkadaşımız tarafından ama son paragrafı okumak isterim, tesadüf, farklı tarihlerde yazılmış.

Değerli arkadaşlar, bizi dinlemeyip konuşursanız, gerçekten, ne kulağınız ne de vicdanınız ses alabilir.

Değerli Başkanım, uyarır mısınız lütfen.

BAŞKAN – Uyarıyorum, uyarıyorum, söylüyorum ama tabii, herkes de kendisi karar verecek dinleyip dinlemeyeceğini ama gürültü yapılmamasını sükûneti sağlamak üzere uyarıyorum.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Şimdi, son paragrafı okuyacağım dedim, biraz önce okuduğum paragrafla neredeyse örtüşen bir paragraf.

“Toplumumuzun önemli bir kesiminde demokrasi, şeffaflık, hesap sorulabilirlik ve hesap verilebilirlik açısından çok derin kaygılar yaratan bu teklifin anayasal yönetime uygun oylanabilmesi gerekir. Fakat, bugün içinde bulunduğumuz koşullarda ne Anayasa teklifinin Parlamentoda tartışılması ne oylanması ne de referanduma götürülmesi olanaksızdır çünkü OHAL bütün hakları gasb etmektedir.”

Ve son bir metin, kısa süre önce aramızda milletvekili olarak bulunan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Yargıcı ve CHP Milletvekili Değerli Rıza Türmen’in bir gazeteciyle yaptığı konuşma. Diyor ki: “Bugün bağımsız yargıdan söz etmek mümkün değil, yargı tamamen yürütmenin kontrolünde. Yargı, yürütme ve yasamanın sınırlarını çizer ve diğer erklerden yararlanmaya yönelirseniz, bu kuvvetler ayrılığı konusunda problem ortaya çıkarır.” Soruyorlar: “Avrupalı hukukçular nasıl bakıyor bu yasa değişikliğine?” “Büyük bir endişe var. Biz Türkiye’ye karşı yapılmış bir komplo olarak görüyoruz bu endişeyi ve ben bunu anlamakta güçlük çekiyorum. Demokratlar grubunda olmak istiyorsanız bu standartlara uygun davranmak zorundasınız. Mevcut otoriter yönetimi yasal düzenlemeye taşıyacak bir öneridir, kuvvetler birliğine yol açacaktır ve bu, diktatörlük demektir.” diyor.

Değerli arkadaşlar, arkadaşlarım sıkça ifade ettiler, “Diktatörlük kavramına lütfen takılmayınız.” dediler. Sayın Genel Başkanımız dedi ki: “Böyle bir Anayasa değişikliğinden sonra bu yetkiler bana verilse ben dahi diktatör olabilirim.”

Şimdi, başka bir konuya geçeceğim. Bir yasa önerisi elimize geldiği zaman önce neye bakarız? Gerekçelere bakarız değil mi arkadaşlar, madde gerekçelerine bakarız, ne diyor diye. Biraz önce, ben çok can kulağıyla dinlemeye çalıştım bütün arkadaşları, bütün arkadaşlarım aynı özenle dinlediler mi bilmiyorum ama dinlediğim, daha doğrusu biraz önceki konuşmalardaki saptamalar ile buradaki saptamaları karşılaştırmak istiyorum.

Şimdi, diyor ki genel gerekçe, hepimiz okudunuz, oradan okunabilirse, ben buradan okuyamıyorum ama elimizde de var zaten, şöyle diyor: “Anayasalar, toplum tarafından devleti hukukla sınırlamak için hazırlanan metinlerdir.” Evet, bu konuda bir tartışma yok. Ülkemizde anayasalar, toplum ve temsilcileri tarafından değil, vesayetçi zihniyete sahip elitler tarafından devleti sınırlamak için değil, toplumu hizaya sokmak için hazırlanmış metinler olmuştur.

Şimdi, sevgili arkadaşlar, soruyorum: Peki, ülkemizdeki anayasalar toplum ve temsilciler tarafından hazırlanmadı da şimdi bu 21 maddelik anayasayı siz topluma sordunuz mu, temsilcilere sordunuz mu? Konuşmanın başında anımsattım, dedim ki: Bu konuda bir dolu uzman insan var, bunlardan yararlandık mı, buraya davet ettik mi? Sanıyorum, bu toplantının başında değerli arkadaşım bir talepte bulundu, dedi ki: “Onlardan görüş alalım. Biz hep kendimiz anlatıyoruz ama bu konunun uzmanları var, gelsinler bize. Kim doğrudur, kim yanlıştır, gereksiz endişeler mi duyuyoruz, yoksa bunu kabul

etmemiz daha mı doğru olur, bunu bize anlatsınlar, aydınlanalım.” Devam ediyorum. Şimdi “Vesayetçi zihniyete sahip elitler tarafından...” Vesayetçi zihniyete sahip elitler... Biz şimdi vesayeti kime veriyoruz arkadaşlar? Bir kişiye. Cumhurbaşkanı, hepimizin üzerinde vesayet yetkisine sahip oluyor. Arkadaşlarım çok ayrıntılı anlattığı için girmiyorum. Biz parlamenterler -beni bağışlayın- sadece bir senaryonun sahneye konuluşunda oyun olarak yerleşmiş insanlar olacağız. Böyle bir parlamentodan, her şeyin Cumhurbaşkanının eline verildiği bir parlamentodan herhangi bir biçimde millet iradesini çıkarmak mümkün olmayacak.

Şimdi, şöyle diyor, devam ediyor: “Gerek 1961 gerek 1982 Anayasaları, esasen millete, millî iradeye ve seçimle oluşan iktidara güvensizlik üzerine bina edilmişti.” Peki, şimdi iktidarda siz varsınız arkadaşlar. İktidara bir güvensizliğiniz var mı, bilmiyorum. Olması lazım aslında çünkü -beni bağışlayın- özellikle 5 Hazirandan bu yana Türkiye'nin âdeta bir yanardağa dönmüş olmasında, bizim hiçbirimizin can güvenliğinin olmamasında -bizim derken parlamenterleri kastetmiyorum, bütün halkı kastetmiyorum- bütün ölümlerde iktidar bir sorumluluk hissetmiyor mu? İktidar bu konuda, kendisiyle yüzleşme konusunda ne yapıyor? Yeni bir Anayasa yapmaya çalışıyor. Türkiye’de güvenlik sağlandı, can güvenliği sağlandı, özgürlükler geldi, herkes özgür, istediği gibi düşünüyor, yazıyor, çiziyor. Tabii, bunların da başına geçecek bir yeni kişi, daha doğrusu yeni kişi değil de genişletilmiş yetkileri olan bir kişiyi görevlendirmeye çalışıyor. Devam ediyorum: “Vesayet sistemiyle millet iradesine ve iktidara ortak olmak isteyen çevreler seçimle oluşan iktidarı bölmek ve zayıflatmak düşüncesiyle hareket ettiler.” Değerli arkadaşlar, iktidar, Parlamento, Hükûmet; Cumhurbaşkanı bunun arasında nerede yer alıyor? İktidar kim? İktidar, Hükûmet mi yani Parlamento içinden çıkmış olan yöneticiler mi, yoksa halkın seçtiğini ifade ettiğimiz tek yönetici mi oluyor? Devam ediyorum: “Daima kendini iktidarın asıl sahibi olarak gördüler geçmişte.” diyor ve devam ediyor “Bürokrat kökenli bir kişi olarak tasarlanan Cumhurbaşkanının -1961’e atıf yapıyor- konumu ve yetkileriyle ilgili bir gelişme dikkat çekicidir. Önce sembolik yetkilere sahip olan Cumhurbaşkanının 1982 Anayasası’nda yetkileri çok önemli derecede artmıştır.”

Şimdi, 1982 Anayasası’nda Cumhurbaşkanının yetkileri artmış da bu 2016 değişikliğinde yapılmak istenen ne arkadaşlar? Çok affedersiniz; bu, ne perhiz, bu, ne lahana turşusu diye bir halk deyimi var. Bu, nasıl bir gerekçe? Neyi koruyor? Ne söylüyor ve ne yapıyoruz? İçindeki 21 madde ne yapıyor? Ve şimdi merak ediyorum; bu Anayasa değişikliği -samimi bir şekilde biraz önce görüşlerini ifade eden arkadaşlarıma soruyorum- halkın talebi ise bu değişiklik düzenlemesinde halk nerede? Halkla ilgili hangi hak koruması var? Sadece yönetecek olanın yetkileri genişletilmiş oluyor ve çok mahcup bir şekilde başkanlık mı yarı başkanlık mı, bu konuda nitelemeye bile arkadaşlar bir sıkıntı içindeler. Biri konuşurken diyor ki: “Evet, yarı başkanlık sistemi, yetkileri genişletilmiş Cumhurbaşkanlığı sistemi...” “Bunu niye yaptık?” dedi arkadaşlar. Şöyle bir gerekçe söylediler, dediler ki: “Biz Türkiye’de refahın artmasını istiyoruz.” Ben de baktım gerçekten başkanlık sistemi ya da yarı başkanlık sistemi refahı artırıyor mu arkadaşlar?

Şimdi, bazı rakamlar var; Dünya Bankası verileri. Biliyorsunuz, bunlar son derece ciddi veriler, 2014, daha yakını bulamadım. Yönetim sistemine göre ülkelerin ekonomik gelişmişlik düzeyi sıralama ortalamasında 1’inci sırada parlamenter sistem var. 2’nci de başkanlık, 3’üncü de yarı başkanlık var, sonlara doğru gidiyor. Ekonomik gelişmişlik düzeyleri bağlamında en iyi 50 ülkenin yönetim sistemlerine göre dağılımı şöyle: Yüzde 52 parlamenter sistem, yüzde 28 başkanlık, yüzde 8 yarı başkanlık, yüzde 12 diğer.

Devam ediyorum: “Ekonomik gelişmişlik düzeyi sıralamasına göre dünya sıralamasında ilk 10 sıralamaya giren ülkelerin 6’sı parlamenter sistemle yönetilirken ilk 10’da sadece bir ülke başkanlık sistemiyle yönetiliyor.” Buraya da sıralamış; İsviçre, Singapur, Norveç, bunlar parlamenter sistem, Kanada, Japonya, Almanya, Güney Kore 9’uncu sırada başkanlık sistemiyle. Yine, devam ediyorum: “Ekonomik Gelişmişlik Endeksi’ne göre 142 ülke arasında son 10 sıralamaya giren ülkelerin 9’u başkanlık sistemiyle yönetilirken son 10 ülke içerisinde parlamenter sistemle yönetilen hiçbir ülke bulunmuyor.” Okuyorum arkadaşlar: “Haiti, Suriye, Sudan, Malavi, Yemen, Afganistan, Burundi, Gine, Sierra Leone ve Liberya.” Evet, hepsi başkanlık, sadece Suriye yarı başkanlık görünüyor.

Değerli arkadaşlar, yine, devam ediyorum: “Yönetim sistemine göre ülkelerin refah düzeyi -hani refahı artacak ya bu anayasal düzenlemeyle, bakıyoruz- en yüksek olan yüzde 93’le parlamenter sistem, yüzde 49’la diğer, yüzde 56 yarı başkanlık -sona doğru gidiyor yani son sıralamalarda- başkanlık da 82’nci sırada. Şimdi, bu tablo karşısında sevgili arkadaşlar, biz acaba ne yapmak istiyoruz? Gerçekten bizim elimizdeki olanaklar nedir ve bugün bizim Anayasa konusunda değişiklik yapmak gibi bir sorumluluğumuz, bir acil işimiz var mıdır? Bunun yanıtlarını da size bazı rakamlar vererek vermeye çalışacağım. Sabahleyin Sezgin arkadaşımız kimi rakamlardan söz etti.

Şimdi, devlet aslında boşalmış durumda arkadaşlar. Neden boşaldı? 15 Temmuz sonrasında getirilen OHAL ilanıyla Türkiye yeni bir sıkıyönetim yaşıyor. Bunun adı OHAL falan değil, bunun adı sıkıyönetim, yeni bir sıkıyönetim yaşıyor. Anlatacağım neden böyle? 12 Eylülle mukayeseler yaptım ama burada çok zaman almamak için 12 Eylül rakamlarını size söylememeye çalışacağım. Sevgili arkadaşlar, 71.274 kişi gözaltına alınmış, 36.951 kişi tutuklanmış, 107.813 kişi açığa alınmış, 98.417 kişi ihraç edilmiş, 12.794 kişi sadece açığa alınanlardan göreve iade edilenler. Cezaevlerinde 17 kişi intihar etmiş, bunlar genel olarak asker kökenli insanlar. Haber ajansları; 5 haber ajansı kapatılmış, 62 gazete, 16 televizyon, 19 dergi, 29 yayınevi, 24 radyo. 1.325 dernek kapatılmış ve biz hangi dernekleri kapattık biliyor musunuz? Biliyorsunuz tabii, hepimizin basından haberi var ama çocuk derneklerini kapattık; çocuk derneklerini, çocuk haklarını savunan dernekleri. Biz Çağdaş Hukukçular Derneğini kapattık, YARGI-SEN’i kapattık, YARSAV’ı kapattık.

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) – Biz kapatmadık Hocam, onlar kapattı.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Biz kapatıyoruz sonuçta. Hepimizin sorumluluk, biz de engel olamayarak sorumlu olduk. Belki haklısınız ama biz de engel olamayarak sorumlu olduk.

Devam ediyorum arkadaşlar: 4.100 subay, 60.532 öğretmen, 3.839... Şimdi o, 3.840 oldu, İbrahim Kaboğlu’nu bugün görevden aldılar, görevine son verdiler. İbrahim Kaboğlu’nu size hatırlatıyorum. Sizin İnsan Haklarından Sorumlu ilk Bakanınız Ertuğrul Yalçınbayır döneminde İnsan Hakları Danışma Kurulu Başkanlığına kamu görevlileri ile sivil toplumun yasaya göre ortak seçtiği, hepimizin ona güvendiği bir başkandı. Ben de onun başkan yardımcısıydım, ben de öyle bir güveni almıştım kamu kesiminden ve sivil toplumdaki.

Şimdi, arkadaşlar, kürsülerinden öğretmenleri almaya başladığımız zaman orada toplumun çürümesi başlar. Biz bu sözü, “kürsülerinden alınan öğretmenler” ağıtlarını 12 Martlarda ve 12 Eylülde çok söyledik. Belki aranızda da var bu acılardan geçen arkadaşlarımız. Bakınız, ne kadar felaket bir durum: En fazla görevden alınan sayısı yani 60.532’yle öğretmenler. Demek ki uçakları onlar uçuruyorlardı 15 Temmuz gecesi ve bombaları onlar yağıdırıyorlardı. Gerçekten bazen öğretmenler bir bomba gücünde olabilirler. Çocukları eğer insan haklarına saygılı, dayalı bir hukuk anlayışı içinde, insan hakları bilinciyle yetiştirirlerse onlar gerçekten çok tehlikeli olabilirler! Tabii, kimin için? İnsan haklarına düşman olanlar için bu sevgili arkadaşlar.

Şimdi, biz boşaltmışız bütün alanları ve ayırmamışız suçlu mu, suçsuz mu? Hani o hukuk orada duruyor ya, bize soruşturma yapma, kesin hüküm olmadıkça görevlerinden almama emirleri veren hukuk, o hukuku yok saymışız. Hâkim, savcımız 3.640, 691 şirketi kapatmışız, 146 gazetecinin tutuklu olduğunu da artık herkes biliyor.

Şimdi, dikkatinizi çekmek istediğim başka rakamlar var. Bu rakamlar hem resmî kaynaklardan hem de serbest kaynaklardan alınmış, günübürlük büromuzca izlenmekte olan rakamlar arkadaşlar. Bakın, Emniyet Genel Müdürlüğünden 21.464 kişi alınmış, ihraç edilmiş yani, Adalet Bakanlığından 3.077 kişi, Genelkurmay Başkanlığından 7.355 kişi, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu çalışanları dâhil, 3.471 kişi, Jandarmadan 1.922, Millî Eğitimden 30.470 ve Sağlık Bakanlığında 5.544, hepsini okumuyorum. Şu bakanlıklar yani Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Jandarma, asker, Kara Kuvvetleri, yükseköğretim kurumları, bunlar devletin özünü oluşturuyorlar zaten. Bunlar suçluysa biz neredeydik arkadaşlar, bunlar suçlu değilse biz ne hakla bunu yapıyoruz, hangi yetkilerle yapıyoruz?

Peki, devlet bu kadar boşalmışken, devletin hukuka uygun yöntemlerle yeniden yapılandırılması mücadelesi vereceğimize, insanlara adalet duygusunu vermeye çalışacağımıza, adaleti sağlayacağımıza biz oturuyoruz, neyle uğraşıyoruz? Anayasa’da nasıl bir başkanlık sistemi kuralım, daha çok başka nasıl olsun diye. Daha çok başkanlığın sonu her zaman çok tehlikelidir arkadaşlar. Bu şu demektir: Eğer bir yetki tek bir insanın elinde bulunursa bütün yetkilerine, demokratik diyebildiğimiz, böyle gibi görünen bir sistemde bir tek insanın eline vererseniz toplumun gözü, kulağı olmasını engellersiniz, toplumun ihtiyaçlarını göremezsiniz, toplumun dertlerini dinleyemezsiniz. İşte, bizim burada bulunma sebebimiz bu, Parlamentoda bulunma sebebimiz bu, halk bizi bunun için seçti, “Gidin, haklarımızı savunun, susmayın. Mesaj dinlemeyin, onun yerine mesaj verin, görüşler söyleyin. Yasaları bizim için yapın, özgürlük alanını genişletin.” diye.

Peki, diyorsunuz ki: “Biz halka gideceğiz buradan ne çıkarsa çıksın.” Sonucu da çoğunluk olduğunuz için tahmin edebiliyorsunuz. Tabii, belli de olmaz ama diyorsunuz ki: “Biz burada 330, 367... Muhakkak halka gideceğiz. Hukukçu arkadaşlarımız çoğumuz, doktorlar da var, bilirler. “Aydınlatılmış onam” diye bir şey vardır. Bilirsiniz, değil mi arkadaşlar? Şimdi, aydınlatılmış onamla oy kullanacak halk olabilecek mi? Olamayacak. Neden olamayacak? Yani bilerek... “Ne oluyor? Bana ne geliyor? Bu Anayasa ne diyor?” Çünkü bunu biz anlatamayacağız, siz de anlatmayacaksınız. Neden? Çünkü TRT sizin adınıza zaten bu işi yapıyor, bazı kanallar da yapıyorlar. Bir de burada bile anlatmadınız, 3 ya da 5 arkadaş konuştu. Bizi ikna etmek gibi bir çabanız bile yok çünkü diyorsunuz ki: “Nasıl da biz buradan olumlu sonuç alacağız.”

Arkadaşlar, bu referandum referandum olmaz ancak aydınlatılmış bir onamla bir referandum gerçekleşebilir. Toplantı yapamayacağız, gösteri yapamayacağız, biz düşüncelerimizi televizyonlarda anlatamayacağız. Her şey yasak, Türkiye koca bir yasaklar ülkesi hâline geldi. Kahramanmaraş katliamını anmayı bile yasakladınız arkadaşlar, bir katliamı anmayı bile yasakladınız. Bu, ne demektir? “Yeniden katliamlar olsun.” mu demektir değerli arkadaşlar? Hani bu da bir hak değil mi, yeniden ölümler olmasın diye değil midir Kahramanmaraş’ı anmak, Sivas’ı anmak, 10 Ekimi anmak? Halk nasıl aydınlanacak? Halk nereden aydınlanacak? Halka neyi nasıl anlatacağız ya da bizi susturarak, siz ne kadar kazanacaksınız bizim konuşma olanaklarımızı kısıtlayarak? Sayın Cumhurbaşkanı Genel Başkanımız TRT’ye altı yıldır hiç davet edilmediğini söylediği zaman bundan haberdar oldu, Başbakan bundan haberdar oldu. Bir ülkenin en önemli muhalefet partilerinden birisi, ana muhalefet partisi. Ana muhalefet partisi Başkanının dahi sesi halka ulaşmıyorsa, ulaştırılmıyorsa oradan çıkacak referandum sonucu millî iradenin sonucu olmayacaktır.

Sevgili arkadaşlar, millî irade sizsiniz, millî irade benim, millî irade benim çocuklarım, sizin çocuklarımız, büyüklerimiz, ailemiz, köylümüz, kentlimiz, komşumuz, millî irade biziz ama insanlar toplamı emredilenler toplamı değildir, özgür düşünebilen insanlar toplamıdır. Özgür düşünebilen ve özgür davranabilen, korkusuzca yaşayabilen bir toplumda demokrasi filiz verir. Eğer anayasalar demokratik anayasalar olacaksa o zaman biz ancak özgürlük ortamı içinde o demokratik anayasayı inşa edebiliriz. Arkadaşlar, ifade ettiler, dediler ki: “Siz bir kanun yapmış olursunuz, bir yasa yapmış olursunuz, bir hukuk belgesi yapmış olursunuz ama bu belge meşru hukuk belgesi olmaz, bunun meşruiyeti olmaz.”

Sevgili arkadaşlar, şimdi bence burasını tatil edelim, bu Anayasa önerisini geri çekelim. Gidelim şu anda sayıları 38 olmuş çocukların ailelerini ziyarete. Onların acılarına, onların kalplerine ellerimizi uzatalım. Onların yüzüne bakalım, suçluluğumuzu da söyleyelim, kendi sorumluluğumuzu da söyleyelim. Eğer hep birlikte bu olan bitenle yüzleşmezsek, hep birlikte Parlatmentonun hepimiz için bir cezaevi tehdidi hâline geldiğini biz de kamuoyuyla paylaşmazsak oradan özgürlükleri yaratmak mümkün olmayacak.

Çok şey söylemek istiyorum ama söylemek istediklerimin bir kısmını sizleri incitir diye söylemekten kaçınıyorum ama her gün evimden çıktığım zaman, oğlumu öptüğüm zaman, burada bir arkadaşımın elini sıktığım zaman, kapıdaki bir polis arkadaşla vedalaşırken ya da hangi partiden olursa olsun, bir milletvekili arkadaşımın gülümseyerek selamlaşırken biraz sonra o insanı görmeyeceğimi düşünüyorum. Ben bir milletvekili olarak bunu düşünüyorum çünkü ben milleti düşünüyorum arkadaşlar, millet de böyle düşünüyor. Selam verdiğiniz her insan “Ne olacak?” diyor. Başkanlık sistemi yapacağız ve kurtulacağız, öyle mi arkadaşlar? Başkanlık sistemi tek kurtuluş aracı mı? Bugüne kadar zaten fiili başkanlık yok muydu? Bunu şimdi yasal bir yapıya dönüştürerek ne yapmak istiyorsunuz? Geleceği de mi karartmak istiyorsunuz arkadaşlar? Ben yeniden hepimizin kendi vicdanlarımıza, kendi eşimize... Hepinize öneririm erkek arkadaşlar, kendi eşlerinize anlatın başkanlık sisteminin Türkiye’deki sorunları nasıl çözeceğini, onlar size yanıt versinler ya da hangi sorunun bugün en önemli sorun olduğunu onlara sorun arkadaşlar.

Benim annem, hep beni kucaklamak isterdi. Üç yıl geldi, gitti, cezaevi kapısından birbirimize ellerimizle dokunamadık, büyük acıydı. Ben tekrar 1980’de gözaltına alındım bir avukat olarak, tutuklandım. Çocuğumu emziriyordum arkadaşlar, sütüm kesildi. Çocuklarıma dokunamadım. Şimdi, cezaevlerine götürdüğünüz insanların ailelerinin çektiği acıları bir düşünün, bir de toprağın altına gönderdiğimiz, o dış politikamızın Orta Doğu bataklığına gömdüğü yöntemlerle şehit hâline getirdiğimiz çocuklarımızı, güneydoğuda büyötmek yerine ölüme terk edilen çocukları, hepsini düşünün ve bu Başkanlık bunların ne kadarını çözecek, orada, ellerinizi Parlatmentoda oylarınız için kaldırıın arkadaşlar. Bence yapılması gereken şey, dün akşam, bütün tartışmalardan önce el birliğiyle, akıl birliğiyle, yürek birliğiyle “Bu Anayasa önerisini geri çekiyoruz çünkü Anayasa’nın temel ilkelerine aykırıdır.” demektir.

Başlangıç ilkelerine atıf yapar 2’nci madde sevgili arkadaşlar. Okuyun orayı, başlangıç ilkelerini bir kez daha okuyun. Bildiğimize eminim ama bir daha okuyun; gören gözünüzle, duyan kulağınızla okuyun. Ne diyor, iktidarla ilgili ne söylüyor, yönetimlerle ilgili ne söylüyor? Başlangıç ilkelerine sahip olma meselesini neden yüceltiyoruz, orada söylenen ne? Sadece demokratik, laik hukuk devleti, sosyal bir hukuk devleti değil korunan. Korunan, aslında güçler ayrılığı sevgili arkadaşlar. Bu, olmazsa demokrasi olmaz.

Teşekkür ederim sevgili arkadaşlar.

Umarım hepimiz için, hepimizin söyledikleri yol gösterici olur ve ona göre, halk yararına, halk çıkarına, halk için bir Anayasa yapma konusunda daha güzel günlerde, ülkemizde ölümlerin bittiği, acıların bittiği günlerde hep beraber oturur ve bu anayasayı, insan haklarına dayalı meşru bir anayasayı hep beraber yazarız.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Şimdi sıraya göre Sayın Abdurrahman Öz, buyurun.

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarım; gecenin bu saatinde öncelikle hepimizi saygıyla selamlıyorum. Çalışmalarımızın neticelerinin memleketimize, milletimize hayırlar getirmesini diliyorum. Ve akşamüstü öğrendiğimiz şehit haberi yine bizi üzdü. Şehitlerimize de Allah'tan rahmet diliyorum, yaralılarımıza acil şifalar diliyorum.

Değerli arkadaşlar, 12 Eylül 1980 tarihinde ben 9 yaşındaydım. Sabah kalktığımda, tabii, sokağa çıkacağız, oynamaya gideceğiz, küçük bir ilçe olduğu için Kuyucak -ben Aydın'ın Kuyucak ilçesindenim- belediye hoparlöründen Hasan Mutlucan çalıyor. Tabii, babam dedi ki: “Çıkamazsın.” “Niye çıkamayız?” “Darbe oldu, ihtilal oldu.” Tabii, bilemiyoruz, o zaman çocuğuz. Daha sonra, bir bekçi, yazı getirdi babama. Benim babam imam olduğu için, ezan okumaya izin belgesi getirmişti. Hâlbuki cami de bizim eve çok yakındır, yani 100-150 metre yoktur. O belgeyle sokağa çıktı, ezan okudu geldi falan. Akşam üstüne doğru, işte, sokakta askerler geziyor. Ben darbeyi böyle hatırlıyorum.

Bu darbecilerin hazırlamış olduğu, iki sene içerisinde hazırlamış olduğu, “Danışma Meclisi” diye kurdukları bir meclisle hazırlamış oldukları 82 Anayasası olarak bilinen Anayasa da biliyorsunuz yüzde 91 gibi, o zamanın şartlarında çok yüksek bir oy alarak kabul edilmiş olmasına rağmen, 1983 yılında yapılan ilk seçimden sonra biliyorsunuz bu Anayasa devamlı ülkemizin gündeminde tartışma konusu oldu. İşte, rahmetli Özal iktidara geldiğinde Nazilli'ye gelmişti, çok büyük bir kalabalıkla karşılaşmıştı, karşılaşmıştı. Ben o zaman ortaokul sonda falandım, lise 1'deydim. O zaman Anayasa değişikliğinden, Anayasa'nın değişmesi gerektiğinden bahsetmişti ve bugünlere kadar devamlı Anayasa'nın değişmesi gerektiğinden hep bahsedildi ve Anayasa bu 82 Anayasası olarak bildiğimiz ve birçok maddesi değişmiş olmasına rağmen 82 Anayasası olarak ifade ettiğimiz Anayasa, değişiklikler yapıla yapıla bugüne kadar geldi.

En son, 7 Haziranda ve 1 Kasımda AK PARTİ olarak bizler de ve Mecliste grubu olan HDP, CHP ve Milliyetçi Hareket Partisi de topluma yeni Anayasa vadetti. Ben onu şöyle ifade edeyim: Seçim bölgemde seçim çalışması yaparken, 10 haneli bir köyden geçerken bir amcağı yoldan almıştık. İşte, bizim milletvekili olduğumuzu öğrenince oradan buradan konuştuktan sonra bana dedi ki: “Ne olacak bu yeni anayasa? Bu yeni anayasa yapılacak mı?” Tabii, biz hep yeni anayasa yapılacaktan bahsediyoruz. Ben o zaman gördüm ki yani bir dağ köyünde yaşayan, geçimini çiftçilikle sağlayan insanımız dahi gündemine bir milletvekilini, bir milletvekili adayını gördüğünde gündemine anayasayı alabiliyorsa biz bu anayasa konusunda toplumda ciddi bir beklenti oluşturmuşuz; tüm partiler ama bu beklentiyi oluştururken. Daha sonra, biliyorsunuz 24'üncü Dönemde dört parti bir araya gelerek bir çalışma yapıldı, neticelenemedi. Daha sonra, 1 Kasımdan sonraki süreçte üç parti bir araya geldi, yine bir kısım çalışmalar yapıldı, neticelendirilemedi. En son, 15 Temmuzdan sonra yaşanan süreçte iki parti; AK PARTİ ve Milliyetçi Hareket Partisi bir araya gelerek şu an üzerinde görüşmüş olduğumuz Anayasa Değişikliği Teklifi'ni beraber çalıştıktan sonra 21 maddeyi AK PARTİ'nin teklifi olarak 316 milletvekilimizin imzasıyla Meclis Başkanlığına sunduk ve bugün bunu görüşüyoruz.

Ben, daha çok bu teklifimizle ilgili konuşacağım için, bir de gecenin bu saati olduğu için daha kısa konuşacağım.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Bugün en uzun gece olduğu için...

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) - Konuşabiliriz, sorun yok. Bunu herhangi bir kinaye kastıyla söylemedim, sadece bilgilendirmek için söyledim.

Evet, arkadaşlar, yapılan teklif değişikliğini incelediğimde toplam 70 maddede değişiklik öngörüldüğünü tespit ettim; bunun 21 tanesi yürürlükten kaldırma şeklinde, 49 maddede ise maddede ekleme, çıkarma, bazen maddenin tümünü değiştirme şeklinde değişiklik yapıldığını gördüm. Yapılan değişikliklerin 10 tanesi değişikliklerin Resmî Gazete’de yayımlandığı tarihte yürürlüğe girecek, diğerleri ise yapılacak ilk seçimde, Cumhurbaşkanlığıyla milletvekilliği seçiminin yapılacağı ilk tarihte; bir kısmı seçim tarihinde, bir kısmı seçimin takibinin başlamasıyla birlikte yürürlüğe girecek. Anayasa Değişiklik Teklifi’ni incelediğimde askerî yargının kaldırılması, Adalet Bakanı müsteşarının HSYK üyeliğinden dolayı olarak çıkarılması, HSYK üyeliği sayısının azaltılarak seçim sisteminin değiştirilmesi, isminden “yüksek” ifadesinin çıkarılması gibi değişiklikleri hukuk fakültesinde öğrenci olduğumuz dönemden beri hukuk camiasının devamlı tartıştığı ve olmasını beklediği değişiklikler olduğunu gördüğümde, kanaatimce yapılmak istenen bu değişikliklerin olumlu değişiklikler olduğunu ifade etmek istiyorum. Milletvekili sayısının artırılması, biliyorsunuz 550’den 600’e çıkarılıyor, seçilme yaşının 18’e indirilmesi, 25’ten 18’e indiriliyor ki bizim seçim vaatlerimize de uygundu, yedek milletvekilliği, milletvekilliği ve Cumhurbaşkanlığı görev sürelerinin beş yıla çıkarılması gibi hususlar siyasi tercih olarak ön plana çıkmıştır, biz de bunları meydanlarda insanımıza anlatacağız.

Kanaatimce kamuoyunda en çok seçilme yaşının 18’e indirilmesi ve yedek milletvekilliğine ilişkin düzenlemelerin önümüzdeki günlerde tartışılacağını ifade etmek istiyorum. Seçilme yaşının 18’e indiriliyor olması bu yaşın toplumun yani en azından biz yaş grubundaki olanlar açısından çok erken bulunmasından kaynaklanıyor çünkü ben bir hafta on gündür kısmen konuşuyorum, genelde bu ifade ediliyor. Yedek milletvekilliği ifadesi de insanımız açısından alışkın olmadığımız... “Kim kimdir, ne nedir, nasıl olacak, işte, kim kimin yedeği olacak?” bu tartışmaların yapılacağını ben öngörüyorum arkadaşlar.

MHP’yle yapılan müzakereler sonucu oluşturulan cumhurbaşkanlığı sisteminin AK PARTİ olarak bizim seçim vaadimize uygun olduğu kanaatindeyim. Öngörülen yönetim sisteminde, Başbakanlık kurumu ile Cumhurbaşkanlığı kurumunun yetkileri yönünden bu iki kurum birleştirildiğinden, haddizatında, yürütme organı açısından yeni bir yetki verilmediğini gördüm. Önceden üçlü kararname veya Bakanlar Kurulu kararıyla yapılan birçok işlemin şimdi Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle yapılacak olması, yine, yeni ve alışık olmadığımız bir model ve uygulama olarak karşımıza çıkmakta. Ancak, fiilî durumda, 2007 yılında yapılan Anayasa değişikliği sonucu Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi ve ikinci kez seçilme hakkı verilmiş olması... Ki ben ikinci kez seçilme hakkı verilmiş olmasını önemsiyorum. Niye? Şimdiye kadarki anayasalarda Cumhurbaşkanına bir kez seçilme hakkı veriliyordu. Dönemi bittiğinde siyasi hayattan çekiliyordu, en azından Cumhurbaşkanı olarak çekiliyordu ama ikinci kez seçilme hakkı verilmiş olması... Zaten Sayın Cumhurbaşkanımızın Cumhurbaşkanı seçildiğinde de ifade ettiği üzere “Ben farklı Cumhurbaşkanı olacağım.” demesinin dayanağı da buydu. Tekrar aday olacak bir kişinin icraat yapması, yüzde 50 gibi yüksek oranda bir oy alması gerektiğinden icraatçı bir Cumhurbaşkanı ve yürütmede bir baş olarak ortaya çıkarıyor.

Yine, fiilî durumda, mevcut durumda Başbakanlık müessesesinin de devam etmesi, iki başlı bir yönetim oluşturduğundan bu anayasa teklifiyle iki başlılığın giderilmesinin amaçlanmış olması, bence olumlu bir değişikliktir.

Yasama ve yürütme organlarının ayrılıyor olması, hem siyasi istikrar hem de ekonomik istikrar getirmesi açısından önemlidir diye düşünüyorum.

Yapacak olduğumuz, şu an üzerinde çalışmış olduğumuz bu değişiklik, halk oyundan da geçtikten sonra yürürlüğe girdiğinde, inşallah, geçmiş yıllarda yaşamış olduğumuz koalisyon pazarlıkları, milletvekili transferleri, teknokrat hükümet arayışları, siyasetçiler için “Onlar bu işi bilmezler, bu işten anlamazlar.” anlayışının tarihçilerin doktora tezlerinde inceleyeceği konular olduğunu ifade etmek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, yasama ile yürütme organları arasındaki denge mekanizmalarının kurulup kurulmadığı, uygulamada ileride sorunlar çıkıp çıkmayacağı gibi sorular ve bu soruların cevapları kişilerin bakış açısına göre değişmektedir. Önümüzdeki günlerde en çok tartışılacak konulardan birinin de bunlar olacağını düşünüyorum. Yürütme organı olarak Cumhurbaşkanının sorumluluğunun belirlenmesinde Meclisin yetkili olması yani Yüce Divana sevk de değişik oranlar da olsa yetkinin Mecliste olması ve Cumhurbaşkanının görev süresi bittikten sonra da sorumluluğunun devam ediyor olması –Yüce Divan yönünden- denge mekanizması açısından önemli bir nokta olduğunu ifade etmek istiyorum.

Ben inanıyorum ki, inancım odur ki Meclis, yaptığımız bu düzenlemeden sonra mevcut gücünden daha az güçlü olmayacaktır. Bunu ifade etmek istiyorum. Cumhurbaşkanı ile Meclis çoğunluğunun aynı görüşte olmama ihtimali. Şimdi, muhalefet partisi milletvekili arkadaşlarımız -tabii, onlar da haklı on dört senedir hep alıştıkları için- aynı olma ihtimali üzerine konuşuyorlar ama hukukçu olarak söylediğimizde aynı olmama ihtimali de bulunmakta. Meclisin güçsüz olacağını iddia etmenin yersiz olduğunu düşünüyorum. Kanun tekliflerinin milletvekillerinin vermesi, Cumhurbaşkanı kararnamesinin belirli konularda yanılabilir olması ve hukuk hiyerarşisinde kanundan sonra gelmesi, aynı konuda kanun yayımlandığında Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümsüz kalması karşısında ortada uzlaşma mecburiyetinin olacağını tartışmasız olduğunu düşünüyorum.

Yine, seçim kararında yasama ve yürütmeden birinin seçim kararı alması durumunda diğerinin de seçime gidiyor olması kanaatimce önemli bir denge mekanizmasıdır. Cumhurbaşkanı için en fazla iki kez seçilme hakkı verilmişken milletvekilleri yönünden Anayasa’da -bizim kendi parti tüzüğümüzde var ama- böyle bir sınırın getirilmemiş olması da önemli diye düşünüyorum.

Değerli arkadaşlar, maalesef bugün de –biraz önce ifade ettim- şehitler yaşıyoruz, terör olayları yaşıyoruz. Bunlar hepimizi üzüyor ama yapmak istediğimiz, yapılmak istenen bu anayasa değişikliğini yaşanan terör olaylarına, yapmak istediğimiz anayasa değişikliği sürecinin sebebi veya sonucu olarak görmenin tarihî bir yanlışlık olduğunu da ifade etmek istiyorum. Yapılacak olan anayasa değişikliğinin hedefi ekonomik ve siyasi istikrardır, güven ortamını artırmaktır diye düşünüyorum. MHP ile yürütülen müzakereler sonucunda hazırlanan ortak metin, bugün 21 madde olarak karşınızda ama şunu ifade etmek istiyorum: Bu ortak metnin 5-6 tane düzenlemesi Cumhuriyet Halk Partisi, MHP, AK PARTİ ortak çalışmasından alınmış hükümler de taşımaktadır. Şahsi görüşüm...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – BDP de var. Onu unutmayın.

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) – Evet, BDP de var, teşekkür ediyorum.

Şahsi görüşüm, bu teklifin lehinde olduğumu ifade etmek istiyorum. Komisyonunda ve Genel Kurulda yapılacak çalışmalar sonucunda oluşacak olan bu metnin son olarak referanduma sunulacak olmasının başlangıçtan beri partimizin bir ilkesi olduğunu, insanımızın, halkımızın onayı alındıktan

Anayasa Komisyonu

21 . 12 . 2016

T: 2

O: 3

sonra yürürlüğe girecek bir anayasa teklifini sunmuş olduğumuzu ifade ediyorum. Anayasa değişikliği teklifimizin memleketimize, insanımıza güzel günler getireceğine olan inancımı ifade ediyor, emeği geçen tüm arkadaşlara teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Öz.

Değerli arkadaşlar, eğer müsaade ederseniz bugünkü yaptığımız çalışmamıza burada bir ara verelim. Komisyonumuzu görüşmelere devam etmek üzere 22 Aralık 2016 tarihinde yani bugün saat 14.30'da toplanmak üzere oturumu kapatıyorum.

Hayırlı geceler dilerim.

Kapanma Saati: 01.47

